

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 218

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

52. sējums
2009. gada 11. septembris

<u>Paziņojums Nr.</u>	Saturs	Lappuse
I	<i>Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi</i>	
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	451. plenārā sesija 2009. gada 25. un 26. februārī	
2009/C 218/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas pilsoniskais dienests" (izpētes atzinums)	1
2009/C 218/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pētniecības iestāžu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbība un zināšanu nodošana – būtiski inovācijas procesa priekšnosacījumi" (pašnīcīvas atzinums)	8

LV

Cena:
EUR 22

(Turpinājums nākamajā lappusē)

III *Sagatavošanā esoši tiesību akti***Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja****451. plenārā sesija 2009. gada 25. un 26. februārī**

2009/C 218/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus"	15
2009/C 218/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Nanomateriālus reglamentējošie aspekti" " COM(2008) 366 galīgā redakcija	21
2009/C 218/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 77/91/EEK, 78/855/EEK un 82/891/EEK un Direktīvu 2005/56/EK attiecībā uz prasībām par ziņojumu iesniegšanu un dokumentāciju apvienošanās un sadalīšanas gadījumos"	27
2009/C 218/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par elektroniskās naudas iestāžu darbības sākšanu, veikšanu un konsultatīvu uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 2000/46/EK"	30
2009/C 218/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma projekts par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumiem (ISA)"	36
2009/C 218/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamas publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā"	41
2009/C 218/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par zvejas resursu saglabāšanu, izmantojot tehniskos pasākumus"	43
2009/C 218/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu"	46
2009/C 218/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kopienas ekomarķējuma sistēma"	50

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

451. PLENĀRĀ SESIJA 2009. GADA 25. UN 26. FEBRUĀRĪ

**Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Eiropas pilsoniskais dienests”
(izpētes atzinums)**

(2009/C 218/01)

Francijas Ārlietu un Eiropas lietu ministrs 2008. gada 3. jūlija vēstulē saistībā ar Francijas prezidentūru Eiropas Savienībā lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Eiropas pilsoniskais dienests”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 4. februārī. Ziņotājs – Janson kgs, līdzziņotājs – Sibian kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 131 balsīm par, 7 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un secinājumi.

1.1. EESK ļoti atzinīgi vērtē prezidējošās valsts Francijas iniciatīvu. Komiteja vēlētos atsaukties arī uz Padomes 2008. gada 20. novembra ieteikumu par brīvprātīgo jauniešu mobilitāti ES ⁽¹⁾. Ņemot vērā sistēmu jauniešu aktīvai līdzdalībai pilsoniskajā sabiedrībā lielo dažādību, labākais veids minētā jautājuma risināšanai ir balstīt Eiropas iniciatīvu uz šādiem pamatprincipiem:

- visiem pieejamu brīvprātīgo dienestu, kas ir neapmaksāti, brīvprātīgi veikti, izglītojoši (neformālās izglītības aspekts) un rada pievienoto vērtību sociālajā jomā, sadarbība;
- noteikts darbības periods; konkrēti mērķi, saturs, uzdevumi, struktūra un regulējums, atbilstošs atbalsts, kā arī tiesiskā un sociālā aizsardzība;
- Eiropas pilsoniskajam dienestam ir gan Eiropas, gan starptautiskā dimensija.

1.2. Aktīva līdzdalība sabiedrības dzīvē, ieskaitot starptautiskas pārmaiņas, ļoti labvēlīgi ietekmē personības attīstību, jo īpaši jauniešiem, kā arī organizētas pilsoniskās sabiedrības attīstību Eiropā. Brīvprātīgajiem tā ir unikāla iespēja formālās un neformālās izglītības, kā arī sociālo un valodas prasmju iegūšanai. Tas var stiprināt Eiropas pilsoniskuma apziņu un nodomu turpināt šādu līdzdalību arī turpmāk. Citu vecuma grupu, piemēram, gados vecāku cilvēku, iekļaušana minētajā sistēmā var sniegt viņiem iespēju izmantot savu dzīves laikā gūto pieredzi. Tas labvēlīgi ietekmē cilvēku veselību un dzīves kvalitāti. Dažādu vecuma grupu cilvēkiem kopīgi iesaistoties brīvprātīgo darbībā, iespējams veicināt arī paaudžu savstarpējo saprašanos.

1.3. EESK uzskata, ka Savienībai būtu jāzīvirza tālejoši mērķi par iedzīvotāju plašāku līdzdalību pilsoniskajā sabiedrībā. Sākotnējais solis ir īstenot EESK iepriekšējā atzinumā ⁽²⁾ sniegtos ieteikumus.

1.4. Tādēļ EESK būtu gandarīta, ja dalībvalstis uzsāktu brīvprātīgo darbības organizētāju sadarbību, un tādējādi brīvprātīgo darbības esošās formas iegūtu starptautiskas iezīmes.

⁽¹⁾ 14825/08, JEUN 101.

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “Brīvprātīga darbība: tās loma Eiropas sabiedrībā un tās ietekme”, ziņotāja — Koller kdze (OV C 325, 30.12.2006.).

1.5. ES varētu sekmēt Eiropas pilsonisko iniciatīvu ⁽¹⁾, apvienojot rīcībpolitikas un pasākumus apmaiņas programmu jomā un attiecinot tās ne tikai uz jaunatni. Viens no mērķiem varētu būt Eiropas iedzīvotāju integrācijas veicināšana. EESK uzskata par pašsaprotamu, ka Eiropas Savienībai vajadzētu piešķirt šādām programmām lielākus finanšu resursus. Tas dotu iespēju sākotnēji dubultot jauniešu apmaiņas programmu dalībnieku pašreizējo skaitu un ievērojami palielināt citu vecuma grupu cilvēku līdzdalību.

1.6. EESK uzskata, ka vairāk jāpievēršas nelabvēlīgā stāvoklī esošiem cilvēkiem un jo īpaši jauniešiem, kam ir mazāk iespēju.

1.7. Ļoti svarīgi būtu nodrošināt valstu un Eiropas spēkā esošo programmu labāku sadarbību, samazināt tehniskus šķēršļus, kā arī risināt jautājumus, kas attiecas uz veselības apdrošināšanas segumu un apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem. Eiropas Savienība tādēļ varētu apsvērt apmaiņas programmu zīmola, kas atbilst ES kvalitātes standartiem, izstrādi. Brīvprātīgo darbības kvalitāte neatkarīgi no minētās darbības veida ir svarīga un tā jānodrošina ar atbilstošiem līdzekļiem.

1.8. EESK uzskata, ka ir svarīgi veicināt "trešās valsts" elementu, veicinot ES darbu tūkstošgades mērķu sasniegšanā un Eiropas attīstības un humānās palīdzības politikas īstenošanā.

1.9. ES ir jāizvērtē minētā joma, uzsākot un atbalstot izpēti, kā arī jāizstrādā statistikas elementi.

1.10. Jāatrisina arī apdrošināšanas, veselības aizsardzības un drošības jautājumi. Brīvprātīgajiem viņu dienesta laikā būtu jāsaņem atbilstoša sociālā aizsardzība, taču tas kļūst sarežģīti, ja katras valsts sociālā nodrošinājuma noteikumi starptautiskajiem brīvprātīgajiem atšķiras. Tādēļ EESK aicina Komisiju veicināt savstarpēju izpratni minētajos jautājumos un aicina dalībvalstis un attiecīgās iestādes atrisināt attiecīgos svarīgos jautājumus.

1.11. EESK apzinās, ka minētajam jautājumam ir vajadzīga pārraudzība, piemēram, konferences veidā. Tajā piedalītos visu valstu pilsoniskā dienesta organizācijas, Eiropas Komisija un nevalstiskās organizācijas, kuras aktīvi darbojas vai nu jaunatnes darba vai arī brīvprātīgo dienesta jomā, ar mērķi veicināt Eiropas pilsoniskās iniciatīvas pamatprincipu izstrādi.

2. Izejas punkts.

2.1. EESK atzinīgi vērtē prezidējošās valsts Francijas iniciatīvu lūgt EESK izstrādāt izpētes atzinumu par Eiropas pilsonisko dienestu.

2.2. Ņemot vērā sistēmu jauniešu aktīvai līdzdalībai sabiedrībā lielo dažādību, piemēram, pilsoniskais dienests, brīvprātīgo dienests vai līdzdalības citādas formas, Eiropas iniciatīvai tomēr jābūt skaidri noteiktiem pamatprincipiem un definīcijai. EESK uzskata, ka minētā jautājuma vislabākais risinājums Eiropas līmenī ir pārsniegt tradicionālā pilsoniskā dienesta ietvarus un balstīt Eiropas iniciatīvu uz šādiem pamatprincipiem:

- visiem pieejams brīvprātīgo dienests, kas ir neapmaksāts, brīvprātīgi veikts, izglītojošs (neformālās izglītības aspekts) un rada pievienoto vērtību sociālajā jomā;
- noteikts darbības periods; konkrēti mērķi, saturs, uzdevumi, struktūra un regulējums, atbilstošs atbalsts, kā arī tiesiskā un sociālā aizsardzība;
- Eiropas pilsoniskajam dienestam ir gan Eiropas, gan starptautiskā dimensija.

2.3. Minēto varētu nosaukt par Eiropas pilsonisko iniciatīvu un iekļaut tajā brīvprātīgo darbības tradīciju un piemēru plašu klāstu, ieskaitot pilsoniskos dienestus dažādajās dalībvalstīs.

2.4. Jau Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgumā bija paredzēta gados jaunu darba ņēmēju apmaiņa, lai veicinātu un nostiprinātu tautu solidaritāti Eiropā.

2.5. EESK iepriekšējā atzinumā par brīvprātīgo darbību ⁽²⁾ tika sniegti vairāki ieteikumi, to skaitā šādi:

- izsludināt Brīvprātīgo gadu un publicēt balto grāmatu par brīvprātīgo darbību un aktīvu pilsoniskumu Eiropā;
- aicināt dalībvalstu valdības izstrādāt valsts politiku brīvprātīgo darbības jomā;
- dalībvalstīs izstrādāt tiesisko regulējumu, kas garantētu tiesības veikt brīvprātīgu darbību neatkarīgi no personas tiesiskā vai sociālā statusa;
- Eiropas līmenī izveidot ticamu un salīdzināmu statistiku minētajā jomā;

⁽¹⁾ Lai izvairītos no neskaidrības saistībā ar to, ka jēdziena "pilsoniskais dienests" nozīme dalībvalstīs ir atšķirīga, EESK savā atzinumā ir lietojusi terminu "pilsoniskā iniciatīva".

⁽²⁾ SOC/243. Sk. EESK atzinumu par tematu "Brīvprātīga darbība: tās loma Eiropas sabiedrībā un tās ietekme", ziņotāja – Koller kdze (OV C 325, 30.12.2006.).

— ES finansēšanas sistēmām, politikai un programmām būtu vairāk jāveicina brīvprātīgo darbība un Eiropā būtu jāizveido atbilstoša infrastruktūra brīvprātīgo darbības atbalstam;

— padarīt Eiropas brīvprātīgo programmas pieejamas visām iedzīvotāju grupām.

2.6. EESK uzskata, ka, lai arī ir panākts progress, daudzi ieteikumi un priekšlikumi vēl nav īstenoti. Ar šo atzinumu Komiteja atkārtoti uzsver nepieciešamību īstenot iepriekšējā atzinumā izteiktos ieteikumus, kā arī veicināt brīvprātīgo darbības īpašu jomu, proti, brīvprātīgo dienestu.

2.7. EESK uzskata, ka pilsoniskā sabiedrība ir vairāk jāiesaista Eiropas integrācijā. Vērienīga Eiropas pilsoniskā iniciatīva, kas ir pieejama visām vecuma grupām, var palīdzēt samazināt iedzīvotāju uzticības trūkumu Eiropas Savienībai. Iedzīvotāju aktīvas pilsoniskās līdzdalības sekmēšana veicina Eiropas Savienības brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanas, vīriešu un sieviešu līdztiesības un nediskriminācijas principus.

2.8. EESK uzsver nepieciešamību palielināt visu personu, bet jo īpaši jauniešu un/vai nelabvēlīgā stāvoklī esošu personu aktīvu iesaistīšanos sabiedrībā, lai stiprinātu viņu pilsoniskuma un solidaritātes sajūtu. Būtu jāpastiprina arī dalībvalstu, Eiropas Komisijas un EESK sadarbība pilsonisko dienestu jomā.

2.9. Jaunatnes politikas un pilsoniskās darbības juridiskais pamats atrodams spēkā esošā līguma 149. un 151. pantā, nepieļaujot jebkādu likumu saskaņošanu, bet sniedzot ES iespējas sekmēt dalībvalstu sadarbību un veicināt jauniešu apmaiņas. Ar Lisabonas līgumu jaunatnes politikas darbības joma ir nedaudz paplašināta, pievienojot jauniešu līdzdalību Eiropas demokrātiskajā dzīvē.

2.10. Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā tiks izveidota sistēma jauno eiropiešu dalībai Savienības humānās palīdzības pasākumos – Eiropas Brīvprātīgais humānās palīdzības korpuss.

2.11. Pašlaik brīvprātīgo darbība pārsvarā tiek veikta, izmantojot atklāto koordinācijas metodi un atbilstoši Eiropas Savienības Jaunatnes politikas trim prioritārajiem virzieniem:

— veicināt jauniešu līdzdalību aktīva pilsoniskuma īstenošanā un pilsoniskajā sabiedrībā,

— veicināt jauniešu brīvprātīgo darbību,

— uzlabot jauniešu informēšanu un jauniešiem paredzētos informācijas dienestus, lai veicinātu jauniešu brīvprātīgo darbību, jaunatnes zināšanas un sapratni.

2.12. Ir vairāki iemesli, kāpēc apsvērt aktīvas līdzdalības palielināšanu Eiropas sabiedrībā. Lai sasniegtu tūkstošgades mērķus, Eiropas Savienībai ir lielāka atbildība nekā jebkuram citam kontinentam. ES ir viena no pasaulē lielākajām līdzekļu devējam. Eiropas iedzīvotāju iesaistīšana pasaules lielāko problēmu risināšanā sekmētu ne tikai pašu iedzīvotāju attīstību, bet arī veicinātu sapratni un izveidotu globalizētā pasaulē nepieciešamos tīklus.

2.13. Valstu civildienesti dažreiz ir pastāvējuši kā alternatīva militārajam dienestam. Līdz ar pašreizējo obligātā militārā dienesta pakāpenisku samazināšanu un profesionālā militārā dienesta palielināšanu dalībvalstīs tiek samazināts arī civildienests. Bez tam jaunatnes brīvprātīgā dienesta attīstīšana varētu būt arī pievilcīga alternatīva, lai iekļautu jauniešus sabiedrībā, pat ja militārais dienests/civilais dienests vairs nav tik izplatīts.

2.14. Brīvprātīgo darbība un citas pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas piesaista aizvien lielāku uzmanību. Dalībvalstu, pievienošanās valstu un Eiropas Komisijas pārstāvji 2004. gadā pēc Itālijas valdības uzaicinājuma tikās Romā, kur notika pirmā konference par tematu "Pilsoniskais dienests un jaunatne". Konferenču secinājumos cita starpā iekļauti šādi ierosinājumi:

— sistemātiska un regulāra informācijas un labas prakses apmaiņa un pilsonisko dienestu un jaunatnes politikas spēcīgāka sinerģija;

— jauniešu lielāka līdzdalība pilsoniskajos dienestos, lai nostiprinātu viņu pilsoniskuma un solidaritātes izjūtu;

— dalībvalstu, pievienošanās valstu un Eiropas Komisijas pastiprināta sadarbība jaunatnei paredzēto pilsonisko dienestu jomā.

3. Pašreizējās apmaiņas programmas.

3.1. Eiropa.

3.1.1. Eiropas Brīvprātīgo dienests (EVS) ir iekļauts programmā "Jaunatne darbībā". Brīvprātīgie vecumā no 18 līdz 30 gadiem pavada divus līdz 12 mēnešus ārzemēs. Viņi var saņemt īpašu apmācību, un viņu mācību pieredze tiek oficiāli atzīta ar "Youthpass". Laika posmā 1996. līdz 2006. gadam Eiropas Brīvprātīgo dienestā bija aptuveni 30 000 brīvprātīgo.

3.1.2. Sākot ar 2009. gadu, gados vecāki cilvēki ir iesaistīti Eiropas institucionalizētajā brīvprātīgo darbībā *Grundtvig* programmas ietvaros. Lai gan sākumā šāda apmaiņa nebūs vērienīga, jāatzīmē, ka Eiropas Komisija meklē veidus, kā atbalstīt dažādu vecuma grupu pārstāvju brīvprātīgo darbību. Bez tam Eiropas Komisijas programmas "Eiropa pilsoņiem" ietvaros īstenotie pasākumi rada reālas iespējas brīvprātīgo apmaiņai no dažādām valstīm un dažādām vecuma grupām.

3.1.3. Tūkstošiem organizāciju, kas darbojas ES dalībvalstīs, jau daudzus gadus ir iesaistījušās divpusējā sadarbībā, kurā liela nozīme ir brīvprātīgo apmaiņai. Šāda apmaiņa notiek decentralizēti, un tādēļ nav datu par tās apjomu. Tomēr, pamatojoties uz apmaiņu, ko īstenojušas tikai starptautiskās organizācijas, ar pārliecību var teikt, ka minētajās programmās liela daļa dalībnieku ir eiropieši, jo īpaši jaunieši.

3.1.4. Eiropas Brīvprātīgo dienestam ir noteiktas pamatvērtības un kvalitātes standarti, kas ir izklāstīti *EVS* hartā. Lai aizsargātu un atbalstītu minētās vērtības un standartus, *EVS* brīvprātīgo nosūtīšanā vai uzņemšanā, vai arī *EVS* projektu koordinēšanā ieinteresētās organizācijas vispirms ir jāakreditē.

3.1.5. Eiropas *Erasmus* programma ir bijusi ļoti efektīva, palielinot universitāšu studentu mobilitāti, kā arī atbalstot augstākās izglītības iestāžu sadarbību. *Erasmus* programmā piedalās aptuveni 90 % Eiropas universitāšu, un kopš minētās programmas uzsākuma 1987. gadā tajā ir piedalījušies 1,9 miljoni studentu. Programmas mērķis ir turpmākajos gados vēl vairāk paplašināt mobilitātes pasākumus un līdz 2012. gadam palielināt *Erasmus* studentu skaitu līdz 3 miljoniem.

3.1.6. *Leonardo da Vinci* programmā ir paredzēts mobilitātes atbalsts personām, kuras iegūst sākotnējo profesionālo izglītību un apmācību, darba ņēmējiem un pašnodarbinātajiem, kā arī profesionāļiem, kuri iegūst profesionālo izglītību un apmācību.

3.2. Dalībvalstis.

3.2.1. EESK atzīst, ka dalībvalstīs pastāv dažādas pilsoniskā dienesta formas un tradīcijas, kuru mērķis ir aktīvs pilsoniskums, solidaritāte un sociālā attīstība. Komiteja uzsver jaunatnes darbā vai brīvprātīgo dienestā iesaistīto nevalstisko organizāciju lomu un ieguldījumu. Komiteja arī apzinās, ka ir maz informācijas, lai raksturotu dalībvalstu pilsoniskā dienesta programmas vai brīvprātīgo darbību.

3.2.2. Jaunatnes dienesta (obligātā vai brīvprātīgā) veidi jau ir ieviesti vairākās dalībvalstīs, piemēram, Vācijā, Itālijā un Francijā. Dažas valstis pašlaik apsver šādu dienestu ieviešanu.

4. Eiropas pilsoniskā iniciatīva.

4.1. Pašreizējās politikas iniciatīvas.

Komiteja atbalsta Padomes ieteikumu, kura mērķis ir veicināt brīvprātīgo jauniešu mobilitāti Eiropā. EESK atzinīgi vērtē arī Eiropas parlamenta 2008. gada 22. aprīļa rezolūciju par brīvprātīgo darbības nozīmi ekonomiskās un sociālās kohēzijas veicināšanā. Tā uzsver, ka jāmobilizē resursi brīvprātīgo darbībai un brīvprātīgo programmas jādara pieejamas ne tikai jauniešiem, bet arī citām iedzīvotāju grupām.

EESK atzinīgi vērtē arī Komisijas aicinājumu īstenot projekta *Amicus* sagatavošanas pasākumus, lai veicinātu jaunatnes pilsoniskā dienesta un brīvprātīgo darba pārrobežu raksturu, sekmētu Eiropas pamatprincipu izstrādi un dotu iespēju veikt pārbaudes un novērtējumu.

4.1.1. Tādēļ EESK būtu gandarīta, ja dalībvalstis ar spēcīgām tradīcijām un ieinteresētību minētajā jomā uzsāktu sadarbību, un tādējādi pilsoniskā dienesta/civildienesta esošās formas iegūtu starptautiskas iezīmes.

4.1.2. EESK piekrīt, ka dažādu valstu programmu nesaskaņošana un pieejamās informācijas nepietiekamība ierobežo *EVS* piedāvātās iespējas, un tas izraisa bažas. Komiteja atzinīgi vērtē arī centienus panākt plašāku atpazīstamību Eiropas Brīvprātīgo dienestam, ko var salīdzināt ar *Erasmus* programmu.

4.2. Kādiem vajadzētu būt mērķiem?

4.2.1. EESK uzskata, ka Savienībai būtu jāizvirza tālejoši mērķi par iedzīvotāju plašāku līdzdalību pilsoniskajā sabiedrībā. Sākotnējais solis ir īstenot EESK iepriekšējā atzinumā sniegtos ieteikumus (skat. 2.5. punktu).

4.2.2. ES vajadzētu sekmēt Eiropas pilsonisko iniciatīvu, apvienojot rīcībpolitikas un pasākumus apmaiņas programmu jomā un attiecinot tās ne tikai uz jaunatni, lai nodrošinātu spēcīgāku Eiropas komponentu. Dalībniekiem dienesta laiks būtu jāveic valstī, kas nav viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts. Komiteja uzskata par pašsaprotamu, ka Eiropas Savienībai vajadzētu piešķirt šādām programmām lielākus finanšu resursus.

4.2.3. Pirmām kārtām būtu jācenšas dubultot brīvprātīgo jauniešu apmaiņas programmu dalībnieku pašreizējo skaitu. Tam vajadzētu būt iespējamam, ņemot vērā, ka *Erasmus* programmā šodien ir iesaistīti vairāk nekā 100 000 studentu, turpretī jaunatnes apmaiņas pašreizējās programmās Eiropā ir iesaistīta tikai ļoti maza daļa Eiropas jauniešu. Minēto programmu ilgtermiņa mērķis varētu būt sasniegt tādu pašu līdzdalību kā *Erasmus* programmā.

4.2.4. EESK uzskata, ka vairāk jāpievēršas nelabvēlīgā stāvoklī esošiem jauniešiem. Viņiem visvairāk būtu vajadzīga iesaistīšanās pilsoniskajā sabiedrībā, taču ne vienmēr ir pietiekamas finanšālās iespējas un/vai izglītības līmenis.

4.2.5. Šādā iniciatīvā būtu jāiekļauj arī citas grupas, ne tikai jaunieši. Eiropa noveco, taču gados vecāki cilvēki ir aktīvāki nekā agrāk un arī vēlas aktīvāk līdzdarboties sabiedrībā. Citu grupu, piemēram, pensionāru, iekļaušana programmā veicinātu "aktīvo vecumdienu" koncepcijas attīstību, kā arī dažādu valstu iedzīvotāju jaunu grupu savstarpēju tuvināšanos. Tas dotu iespēju gados vecākiem cilvēkiem joprojām iesaistīties sabiedrības dzīvē, lietderīgi izmantot savu dzīves pieredzi un joprojām justies noderīgiem. Minētais pozitīvi ietekmētu viņu veselību un dzīves kvalitāti. Brīvprātīgo darbība var veicināt arī paaudžu saprašanos, jaunās un vecās paaudzes cilvēkiem kopīgi darbojoties, apmainoties ar pieredzi un sniedzot savstarpēju atbalstu.

4.2.6. Svarīgi ir nodrošināt valstu un Eiropas spēkā esošo programmu labāku sadarbību. Tas samazinātu tehniskus šķēršļus, piemēram, pilsoniskā dienesta pieredzes un jauniešu kvalifikācijas savstarpēju neatzīšanu, kā arī domstarpības jautājumos, kas attiecas uz veselības apdrošināšanas segumu vai apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem. Eiropas Savienībai tādēļ būtu jāpieņem lēmums par apmaiņas programmu kvalitāti, kas atbilst ES kvalitātes standartiem.

4.2.7. Mūsdienās valsts atbalsts ir svarīgs, lai stimulētu programmu izstrādi un garantētu kvalitātes standartu ievērošanu. Neviena valsts tomēr nesedz visas brīvprātīgo projektu izmaksas. Jo īpaši starptautiskiem pasākumiem bieži ir nepieciešami papildu privātā finansējuma avoti. Lai veicinātu apmaiņas un attīstītu Eiropas pilsonisko iniciatīvu, Eiropas Savienībai ievērojami ir jāpalielina ES budžets brīvprātīgo darbībai, tajā skaitā apmaiņām, lai segtu, piemēram, koordinēšanas izdevumus, veicināšanas pasākumu izmaksas un starpvalstu šķērsubsidijas. EESK aicina arī dalībvalstis palielināt minētās darbības finansējumu.

4.2.8. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi veicināt "trešās valsts" elementu, lai brīvprātīgie varētu veikt dienestu ārzemēs, veicinot

ES darbu tūkstošgades mērķu sasniegšanā un Eiropas attīstības un humānās palīdzības politikas īstenošanā. Iniciatīva plašākas sistēmas un lielāka skaita apmaiņu veicināšanai būtu koordinējama arī ar Lisabonas līgumā paredzēto Eiropas Brīvprātīgo humānās palīdzības korpusu. Minētajā korpusā galu galā būtu jāiekļauj arī citas grupas, ne tikai jaunieši. Tādēļ svarīgi ir nodrošināt, ka ES vīzu politika nerada nevajadzīgus šķēršļus šādi apmaiņai.

4.2.9. Visbeidzot, ES ir arī jāuzsver un jāizvērtē minētā joma, uzsākot un atbalstot izpēti, kā arī jāizstrādā statistikas elementi. Attiecīgajām iestādēm jāturpina apspriest, koordinēt un pārraudzīt pastāvošo pilsonisko dienestu sadarbība.

4.3. Priekšrocības un problēmas.

4.3.1. Eiropas pilsoniskā iniciatīva palīdzētu nostiprināt vispārējās vērtības un Eiropas brīvības un demokrātijas vērtības un cieņu pret cilvēktiesībām, kā arī pamatbrīvības un tiesiskumu. Bez tam minētās iniciatīvas mērķim vajadzētu būt arī sociālo, valodas un tīklu veidošanas prasmju attīstīšanai, ES veidošanai un darbībai, kā arī pieredzes iegūšanai un apmaiņai. Vēlme apgūt zināšanas vai labāk izprast sevi un savas spējas ir iemesli, kas bieži ir pamatā jauniešu brīvprātīgajai darbībai un veicina arī zināšanu sabiedrības prasību izpildi.

4.3.2. EESK uzskata, ka dažādās jomās (piem., sociālā integrācija, cilvēku vajadzības, bērni un jaunatne, sports, informācija, kultūras mantojuma aizsardzība, kultūra un māksla, vide, civilā aizsardzība u. c.) ir ievērojamas iespējas starptautiskajai sadarbībai un brīvprātīgo apmaiņai, kas var stiprināt pilsoniskuma eiropeisko dimensiju.

4.3.3. EESK uzskata, ka Eiropas pilsoniskā iniciatīva varētu arī stiprināt sadarbību starp dalībvalstīm, pievienošanās valstīm un valstīm, uz kurām attiecināms Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instruments, veicinot aktīvu pilsoniskumu un solidaritātes sajūtu.

4.3.4. Brīvprātīgie var uzkrāt svarīgu, darba tirgū pieprasītu neformālu pieredzi un zināšanas un veidot kontaktpersonu tīklu. Brīvprātīgie var arī apgūt galvenās prasmes un zināšanas tādās jomās kā, piemēram, reklāma, saziņa, pašizpaušme, sociālās prasmes, vadība un profesionālā izglītība. Brīvprātīga darbība var kļūt par dzīves gājuma un profesionālās karjeras svarīgu sastāvdaļu. Tomēr jānodrošina, ka tiek atzīta jauniešu brīvprātīgā darbība un neformālā izglītība.

4.3.5. Minētajā jomā ir arī problēmas. Viena no šādām problēmām ir tāda, ka nav noteikts brīvprātīgo juridiskais statuss. Valstu sistēmās ir noteikts brīvprātīgo un organizāciju statuss attiecīgajā valstī un – mazākā mērā – ārzemēs. Tomēr nevienā valstī nav tiesiskā regulējuma, ar ko piešķirt, piemēram, EVS brīvprātīgajiem, līdzīgu juridisko statusu.

4.3.6. Jāatrisina arī apdrošināšanas, veselības aizsardzības un drošības jautājumi. Brīvprātīgajiem viņu dienesta laikā būtu jāsaņem atbilstoša sociālā aizsardzība, taču tas kļūst sarežģīti, ja katras valsts sociālā nodrošinājuma noteikumi starptautiskajiem brīvprātīgajiem atšķiras. Tādēļ EESK aicina Komisiju veicināt savstarpēju izpratni minētajos jautājumos un uzskata, ka dalībvalstīm un attiecīgajām iestādēm jāatrisina minētie svarīgie jautājumi.

4.3.7. Paveikts liels darbs, lai izvairītos no iespējamā konflikta attiecībā uz to, kas ir algots darbs un kas ir brīvprātīgo darbība. Tādēļ skaidri jānosaka darba ņēmēju un brīvprātīgo statusa atšķirības, kā arī, attiecīgā gadījumā, brīvprātīgo pienākumi. Brīvprātīgo darbība nav paredzēta, lai ar to aizstātu algotu darbu. Tāpēc svarīga ir sadarbība ar sociālajiem partneriem.

5. EESK un organizētas pilsoniskās sabiedrības loma.

5.1. Organizēta pilsoniskā sabiedrība ir pamata sektors brīvprātīgo darbībai. Daudzas pilsoniskās sabiedrības organizācijas jau ir iesaistītas EVS un citās Eiropas programmās. Brīvprātīgo organizāciju nozīmīgā loma būtu jāsauglabā arī plašākā apmaiņas programmā.

5.2. Bezpeļņas un brīvprātīgo organizācijas patiesi bieži nodrošina dažādus labklājības pakalpojumus Eiropā. Tajā pašā laikā daudzos gadījumos līdzdalība sabiedriskajā kustībā samazinās. Tāpēc Eiropas pilsoniskā iniciatīva varētu sekmēt gan iedzīvotāju līdzdalību organizētā pilsoniskajā sabiedrībā, gan arī uzlabot organizāciju pašattīstības iespējas. Pārskats un diskusija par bezpeļņas organizāciju lomu un stāvokli sabiedrībā var radīt izmaiņas minēto organizāciju konkrētajā ieguldījumā un veicināt izpratni par pievienoto vērtību, ko tās sniedz sabiedrībai.

5.3. Eiropas pilsoniskā iniciatīva var veicināt arī spēcīgākas un dinamiskākas pilsoniskās sabiedrības izveidi. Tas veicinās arī sociālo kapitālu uzticības, korupcijas samazināšanas un brīvprātīgo apvienību dalības ziņā.

5.4. Pilsonisko sabiedrību bieži ir ietekmējusi organizāciju akreditācijas problēma un jautājums par apmaiņas kvalitāti. EESK aicina organizētu pilsonisko sabiedrību sadarboties gan dalībvalstīs, gan Eiropas līmenī, lai vienotos par kopīgiem principiem attiecībā uz akreditāciju un jaunu kopējo kvalitātes kritēriju izstrādi. To attiecīgā gadījumā varētu paveikt sadarbībā ar atbildīgajām valsts pārvaldes iestādēm.

5.5. EESK apzinās, ka minētajam jautājumam ir vajadzīga pārraudzība, piemēram, konferences veidā. Tajā piedalītos visu valstu pilsoniskā dienesta organizācijas, Eiropas Komisija un nevalstiskās organizācijas, kuras aktīvi darbojas vai nu jaunatnes darba vai arī brīvprātīgo dienesta jomā, ar mērķi veicināt Eiropas pilsoniskās iniciatīvas pamatprincipu izstrādi.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma pielikums

Tika noraidīti šādi grozījumi, neraugoties uz to, ka tie saņēma vismaz ceturto daļu nodoto balsu:

2.11. punkts

Grozīt

"Pašlaik brīvprātīgo jauniešu darbība ir pārsvarā tiek veikta, izmantojot atklātās koordinācijas metodes ar prioritāti un atbilstoši Eiropas Savienības Jaunatnes politikas trim prioritārajiem virzieniem:

- veicināt jauniešu līdzdalību aktīva pilsoniskuma īstenošanā un pilsoniskajā sabiedrībā,
- veicināt jauniešu brīvprātīgo darbību,
- uzlabot jauniešu informēšanu un jauniešiem paredzētos informācijas dienestus, lai veicinātu jauniešu brīvprātīgo darbību, jaunatnes zināšanas un sapratni."

Balsošanas rezultāti

Par: 49 Pret: 69 Atturas: 19

4.3.7. punkts

"Paveikts liels darbs, lai izvairītos no iespējamā konflikta attiecībā uz to, kas ir algots darbs un kas ir brīvprātīgo darbība. Tādēļ skaidri jānosaka darba ņēmēju un brīvprātīgo statusa atšķirības, kā arī, attiecīgā gadījumā, brīvprātīgo pienākumi. Brīvprātīgo darbība nav paredzēta, lai ar to aizstātu algotu darbu. Tāpēc svarīga ir sadarbība starp brīvprātīgo organizācijām un sociālajiem partneriem."

Balsošanas rezultāti

Par: 48 Pret: 77 Atturas: 23

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Pētniecības iestāžu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbība un zināšanu nodošana – būtiski inovācijas procesa priekšnosacījumi” (pašiniciatīvas atzinums)

(2009/C 218/02)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2008. gada 10. jūlijā nolēma sagatavot pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Pētniecības iestāžu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbība un zināšanu nodošana – būtiski inovācijas procesa priekšnosacījumi”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotājs – WOLF kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (26. februāra sēdē), ar 158 balsīm par un 1 balsi atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1. Šis atzinums veltīts pētniecības iestāžu (*Research Performing Organisations*), rūpniecības nozaru un MVU sadarbībai un zināšanu nodošanai, jo minētā sadarbība ir būtiska, lai zinātniskās pētniecības rezultātus varētu izmantot novatorisku produktu un procesu izstrādāšanai.

1.2. Komiteja iesaka sistemātiski informēt rūpniecības nozarēs un MVU strādājošos par ES universitātēs un pētniecības iestādēs pieejamajām zināšanām un tehnoloģijām un par sakaru dibināšanas iespējām. Tāpēc Komiteja iesaka Eiropas Komisijai izveidot Eiropas mēroga (interneta) meklētājprogrammu, kura apvieno pašlaik jau izveidotās informācijas sistēmas un tās papildina, tādējādi labāk apmierinot pašreizējo pieprasījumu pēc informācijas.

1.3. Komiteja atbalsta centienus panākt brīvu piekļuvi zinātniskajām publikācijām internetā. Tas tomēr nozīmē, ka izmaksas, kas jāsedz valsts iestādēm, palielināsies. Tāpēc jācenšas nodrošināt, ka ES dalībvalstis noslēdz savstarpēju vienošanos, kā arī jāpanāk vienošanās ar valstīm ārpus Eiropas. Taču šajā procesā nedrīkst ierobežot pētniecības iestāžu un tajās strādājošo pētnieku brīvību, izvēloties publicēt pētījumu rezultātus tajā žurnālā vai forumā, kas ir vispiemērotākais to izplatīšanai un atzīšanai visā pasaulē.

1.4. Komiteja iesaka turpināt darbu un apsvērt iespējas, kā nodrošināt brīvu piekļuvi pētījumu datiem, vienlaikus nosakot robežas, ciktāl tas būtu pieļaujams. Brīva piekļuve nenozīmē

pārgru piekļuvi jebkuriem izpētes procesā iegūtiem datiem, tostarp tā sauktajiem “jēldatiem”. Komiteja iesaka Komisijai rīkoti uzmanīgi un pakāpeniski, iesaistot attiecīgos pētniekus.

1.5. Tā kā darba kultūra pētniecības iestādēs un rūpniecības nozarēs ir atšķirīga, Komiteja iesaka nodrošināt dažādu interešu līdzsvaru. Tas attiecas uz pastāvošo pretrunu starp priekšlaicīgu rezultātu publicēšanu un vajadzību nodrošināt konfidencialitāti, kā arī uz intelektuālā īpašuma tiesībām, tostarp patentiem.

1.6. Tāpēc Komiteja pozitīvi vērtē faktu, ka Komisija ieteikumā par intelektuālā īpašuma pārvaldību skaidri norādījusi, ka tā nekādā gadījumā nevēlas ierobežot sadarbības partneru tiesības brīvi slēgt juridiskas vienošanās pat gadījumos, kad tiek veikti pasūtīti pētījumi. Komisijas ieteikumiem ir jāveicina darbība, un tie nedrīkst minēto procesu ierobežot.

1.7. Komiteja atkārtoti iesaka izveidot Eiropas Kopienas patentu, nosakot izgudrotājiem atbilstošu sākotnējās publicēšanas termiņu, kas nekaitē izgudrojumu novitātei (*grace period*).

1.8. Attīstot pētniecības infrastruktūru, piem., paātrinātājus, starojuma avotus, satelītus, ar zemi saistītas astronomiskas ierīces vai kodolsintēzes iekārtas, pētniecības iestādes nav jaunu zināšanu sniedzēji, bet gan pasūtītāji un klienti. Komiteja iesaka analizēt līdzšinējo pieredzi, kas gūta piemērojot spēkā

esošos ES un dalībvalstu noteikumus par atbalstu, budžetu, pasūtījumu piešķiršanu un konkurenci, un pārbaudīt, vai minētie noteikumi kalpo tam, lai prasmes un speciālās zināšanas, kas rūpniecības nozarēs iegūtas, attīstot minēto pētniecības infrastruktūru, tiek saglabātas un izmantotas Eiropas konkurētspējas palielināšanai un attiecīgiem vēlākiem pasūtījumiem un, ja tas tā nav, vai būtu jāveic izmaiņas rūpniecības politikā.

2. Ievads

2.1. Komiteja ir publicējusi vairākus atzinumus⁽¹⁾ par pētniecības politikas jautājumiem, tajos īpaši norādot uz pietiekamā līmenī veiktas pētniecības un izstrādes būtisko nozīmi Lisabonas un Barselonas mērķu sasniegšanā.

2.2. Minētajos atzinumos īpaša uzmanība pievērsta jautājumam par pētniecības iestāžu (*Public Research Organisations* vai *Research Performing Organisations*), tai skaitā arī universitāšu, rūpniecības nozaru un MVU sadarbību un nepieciešamo zināšanu nodošanu, lai radītu novatoriskus procesus un tirgū realizējamus produktus. Šajā atzinumā minētais jautājums aplūkots padziļināti, galveno uzmanību veltot 3.–5. nodaļā norādītajiem tematiem: a) publikācijas un informācija, b) sadarbība tirgū realizējamu produktu un procesu izstrādāšanā, c) sadarbība pētniecības infrastruktūras attīstīšanā⁽²⁾.

2.3. Minētie temati skar jautājumu par līdzsvaru un vienlaikus arī pretrunu, kas pastāv starp sadarbību un konkurenci. No vienas puses, sadarbība ir nepieciešama, lai nezaudētu un stiprinātu Eiropas rūpniecības nozaru spēju konkurēt ar valstīm, kas atrodas ārpus ES. No otras puses, sadarbība nedrīkst kropļot konkurenci starp Eiropas uzņēmumiem; to paredz noteikumi par valsts atbalstu (ES tiesību akti par valsts atbalstu), kas pieņemti, lai nodrošinātu vienādus konkurences apstākļus iekšējā tirgū.

2.4. Minētā pretruna ir pamatā šajā atzinumā tālāk aplūkoto jautājumiem un paustajiem ieteikumiem, it īpaši attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesībām un ar tām saistīto jautājumu par brīvu piekļuvi informācijai.

2.5. Sadarbības jautājumu risinājušas arī Komisija un Padome. Komisija, piemēram, ir izstrādājusi ieteikumu⁽³⁾ par intelektuālā īpašuma pārvaldību zināšanu nodošanas darbībās un par prakses kodeksu universitātēm un citām sabiedriskām pētniecības iestādēm. Tas darīts, lai panāktu, ka dalībvalstu un pētniecības iestāžu rīcība ir saskaņotāka. Tomēr minētais ietei-

kums, neskatoties uz to, ka tā mērķi un tajā iekļautie priekšlikumi ir patiešām lietderīgi, ir radījis jaunus jautājumus un raisījis attiecīgo iestāžu šaubas par intelektuālā īpašuma tiesībām kopīgos un pasūtītos pētījumos. Minētie jautājumi un to skaidrojums, ko sniegusi Komisija, iekļauti arī šajā atzinumā.

3. Informēšana par pētniecības pasākumiem un sasniegumiem

3.1. **Zinātniskās publikācijas.** Zinātnisko pētījumu rezultātus parasti publicē specializētajos žurnālos pēc tam, kad tie saņēmuši lietpratēju atzinīgu novērtējumu (*Peer Review*); dažreiz pētniecības institūti tos kā "pirmizdevumus" (*Pre-Prints*) vai tehniskos ziņojumus publicē vēl pirms zinātniskās recenzijas saņemšanas. Par zinātniskajiem pētījumiem informē arī zinātniskajās konferencēs, un tos publicē minēto konferenču ziņojumos.

3.1.1 **Jauna dimensija — internets.** Internets pavēris jaunas iespējas komunikācijai un zināšanu nodošanai. Šobrīd izdevniecības lielāko daļu zinātnisko žurnālu publicē arī elektroniskā formā internetā.

3.1.2 **Bibliotēkas un izmaksu jautājums.** Daudzas drukātās un arī elektroniskās publikācijas ir pieejamas universitāšu un pētniecības iestāžu bibliotēkās. Taču universitātēm un pētniecības iestādēm ir vajadzīgi līdzekļi, lai tās varētu segt radušos izdevumus (par publikācijām un abonementiem), un tā ir nopietna problēma⁽⁴⁾.

3.1.3 **Bezmaksas piekļuve zinātniskajām publikācijām.** Tā kā piekļuve zinātniskajām publikācijām internetā līdz šim lielākoties ir bijusi saistīta ar izmaksām, kuras tieši jāsedz bibliotēkām un/vai iestādēm, kurās tās darbojas, vai arī pašiem lietotājiem, jau ilgāku laiku daudz pūļu veltīts, lai visiem lietotājiem nodrošinātu bezmaksas piekļuvi informācijai ("*Free Open Access*")⁽⁵⁾. Tāpēc tiek pētīti dažādi uzņēmējdarbības modeļi un maksāšanas veidi; atsevišķos gadījumos jau ir panākta konkrēta vienošanās. Komiteja atbalsta minētos centienus. Visas vienošanās tomēr nevarēs īstenot, neradot izmaksas valsts iestādēm. Tāpēc Komiteja rosina ES dalībvalstis panākt savstarpēju vienošanos, kā arī vienošanos ar valstīm ārpus Eiropas.

3.1.3.1. **Neierobežota izvēles brīvība.** Minētajā procesā nekādā ziņā nedrīkst ierobežot pētniecības iestāžu un tajās strādājošo pētnieku brīvību, izvēloties publicēt pētījumu rezultātus tajā žurnālā vai forumā, kas, viņuprāt, ir vispiemērotākais to izplatīšanai un atzīšanai visā pasaulē.

⁽¹⁾ Sk. 6. punktu.

⁽²⁾ INT/450 u.c., CESE 40/2009 (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī).

⁽³⁾ COM(2008) 1329, 2008. gada 10. aprīlis.

⁽⁴⁾ Sīkākai informācijai: http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf.

⁽⁵⁾ *Open Access. Chancen und Herausforderungen – ein Handbuch.* Europäische Kommission/Deutsche UNESCO-Kommission, 2008.

3.1.4 **“Brīva piekļuve” pētījumu datiem.** Izstrādāti modeļi ⁽¹⁾, lai internetā nodrošinātu vispārēju “brīvu piekļuvi” (kas ir plašāka par brīvprātīgo datu apmaiņu, kas jau pastāv starp sadarbības partneriem) ne tikai zinātniskajām publikācijām, bet arī datiem, kuri izmantoti to sagatavošanā. Taču tas rada organizatoriskus, tehniskus un tiesiskus jautājumus (piem., intelektuālā īpašuma un datu aizsardzība), kā arī jautājumus par kvalitātes nodrošināšanu un motivāciju, kuri bieži vien risināmi tikai konkrētās disciplīnas ietvaros. Tāpēc Komiteja uzskata, ka jāturpina apsvērt iespējas, kā nodrošināt “brīvu piekļuvi” pētījumu datiem, vienlaikus nosakot, ciktāl tas būtu pieļaujams. Komiteja iesaka Komisijai šajā jomā rīkoties ļoti uzmanīgi, uz klausot minētajos procesos tieši iesaistītos pētniekus.

3.1.5 **Tiesības uz slepenību.** Komiteja uzsver, ka brīva piekļuve nenozīmē pārgrupu piekļuvi jebkuriem izpētes procesā iegūtiem datiem, tostarp tā sauktajiem “jēldatiem”. Pētniekiem vispirms jānoskaidro nepareizie mērījumi, kļūdas, interpretācijas jautājumi u.c. aspekti, jānovērtē to nozīme un iekšējā nostājas veidošanas procesā jāveic to analīze; tikai pēc tam datus var publicēt. Pretējā gadījumā tiktu pārkāptas pētnieku individuālās tiesības, zinātniskā darba un datu aizsardzības pamatnosacījumi un, jo sevišķi, zinātnisko publikāciju kvalitātes standarti un prioritātes.

3.2. **Informācija uzņēmējiesabiedrībām un MVU.** Daudzas uzņēmējiesabiedrības un mazie un vidējie uzņēmumi, kas ieinteresējas par jaunākajām attīstības tendencēm, nav pietiekami informēti par ES universitātēs un pētniecības iestādēs pieejamajām zināšanām un tehnoloģijām, kā arī sakaru un sadarbības veidošanas iespējām. Tāpēc šajā jomā ir jāsniedz plašāka informācija, kas pārsniedz iepriekš minēto instrumentu kopumu un sniedz ārpus šaura ekspertu loka.

3.2.1. **Populārzinātniskās publikācijas.** Pieejama ir arī plašam lasītāju lokam paredzēta populārzinātniska literatūra par zinātniskiem un tehniskiem jautājumiem. Pēdējos gados Komisija pastiprināti un ar panākumiem ir iesaistījusies arī pašas atbalstīto pētījumu programmu zinātnisko un tehnisko rezultātu izplatīšanā (piem., kvalitatīvi augstvērtīgais žurnāls *research*eu* ⁽²⁾ vai interneta portāls **CORDIS** ⁽³⁾). Līdzīgā kārtā arvien vairāk universitāšu un pētniecības iestāžu izmanto inter-

netu, lai informētu par pasākumiem un gūtajiem rezultātiem, tostarp arī par zināšanu nodošanu un iespējamo sadarbību ⁽⁴⁾.

3.2.2. **Zināšanu nodošanas biroji.** Jau ilgāku laiku daudzās pētniecības iestādēs pastāv ļoti lietderīgi zināšanu nodošanas biroji ar atbilstoši izglītotiem speciālistiem (tehnoloģiju nodošanas koordinatori ⁽⁵⁾) ⁽⁶⁾. Taču tie darbojas galvenokārt reģionālā līmenī vai konkrētā iestādē, tāpēc to izmantošana informācijas meklēšanai Eiropas mērogā ir sarežģīta.

3.2.3. **Atbalsta organizācijas un konsultanti.** Lai apmierinātu iepriekš minēto Eiropas līmenī vērojamo pieprasījumu pēc informācijas, līdztekus Komisijai darbojas arī vairākas (dažos gadījumos komerciālas) organizācijas un tīkli, piemēram, EARTO, Eiropas zinātņu un tehnoloģiju nodošanas profesionāļu apvienība un *ProTon* ⁽⁷⁾. Ar MVU portāla un Eiropas uzņēmumu tīkla ⁽⁸⁾ starpniecību arī Komisija piedāvā savu atbalstu.

3.2.4. **Sistemātiska meklēšana.** Ja ar iepriekš minētajiem instrumentiem nav iespējams pietiekami apmierināt rūpniecības nozaru / MVU vajadzības, Komiteja iesaka Komisijai, iespējams, sadarbībā ar vienu no lielajiem meklētājprogrammu uzņēmumiem, strādāt, lai tā spētu **sistemātiski apmierināt minēto pieprasījumu, radot Eiropas mēroga (interneta) meklētājprogrammu**, kurā attiecīgā informācija būtu apkopota vienotā un pieejamā formā. Tāpēc vispirms būtu jāuzklauza dažādi viedokļi, lai precīzāk definētu šādas meklētājprogrammas izveidošanas pirmā posma mērķus un mērogu, un pēc tam jāuzkrāj pieredze, īstenojot izmēģinājuma projektu.

3.2.5. **Personāla apmaiņa.** Visefektīvāk zināšanas nodot spē cilvēki, kuri pārmaiņus ir strādājuši gan pētniecībā, gan rūpniecībā, tāpēc Komiteja atkārtoti vairākkārt uzsvērtu ieteikumu stiprināt šāda veida personāla apmaiņu, tostarp izmantojot stipendiju sistēmu, piem., *Marie Curie Industry-Academia* stipendiju, vai speciālos atvaļinājumus.

⁽¹⁾ COM(2007) 56, 2007. gada 14. februāris; COM(2008) 1327, 2008. gada 10. aprīlis, 2. pielikums.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/research/research-eu>.

⁽³⁾ <http://cordis.europa.eu/>.

⁽⁴⁾ <http://www.ott.csic.es/english/index.html> Spānijā vai <http://www.technologieallianz.de/> Vācijā.

⁽⁵⁾ COM(2008) 1329, 2008. gada 10. aprīlis, 2. pielikums, 7. punkts.

⁽⁶⁾ COM(2007) 182, 2007. gada 4. aprīlis.

⁽⁷⁾ <http://www.earto.org/>, <http://www.astp.net/> un <http://www.protoneurope.org/>.

⁽⁸⁾ Eiropas uzņēmumu tīkls: http://www.enterprise-europe-network.eu.europa.eu/services_en.htm un MVU portāls: http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index_de.htm.

4. Sadarbība tirgū realizējamu produktu un procesu izstrādāšanā — dažādu interešu līdzsvars

4.1. **Atšķirības darba kultūrā.** Tā kā par šo tematu izstrādāti daudzi dokumenti un ieteikumi, kas jau minēti ievadā, šajā punktā galvenā uzmanība pievērsta atsevišķiem jautājumiem un problēmām, kuru pamatā galvenokārt ir atšķirīgā darba kultūra pētniecības un rūpniecības nozarēs un to dažādās intereses. Daļu no šīm atšķirībām Komiteja sīki aplūkojusi jau pieņemtā atzinumā⁽¹⁾ par Eiropas Pētniecības telpu, kā arī minējusi vēlākos dokumentos. Galvenās atšķirības ir šādas:

4.2 Publicēšana un konfidencialitāte

— Pētniecības rezultāti ir jāpublicē savlaicīgi, lai citi zinātnieki un pētnieku grupas varētu tos pārbaudīt. Tas veicina arī sinerģiju, ko rada tūlītēja informācijas apmaiņa zinātnieku aprindās, īpaši tad, ja vairākas laboratorijas kopīgi piedalās kādā pētniecības un izstrādes programmā.

— Arī valsts iestādēm parasti ir jāpieprasa to finansēto pētījumu rezultātu savlaicīga publicēšana, lai nodrošinātu vienlīdzīgus nosacījumus atbalsta piešķiršanas un konkurences jomā.

— Tomēr pašlaik arī valsts finansētām pētniecības iestādēm gadījumos, kad to pētījumu rezultāti sekmē ievērojamus jauninājumus, pirms pētījumu rezultātu publicēšanas jāiesniedz patenta pieteikums; pretējā gadījumā tiek apdraudēta izgudrojuma novitāte un iespēja to patentēt. Šim aspektam, kas ir saistīts arī ar “brīvu piekļuvi” pētījumu datiem, Komisija pievērš uzmanību arī Ieteikumā par intelektuālā īpašuma pārvaldību⁽²⁾.

— Lai risinātu pretrunu starp dažādajiem mērķiem, Komiteja atkārtoti ierosinājusi dalībvalstu tiesību aktos un topošajos Kopienas tiesību aktos, kas attiecas uz patentēšanu, paredzēt izgudrojumu novitātei nekaitējošu sākotnējās publicēšanas termiņu⁽³⁾ (*grace period*).

⁽¹⁾ OV C 204, 18.7.2000., 70. lpp.

⁽²⁾ COM(2008) 1329, 2008. gada 10. aprīlis, 4. ieteikums dalībvalstīm un 7. ieteikums valsts iestādēm (I pielikums).

⁽³⁾ Kā tas, piem., kādreiz bija noteikts Vācijā spēkā esošajos tiesību aktos, kas attiecas uz patentēšanu.

— No otras puses, uzņēmumi, ņemot vērā konkurenci, ar kuru tie sastopas, parasti ir ieinteresēti savu ražojumu izstrādes rezultātu slepenībā vismaz tik ilgi, līdz tie var piedāvāt jaunu produktu, kas ir gatavs ieviešanai tirgū, vai līdz brīdim, kad ir saņemti attiecīgie patenti.

4.3. Meklējoša pētniecība — mērķorientēta izstrāde.

Pētnieka “radītais produkts” ir atziņas, kas gūtas sarežģītā meklēšanas un izpētes procesā, kura iznākums sākotnēji nav zināms. Turpretī izstrāde ir mērķtiecīga un plānota rīcība, kura sākas tikai tad, kad ir iespējams izvīzīt konkrētu mērķi un ir pietiekami skaidrs, kā to panākt. Neskatoties uz to, starp pētniecību un izstrādi pastāv plūstoša pāreja, savstarpēja mijiedarbība un sinerģija, un abi minētie procesi nebūt nenotiek lineārā secībā.

4.4. **Atšķirīgi vērtēšanas kritēriji.** Pētnieku un pētniecības iestādi, kurā viņš darbojas, vērtē pēc publikāciju⁽⁴⁾ un iegūto zinātnisko atziņu kvalitātes, skaita un “nozīmes”, kā arī arvien biežāk pēc iegūto patentu skaita. Turpretī uzņēmuma **vadītāju** vērtē galvenokārt pēc uzņēmuma komerciālās peļņas, kas savukārt atkarīga no pārdoto produktu skaita, kvalitātes un cenas.

4.5. **Sintēze.** Minētās pretrunas ir jāpārvar, un jārada taisnīgs, abiem vienlīdzīgajiem sadarbības partneriem izdevīgs interešu līdzsvars. Lai gūtu visspējīgāko pētnieku un pētniecības iestāžu, kurās viņi strādā, atbalstu, jārada pietiekami stimuli. “Sadarbībai var traucēt tas, ja tiesības uz pētniecības sasniegumiem tiek pilnībā piešķirtas uzņēmēj sabiedrībām, kas veikušas pasūtījumu.”⁽⁵⁾ Tas saistīts ar to, ka “jaunās zināšanas” (*Foreground*) evolūcijas ceļā tiek iegūtas no “iepriekš uzkrātajām zināšanām” (*Background*), un tādējādi tās satur būtiskus “iepriekš uzkrāto zināšanu” elementus; tātad, “iepriekš uzkrātās zināšanas” veido ievērojamu “jauno zināšanu daļu”. Tāpēc nolīgumos par intelektuālā īpašuma tiesībām un ar to saistītos apsvērumos nepieciešama elastība un manevrēšanas iespējas, lai varētu ņemt vērā radošo procesu individuālās īpatnības un būtību. Elastības un manevrēšanas iespēju trūkums var apdraudēt zinātnes un uzņēmumu sadarbību.

⁽⁴⁾ Un pēc attiecīgā žurnāla prestiža, kurā publikācija izdota!

⁽⁵⁾ OV C 204, 18.7.2000., 70. lpp.

4.6. Intelektuālais īpašums un attiecīgais Komisijas ieteikums. Komiteja atzinīgi vērtē faktu, ka ES Padome (konkurences jautājumos) ir uzsvērusi sadarbības partneru tiesības brīvi slēgt juridiskas vienošanās, 2008. gada 30. maija lēmumā norādot, ka tā "AICINA visas augstskolas un citas sabiedriskās pētniecības iestādes ņemt vērā Komisijas ieteikto prakses kodeksu un to īstenot, ievērojot katrai iestādei raksturīgās īpatnības, tai skaitā noteiktu elastību pasūtījumu pētījumu jautājumā". Komiteja īpaši atzinīgi vērtē faktu, ka arī Komisija ieteikumā ⁽¹⁾, kas veltīts tieši minētajam jautājumam, paziņojusi ⁽²⁾, ka tā nekādā gadījumā nevēlas ierobežot sadarbības partneru tiesības brīvi slēgt juridiskas vienošanās pat gadījumos, kas attiecas uz pasūtītiem pētījumiem. Tieši pretēji, jānodrošina pietiekama elastība, ciktāl to pieļauj citi ierobežojumi, piemēram, noteikumi par atbalstu pētniecībai, izstrādei un jauninājumiem vai arī citi Eiropas līmeņa vai dalībvalstu tiesību akti.

4.6.1 Papildu precizējumi. Jāprecizē arī, ka patentējamus izgudrojumus nevar vienkārši pasūtīt, bet tie ir īpaši radošu pūliņu rezultāts ⁽³⁾. Tāpēc ir jāvienojas par patentu izmantošanu un no tās gūto peļņu; turklāt pasūtījumu veikusi uzņēmēj sabiedrība nedrīkst bloķēt patentu izmantošanu, lai neradītu ekonomiskus zaudējumus. Tāpēc Komiteja uzskata, ka Komisijai būtu jāprecizē arī minētais aspekts. Komisijas ieteikumiem ir jāveicina darbība, un tie nedrīkst minēto procesu ierobežot.

4.7. Kopienas patents. Šajā sakarā Komiteja atkārtoti uzsver (skat. 4.2. punktu), ka tā vairākkārt ieteikusi izveidot Eiropas Kopienas patentu, nosakot izgudrotājiem atbilstošu un izgudrojumu novitātei nekaitējošu sākotnējās publicēšanas termiņu (*grace period*).

4.8. Līdzdalības noteikumi un tiesību akti par valsts atbalstu. Komiteja jau atzinumā ⁽⁴⁾ par līdzdalības noteikumiem ieteikusi, ka līgumslēdzējiem jāpiesūta lielāka brīvība gan līguma

⁽¹⁾ COM(2008) 1329, 2008. gada 10. aprīlis, I pielikums, 17. punkts.

⁽²⁾ Komisijas ieteikums "Par intelektuālā īpašuma pārvaldību zināšanu nodošanas darbībā un par prakses kodeksu universitātēm un citām sabiedriskām pētniecības iestādēm" (*Commission Recommendation on the management of intellectual property in knowledge transfer activities and Code of Practice for universities and other public research organisations*) (2008, ISBN 978-92-79-09850-5). 4.3. punkta pēdējā rindkopā noteikts: "Nevertheless, the parties are free to negotiate different agreements, concerning ownership (and/or possible user rights) to the Foreground, as the principles in the Code of Practice only provide a starting point for negotiations. ..." ("Pusēm ir tiesības slēgt dažādus līgumus, kas attiecas uz īpašumtiesībām" (un/vai iespējamām lietotāju tiesībām) saistībā ar "jaunām zināšanām", "jo prakses kodeksā noteiktie principi ir tikai izejas punkts tālākām sarunām. [...]").

⁽³⁾ Tieši tāpēc darba ņēmējiem paredzēts piesūta atbildību par veiktiem izgudrojumiem, skatīt 4.10. punktu.

⁽⁴⁾ OV C 309, 16.12.2006., 35. lpp.

noteikumu formulēšanā, gan arī līdzekļu izvēlē. Tas jo īpaši attiecas uz tiesībām piekļūt līguma dalībnieku "jaunajām zināšanām" un intelektuālā īpašuma aizsardzības tiesībām un/vai "iepriekš uzkrātajām zināšanām" un intelektuālā īpašuma aizsardzības tiesībām. Šajā gadījumā tiesības uz bezmaksas piekļuvi nebūtu jānosaka kā vienīgā iespēja (kā tas ir ierosināts noteiktos gadījumos), bet gan tikai kā viena no iespējām. Turklāt, ja valsts augstskolas vai pētniecības iestādes nodod intelektuālo īpašumu uzņēmēj sabiedrībām bez atlīdzības, tās, iespējams, pārkāpj ES tiesību normas, kas regulē valsts atbalsta piešķiršanu.

4.9. Publiskā un privātā sektora partnerība. Komitejas ieteikumi un 4.6. un 4.8. punktā minētie apsvērumi būtu jāattiecinā arī uz kopumā ļoti pozitīvi vērtējamo publiskā un privātā sektora partnerību pētniecības un izstrādes jomā, kā arī attiecīgajām tehnoloģiju iniciatīvām, kurās iesaistītas abas puses.

4.10. Atlīdzības piešķiršana darba ņēmējiem par veiktiem izgudrojumiem. Īpaša uzmanība jāpievērš atsevišķās dalībvalstīs spēkā esošajiem likumiem par darba ņēmēju veiktiem izgudrojumiem. Tas attiecas uz patenta izgudrotāja tiesībām saņemt atbilstošu atlīdzību par patenta izmantošanu pat tādā gadījumā, ja izgudrojums veikts, pildot darba pienākumus. Šo tiesību apdraudēšana nav pieļaujama.

5. Sadarbība pētniecības infrastruktūru attīstīšanā – prasmju saglabāšana

5.1. Tehniski jaunatklājumi – unikāli izgudrojumi. Līdzās iepriekš aplūkotajai pētniecības iestāžu un rūpniecības nozaru sadarbībai pastāv vēl viena ļoti nozīmīga joma, kurā pētniecības iestādes nav jaunu zināšanu sniedzēji, izstrādājot novatoriskus sērijveida produktus (vai procesus), bet gan galvenokārt pasūtītāji un klienti. Runa ir par jauna veida pētniecības infrastruktūras, piemēram, paātrinātāju, starojuma avotu, ar zemi saistītu astronomisko ierīču vai kodolsintēzes iekārtu izveidi. Minētajā procesā rūpniecības nozares, bieži vien balstoties uz iepriekšējiem pasūtījumiem, izstrādā un izgatavo novatoriskas sastāvdaļas, kurām ir būtiska nozīme.

5.2. Specializācija un risks. Šajā jauninājumiem labvēlīgajā jomā uzņēmēj sabiedrībām ir nepieciešami paši spējīgākie un atbilstoši izglītoti speciālisti, kā arī, ņemot vērā neizdošanās iespējamību, uzņēmumiem ir jābūt gataviem uzņemties risku. Uzņēmumu peļņa šajā gadījumā bieži ir niecīga, jo īpaši tāpēc, ka gandrīz visi radītie produkti ir unikāli izgudrojumi un uzņēmēj sabiedrības bieži vien nenovērtē nepieciešamos ieguldījumus; šādi izgudrojumi bieži nav iespējami bez būtiska izrāviena zinātnības jomā.

5.3. **Tehnoloģiskā progresa virzītājspēks.** Pētniecības pasūtījumu veikšana ievērojami paaugstina uzņēmumu prasmes augsto tehnoloģiju jomā, tādējādi ilgtermiņā uzlabojot to konkurētspēju citās jomās un kopumā veicinot tehnoloģisko attīstību. Tomēr, ja pirmajam pasūtījumam neseko jauni pasūtījumi, uzņēmumiem bieži vien ir grūti saglabāt savu spēju potenciālu attiecīgajā jomā, ieskaitot līdzstrādniekus un inženierus, jo īpaši tāpēc, ka uzņēmumiem ir izdevīgāk nodarbināt minētos līdzstrādniekus un inženierus sērijveida produktu izstrādē un ražošanā, kas ir daudz ienesīgāka.

5.4. **Noteikumu, kas attiecas uz pasūtījumu piešķiršanu un konkurenci, piemērošana.** Piemērojot spēkā esošos noteikumus, kas attiecas uz pasūtījumu piešķiršanu un konkurenci, situācija var pasliktināties, jo minētie noteikumi paredz, ka uzņēmēj sabiedrība, kas izpildījusi izstrādes pasūtījumu, nevar automātiski saņemt arī izgatavošanas pasūtījumu. Izgatavošanas pasūtījumu var iegūst uzņēmēj sabiedrība ar mazāku pieredzi, jo tieši minētās pieredzes trūkuma dēļ tā par zemu novērtējusi grūtības, kas saistītas ar izgatavošanas pasūtījuma veikšanu, un tāpēc piedāvājumā noteikusi zemāku cenu. Minētās problēmas dēļ atsevišķas uzņēmēj sabiedrības nolēmušas vairs nepiedalīties konkursos par pasūtījumu saņemšanu un/vai nepieņemt šādus pasūtījumus. Šo problēmu pilnībā neatrisina arī instruments "Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā" ⁽¹⁾, jo minētajā gadījumā netiek ražoti sērijveida produkti.

5.5. **Problēmas un risinājumu meklēšana.** Arī Komiteja nevar ieteikt vispiemērotāko minētās problēmas risinājumu. Komiteja tomēr norāda, ka radusies nopietna problēma, kas ne tikai sadārdzina liela apjoma projektus un palēnina to īstenošanu, bet arī nenodrošina to īstenošanā iegūto prasmju un pieredzes optimālu izmantošanu, un tādēļ bieži zūd vērtīgas prasmes. Komiteja tāpēc iesaka Komisijai izveidot augsta līmeņa ekspertu grupu ⁽²⁾, lai analizētu līdzšinējo pieredzi. Tas ļautu noskaidrot, vai pašlaik spēkā esošie noteikumi par valsts atbalstu, budžetu, konkurenci un pasūtījumu piešķiršanu, kā arī to piemērošana atbilst aprakstītajai īpašajai situācijai, un, ja tas tā nav, vai ir nepieciešami jauni rūpniecības politikas instrumenti.

5.6. **Starptautiskais kodoltermiskais eksperimentālais reaktors (ITER).** Komitejai radies iespaids, ka Komisija labi apzinās minēto problēmu, piemēram, saistībā ar ITER projektu, un ka tāpēc ir sākti atbilstoši pasākumi, lai minētajā projektā iesaistītu rūpniecību. Ja iespējams, šādi jārikojas arī, nosakot prasības, kas attiecas uz jaunu pētniecības infrastruktūras objektu izveidi (saraksts, ko izveidojis Eiropas stratēģiskais forums pētniecības infrastruktūrai (ESFRI)).

6. Attiecīgie Komitejas atzinumi, kas pieņemti pēdējo trīs gadu laikā

Šis atzinums izstrādāts, ņemot vērā šādus pēdējos trīs gados pieņemtos atzinumus:

⁽¹⁾ COM(2007) 799 galīgā redakcija, Komisijas paziņojums "Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā. Inovācijas veicināšana ilgtspējīgu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai"; skatīt arī Komitejas atzinumu INT/399 "Publiskais iepirkums pirmskomercializācijas posmā", CESE 1658/2008 (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī).

⁽²⁾ Ja iespējams, iesaistot arī tās pētniecības iestādes, kas apvienojušas EIROforumā.

— **PTA pamatprogramma** (INT/269, CESE 1484/2005, OV C 65/9, 17.03.2006.)

— **Nanozinātnes un nanotehnoloģijas** (INT/277, CESE 582/2006, OV C 185/1, 08.08.2006.)

— **Pētniecības pasākumu piecu gadu vērtējums (1999–2003)** (INT/286, CESE 729/2006, OV C 195/1, 18.08.2006.)

— **Īpašās programmas pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai** (INT/292, CESE 583/2006, OV C 185/10, 08.08.2006.)

— **Pētniecība un jauninājumi** (INT/294, CESE 950/2006, OV C 309/10, 16.12.2006.)

— **Uzņēmumu līdzdalība – Septītās pamatprogrammas pasākumos (2007–2013)** (INT/309, CESE 956/2006, OV C 309/35, 16.12.2006.)

— **Uzņēmumu līdzdalība – Septītā pamatprogramma 2007.–2011. gadam (Euratom)** (INT/314, CESE 957/2006, OV C 309/41, 16.12.2006.)

— **Ieguldījums zināšanās un inovācijā (Lisabonas stratēģija)** (INT/325, CESE 983/2007, OV C 256/17, 27.10.2007.)

— **Eiropas potenciāls/pētniecība, izstrāde un jauninājumi** (INT/326, CESE 1566/2006, OV C 325/16, 30.12.2006.)

— **Eiropas Tehnoloģiju institūts**

(INT/335, CESE 410/2007, OV C 161/28, 13.07.2007.)

— **Zaļā grāmata "Eiropas pētniecības telpa: jaunas perspektīvas"** (INT/358, CESE 1440/2007, OV C 44/1, 16.02.2008.)

— **Iniciatīva novatorisku zaļu jomā – kopuzņēmuma izveidošana** (INT/363, CESE 1441/2007, OV C 44/11, 16.02.2008.)

— **Tehnoloģiju iniciatīva iegulto datorsistēmu jomā – kopuzņēmuma izveide (ARTEMIS)** (INT/364, CESE 1442/2007, OV C 44/15, 16.02.2008.)

-
- **Kopuzņēmuma “Clean Sky” izveide** (INT/369, CESE 1443/2007, OV C 44/19, 16.02.2008.)
 - **Kopuzņēmuma “ENIAC” izveide** (INT/370, CESE 1444/2007, OV C 44/22, 16.02.2008.)
 - **Pētniecības un attīstības programmas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU)** (INT/379, CESE 977/2008, OV C 224/18, 30.08.2008.)
 - **Pētniecība un jauninājumi Eiropas reģionu konkurētspējai** (INT/383, CESE 751/2008, OV C 211/1, 19.08.2008.)
 - **Kopuzņēmums ūdeņraža un kurināmā elementu jomā** (INT/386, CESE 484/2008, OV C 204/19, 09.08.2008.)
 - **Eiropas partnerība pētniekiem** (INT/435, CESE 1908/2008, vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī)
 - **Kopienas tiesiskais regulējums, ko piemēro Eiropas pētniecības infrastruktūrai (ERI)** (INT/450, CESE 40/2009, vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī)

Briselē, 2009. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

451. PLENĀRĀ SESIJA 2009. GADA 25. UN 26. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus”

COM(2008) 311 galīgā redakcija – 2008/0098 (COD)

(2009/C 218/03)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2008. gada 1. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotājs — GRASSO kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ... plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 114 balsīm par, 1 balsi pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK ir pārliecināta, ka ir svarīgi nodrošināt preču brīvās aprites principa pilnīgu īstenošanu. Minētais princips ir noteikts Līgumā, un to pilnveidoja ar 2008. gada jūlijā pieņemtu vienoto tiesisko regulējumu un vēlāk izstrādātiem nozares tiesību aktiem, lai vienā dalībvalstī likumīgi tirgotos ražojumus bez grūtībām varētu pārdot visā ES teritorijā, sniedzot garantiju drošības, veselības un vides aizsardzības ziņā visā izstrādājuma aprites ciklā, t.i., no tā projektēšanas līdz galīgai apglabāšanai.

1.2. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu pārskatīt Būvizstrādājumu direktīvas 89/106/EEK (turpmāk – BID) noteikumus, lai to pielāgotu pašreizējām prasībām, atjauninātu tās saturu un noteiktu skaidru un viennozīmīgu Eiropas tiesisko regulējumu.

1.3. EESK ir pārliecināta, ka jau pašā projektēšanas sākumā ekosistēmas kvalitāte jāņem vērā mājokļu un/vai ēku kompleksu tipoloģijas un morfoloģijas nosacījumu kopumā. Tas nozīmē taupīgi izmantot dabas resursus, uzlabot cilvēku dzīvesvietas apstākļus, palielināt atbildību par procedūrām, procesiem un

metodēm, lai darba ņēmējiem un galapatērētājiem nodrošinātu kvalitāti un drošību.

1.4. EESK uzskata, ka, atbalstot standartizācijas iestādes, iekļaujot noteikumos darba drošības, būvju izmantošanas un to nojaukšanas aspektus, jānostiprina Eiropas būvizstrādājumu standartizācijas sistēma.

1.5. EESK uzskata, ka inovatīvu būvizstrādājumu ārkārtīgi lielās iespējas, ja runa ir par klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes samazināšanu un dzīvesvietas kvalitāti, jāapzinās tehnikiem, celtniecības uzņēmumiem un lietotājiem, lai varētu sniegt konkrētu un efektīvu ieguldījumu vides aizsardzībā un energoefektivitātē.

1.6. EESK atkārtoti uzsver, ka preču brīvai aprīte ir jāklūst par spēcīgu Eiropas vienotā tirgus konkurētspējas un ekonomiskās un sociālās attīstības virzītājspēku un ka, nostiprinot un atjauninot noteikumus par nekaitīgu un drošu produktu tirdzniecību, būtu jāgarantē kvalitāte Eiropas iedzīvotājiem un nozares uzņēmumiem.

1.7. EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt **saskaņotus Eiropas reglamentējošus noteikumus** par būvizstrādājumu tirdzniecību un ražošanu Eiropas vienotā tirgū (EEZ).

1.8. EESK lielu nozīmi piešķir vajadzībai **atjaunot EK marķējuma ticamību un pilnvaroto iestāžu akreditācijas sistēmas kvalitāti**. Ir lietderīgi izstrādāt tiesisku regulējumu, kas nodrošina vienotību, salīdzināmību un koordinēšanu decentralizētā sistēmā, tirgus uzraudzības efektivitāti un lietderīgumu, kā arī viennozīmīgas un vienkāršotas definīcijas un procedūras.

1.9. EESK iesaka piešķirt atbilstošus **finanšu resursus, kas ļautu atbalstīt Kopienas mācību un informatīvās programmas**, kuras paredzētas visiem dalībniekiem (gan publiskiem, gan privātiem), jo sevišķi mācību speciālistu sagatavošanai, kā arī ļautu atbalstīt minēto programmu īstenošanas sekmēšanas un uzraudzības programmu.

1.10. EESK uzskata, ka liela nozīme ir noteikumiem par **procedūru vienkāršošanu, jo īpaši par MVU un mikrouzņēmumiem** nodrošinātu vienkāršotu piekļuvi EK marķējuma sistēmai un SOLVIT⁽¹⁾ izmantošanu valstu ražojuma informācijas punktos, lai tie varētu vieglāk risināt radušās problēmas.

1.11. EESK uzskata, ka jaunus noteikumus un tehniskos pielikumus ir lietderīgi papildināt ar **tehniskām vadlīnijām, ar ko izstrādā pamatprasības** attiecībā uz pasākumiem, kuri saistīti ar videi nekaitīgu izejmateriālu un otrreizējo izejmateriālu izmantošanu, kā arī attiecībā uz inovatīviem izstrādājumiem.

1.12. EESK piekrīt, ka **Kopienas ātrās ziņošanas sistēma (RAPEX)** jāizmanto būvizstrādājumu nozarē, un uzskata, ka **ES Oficiālajā Vēstnesī**, kā arī Eiropas tīmekļa vietnē par būvizstrādājumiem ir svarīgi publicēt informāciju par **konstatētajiem pārkāpumiem un krāpšanu**.

1.13. Komiteja uzskata, ka **regulas īstenošanas termiņi ir pārāk īsi**, lai varētu nodrošināt tās pilnīgu un efektīvu piemērošanu, un ka tie ir rūpīgi jāizvērtē, ņemot vērā apmācības un informācijas vajadzības saistībā ar ierosināto izmaiņu ieviešanu.

1.14. EESK aicina Komisiju reizi divos gados iesniegt Parlamentam, Padomei un EESK ziņojumu par regulas īstenošanu. Ziņojumā būtu jāiekļauj sadaļa par būvizstrādājumu atbilstību veselības un drošības prasībām, kā arī par minētajā jomā konstatētajiem pārkāpumiem un krāpšanu.

2. Ievads.

2.1. Eiropas būvniecības tirgus veido aptuveni 10 % no Kopienas IKP, un tajā ir nodarbināti aptuveni 7 % no visa Kopienas darbaspēka. Būvizstrādājumu nozarē ir vairāk nekā 65 000 uzņēmumu, no tiem aptuveni 92 % ir MVU un mikro-uzņēmumi.

2.2. Ievērojams daudzums būvizstrādājumu ir saistīts ar Kopienas iekšējo tirdzniecību Eiropas Ekonomikas zonā; atkarībā no sektora būvizstrādājumu tirdzniecība ir 15 % līdz 25 % no visas būvniecības nozares.

2.3. Būvizstrādājumus var tirgot EEZ⁽²⁾ tikai tad, ja tie atbilst paredzētās lietošanas prasībām. Būvmateriālu kvalitātei jābūt tādā atbilstības līmenī, kāda deklarēta visam tās ēkas aprites ciklam, kuras sastāvā ir attiecīgie materiāli, sevišķi saistībā ar pamatprasībām mehāniskās izturības un stabilitātes, ugunsdrošības, higiēnas, veselības un vides aizsardzības, izmantošanas drošuma, trokšņu izolācijas, energoefektivitātes un termoizolācijas jomā.

2.3.1. Tāpēc jāpievērš pienācīga uzmanība būvizstrādājumu saderībai un ilgtspējai, jo īpaši nozīmīgu ieguldījumu gadījumos, kad jāatjauno ēkas, lai nodrošinātu to energoefektivitāti.

2.4. EESK ir pārliecināta, ka "brīva preču aprite ir Eiropas vienotā tirgus konkurētspējas, kā arī ekonomiskās un sociālās attīstības galvenais virzītājspēks un ka drošu un kvalitatīvu ražojumu tirdzniecības prasību pastiprināšana un atjaunināšana ir Eiropas patērētājiem, uzņēmumiem un iedzīvotājiem nozīmīgi faktori"⁽³⁾.

2.5. Pašlaik ir vairāk nekā 300 būvizstrādājumu grupu ar EK marķējumu, un no 2000. gada līdz šim brīdim Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN) pieņēma vairāk nekā 380 saskaņotu standartu⁽⁴⁾. Tajā pašā laikā posmā tika veikti vairāk nekā 1 100 Eiropas tehniskie novērtējumi (ETN) īpašiem izstrādājumiem, saskaņotu noteikumu izmantošanas vietā ļaujot iegūt EK marķējumu.

2.6. EESK uzskata, ka tad, ja projektētāji un lietotāji atzīs un novērtēs inovatīvu būvizstrādājumu ārkārtīgi lielās iespējas attiecībā uz klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes samazināšanu, energoefektivitātes palielināšanu un dzīvesvietas kvalitāti, ar minēto izstrādājumu starpniecību varētu sniegt konkrētu un efektīvu ieguldījumu vides aizsardzībā un energoefektivitātē⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Eiropas Ekonomikas zona.

⁽³⁾ OV C 120, 16.5.2008.

⁽⁴⁾ CEN (http://nan.brcc.be/docs_public/other/cpd_standards_20080730.pdf) un OV C 304, 13.12.2006.

⁽⁵⁾ OV C 162, 25.06.2008.

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/solvit/>

2.7. Ir svarīgi, lai ražotāji savlaicīgi veiktu pasākumus ražošanas procesu pielāgošanai attiecīgajiem noteikumiem. Prasība, veicot izstrādājumu īpašību novērtējumu, lietot kopīgus tehniskos formulējumus — gan attiecībā uz CO₂ emisiju samazināšanu ražošanas procesā, gan uz veselības apstākļiem ēkās — ļaus uzlabot būvju kvalitāti, kā arī sakarus starp ražotājiem, viņu klientiem un valsts iestādēm.

2.8. Vienkārši un kvalitatīvi reglamentējošie noteikumi ir svarīgs uzņēmumu konkurētspējas, attīstības un nodarbinātības faktors. Normatīvās vides vienkāršošana ir vajadzīga, lai sekmētu inovāciju, samazinātu administratīvo slogu, ko rada reglamentējošās saistības, un samazinātu Kopienas *acquis* kopējo apjomu, kā arī veicinātu pāreju uz elastīgākām regulatīvām koncepcijām.

2.9. EESK uzskata, ka papildus izstrādājumu īpašībām un pazīmēm būtu jāņem vērā arī iespēja un vajadzība paredzēt iespējamās projektēšanas, ēku būvēšanas un pirmām kārtām pārvaldīšanas un uzturēšanas izdevumus.

2.10. EESK atkārtoti uzsver, “ka labāka tiesību aktu izstrāde un to ieviešana un izpilde ir cieši saistītas: labs likums ir izpildāms un izpildīts likums. [Grūtības ir saistītas] ar to, ka Eiropā pastāv dažādas kultūras un atšķirīgas saistības, kā arī nevienāda līdzdalības pakāpe faktiskā tiesību normu ieviešanā”⁽⁶⁾.

2.11. Tādēļ **EESK stingri atbalsta lēmumu, ka direktīvas pārskatīšanas rezultātā tiek pieņemta regula (Būvizstrādājumu regula, turpmāk BIR)**, kas ļauj izvairīties no piemērošanas un interpretēšanas atšķirībām, samazināt izmaksas un vienkāršot īstenošanu.

2.12. EESK atkārtoti uzsver, ka ir svarīgi “nodrošināt tirdzniecības drošību, pārredzamību un efektivitāti, novēršot kontroļu un testu dublēšanos un nodrošinot augstu patērētāju, iedzīvotāju un uzņēmumu aizsardzības līmeni, kā arī pastiprināt koordinācijas un tirgus uzraudzības pasākumus, lai nodrošinātu aktīvu un viendabīgu preču drošības jomā noteikto Kopienas prasību piemērošanu”⁽⁷⁾.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1. Ierosinātās regulas mērķis ir nodrošināt precīzu un ticamu informāciju par būvizstrādājumu ekspluatācijas prasībām visā EEZ iekšējā tirgū,

— ieviešot kopīgus tehniskos formulējumus;

— definējot precīzus mērķus, jēdzienus un noteikumus, lai noteiktu visu uzņēmēju pienākumus;

— pieprasot, ka EK marķējuma saņemšanas priekšnoteikums ir ekspluatācijas īpašību deklarācija, par ko ir atbildīgs vienīgi ražotājs vai importētājs;

— palielinot noteikumu ticamību, tostarp attiecībā uz tehniskā novērtējuma iestāžu (TNI) izvirzīšanu;

— vienkāršojot procedūras un samazinot uzņēmumu administratīvo slogu;

— nosakot stingrākus kritērijus pilnvarotajām iestādēm, ko uzrauga dalībvalstu izvirzītā pilnvarojošā iestāde;

— tirgus uzraudzību pastiprinot ar dalībvalstu uzraudzības iestāžu starpniecību.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. EESK atbalsta iniciatīvu, kas ļauj pielāgot Kopienas tiesību aktus šajā jomā, atjaunināt saturu un noteikt drošu, viennozīmīgu, skaidru, pārredzamu un līdzsvarotu Eiropas tiesisko regulējumu un noteikumus visiem publiskiem un privātiem uzņēmumiem, kuri darbojas Eiropas iekšējā tirgū. To iespējams panākt, izmantojot kopīgus tehniskos formulējumus, saskaņotas tehniskās specifikācijas (saskaņotie Eiropas standarti (*hEN*) un Eiropas novērtējuma dokumenti – *END*) un būves pamatprasības (*BPP*), pilnībā iekļaujot prasības par ilgtspējīgu attīstību, iedzīvotāju tiesībām uz veselību un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī vienkāršojot *MVU* paredzētās procedūras.

4.2. Komisija uzskata būvniecību par augsta līmeņa nozari Eiropas tirgū, kurā tomēr ir “reglamentējošu noteikumu koordinācijas trūkums ne tikai ES [...] līmenī”. Minētais faktors un tas, ka “uzņēmējdarbības struktūra pārsvarā ir vietēja mēroga”, rada situāciju, ka “ilgtspējīgas būvniecības tirgus ir ārkārtīgi sadrumstalots un tam raksturīgs liels administratīvais slogs”⁽⁸⁾.

4.3. EESK uzskata, ka, pārskatot Būvizstrādājumu direktīvu (*BID*) un pārveidojot to par Būvizstrādājumu regulu (*BIR*), pirmām kārtām jāņem vērā šādi pamatkritēriji:

⁽⁶⁾ OV C 24, 31.1.2006.

⁽⁷⁾ Sk. 3. zemspējas piezīmi.

⁽⁸⁾ COM(2007) 860 galīgā redakcija (2007. gada 21. decembra paziņojums “Vadošā tirgus iniciatīva Eiropai”), 5. lpp.

- **pārredzamība, vienkāršošana, ticamība, juridiskā un tehniskā noteiktība, definīciju saskaņotība, saprotamība šādiem lietotājiem Kopienā:** starpposma patērētājam un galapatērētājam, uzņēmumiem, kas pārdod un pērk, inženieriem, arhitektiem, projektētājiem, publiskiem un privātiem uzņēmējiem, kā arī pārvaldes iestādēm;
- **kopēji tehniskie formulējumi, kuru pamatā ir saskaņoti standarti un Eiropas tehniskais novērtējums, kas ir pieejams, skaidrs un lietotājdraudzīgs** gan profesionāļiem, gan nespeciālistiem, ja runa ir par dzīvesvietas un/vai ikdienas vides prasībām attiecībā uz veselību, energoefektivitāti, vides aizsardzību, dzīves kvalitāti, higiēnu un drošību;
- **saskaņotība ar citiem ES mērķiem un pasākumiem, sevišķi ar vispārējo piesardzības principu, kas ir noteikts Līgumā** un pieņemts dažādās starptautiskās konvencijās, kā arī PTO Nolīgumā par sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu piemērošanu. Minētais princips jāpieņem, ja kādas parādības, izstrādājuma vai procesa iespējamā bīstamā ietekme ir noteikta, pamatojoties uz zinātnisku un objektīvu novērtējumu, bet jo īpaši uz REACH reglamentējošajiem noteikumiem par ķīmiskajām vielām⁽⁹⁾, par produktu vispārēju drošību⁽¹⁰⁾ un par atbildību par produktiem. Tādā veidā patērētājiem var nodrošināt augsta līmeņa aizsardzību pret kaitējumiem, ko viņu veselībai un īpašumiem ir radījuši produkti ar trūkumiem⁽¹¹⁾;
- **komunikācija, informācija un apmācība par visu ieinteresēto pušu tiesībām un pienākumiem Eiropas Savienībā**, kā arī skaidri noteikti ražojumu informācijas punkti (RIP), kuros jāizmanto SOLVIT mehānismi, lai uzņēmumiem, sevišķi MVU, kā arī starpposma patērētājiem un galapatērētājiem ļautu izšķirt strīdus ārpustiesas kārtībā;
- **pārmērīga birokrātiskā sloga un ar to saistīto izdevumu novēršana**, sevišķi ja ir runa par mazākiem un vājākiem dalībniekiem, piemēram, starpposma patērētājiem un galapatērētājiem, MVU, kā arī atsevišķiem iedzīvotājiem, ņemot vērā, ka uzņēmēju pienākumiem jābūt pamatotiem, samērīgiem un tādiem, ko neapgrūtina dārgs birokrātiskais un administratīvais slogs;
- **ilgtspējīgas, veselīgas un drošas būvēšanas kultūras veidošana un izplatīšana**, iekļaujot projektu pētniecību, būvēšanas paņēmieni pārskatīšanu, labāku materiālu ražošanu, laišanu tirgū un izmantošanu būvniecības procesā, kā arī iekļaujot jaunus strukturālus risinājumus, par kuriem ir atbildīgas visas iesaistītās puses, sākot no skolas un tehniskās izglītības iestādēm līdz pat universitātei;
- **atbalsts Eiropas standartizācijas iestādēm**, lai palielinātu to efektivitāti būvizstrādājumu tehnisko standartu izstrādē un nodrošinātu tām skaidrus, pārredzamus un to mērķiem pilnībā atbilstīgus standartizācijas pilnvarojumus, kā arī panāktu to plašāku pārstāvību visās attiecīgajās grupās;
- **tirgus uzraudzības sistēmu pastiprināšana un publiska informācija par pārkāpumiem un pārkāpējiem**. Šajā sakarā jānostiprina un jākoordinē valstu sistēmas, jāpieņem speciāli būvizstrādājumu nozarei paredzēta Kopienas ātrās ziņošanas sistēma (RAPEX)⁽¹²⁾, tāpat arī Eiropas tīmekļa vietnē par būvizstrādājumiem un ES Oficiālajā Vēstnesī jāpublicē informācija par pārkāpumiem un krāpšanu un šiem jautājumiem paredzēta sadaļa jāiekļauj ziņojumā par jaunās regulas piemērošanu. Minēto ziņojumu reizi divos gados iesniedz Parlamentam, Padomei un EESK.

4.4. EESK piekrīt, ka jāpilnveido pilnvaroto iestāžu akreditācijas sistēma un jānosaka stingrāki kritēriji šādu iestāžu izvirzīšanai, pārvaldīšanai un uzraudzībai saskaņā ar vispārējiem noteikumiem, kas noteikti Lēmumā Nr. 768/2008/EK un 2008. gada 9. jūlija Regulā (EK) Nr. 765/2008.

4.5. Ņemot vērā pieaugošo globalizāciju, tirgus uzraudzības sistēmā jānodrošina kopīgs tiesiskais regulējums, lai tiesību aktus Kopienā piemērotu efektīvi un saskaņoti. Savukārt dalībvalstīm būtu jānodrošina atbilstoši resursi šo uzdevumu veikšanai. Katrā gadījumā būtu jānosaka, ka nepārprotams dalībvalstu pienākums ir noteikt iestādi, kura ir pieejama sabiedrībai un kurā var iesniegt sūdzības.

4.6. EESK uzskata, ka dažādu iesaistīto pušu atbildībai jābūt skaidrai un atpazīstamai, lai pilnībā nodrošinātu izstrādājumu izsekojamību, sevišķi ja runa ir par būvmateriālu funkcionalitāti visā to aprites ciklā, par drošību un veselību, jo īpaši darba ņēmēju un galalietotāju drošību, kā arī par dzīvesvietas un ikdienas vides integrētu aizsardzību vispār.

4.7. Jāatjauno uzticēšanās atbilstības zīmēm. Jāatjauno EK marķējuma nozīme, paredzot plašākas iespējas sodīt ar to saistītos pārkāpumus, kā arī nodrošinot EK marķējuma tiesisko aizsardzību. EESK uzsver, ka pāreja uz jauno EK marķējuma sistēmu radīs slogu uzņēmumiem un būs vajadzīgi ievērojami sākotnējie valsts iestāžu ieguldījumi standartizācijas un uzraudzības infrastruktūrās, sevišķi lai pilnvarotās iestādes sasniegtu izcilības līmeni.

⁽⁹⁾ Sk. Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris).

⁽¹⁰⁾ Direktīva 2001/95/EK (2001. gada 3. decembris) par produktu vispārēju drošību.

⁽¹¹⁾ Direktīva 85/374/EEK (1985. gada 25. jūlijs) attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem.

⁽¹²⁾ RAPEX — Kopienas ātrās ziņošanas sistēma nepārtikas preču jomā.

4.8. EESK uzskata, ka reizē ar Eiropas būvizstrādājumu standartizācijas sistēmas nostiprināšanu vairāk jāveicina starptautisko standartu izstrāde un piemērošana, lai atvieglotu piekļuvi tirgiem un starptautiskajai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka būvizstrādājumu tirgiem ir globāla dimensija.

4.9. EESK iesaka noteikt atbilstošākus — salīdzinot ar ierosinātajiem — īstenošanas termiņus, jo pārejai no BID uz BIR jāveic plaši informēšanas pasākumi, un metožu, procedūru un pieejas maiņas dēļ ir vajadzīgs pielāgošanās periods.

4.10. EESK uzskata, ka ir svarīgi paredzēt atbilstošus finanšu resursus, kas ļautu atbalstīt Kopienas mācību un informatīvās programmas, kā arī to īstenošanas sekmēšanas un uzraudzības programmas, kas paredzētas visiem dalībniekiem (gan publiskiem, gan privātiem).

4.11. EESK iesaka jaunus noteikumus un tehniskos pielikumus papildināt ar tehniskām vadlīnijām par darbu pamatprasību izstrādi (*basic works requirements*), lai

— ievirzītu turpmāko standartizācijas pilnvarojumu izstrādi šajā jomā, īpaši saistībā ar videi nekaitīgu izejmateriālu un otrreizējo izejmateriālu izmantošanu;

— ar Eiropas tehniskā novērtējuma (ETN) starpniecību inovatīvu izstrādājumu gadījumā nodrošinātu lielāku elastību, tostarp saistībā ar procedūru termiņiem, un dažādu priekšlikumā minēto struktūru un organizāciju izvirzīšanu un to uzdevumu izpildi.

5. Īpašas piezīmes.

5.1. Priekšlikumā būtu jāiekļauj divas papildu sadaļas:

— vienu, kurā ir runa par komunikāciju, informēšanu un apmācību, kas ļautu attīstīt vispārēju ilgtspējīgas būvēšanas kultūru;

— otra, kurā ir runa par energoefektivitāti, dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī veselību, higiēnu un drošību visā izstrādājuma aprites ciklā, sākot no tā projektēšanas līdz galīgai apglabāšanai. Šīs pamatprasības ir ietvertas I pielikumā, taču EESK uzskata, ka tām jābūt skaidri minētām regulas tekstā.

5.1.1. Sevišķi svarīgs ir pienākums ievērot veselības un higiēnas prasības saistībā ar risku otrreizēji izmantot materiālu, kas satur radioaktīvas vielas⁽¹³⁾ un/vai bīstamas toksiskas vielas. Ja bīstamas toksiskās vielas tiek iebūvētas ēkās un struktūrās, tad

cilvēkiem, kas dzīvo vai ilgstoši uzturas minētajās ēkās, tās ir tik neveselīgas un kaitīgas, ka var izraisīt pastāvīgus un ļoti nopietnus veselības traucējumus.

5.2. Runājot par definīcijām (2. pants), EESK uzskata, ka sevišķi nozīmīgas ir definīcijas saistībā ar tirdzniecību⁽¹⁴⁾, par kurām tā jau ir paudusi savu viedokli⁽¹⁵⁾; tās ļauj izvairīties no pretrunām ar tiesisko regulējumu, kurš pieņemts citos dokumentos, to papildinot ar definīcijām par būvizstrādājumiem, kas nav sēriņveida (tas ir sevišķi svarīgi MVU gadījumā), par iepriekš sagatavotu vai samontētu salikto izstrādājumu komplektiem un inovatīviem izstrādājumiem. Savukārt definīcijā par saskaņotām tehniskajām specifikācijām jāatsaucas uz Eiropas tehnisko novērtējumu (ETN)⁽¹⁶⁾, nevis uz Eiropas novērtējuma dokumentiem (END).

5.3. Runājot par ekspluatācijas īpašību deklarāciju, EESK uzskata, ka, tiklīdz izstrādājums tiek laists tirgū un saskaņā ar būves pamatprasībām atbilst prasībām par izstrādājuma būtiskiem raksturlielumiem, ekspluatācijas īpašību deklarācijai jābūt obligātai un pilnīgai, un tai nav jāaprobežojas ar valstu standartiem. Jāizmanto arī datorsistēmas un tīmekļa vietnes, kas ir pieejamas klientiem.

5.3.1. Komiteja uzskata, ka ekspluatācijas īpašību deklarācija jāiesniedz gadījumā, ja uz izstrādājumu attiecas saskaņots standarts vai Eiropas tehniskā novērtējuma prasība⁽¹⁷⁾.

5.4. Nepārprotami un skaidri jānosaka mērķi, kādiem kalpo CEN standarti, kas izstrādāti, pamatojoties uz Komisijas sniegtajiem pilnvarojumiem, attiecīgā izstrādājuma vai izstrādājumu grupas gadījumā, turklāt jānorāda paredzētais izmantošanas veids. Saskaņotajiem standartiem pilnībā jāatbilst standartizācijas pilnvarojumam.

5.5. EESK uzskata, ka liela nozīme ir noteikumiem par procedūru vienkāršošanu, kas pieņemti, lai pildītu saistības vienkāršošanas pasākumu jomā un lai galvenokārt MVU un mikro-uzņēmumiem nodrošinātu vienkāršotu piekļuvi EK marķējuma sistēmai. Tomēr ar šīm procedūrām jānodrošina vienāds patērētāju aizsardzības līmenis, ņemot vērā veselības, drošības un vides aizsardzības prasības.

5.6. EESK uzsver, ka liela nozīme ir 46. panta noteikumiem, īpaši attiecībā uz darba ņēmēju veselības un drošības apdraudējumiem. Attiecīgais izstrādājums un viss tā aprites cikls jāizvērtē, pamatojoties uz visām ierosinātajā regulā noteiktajām prasībām, lai tādējādi nozarē novērstu negadījumu risku, kas rodas no iespējamās neatbilstošu materiālu izmantošanas vai nepareizas materiālu lietošanas.

⁽¹⁴⁾ Lēmums Nr. 768/2008/EK (2008. gada 9. jūlijs) par produktu tirdzniecības vienotu sistēmu un Regula (EK) Nr. 765/2008 (2008. gada 9. jūlijs), ar ko nosaka akreditācijas un tirgus uzraudzības prasības attiecībā uz produktu tirdzniecību.

⁽¹⁵⁾ OV C 120, 16.5.2008.

⁽¹⁶⁾ ETN [ETA] (Eiropas tehniskais novērtējums).

⁽¹⁷⁾ Tādēļ būtu jāsvīturo 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 4. panta 1. punkta pēdējā rindkopa.

⁽¹³⁾ OV C 241, 7.10.2002.

5.7. EESK uzskata, ka jāpārskata 53. pantā minētie pārejas noteikumi, kas nosaka, ka 2011. gada 1. jūlijs ir termiņš pāriešanai no BID uz BIR. Ņemot vērā augstās prasības attiecībā uz informēšanu, apmācību un pieejas maiņu un tā kā paredzamās metožu un procedūru maiņas dēļ ir nepieciešams pielāgošanās termiņš, ir vajadzīgs garāks pārejas periods.

5.8. Attiecībā uz 51. pantā paredzēto tehnisko aktualizēšanu EESK apstiprina jau agrāk pausto nostāju, proti, "ka ir svarīgi, lai komitoloģijas procedūra būtu pēc iespējas pārredzamāka un saprotamāka ES iedzīvotājiem, jo īpaši šo tiesību aktu tiešajiem adresātiem" ⁽¹⁸⁾.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁸⁾ OV C 224, 30.8.2008.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Nanomateriālu reglamentējošie aspekti” ”

COM(2008) 366 galīgā redakcija

(2009/C 218/04)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 17. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Nanomateriālu reglamentējošie aspekti” ”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotājs — PEZZINI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 170 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK uzskata, ka nanozinātnes un nanomateriālu (N&N) atbildīga attīstīšana Eiropai ir iespēja risināt uzdevumus, kas saistīti ar ekonomikas un sociālo attīstību pasaulē.

1.2. EESK uzsver, ka jāpaātrina nanotehnoloģiju rūpnieciskais un daudznozaru pielietojums, ņemot vērā:

— tautsaimnieciskos un sociālos apstākļus,

— juridiskos, fiskālos un finanšu aspektus,

— jo īpaši ētiskos aspektus, kā arī vides un ar veselību un drošību saistītos aspektus visā zinātnisko lietojumu dzīves cikla laikā.

1.3. EESK atbalsta principus, kas nostiprināti rīcības kodeksā nanotehnoloģiju jomā, un uzskata, ka tie tāpat piemērojami, pārskatot Eiropas tiesisko un regulatīvo sistēmu, kas attiecas uz N&N.

1.4. EESK pauž bažas par joprojām pārāk lēno progresu nanotehnoloģiju komerciālajā izmantošanā un pētniecībā par nanomateriālu toksisko ietekmi un to ietekmi uz vidi un veselību.

1.5. EESK ir pārliecināta, ka sakarā ar nanotehnoloģiju sarežģītību, ātro attīstību un to transversālo zinātnisko raksturu ir vajadzīga daudzdisciplīnu pieeja regulatīvas, ētiskas un sociālas sistēmas ietvaros, sevišķi saistībā ar riskiem. Tas ir vajadzīgs, lai piedāvātu pieņemamus risku pārvaldības risinājumus, pamatojoties uz drošiem, pilnīgiem un atbildīgiem datiem.

1.6. Optimālā pārvaldības sistēmā jāievēro līdzsvars starp nanomateriālu atbildīgas attīstīšanas daudzajiem aspektiem. Tādēļ EESK iesaka Eiropas nanotehnoloģiju novērošanas centru pārveidot par pastāvīgu struktūru, lai tas varētu veikt analīzi, pamatojoties uz drošiem zinātniskiem un ekonomiskiem datiem, un sadarbībā ar citām ieinteresētām Eiropas aģentūrām izpētīt ietekmi uz sabiedrību un iespējamo apdraudējumu videi, veselībai un drošībai.

1.7. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs integrēts tiesiskais pamats, kā arī pārvaldības sistēma, kuras mērķis ir dot skaidras un uzticamas atbildes uz jaunām vajadzībām, kas rodas jo sevišķi jautājumos par kopējām klasifikācijas metodēm, metroloģiju un pārbaudēm, esošo un jauno protokolu apstiprināšanu, kā arī pirmsnormatīvos un normatīvos pētījumus.

1.8. EESK uzskata, ka ir vajadzīga izlēmīga rīcība izglītības un starpdisciplināras apmācības jautājumos un ka tikpat svarīgi ir veikt attiecīgu risku novērtēšanu un tos novērst, izmantojot atbilstīgas infrastruktūras.

1.9. EESK uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt Eiropas līmeņa salīdzinošās novērtēšanas sistēmu iniciatīvām, ko risku novērtēšanas un novēršanas jomā izstrādā Eiropā, ASV, Japānā un jaunajās tirgus ekonomikas valstīs.

1.10. EESK uzskata, ka jāatbalsta tehniskā un regulatīvā standartizācija, ko veic Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN), Eiropas Elektroniskās standartizācijas komiteja (CENELEC) un Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts (ETSI), tostarp izmantojot skaidras un pārredzamas Komisijas pilnvaras, lai šī darba rezultātus izmantotu starptautiskā līmenī ISO/TC 229 ietvaros un tādējādi atvieglotu drošu vispasaules tirdzniecību ar nanotehnoloģijām, nanoproduktiem un sarežģītākām sistēmām, kas ietver N&N.

1.11. EESK iesaka pastiprināt strukturēto dialogu ar pilsonisko sabiedrību un to veidot uz drošiem un pārredzamiem pamatiem, lai ES starptautiskajā līmenī varētu paust vienprātīgu viedokli šajā jomā, kas ir svarīga tās nākotnei.

1.12. EESK lūdz, lai 2009. gada ziņojumā par rīcības plānu viena nodaļa būtu īpaši veltīta:

- integrētas regulatīvās sistēmas attīstībai risku novērtēšanas un novēršanas jomā,
- pārbauzu protokolu efektivitātei un rezultātiem,
- jaunajām rīcības prioritātēm, kas noteiktas Eiropas un dalībvalstu līmenī, lai īstenotu nanotehnoloģiju elementus saturošu izstrādājumu ilgtspējīgu ražošanu, tirdzniecību un patēriņu,
- salīdzinošam novērtējumam ar iniciatīvām, kas risku novērtēšanas un novēršanas jomā ir ASV, Japānā un jaunajās tirgus ekonomikas valstīs,
- tādām strukturētām dialogam ar pilsonisko sabiedrību, kas veidots uz drošiem un pārredzamiem pamatiem, lai ES starptautiskajā līmenī varētu paust vienprātīgu viedokli šajā jomā, kas ir svarīga tās nākotnei.

2. Ievads.

2.1. Pēdējos gados Komisija ir kļuvusi par vislielāko iestādi, kas sniedz publisko finansējumu N&N jomā. Sestās pamatprogrammas ietvaros tā pētniecībai, tehnoloģiju attīstībai un demonstrējumam (PTAD) pasākumiem piešķirusi 1,4 miljardus *euro*, bet Septītās pamatprogrammas 2007.–2013. gadam pirmajā gadā — gandrīz 600 miljonus *euro*. No tiem 28 miljoni *euro* tika piešķirti pētījumiem par N&N drošību, un tas nozīmē, ka kopējā minētajai jomai atvēlētā summa ir aptuveni 80 miljoni *euro* ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Sk. Tomellini, R; Giordani, J., "Trešais starptautiskais dialogs par atbildīgu nanotehnoloģiju pētniecību un attīstību", Brisele, 11.–12.3.2008.

2.2. Ir izveidotas dažādas Eiropas tehnoloģiju platformas, kas paredzētas tādiem nanotehnoloģiju lietojumiem kā, piemēram, nanoelektronika (ENIAC), nanomedicīna un ilgtspējīga ķīmija.

2.3. Pasaules līmenī laika posmā no 2004. līdz 2006. gadam kopējais publiskais un privātais finansējums N&N sasniedzis 24 miljardus *euro*. Eiropas finansējums veido vairāk nekā ceturto daļu no minētā kopējā finansējuma, bet tieši EK finansējums ir 5–6% ⁽²⁾.

2.4. Septītās pamatprogrammas PTAD pasākumiem (2007–2013) ⁽³⁾ noteikumos par N&N ir iekļauta to ētikas pamatprincipu ievērošana saskaņā ar Pamattiesību hartu.

2.5. Ziņojumā par Trešo starptautisko dialogu par nanotehnoloģiju atbildīgu pētniecību un izstrādi tika uzsvērtas starptautiskās saistības šādās jomās:

- nanotehnoloģiju pārvaldība,
- trūkumu novēršana ziemeļu un dienvidu valstu sadarbībā,
- nepieciešamie instrumenti (metroloģija, standartizācija, definīcijas un intelektuālais īpašums),
- sabiedrības iesaistīšana,
- dialogs ar dažādu valstu iedzīvotājiem.

2.6. Dažādu organizāciju iesaistīšanās starptautiskajā līmenī konkrēti noris, cita starpā, ar šādu iniciatīvu starpniecību:

- ESAO datu bāze par pētījumiem cilvēka veselības un vides drošības jomā (*Database on Human Health and Environmental Safety Research*) un jaunā datu bāze par pētījumiem rūpnieciski ražotu nanomateriālu drošības jomā (*Database of Research into the Safety of Manufactured Nanomaterials*);
- kopīga FAO (ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija) un PVO programma par pārtikas standartiem (*Joint FAO/WHO Food Standards Program*), lai paredzētu neitrālu starptautisku forumu par pārtikas drošuma jautājumiem saistībā ar nanotehnoloģiju izmantošanu, kā arī izstrādātu sadarbības nolīgumus par minētajiem aspektiem;

⁽²⁾ Sk. COM(2007) 505 galīgā redakcija, 6.9.2007., "Nanozinātnes un nanotehnoloģijas: rīcības plāns Eiropai 2005.–2009. gadā. Pirmās īstenošanas ziņojums (2005.–2007. gads)".

⁽³⁾ Sk. Padomes Lēmumu Nr. 2006/971/EK (OV L 400, 30.12. 2006.).

- ESAO projekts par rūpnieciski ražotu nanomateriālu reprezentatīvu paraugu drošības novērtēšanu (*Safety Testing of a Representative Set of Manufactured Nanomaterials*) un ESAO projekts par rūpnieciski ražotiem nanomateriāliem un to novērtēšanas vadlīnijām (*Manufactured Nanomaterials and Test Guidelines*);
- ESAO projekts par iedarbības mērījumiem un iedarbību mazinošiem pasākumiem (*Exposure Measurement and Exposure Mitigation*);
- ESAO projekts par alternatīvo metožu nozīmi nanotoksikoloģijā (*The role of Alternative Methods in Nanotoxicology*);
- ESAO projekts par ietekmi un uzņēmējdarbības vidi (*Impacts and the Business Environment*);
- ESAO projekts par komunikāciju un sabiedriskās domas iesaistīšanu (*Communication and public engagement*);
- ESAO projekts par globāliem uzdevumiem: ūdens un nanotehnoloģijas (*Global Challenges: Nano and Water*);
- ESAO projekts par sadarbību risku novērtēšanas jomā (*Cooperation on Risk Assessment*);
- specializēti centri, kas sadarbojas ar PVO, pētot ar nanotehnoloģiju ražošanu un izmantošanu saistītos drošības un veselības riskus darba vietā;
- PVO/ES projekts par tematu “Politisko konsultāciju pastiprināšana vides un veselības jautājumos. Nanotehnoloģijas” (*Enhanced Policy Advice on Environment and Health in Europe - Nanotechnologies*);
- globāli pasākumi, ko sekmē ANO Vides programmas (UNEP) Tehnoloģijas, rūpniecības un ekonomikas daļas (DTIE) Ķīmisko vielu nodaļa, lai pasaules līmenī pienācīgi pārvaldītu ķīmiskās vielas;
- tūlītēji pasākumi, kurus veic Triestes Starptautiskā zinātnes un augsto tehnoloģiju centra Augsto tehnoloģiju un jauno materiālu nodaļa (jautājumos par nanotehnoloģiju un iespējamo ar to attīstību un izmantošanu saistīto risku novērtēšanu);
- ISO TC 229 standarti nanotehnoloģiju jomā;
- ANO Rūpniecības attīstības organizācijas (UNIDO) sanāksme (2007. gada decembris): ieteikumi un īpašs rīcības plāns; nanotehnoloģiju un ar tām saistīto risku novērtēšana. Pētījumi par N&N ētiskās, tiesiskās un sociālās ietekmes aspektiem.

2.7. Lielbritānijas *Royal Society* “Ziņojumā par nanozinātņu un nanotehnoloģijām: iespējas un neskaidrības”⁽⁴⁾ teikts: “Līdz brīdim, kad vairāk zināsim par nanodaļiņu un nanocauruļu ietekmi uz vidi, iesakām iespēju robežās izvairīties no ražotu nanodaļiņu un nanocauruļu izlaišanas vidē.”

2.8. Pašattīrošie segumi, kas ierobežo mazgāšanas līdzekļu izmantošanu, vielas, kuras atbrīvo no piesārņojuma un attīra gaisu no slāpekļa oksīda, jaunās paaudzes saules baterijas, siltumu izolējošie materiāli, CO₂ atdalīšanas sistēmas, gaisa un ūdens nanofiltrī, kā arī plašs pielietojums medicīniskajā diagnostikā un dažās neinvazīvajās terapijās — nanomateriāli jau ir daudzos plaša patēriņa priekšmetos.⁽⁵⁾

2.9. Problēma rodas arī sakarā ar vajadzību pielāgot protokolus, kas paredzēti, lai novērtētu īstermiņa un ilgtermiņa nanomateriālu toksicitātes riskus un to uzkrāšanos organiskajos audos un cilvēkā, kā arī to pastāvēšanu kopā ar citām vielām, kas atrodas ekosistēmā.

2.10. Kompleksā vidē risku novērtējumu standarti un pārbaudes var atšķirties atkarībā no tā, vai tiek izmantots “*in vitro*” vai “*in situ*” novērtējums. Pētījumos šajā jomā⁽⁶⁾ jāiet tālāk par tradicionālajiem aizsardzības līdzekļiem, piemēram, filtriem, elpošanas maskām, aizsargapģērbiem, cimdiem, t.i., priekšmetiem, kas ir pārbaudīti ar 10–50 nanometriem garām grafiņa nanodaļiņām.

2.11. Kā norāda Komisija un kā vairākkārt uzsvērusi EESK “integrēta, droša un atbildīga pieeja ir kļuvusi par ES nanotehnoloģiju politikas stūrakmeni”. Nanotehnoloģiju piemērošanas joma ir tik daudzpusīga un sazarota, saistīta gan ar atomfiziku un plazmas tehnoloģiju, gan ar nanomehāniku un pat ar tekstilmateriālu apdari, ka tās patiešām ir labi jāpārzina, lai izprastu un izmantotu to kopējās iezīmes un savstarpējo saistību.

2.12. Tā kā nanoprocēsi notiek ārkārtīgi mazās dimensijās (10⁻⁹) un nezinātajiem tās ir grūti iztēloties, jau no paša sākuma ir jāveido konstruktīvs dialogs ar patērētājiem par minēto jautājumu, lai paredzētu un novērstu iespējamus riskus, kā arī klievētu nepamatotas aizdomas.

2.13. EESK jau ir uzsvērusi ne vien prasību pēc “paātrināta industriālā un daudznozaru pielietojuma un sociāli ekonomiskās, tiesiski normatīvās, kā arī fiskālās un finansiālās politikas vides izveidošanas, papildinot to ar uzņēmumu dibināšanu un jaunām profesionālajām ievirzēm”, bet arī “ētisko pamatprincipu ievērošanu, vides, kā arī veselības un drošības aizsardzības garantēšanu visa zinātnisko pielietojumu dzīvescikla laikā”⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ *The Royal Society. Nanosciences and Nanotechnology: Opportunities and Uncertainties*, Londona, 29.7.2004.

⁽⁵⁾ Piemēram tenisa raketes, TV ekrāni, dažādie sveķi, ko izmanto militārajā un kosmosa nozarē, plaša patēriņa elektronika, kā arī elektriskās medicīniskās iekārtas.

⁽⁶⁾ Sk. Projekts “NANOSAFE2” — pirmais ziņojums par nanomateriālu izplatīšanu saskaņā ar piesardzības principu.

⁽⁷⁾ OV C 157, 28.6.2005, 22. lpp.

2.14. Nesen pieņemtā atzinumā ⁽⁸⁾ EESK vēlreiz uzsvēra vajadzību pēc "jūtama un pārredzama dialoga ar pilsonisko sabiedrību, kas pamatojas uz riska objektīvu novērtējumu un ar N&N saistīto iespēju apzināšanos", kā arī vajadzību pēc "nemitīgas modrības, lai saglabātu ētikas un vides pamatprincipus, kā arī aizsargātu darba ņēmēju un patērētāju veselību un drošību".

2.15. Komisija 2008. gadā pieņēma ieteikumus ⁽⁹⁾, kas skar atbildīgu pētniecību N&N jomā, ierosinot rīcības kodeksu, ko veido šādi septiņi principi:

- **izpratne:** N&N pētniecības pasākumiem jābūt saprotamiem sabiedrībai. Tos jāveic, ievērojot pamattiesības, un iedzīvotāju un sabiedrības labklājības interesēs;
- **ilgtspēja:** veicot N&N pētniecības pasākumus, jāievēro ētikas un ilgtspējīgas attīstības principi; tie nedrīkst kaitēt videi, sevišķi cilvēkiem, dzīvniekiem un augiem;
- **piesardzība:** piesardzības principa ievērošana ⁽¹⁰⁾, lai izvairītos no iespējamās negatīvās ietekmes uz veselību un vidi;
- **iekļautība:** pārredzamība, tiesību piekļūt informācijai ievērošana, atvērtība visām ieinteresētajām pusēm;
- **izcilība:** atbilstība vislabākajiem zinātniskajiem standartiem, tostarp standartiem, kas ir pētniecības integritātes pamatā, un standartiem, kuri attiecas uz labu laboratorijas praksi; ⁽¹¹⁾
- **inovācija:** īstenojot N&N pētniecības pasākumu pārvaldību, maksimāli jāsekmē radošums, elastīgums un spēja plānot jauninājumus un izaugsmi;
- **atbildība:** pētniekiem un pētniecības organizācijām jābūt atbildīgiem par iespējamo tūlītējo un nākotnes ietekmi uz sociālo jomu, vidi un cilvēku veselību.

Ieteikumus ir paredzēts ikgadējs dalībvalstu ziņojums par kodeksa piemērošanas rezultātiem un paraugpraksi, kas izmantota, lai sasniegtu šos rezultātus.

2.16. EESK atbalsta principus, kas nostiprināti rīcības kodeksā nanotehnoloģiju jomā, un uzskata, ka tie piemērojami,

⁽⁸⁾ Sk. OV C 185, 8.8.2006, 1. lpp.

⁽⁹⁾ Sk. Komisijas ieteikumus, C(2008) 424, 3.7.2008.

⁽¹⁰⁾ Sk. ES Līguma 174. panta 2. punktu un "Komisijas paziņojumu par piesardzības principu" (COM(2000) 1 galīgā redakcija).

⁽¹¹⁾ Sk. Direktīvu 2004/9/EK un Direktīvu 2004/10/EK.

arī pārskatot Eiropas tiesisko un regulatīvo sistēmu, kas attiecas uz N&N.

2.17. EESK pauž bažas par joprojām pārāk lēno progresu nanotehnoloģiju komerciālajā izmantošanā un pētniecībā par nanomateriālu toksisko ietekmi un to ietekmi uz vidi un veselību.

2.18. Pat ja pagaidām iedarbības uz darba ņēmējiem un iedzīvotājiem riska līmenis šķiet ierobežots, EESK uzskata, ka ir jāpastiprina instrumenti dialogam ar zinātnes un rūpniecības pārstāvjiem, lai minētie aspekti, tāpat kā cilvēkresursu un finanšu resursu aspekti tiktu iekļauti visos pētījumos un nanomateriālu lietojumos no paša to projektēšanas sākuma.

2.19. EESK uzsver, ka iesaistīto disciplīnu un nozaru daudzveidībai atbilst ievērojams daudzums Kopienas tiesisko un normatīvo instrumentu (vairāk nekā 90). Kopienas tiesību aktu pārredzamību un saprotamību iedzīvotājiem/patērētājiem var negatīvi ietekmēt to sarežģītība.

2.20. Tiesību aktus var padarīt vieglāk saprotamus MVU, patērētājiem un visai sabiedrībai, tos cenšoties skaidrot vienkāršā valodā, izveidojot īpašu šim jautājumam veltītu tīmekļa vietni, attīstot līdzdalības demokrātiju un iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā arī izplatot paraugpraksi.

2.21. Optimālai pārvaldības sistēmai jāspēj uzturēt līdzsvaru starp nanomateriālu atbildīgas attīstīšanas daudzajiem aspektiem. EESK iesaka izveidot pastāvīgu atsaucis struktūru, īpaši pamatojoties uz Nanotehnoloģiju novērošanas centru, kas sāka darboties 2008. gadā kā ES finansēts projekts ⁽¹²⁾. Tā mērķis ir sniegt drošu, pilnīgu un atbildīgu analīzi, pamatojoties uz zinātniskiem un ekonomiskiem datiem, kā arī izskatīt ētikas jautājumus, paredzēt iespējamās riskus videi, veselībai un drošībai un izstrādāt jaunus standartus.

2.22. EESK ir pārliecināta, ka sakarā ar nanotehnoloģiju sarežģītību, ātro attīstību un to transversālo zinātnisko raksturu ir vajadzīga daudzdisciplīnu pieeja regulatīvas, ētiskas un sociālas sistēmas ietvaros. Tas ir vajadzīgs, lai piedāvātu pieņemamus risku pārvaldības risinājumus, pamatojoties uz drošu, pilnīgu un atbildīgu analīzi un precīzi, izsmēloši organizējot, dokumentējot un darot zināmu informāciju par izstrādātajiem nanomateriāliem.

⁽¹²⁾ Sk. "Observatory nano", PROJEKTS FP7.

3. Komisijas priekšlikumi.

3.1. Komisija uzskata, ka īpaša uzmanība jāpievērš šādiem jautājumiem:

- jāpārskata īstenošanas dokumenti, kas pieņemti saistībā ar pašreizējiem tiesību aktiem, jo īpaši risku novērtēšanas jomā, lai nodrošinātu efektīvu risku paredzēšanu saistībā ar nanomateriāliem un pēc iespējas labāk izmantotu pieejamo informāciju;
- jālūdz iestādēm un aģentūrām pievērst īpašu uzmanību riskiem, kas saistīti ar nanomateriāliem, gadījumos, kad ražošanā un tirdzniecībā piemērojama kontrole pirms laišanas tirgū;
- jāpiemēro rīcības kodeksā atbildīgai pētniecībai N&N jomā ietvertās vadlīnijas, kuru mērķis ir atbildīga un atvērta pieeja N&N pētniecībai ES;
- jāizvērtē iespēja, lai uz tādu medicīnisko iekārtu laišanu tirgū, kas rada ar nanomateriāliem saistītus riskus, attiecinātu sistemātisku, atkārtotu pārbaudi pirms laišanas tirgū;
- jāturpina pilnveidot Kopienas tiesību aktus nanomateriālu jomā, bet jo sevišķi tos, kas skar risku novērtēšanas un pārbaudes metodes;
- steidzami jāuzlabo zinātnisko zināšanu bāze un pārbaudes metodes datu sagatavošanai, jo sevišķi saistībā ar datiem par toksisko un ekotoksisko ietekmi; par lietojumu un iedarbību visā nanomateriālu vai tos saturošo produktu dzīvescikla laikā; par nanomateriālu raksturojumu; jāizstrādā vienoti nanomateriālu standarti un nomenklatūra, kā arī analītiskas mērīšanas metodes; ar arodveselību saistītie aspekti;
- jāpalielina valsts iestāžu iespēja: veikt veselības saglabāšanas un uzraudzības pasākumus, kā arī pārtikas produktu, dzīvnieku barības un pesticīdu tirgus kontroli, paust oficiālās iebildes pret standartiem, īstenot piesardzības pasākumus, kuru pamatā ir jauni pierādījumi vai esošo datu pārvērtēšana, īstenot nepārtrauktas uzraudzības procedūras un savstarpējo informācijas apmaiņu, izmantot brīdināšanas vai agrīnās brīdināšanas sistēmas u.c.

4. Vispārējās piezīmes.

4.1. EESK uzskata, ka atbildīga pētniecība N&N un nanomateriālu jomā sekmē Eiropas ekonomisko un sociālo attīstību

sarežģītos apstākļos visā pasaulē, kur dominējoša nozīme ir konkurētspējai. Jau no paša sākuma šajā procesā jāpiemēro daudznozaru pieeja, nodrošinot pastāvīgu dialogu ar pilsonisko sabiedrību, jo tas ir priekšnoteikums, lai sabiedrība šo procesu pieņemtu.

4.2. Lai gan EESK atzinīgi vērtē Komisijas veikto analīzi par daudzajiem esošajiem Kopienas pasākumiem, tā tomēr uzskata, ka šī analīze saskaņoti jāturpina, izveidojot, pārredzamu un lietotājdraudzīgu pamatu, kas nepieciešams, lai īstenotu struktūrētu dialogu ar pilsonisko sabiedrību. EESK vairākkārt ir uzsvērusi šā dialoga nepieciešamību.⁽¹³⁾

4.3. EESK uzskata, ka nanotehnoloģiju jomā jāizstrādā risku novērtēšanas perspektīva, kā arī integrēts tiesiskais pamatregulējums un starptautiskā līmenī saskaņota pārvaldības sistēma, lai sniegtu skaidras, drošas, pilnīgas atbildes un varētu izpētīt attiecīgos ētikas jautājumus, iespējamās vides, veselības un iedzīvotāju drošības apdraudējumus, kā arī attīstības tendences.

4.4. Līdz ar to EESK aicina turpināt attīstīt Kopienas iniciatīvu, lai:

- izveidotu lietotājdraudzīgu un saskaņotu pamatsistēmu, kas nodrošinātu dažādo Kopienas tiesību aktu savstarpējo atbilstību;
- noteiktu jaunās vajadzības un meklētu attiecīgus risinājumus, kas nepieciešami tirgus dalībniekiem, uzraudzības iestādēm, nozares darbiniekiem un gala lietotājiem; tādēļ dinamiski jāapzina vajadzības un trūkumi un jānosaka rīcības vadlīnijas to risināšanai ES un dalībvalstu līmenī;
- izveidotu tādu pastāvīgu Eiropas atsaucis struktūru N&N un nanomateriālu jomā, kas Eiropā būtu veicināšanas un koordinācijas centrs⁽¹⁴⁾, ietverot arī risku novērtēšanu un novērtēšanu;
- pastiprinātu darbu izglītības un starpdisciplinārās apmācības jomā, iekļaujot tajā risku novērtēšanu un novērtēšanu, kā arī Eiropas izcilības centru veidošanu;
- izstrādāt Eiropas līmeņa salīdzinošās novērtēšanas sistēmu iniciatīvām, kas risku novērtēšanas un novērtēšanas jomā pastāv Eiropā, ASV, Japānā un jaunajās tirgus ekonomikas valstīs;

⁽¹³⁾ Skat. 6. un 7. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁴⁾ Sk. OV C 185, 08.08.2006., 1. lpp.

- atgūtu Eiropas vadošo lomu ilgtspējīgu un drošu nanotehnoloģiju lietošanā saistībā ar metroloģiju un pārbaudēm, esošo un jauno protokolu apstiprināšanu, cita starpā izmantojot pirmsnormatīvus un normatīvus pētījumus;
 - būtu iespējams tāds strukturēts dialogs ar pilsonisko sabiedrību, kas noris uz drošiem un pārredzamiem pamatiem, lai ES starptautiskajā līmenī varētu paust vienprātīgu viedokli šajā jomā, kas ir svarīga tās nākotnei.
- 4.5. Visbeidzot EESK aicina 2009. gada ziņojumā, kas paredzēts rīcības plānā 2005.–2009. gadam, vienu nodaļu veltīt integrētas regulatīvās sistēmas attīstībai risku novērtēšanas un novēršanas jomā, pārbaudes protokolu efektivitātei un progresam šajā jautājumā, kā arī jaunajām rīcības prioritātēm.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 77/91/EEK, 78/855/EEK un 82/891/EEK un Direktīvu 2005/56/EK attiecībā uz prasībām par ziņojumu iesniegšanu un dokumentāciju apvienošanās un sadalīšanas gadījumos”

COM(2008) 576 galīgā redakcija – 2008/0182 (COD)

(2009/C 218/05)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 44. pantu 2008. gada 16. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 77/91/EEK, 78/855/EEK un 82/891/EEK un Direktīvu 2005/56/EK attiecībā uz prasībām par ziņojumu iesniegšanu un dokumentāciju apvienošanās un sadalīšanas gadījumos”

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa Komitejas atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotāja — SÁNCHEZ MIGUEL kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 104 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1. EESK vairākkārt ir aicinājusi vienkāršot Kopienas *acquis*, jo laika gaitā grozīto noteikumu pārklāšanās ir radījusi grūtības tos piemērot, turklāt daudzos gadījumos pārmērīgais birokrātijas slogs kavē regulējošo iestāžu labu darbību.

1.2. EESK tomēr vienmēr ir uzsvērusi, ka vienkāršošanas procesam nav jāizraisa noteikumu atcelšana un juridiskās noteiktības mazināšanās, kura jānodrošina Eiropas līmenī.

1.3. Iekšējā tirgus tiesiskais regulējums un Eiropas ekonomikas un sociālās jomas dalībnieku attiecības ir ļāvušas saskaņot dažādus tiesību aktus un darījušas iespējamu kapitāla un personu brīvu apriti, neietekmējot iesaistīto pušu tiesības un pienākumus.

1.4. Minēta iemesla dēļ un ņemot vērā sekas, kuras izraisījis regulējuma un pārskatāmības trūkums dažās svarīgās iekšējā tirgus iestādēs, EESK uzskata, ka Komisijai būtu jāizvērtē, vai ierosinātajiem vienkāršošanas grozījumiem būs tikai pozitīva ietekme un tie samazinās ekonomiskās izmaksas vai, gluži pretēji, tie ietekmēs apvienošanās un sadalīšanas rezultātā radušos veidojumu juridisko drošību.

1.5. EESK tādēļ uzskata, ka būtu skaidri jānošķir tiesību akti, kuri attiecas uz Eiropas MVU, kas ir visizplatītākā uzņēmējdarbības forma Eiropas iekšējā tirgū, no tiesību aktiem, kurus

piemēro lieliem uzņēmumiem, jo īpaši tiem, kas gūst finansējumu akciju tirgū. Tādēļ prasību pēc vienprātības, kas nepieciešama daudziem ierosinātajiem noteikumiem, var attiecināt uz mazām un vidējām kapitālsabiedrībām, jo pretējā gadījumā minētais noteikums būtu neefektīvs.

1.6. Kamēr nošķiršana nav īstenota, būtu jāievēro noteikumi, kas sniedz juridiskās garantijas ne tikai akcionāriem, bet arī kreditoriem un darba ņēmējiem, un jārod risinājumi atbalsta sniegšanai MVU, lai mazinātu tiem administratīvo slogu spēkā esošo tiesību aktu piemērošanā.

2. Ievads

2.1. Viena no Komisijas prioritātēm saistībā ar iekšējo tirgu bija uzsākt Kopienas tiesību aktu vienkāršošanas procesu, jo īpaši attiecībā uz administratīvo slogu Eiropas uzņēmumiem; vairākums no tiem ir MVU, taču daudzi noteikumi direktīvās par sabiedrībām attiecas uz lielām kapitālsabiedrībām, kas piesaista fondus akciju tirgū.

2.2. Eiropadomes 2007. gada pavasara sanāksmē⁽¹⁾ ir apstiprināta rīcības programma, lai vienkāršotu tiesību aktus un samazinātu administratīvo slogu, kas nevajadzīgi apgrūtinā uzņēmumu saimniecisko darbību. Minētajā programmā tika izvirzīts mērķis līdz 2012. gadam samazināt administratīvo slogu par 25 %.

⁽¹⁾ Eiropas Padomes Prezidentvalsts secinājumi, Briselē, dok. 7224/07, 9. lpp.

2.3. Jau ir īstenoti vienkāršošanas priekšlikumi uzņēmumu tiesību divās jomās: materiālo tiesību jomā ar pirmo Direktīvu par akciju sabiedrību veidošanu ⁽¹⁾ un otro Direktīvu par akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla mainīšanu ⁽²⁾, un procesuālo tiesību jomā ⁽³⁾, jo īpaši attiecībā uz grāmatvedības standartiem un prasībām biržu sarakstos iekļautajām sabiedrībām sniegt ziņojumus.

2.4. Divas no direktīvām, kuras tagad ierosina grozīt, t.i., Trešo direktīvu par akciju sabiedrību apvienošanu un Sesto direktīvu par akciju sabiedrību sadalīšanu ⁽⁴⁾, jau iepriekš bija ierosināts vienkāršot ļoti svarīgā jautājumā, proti, par neatkarīgu ekspertu iesaistīšanu apvienošanās un sadalīšanas darījumos. EESK ir paudusi par to kritisku viedokli ⁽⁵⁾, jo uzskatīja, ka objektīvu un ārēju kritēriju trūkums varētu kaitēt trešo pušu, kreditoru un darba devēju interesēm.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

3.1. Direktīvas priekšlikums, par kuru izstrādāts šis atzinums, attiecas uz trim direktīvām: Trešo direktīvu par akciju sabiedrību apvienošanu, Sesto direktīvu par akciju sabiedrību sadalīšanu un Direktīvu par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu, kas ir visnesenāk pieņemtā direktīva ⁽⁶⁾. Ar to netieši groza arī Otro direktīvu ⁽⁷⁾, jo tas, ka noteikumos par apvienošanu un sadalīšanu ir paredzēts atbrīvojums no pienākuma iesniegt eksperta ziņojumu par ieguldījumiem natūrā, ietekmē minētajā direktīvā paredzētos kapitāla mainīšanas noteikumus.

3.2. Minētajās trijās direktīvās ierosināto vienkāršošanas pasākumu kopums attiecas uz šādām jomām:

— prasību atvieglošana attiecībā uz informāciju, kas sniedzama par akciju sabiedrību apvienošanās un sadalīšanas noteikumu projektiem;

— prasības publicēt apvienošanās un sadalīšanas priekšlikumus un citus dokumentus, nodrošinot to pieejamību akcionāriem;

— noteikumi par kreditoru aizsardzību.

3.3. Gan Trešajā, gan Sestajā direktīvā ir noteikta prasība iesniegt trīs ziņojumus: vadības ziņojumu par apvienošanās un sadalīšanas juridisko un ekonomisko pamatu; neatkarīga eksperta ziņojumu un grāmatvedības pārskatu, ja gada pārskats

ir sagatavots vairāk nekā pirms sešiem mēnešiem. Visi minētie ziņojumi jāapstiprina to akciju sabiedrību pilnsapulcēm, kas iesaistītas apvienošanās vai sadalīšanas procesā.

3.4. Priekšlikumā ir paredzēts atkāpties no minētajām prasībām, ja visi akcionāri vienprātīgi atbalsta atbrīvojumu no rakstiska vadības ziņojuma iesniegšanas, un attiecībā uz grāmatvedības pārskatu tiks piemērota Direktīva par atklātības prasībām ⁽⁸⁾, ja sabiedrībām ir vērtspapīri, kurus atļauts tirgot.

3.5. Otrās direktīvas par kapitāla mainīšanu grozījumos ir ierosināts atļaut sabiedrībām neiesniegt eksperta ziņojumu par ieguldījumiem natūrā.

3.6. Svarīgs ierosinājums ir atļaut akciju sabiedrībām izmantot jaunās tehnoloģijas, jo īpaši internetu, lai publicētu informāciju par apvienošanu un sadalīšanu.

3.7. Lai nodrošinātu kreditoru aizsardzību, ir ieviestas izmaiņas kreditoru tiesībās iebilst pret apvienošanu vai sadalīšanu līdz tam laikam, kamēr ir nodrošināta kredītu apmaksā, t.i., šīs tiesības ir svītrotas; taču pārrobežu apvienošanās gadījumos jāiesniedz eksperta ziņojums par ieguldījumiem natūrā, lai noteiktu pretnostatāmas vērtības, ko varētu izmantot tiesvedībā dažādās dalībvalstīs, kurās atrodas attiecīgās sabiedrības.

4. Piezīmes par priekšlikumu grozījumiem

4.1. EESK atzinīgi vērtē Kopienas tiesību aktu kopumā, un jo īpaši noteikumu par akciju sabiedrībām, vienkāršošanu, galvenokārt ņemot vērā administratīvo slogu Eiropas uzņēmumiem, īpaši MVU kā ES ekonomiskās struktūras nozīmīgai daļai. Tomēr EESK ir jau norādījusi, ka vienkāršošanas process nekādā gadījumā nedrīkst izraisīt juridisko nenoteiktību iekšējā tirgus dalībniekiem.

4.2. Mēs saprotam Komisijas vēlmi nodrošināt akcionāru kā uzņēmumu īpašnieku aizsardzību, taču nedrīkst aizmirst citas ieinteresētās personas, kuras ir iesaistītas juridiskajos darījumos un kuru likumīgās tiesības varētu tikt aizskartas. Tādēļ EESK apstiprina un atbalsta EP nostāju ⁽⁹⁾, ka ir jāņem vērā visu ieinteresēto pušu (investoru, īpašnieku, kreditoru, darba ņēmēju) intereses. Šādu viedokli EESK ir paudusi agrāk ⁽¹⁰⁾ un tagad to apstiprina, lai arī turpmāk nodrošinātu pārredzamību un Eiropas iekšējā tirgus ekonomisko un sociālo dalībnieku uzticēšanos.

⁽¹⁾ Direktīva 68/151/EEK (OV L 65, 14.3.1968., 8.lpp.), ko grozīja ar Direktīvu 2003/58/EK (OV L 221, 4.9.2003., 13. lpp.).

⁽²⁾ Direktīva 77/91/EEK, (OV L 26, 31.1.1977., 1. lpp.), ko grozīja ar Direktīvu 2006/68/EK (OV L 264, 25.9.2006., 32. lpp.).

⁽³⁾ Grāmatvedības standarti, pārredzamības prasības vērtspapīru emitentiem, Direktīva 2004/109/EK (OV L 390, 31.12.2004., 38. lpp.).

⁽⁴⁾ Direktīva 2007/63/EK (OV L 300, 17.11.2007., 47. lpp.), ar kuru groza Direktīvu 78/855/EEK un Direktīvu 82/891/EEK par prasību iesniegt neatkarīgu eksperta ziņojumu akciju sabiedrību apvienošanās vai sadalīšanas gadījumos.

⁽⁵⁾ EESK atzinums (OV C 175, 27.7.2007., 33. lpp.).

⁽⁶⁾ Direktīva 2005/56/EK (OV L 310, 25.11.2005., 1. lpp.) par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu.

⁽⁷⁾ Direktīva 77/91/EEK.

⁽⁸⁾ Direktīva 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū.

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta ziņojums A6-0101/2008.

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums (OV C 117, 30.4.2004., 43. lpp.).

4.3. Par ierosināto vienkāršošanu attiecībā uz prasību iesniegt ziņojumus par akciju sabiedrību apvienošanu un sadalīšanu, kas ļauj akcionāriem un kreditoriem paredzētos dokumentus publicēt nevis reģistrā, bet gan tīmekļa vietnē (tostarp arī pārrobežu apvienošanās gadījumā), būtu jāizsaka dažas kritiskas piezīmes. Pirmkārt, nevar uzskatīt, ka ar minēto grozījumu ir nodrošinātas akcionāru un kreditoru tiesības, jo ir zaudēta reģistra nodrošinātā publicitāte, un, otrkārt, ir zaudēta iespēja izmantot minēto informāciju kā pietiekamu pierādījumu jebkurā procesā. EESK tādēļ uzskata, ka par prioritāti jāizvirza šāda veida darījumu pārredzamība un nevis izmaksu ietaupījums un ka ir pēc iespējas jāaglabā minētais princips.

4.4. Turpretī EESK atbalsta priekšlikumu, ka biržu sarakstos iekļautajām sabiedrībām ⁽¹⁾ nav divreiz jāiesniedz grāmatvedības pārskats, jo tas ir izstrādāts saskaņā ar paredzētajiem noteikumiem un biržas iestāžu uzraudzībā. Šķiet, ka minēto noteikumu piemērošana arī citām biržu sarakstos neiekļautajām sabiedrībām, ja visi sabiedrības akcionāri to atbalsta, izkropļo noteikumu jēgu; ja ir pieejami sabiedrības pārskati un tie atbilst tiesību aktiem, nav nepieciešams šo informāciju sniegt atkārtoti, taču minētais apsvēruma nav attiecināms uz Trešās direktīvas 9.ii) b) pantu, kurā ir paredzēts, ka ziņojums nav jāizstrādā, ja akcionāri pieņem vienprātīgu lēmumu.

4.5. EESK pauž bažas par ierosinātajiem Otrās direktīvas 77/91/EEK grozījumiem, kas papildina jau iepriekš izdarītos grozījumus. Ierosināts nepiemērot 10. pantu par ieguldījumiem

natūrā un neiesniegt neatkarīga eksperta novērtējumu apvienošanās vai sadalīšanas gadījumā un piemērot īpašus noteikumus ekspertu ziņojumiem. EESK uzskata, ka ziņojumā ir noteikta katra akcionāra kapitāla daļa, un kapitāls skaitļos izsaka katras sabiedrības atbildību pret trešām pusēm. EESK vēlas uzsvērt savu nostāju attiecībā uz pārskatāmību, jo īpaši attiecībā uz garantijām, kas jāsaņem visām ieinteresētajām un iesaistītajām pusēm. Komiteja uzskata, ka "objektīva" ziņojuma trūkums par vismaz tiem sabiedrības līdzekļiem, kas atspoguļoti sabiedrības pamatkapitāla nominālvērtībā, nav uzskatāms par veiksmīgu izejas punktu.

4.6. Visbeidzot, kreditoru iespēja iebilst pret apvienošanu vai sadalīšanu līdz tam brīdim, kamēr saņems maksājuma garantiju (ja viņiem ir pierādījumi par darījumā iesaistīto sabiedrību neatmaksātiem prasījumiem), ir bijis viens no veidiem, kā saglabāt uzticēšanos šādiem komerciāliem darījumiem un nodrošināt to veiksmīgu norisi. Pagaidām kreditoru aizsardzība ir mazināta, paredzot nosacījumu, ka kreditoriem būs jāprasa "administratīvā vai tiesu iestādē" atbilstīgas garantijas un "pārliecināti" jāpierāda, ka ir apdraudētas viņu tiesības un ka sabiedrība nav sniegusi atbilstīgas garantijas (Direktīvas 82/891/EEK 12. panta 2. punkts). Ņemot vērā izmaiņas attiecībā uz pierādīšanas pienākumu, būtu jāizvērtē minētā grozījuma lietderīgums, jo tas sarežģīs komerciālu darījumu veikšanu un varētu izraisīt tādu darījumu skaita palielināšanos, kuru veikšanai vajadzīgas juridiski saistošas garantijas.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁾ Direktīva 2004/109/EK par atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par elektroniskās naudas iestāžu darbības sākšanu, veikšanu un konsultatīvu uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 2000/46/EK"

COM(2008) 627 galīgā redakcija – 2008/0190 (COD)

(2009/C 218/06)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 47. panta 2. punkta pirmo un trešo teikumu un 95. pantu 2008. gada 30. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par elektroniskās naudas iestāžu darbības sākšanu, veikšanu un konsultatīvu uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2005/60/EK un Direktīvu 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 2000/46/EK",

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 3. februārī. Ziņotājs — MORGAN kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (26. februāra sēdē), ar 156 balsīm par, 1 pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Līdz ar elektroniskas datu apstrādes pakāpenisku piemērošanu finanšu pakalpojumiem varētu secināt, ka mums jau ir elektroniskā nauda. ATM iekārtās, tirdzniecības termināļos un citāda veida maksāšanas ierīcēs nolasa un elektroniski apstrādā čekus un nolasa debetkartes un kredītkartes. Visi minētie lietojumi balstās uz bankas kontā pieejamo kredītu, ko var ierobežot noguldījumi vai noteikt banka (piem., kredītkartēm). Banka vienmēr ir veikusi pārbaudi, lai noteikta klienta kredītspēju un labticīgumu, un attiecīgi ir izsniegusi čeku grāmatīņas, debetkartes un kredītkartes. Elektroniskās kredītsistēmas pieejamība ir atkarīga no kredītspējas. Daudzas iedzīvotāju grupas — tie, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredītspēja — nav tiesīgas izmantot elektronisko kredītsistēmu.

1.2. Elektroniskā nauda (e-nauda) ir pavisam kas cits. Tā nav atkarīga no kredīta, bet ir jāveic priekšapmaksas. Priekšapmaksu tad konvertē elektroniskā aizstājējā skaidrajai naudai, kas glabājas elektroniskajos informācijas nesējos, kurus pārvalda e-naudas emitents. Elektroniskais informācijas nesējs, kurā glabājas priekšapmaksas, var būt gan portatīvs (parasti priekšapmaksas kartes veidā), gan caur internetu tiešsaistē pieejams reģistrs. E-nauda dod iespēju veikt bezskaidras naudas maksājumus mazākos (parasti) apmēros daudzveidīga vidē, piemēram, tirdzniecības vietās vai tiešsaistē, izmantojot mobili tālruni vai internetu. E-nauda nav tieši saistīta ar kredītspēju. Vienīgais nosacījums ir spēja veikt priekšapmaksu.

1.3. E-nauda nekad nespēs apmierināt visas tās vajadzības, ko spēj nauda. Tā neaizstās zem gultas glabātu kasti ar 500 EUR banknotēm, bet tai vajadzētu veikt tos darījumus, kādēļ mēs nēsājam līdz banknotes un monētas. Diemžēl e-naudas ieviešana līdz šim ir noritējusi ļoti lēni. Sekmīgās iniciatīvas ir saistītas ar informācijas sabiedrības sasniegumiem. E-naudai būtu jāattīstās paralēli informācijas sabiedrībai. Tai vajadzētu būt informācijas sabiedrības naudai. Tās pieņemšana būs atkarīga no iniciatīvām uzņēmējdarbībā un no tehniskajiem jauninājumiem informācijas sabiedrībā. Šis direktīvas mērķis ir likvidēt šķēršļus izgudrojumiem un inovācijai. EESK atbalsta minēto mērķi.

1.4. Pagājušā gadsimta 90. gadu beigās Komisija konstatēja, ka elektroniskās naudas emitenti ir saistīti ar kredītiestādēm, un meklēja iespējas paplašināt to uzņēmumu loku, kas sniedz minētos pakalpojumus. Tirgus attīstīšanas nolūkā Komisija ieviesa direktīvu par elektronisko naudu (2000/46/EK) (EMD), lai atvieglotu e-naudas tirgus pieejamību iestādēm, kas nav kredītiestādes.

1.5. EMD mērķis bija izveidot reglamentējošu režīmu, kas atbilst ar jaunajām e-naudas iestādēm saistītā riska pakāpei un kas veicinātu tehnoloģijas attīstību un inovāciju. Rezultāti nav bijuši īpaši sekmīgi. E-nauda joprojām ir tālu no tā, lai sniegtu visu iespējamo labumu, kāds bija paredzēts, un to vēl neuzskata par skaidras naudas ticamu alternatīvu.

1.6. Tāpēc Komisija ir uzsākusi visaptveroši pārskatīt norises saistībā ar e-naudu. Komisija ir secinājusi, ka EMD daži noteikumi ir kavējuši elektroniskās naudas tirgus attīstību, traucējot tehnoloģiskajām inovācijām. Apspriežu un izvērtēšanas gaitā tika noteiktas divas galvenās problēmas. Pirmā problēma ir saistīta ar e-naudas neskaidro definīciju un EMD darbības jomu. Otrā problēma attiecas uz tiesisko regulējumu, ar ko paredz uzraudzības režīmu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu piemērošanu e-naudas pakalpojumiem. Secinājums bija tāds, ka jāgroza gandrīz visi EMD izklāstītie noteikumi, tādēļ tika pieņemts lēmums aizstāt spēkā esošo direktīvu ar jaunu direktīvu, kuras projekts (COM(2008) 627 galīgā redakcija) ir šā atzinuma temats.

1.7. Minētās direktīvas mērķis ir sekmēt jaunu, inovatīvu un drošu elektroniskās naudas pakalpojumu izstrādi, nodrošināt tirgus pieejamību jauniem dalībniekiem un veicināt visu tirgus dalībnieku reālu un efektīvu konkurenci. EESK uzskata, ka minētā iniciatīva ir savlaicīga, tāpēc ka kopš pēdējās desmitgades beigām ievērojami ir pieaugusi patērētāju iesaistīšanās informācijas sabiedrībā un šobrīd ir slēpts un neapmierināts pieprasījums pēc patērētāju interesēm atbilstoša aprīkojuma e-naudas jomā. Direktīvā izklāstītie pasākumi ir paredzēti, lai likvidētu šķēršļus uzņēmējdarbības iniciatīvām, kas var apmierināt minēto pieprasījumu.

1.8. Jauna reglamentējoša režīma ieviešana finanšu sektorā ir potenciāla problēma, ņemot vērā krīzi banku sistēmā un vispārējo satraukumu par banku reglamentēšanas neefektivitāti. Neraugoties uz minētajām problēmām, EESK ir gandarīta, ka ierosinātais režīms ir atbilstošs un samērīgs. Jaunie noteikumi neattiecas uz bankām, kas bija par kredītu krīzi atbildīgās iestādes; prasība par sākotnējā kapitāla samazināšanu tikai samazina šķēršļus iekļuvei tirgū; e-naudas iestādes kapitāla rezerves būs proporcionālas banku rezervēm; līdzekļi pakalpojumu izmantotāju prasībām būs īpaši nodrošināti ar ierobežota apmēra ieguldījumiem; paredzētās naudas summas ir minimālas. Lai e-iestādes kļūtu par reālu spēku maksājumu tirgū, atsevišķi direktīvas noteikumi ir jāgroza atbilstoši gūtajai pieredzei.

1.9. EESK izsaka bažas par patērētāju tiesību aizsardzību un mudina Komisiju grozīt minēto direktīvu attiecībā uz skaidras naudas ieguldījumu ierobežojumiem, saņemto summu tūlītēju konvertēšanu e-naudā, skaidras naudas plūsmas nodrošināšanu hibrīdās iestādēs un nodevas par e-naudas līgumu priekšlaicīgu izbeigšanu atcelšanu.

1.10. Nauda ir anonīma. Vienkārši darījumi ar skaidru naudu neatklāj maksātāja personību. E-naudas sistēmas var būt anonīmas un identificējamās. Lielākā uzkrājamā summa EUR 500 apmērā padarītu e-naudu pievilcīgāku potenciālajiem lietotājiem, jo īpaši tiem, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredītpēja. Lai gan šādi summai nevajadzētu radīt nesamērīgu risku attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu salīdzinājumā ar risku, kāds ir iespējams ar lielām skaidras naudas summām, pret ierosināto limitu tomēr ir daži iebildumi.

1.11. Monētām un banknotēm ir ražošanas izmaksas un tās rada pārvaldības un kontroles izmaksas bankām un tirgotājiem. Acīmredzams, ka ES iedzīvotāji joprojām ir uzticīgi skaidrai naudai kā maksāšanas līdzeklim un vērtības uzkrājumam. Pašreizējā nenoteiktības periodā apgrozībā krasi palielinās banknošu skaits.

1.12. Šī direktīva pati par sevi neizmainīs tendenci. Tā likvidēs šķēršļus uzņēmējdarbības un tehnoloģiju inovācijai. Neviens nav spējīgs likt sabiedrībai izmantot e-naudu. Bankas spēj uzņemties vadību šajā jomā, bet, izņemot Beļģiju un tās Proton karti, tās nav guvušas vērā ņemamus panākumus. Dati par braukšanas kartēm, telefona sarunu kartēm un tirdzniecību internetā skaidri parāda, ka informācijas sabiedrības lietojumos ir tendence paplašināt e-naudas izmantošanu. Bez tam e-nauda bieži ir citu uzņēmumu produkts, tāpēc emitents bieži var būt hibrīds uzņēmums, kas darbojas ne tikai ar e-naudu. Šī e-naudas un citādu darījumu modeļu saikne ir ļoti nozīmīga e-naudas radīšanai. Direktīva ir izstrādāta, lai veicinātu šādas norises, un tāpēc EESK to atbalsta.

1.13. Nozīmīga problēma ir radusies saistībā ar naudas atmazgāšanas apkarošanas regulējuma izstrādi. EESK nevar akceptēt to, ka divās direktīvās ir noteikti atšķirīgi limiti. Tas rada nepieņemamu juridisku konfliktu. Ja par noteicošajiem ir uzskatāmi šajā direktīvā noteiktie limiti, ir jāgroza Naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīva.

1.14. EESK mudina visas dalībvalstis pieņemt pozitīvu nostāju, īstenojot jauno direktīvu. Svarīgi ir nodrošināt, ka noteikumus izstrādā, apspriežoties ar nozari, un ka tie nav apgrūtināši ne e-naudas emitentiem, ne viņu klientiem, tā kā iesaistītās naudas summas ir minimālas. Saskaņā ar pieņemto pieeju valstu iestāžu kompetencē ir vai nu atbalstīt vai iznīcināt šo nepieredzējušo nozari. EESK uzskata, ka minētā nozare būtu jāatbalsta visās dalībvalstīs.

1.15. Minētā direktīva ir ļoti svarīga. Tai ir potenciāli tālejošas sekas. EESK mudina pašreizējos un iespējamos dalībniekus e-naudas nozarē vēlreiz izvērtēt savas priekšrocības, trūkumus, iespējas un apdraudējumu, ņemot vērā minēto direktīvu. Tirgum tiek dota otrā iespēja.

2. Ievads.

2.1. Direktīvas 2.2., 2.3. un 2.4. punktā ir izskaidrotas elektroniskās naudas (e-naudas) galvenās iezīmes un tās saistība ar informācijas sabiedrību. Ir ļoti daudz piemēru tam, kā patērētāju iesaistīšanās informācijas sabiedrībā noved pie e-naudas pieņemšanas.

2.2. Tipisks piemērs ir *RFID* ⁽¹⁾ kartes izmantošana. *RFID* mikroshēma spēj reģistrēt naudas vienību vērtību un tāpēc to plaši izmanto piekļuvei transporta sistēmām. Honkongā 1997. gadā tika ieviesta *Octopus* karte. Tā ir bezkontakta viedkarte, kurā elektroniski uzglabāto summu iespējams papildināt. Minēto karti izmanto kā maksāšanas sistēmu gandrīz visos Honkongas sabiedriskā transporta līdzekļos un papildus iepriekš minētajam to izmanto arī maksāšanai attiecīgi tuvējos veikalos, universālveikalos, ātrās ēdināšanas restorānos, automašīnu stāvvietās, tirdzniecības automātos utt. Aptuveni 95 % Honkongas iedzīvotāju izmanto minētās kartes. Šis piemērs parāda, kā patērētāju iekļaušanās informācijas sabiedrībā veicina e-naudas izplatīšanos. Londonas sabiedriskajā transportā šobrīd vispārēji lieto *Oyster* bezkontakta *RFID* karti. Lietotāji paredz, ka minēto karti ieviesīs arī laikrakstu stendos, nelielos veikalos un ātrās ēdināšanas vietās transporta mezglu un staciju apkaimē. Tas ir noteikti sagaidāms gan AK, gan pārējās dalībvalstīs, jo *RFID* karšu izplatība aizvien palielinās.

2.3. Vēl viens plaši izplatīts piemērs ir mobilā telefona priekšapmaksas sarunu karte, ko jau var izmantot samaksai par ļoti daudzveidīgiem pakalpojumiem, piemēram, palīdzības līnija datorproblēmu gadījumā, dalība konkursos, ziedojumi labdarībai, interaktīvas spēles, izklaide pieaugušajiem, informācijas pakalpojumi. Tāpat kā priekšapmaksas braukšanas kartes, arī priekšapmaksas sarunu kartes uzskatāmas par e-naudu, ja tajā uzkrāto vērtību pieņem ne tikai attiecīgais transporta vai sakaru operators, bet arī citi uzņēmumi.

(1) *RFID* — radiofrekvenču identifikācijā — ir izmantota elektroniska mikroshēma, ko var iestrādāt dažādos informācijas nesējos, piemēram, izstrādājumu birkās vai personu identifikācijas kartēs. Mikroshēmu nolasa ar bezvadu nolasītāju, un tam tikai jāpieskaras attiecīgajai kartei. Tas ir t.s. "bezkontakta" lietojums. Piekļuves kartes, ko izmanto EESK, lai iekļūtu attiecīgajās ēkās, ir *RFID* kartes.

2.4. Arī internets veicina e-naudas lietošanu, jo e-nauda spēj apmierināt divas ļoti svarīgas vajadzības. Lielākā daļa lietojumu internetā gan uzņēmumiem, gan patērētājiem paredz darījumus ar pārskaitījumu kredītā. Personas, kam nav darījumu konta, tiek automātiski izslēgtas, jo viņām nav ne kredītkaršu, ne debetkaršu. Izmantojot e-naudu, viņi var izmantot interneta sniegtās priekšrocības. Ievērojami pieaudzis ir arī patērētāju savstarpējo darījumu (C to C) skaits internetā, ko veicina dažādas izsoļu vietnes internetā, piemēram, *E-Bay*. Patērētājiem savstarpēji nav iespējams veikt darījumu, izmantojot kredītkarti vai debetkarti. Maksājuma ir jābūt drošā e-naudā. Minētā iemesla dēļ ir izveidotas sistēmas, piemēram, *PayPal* ⁽²⁾, kam ir simbiotiska saistība ar *E-Bay*.

2.5. Dati par braukšanas kartēm, telefona sarunu kartēm un tirdzniecību internetā skaidri parāda, ka informācijas sabiedrības lietojumos paplašinās e-naudas izmantošana. Bez tam e-nauda bieži ir citu uzņēmumu produkts, tāpēc tās emitents bieži var būt hibrīds uzņēmums. Šī e-naudas un citādu darījumu saikne ir ļoti nozīmīga e-naudas radīšanai un tādēļ ir izstrādāta minētā direktīva.

2.6. Kredītiestādēm, piemēram, bankām, ir visas nepieciešamās iezīmes, lai tās kļūtu par e-naudas emitentiem, un tās darbojas atbilstoši attiecīgam reglamentējošam režīmam. Zināmā mērā kredītiestādes jau ir uzņēmušas iniciatīvu. *Proton* karte Beļģijā ir banku konsorcijs produkts. Minētajā kartē ir apvienotas debetkartes un naudas kartes funkcijas, un to plaši izmanto Beļģijas banku klienti. Cerams, ka apgrozībā nonāks vairāk šādu kombinēto karšu, kurām ir uz *RFID* tehnoloģiju balstīta bezkontakta e-naudas funkcija. Diemžēl jāatzīst, ka ir acīmredzams interešu konflikts starp e-naudu un kredītiestāžu citām produktu līnijām, piemēram, kredītkartēm un debetkartēm.

2.7. Skaitļi, kas liecina par pilnībā licencētu e-naudas iestāžu ierobežoto skaitu (20 e-naudas iestādes un 127 struktūras, kam piešķirts atbrīvojums) vai emitētās e-naudas nelielo apjomu (šobrīd e-nauda ES kopsummā ir 1 miljarda EUR apmērā salīdzinājumā ar vairāk nekā 600 miljardiem EUR skaidrā naudā), pierāda, ka lielākajā daļā dalībvalstu e-nauda vēl nav īsti ieviesta. Bez tam kopš *euro* ieviešanas 2002. gadā apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoms ir pastāvīgi palielinājies.

(2) *PayPal* uzsāka darbību kā AK Finanšu pakalpojumu iestādes reglamentēta e-naudas iestāde. Kopš tā laika *PayPal* ir kļuvis par kredītiestādi un tā reģistrētā adrese ir Luksemburgā.

2.8. Tāpēc Komisija ir uzsākusi visaptveroši pārskatīt norises saistībā ar e-naudu. Apspriežu un izvērtēšanas gaitā tika noteiktas divas galvenās problēmas saistībā ar EMD. Pirmā problēma bija saistīta ar e-naudas neskaidro definīciju un EMD darbības jomu. Otrā problēma attiecas uz tiesisko regulējumu, ar ko paredz uzraudzības režīmu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu piemērošanu e-naudas pakalpojumiem.

2.9. Bez tam līdz 2009. gada novembrim stāsies spēkā Maksājumu pakalpojumu direktīva (PSD) 2007/64/EK. PSD nozīme ir tāda, ka ar to nosaka īpašu režīmu maksāšanas iestādēm, kas ir analogs e-naudas iestādēm paredzētajam režīmam. PSD nav savietojama ar EMD, tāpēc turpmāk palielināsies juridiskā nenoteiktība, ja vien netiks pārskatīts ar EMD noteiktais spēkā esošais režīms.

2.10. Secinājums no visa iepriekš minētā ir tāds, ka jāgroza gandrīz visi EMD izklāstītie noteikumi, tādēļ ir pieņemts lēmums aizstāt spēkā esošo direktīvu ar jaunu direktīvu, kuras projekts ir šā atzinuma temats.

3. Direktīvas kopsavilkums.

3.1. Minētās direktīvas mērķis ir sekmēt jaunu, inovatīvu un drošu elektroniskās naudas pakalpojumu izstrādi, nodrošināt tirgus pieejamību jauniem dalībniekiem un veicināt visu tirgus dalībnieku reālu un efektīvu konkurenci. Paredzams, ka jauninājumi maksājumu tirgū dos reālas priekšrocības patērētājiem, uzņēmumiem un tautsaimniecībai kopumā, turpretī ar radošiem risinājumiem būtu jāveicina maksājumu ātrums, ērta lietošana un jauna funkcionalitāte 21. gadsimta e-sabiedrībai.

3.2. Direktīva ir paskaidrota elektroniskās naudas definīcija: elektroniskā nauda ir monetāra vērtība, kura ir prasījums pret emitentu un kuru uzglabā elektroniski un emitē, saņemot naudas līdzekļus (2.2. pants). Tā neattiecas uz viena nolūka (noslēgtas sistēmas) priekšapmaksas instrumentiem, kuru izmantošana ir ierobežota (1.3., 1.4. pants).

3.3. Jaunās direktīvas darbības joma atvieglo iekļuvi tirgū, tāpēc ka tā piemērojama daudzfunkcionālu (nenoslēgtas sistēmas) elektronisko vērtspapīru, piemēram, RFID karšu un mobilā telefona priekšapmaksas sarunu karšu, emitentiem un attiecas arī uz serverī pieejamu e-naudu.

3.4. E-naudas iestāžu darbība plašāk ir noteikta 8. un 9. pantā. Tajos norādīti divi aspekti. Pirmkārt, ir noteikts, ka var piedāvāt vairāk maksājumu pakalpojumu, kā izklāstīts PSD pielikumā, ieskaitot kredītu piešķiršanu, papildpakalpojumu sniegšanu un maksājumu sistēmu pārvaldību. Otrkārt, ir atzīts, ka

e-naudas emitenti parastās uzņēmējdarbības ietvaros var veikt arī citu darbību, piemēram, mazumtirdzniecību vai telekomunikāciju. Pēdējos minētajos gadījumos vairs nevajadzēs izveidot atbilstošu e-naudas iestādi. Turpretī vajadzēs nodrošināt e-naudas aizsardzību atbilstoši PSD noteikumiem. Atļaujai izveidot šādas hibrīdas e-naudas iestādes vajadzētu veicināt e-naudas emisijas pieaugumu.

3.5. Tiesības atgūt ieguldītos līdzekļus ir patērētāju tiesību aizsardzības iezīme. Tās ir precizētas 5. pantā: dalībvalstis nodrošina, lai pēc turētāja pieprasījuma elektroniskās naudas emitenti jebkurā laikā un par nominālo vērtību atlidzinātu turētājā esošās elektroniskās naudas monetāro vērtību. Minētais noteikums ir radījis problēmas mobilo telefonsakaru operatoriem, ja priekšapmaksas ir bijusi par telefona sakaru pakalpojumiem ar iespēju izmantot to arī mazumtirdzniecībā, bet tagad uz tiem attiecas 5. panta noteikumi.

3.6. Uzraudzības režīmam parasti piemēro PSD attiecīgo pantu noteikumus. Tomēr ir paredzēti īpaši noteikumi, lai režīms būtu samērīgs ar saistīto risku. Tādēļ jāņem vērā daudzi aspekti.

3.6.1. EMD ir noteikts, ka e-naudas iestādes sākotnējam kapitālam vajadzētu būt 1 miljonam EUR. Tagad to uzskata par pārmērīgi lielu salīdzinājumā ar saistīto risku un šķēršļiem veidot inovatīvus MVU elektroniskās naudas jomā. Jaunajā direktīvas projektā nepieciešamais sākotnējais kapitāls ir samazināts līdz 125 000 EUR.

3.6.2. Papildus sākotnējam kapitālam e-naudas iestādēs jābūt pašu kapitālam, kas ir proporcionāls to nenokārtotajām saistībām. EMD tas bija noteikts 2 % apmērā. Jaunā prasība ir 5 %, kas samazinās, pieaugot apjomam, un to piemēro lielākajai no summām starp nesegto elektronisko naudu un mēneša maksājumu apjomu.

3.6.3. Ir noteikti ierobežojumi pašu kapitāla ieguldījumam, kas atbilst apgrozībā esošajai elektroniskajai naudai, bet tikai tādā gadījumā, ja emitents veic cita veida uzņēmējdarbību, kas nav saistīta ar maksājumu darījumiem (9. pants).

3.6.4. Ierosinātie grozījumi attiecībā uz noteikumiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, kas paredzēti ar Trešajā naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīvā noteikto režīmu, atbilst uzņēmumu vajadzībām un nozares praksei. Limits e-naudas vērtībai, ko vienā reizē var apmainīt pret skaidru naudu, ir paaugstināts no EUR 150 līdz EUR 500 (16. pants).

3.6.5. Ar EMD dalībvalstīm tika atļauts atcelt daudzas prasības saistībā ar atļauju piešķiršanu, lai veicinātu jaunu dalībnieku iekļūvi tirgū un inovāciju. Minētos atbrīvojumus dalībvalstis piemēroja nekonekventi, radot nelīdzvērtīgus konkurences apstākļus tirgus dalībniekiem. Saskaņā ar jauno režīmu atbrīvojumi saglabājas (10. pants), bet, kā noteikts PSD attiecīgajos pantos, e-naudas iestādes, kam piemērots atbrīvojums, nedrīkst darboties citā dalībvalstī. Citiem vārdiem sakot, ja ir piemērots atbrīvojums, nekādas atļaujas netiek piešķirtas.

4. Ekonomikas un sociālie aspekti.

4.1. EESK ir ļoti ieinteresēta virzībā uz Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanu. Komiteja atbalsta ierosināto direktīvu, tāpēc ka tajā pausts atbalsts Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas mērķu sasniegšanai, cita starpā izmantojot tehnoloģijas jauninājumus, uzņēmējdarbības iniciatīvas, radošumu internetā un MVU veidošanu, kas veicina 21. gadsimta e-sabiedrības attīstību.

4.2. Jauna reglamentējoša režīma ieviešana finanšu sektorā ir potenciāla problēma, ņemot vērā krīzi banku sistēmā un vispārējo satraukumu par banku reglamentēšanas neefektivitāti. Neraugoties uz minētajām problēmām, EESK ir gandarīta, ka ierosinātais režīms ir atbilstošs un samērīgs šādu iemeslu dēļ:

— noteikumi ir paredzēti inovatīviem MVU maksājumu nozarē. Nesenās banku krīzes iemesls ir kredītriski, ko bija uzņēmušās bankas. E-naudas iestādēm nebūs atļauts piešķirt kredītu, pamatojoties uz izmantotāju līdzekļiem, lai neradītu risku;

— prasība par pašu kapitālu (skat. 3.6.1. un 3.6.2. punktu iepriekš) nodrošina, ka sākotnējais kapitāls EUR 125 000 apmērā palielinās proporcionāli pašu līdzekļu vērtības pieaugumam. Prasība par sākotnējā kapitāla samazināšanu tikai samazina šķēršļus iekļuvei tirgū. Direktīvā ir noteiktas ievērojamas kapitāla prasības lielākiem pašu līdzekļiem;

— e-naudas iestādes kapitāla rezerves būs proporcionālas banku rezervēm un līdzekļi pakalpojumu izmantotāju

prasībām būs īpaši nodrošināti ar ierobežota apmēra ieguldījumiem;

— paredzētās naudas summas ir minimālas. Lai e-iestādes kļūtu par reālu spēku maksājumu tirgū, atsevišķi direktīvas noteikumi ir jāgroza atbilstoši gūtajai pieredzei.

4.3. EESK izsaka bažas par patērētāju tiesību aizsardzību un aicina Komisiju izdarīt minētajā direktīvā šādus grozījumus.

4.3.1. Ierobežojumi skaidras naudas ieguldījumiem šobrīd attiecas tikai uz hibrīdām e-naudas iestādēm. Lai palielinātu klientu drošību, tie būtu jāpiemēro visām e-naudas iestādēm.

4.3.2. E-naudas iestādes nedrīkst pieņemt klientu naudu kā noguldījumus. Saņemtā nauda nekavējoties būtu jākonvertē e-naudā. Tāds drošības pasākums direktīvā nav paredzēts.

4.3.3. Direktīvas 9. pants būtu jāgroza, lai precizētu prasību par to, ka pašu līdzekļi, kas atbilst apgrozībā esošajai e-naudai, hibrīdajās iestādēs būtu īpaši jāaizsargā.

4.3.4. Ar 5.4. pantu ir atļauts neuzlikt nekādu nodevu par atlīdzināšanu, līgumam beidzoties, bet ar 5.5. pantu ir paredzēta nodeva par līguma priekšlaicīgu izbeigšanu. Pēdējais minētais noteikums būtu jāatceļ, jo nav nekādas atšķirības starp atlīdzināšanu līguma darbības laikā un tam izbeidzoties, un ļoti iespējams, ka tas radīs līgumu izbeigšanas modeļus, kurš būs pretrunā uzraudzības noteikumam zināt klientu.

4.4. Attieksme pret skaidru naudu ES dalībvalstīs ir ļoti atšķirīga, tāpat kā attieksme pret tehnoloģijas jauninājumiem. E-pasta un interneta ieviešanas līmenis var sniegt zināmas norādes par e-naudas iespējamu akceptēšanu. Vēl viens faktors būs mazumtirdzniecības un pakalpojumu nozares attīstība. Lielāki uzņēmumi droši vien pirmie pieņems e-naudu. Minēto, kā arī citu iemeslu dēļ saistībā ar sabiedrības viedokli dalībvalstīs nevajadzētu sagaidīt, ka e-naudas ieviešana visā ES notiks vienlīdz ātri.

4.5. No aptuveni 20 šobrīd akreditētajām e-naudas iestādēm 15 ir akreditētas AK. To ir veicinājusi AK Finanšu pakalpojumu iestādes (FSA) labvēlīgā politika attiecībā uz e-naudu. FSA ir apspriedusies ar nozari, lai nodrošinātu AK noteikumu darbības spēju praksē. Minētajā jomā ir gūti panākumi. EESK mudina visas dalībvalstis pieņemt pozitīvu nostāju, īstenojot jauno direktīvu. Šāda nostāja veicinātu e-naudas pieņemšanu visā ES.

4.6. EESK pauž ievērojamas bažas arī attiecībā uz noteikumu izstrādi saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Trešajā AML direktīvā ir iekļauts pants, ar ko dalībvalstīm piešķir tiesības nepiemērot klienta uzticamības pārbaudes (CDD) pasākumus vai atlikt tos attiecībā uz e-naudu (vienkāršotā CDD), ja maksimālā ierīcē elektroniski uzglabātā summa nepārsniedz EUR 150 gadījumā, kad summu nav iespējams papildināt, un EUR 2 500 kalendārajā gadā, kad summu iespējams papildināt. Attiecīgie limiti gan PSD, gan EMD pārskatīšanas ierosinājumā ir EUR 500 un EUR 3 000. EESK nevar akceptēt to, ka divās direktīvās ir noteikti atšķirīgi limiti. Tas rada nepieņemamu juridisku konfliktu. Ja par noteicošajiem ir uzskatāmi šajā direktīvā noteiktie limiti, ir jāgroza Naudas atmazgāšanas apkarošanas direktīva.

4.7. Skaidra nauda ir anonīma. Vienkārši darījumi skaidrā naudā neatklāj maksājumu veicošo personu. E-naudas shēmas var būt gan anonīmas, gan identificējošas. Dalībvalstu problēma

saistībā ar EMD ieviešanu bija KYC (*know your client* — pazīsti savu klientu) principa pārmērīga piemērošana. Zemas vērtības darījumos daudzi lietotāji vēlēties saglabāt anonimitāti. EMD īstenošanas AK raksturīga iezīme bija tā, ka KYC pasākumi netika piemēroti līdz tam, kamēr klients nebija sasniedzis būtisku darbības līmeni. Elektroniski uzglabātās naudas palielinātajam limitam EUR 500 apmērā vajadzētu padarīt e-naudu pievilcīgāku potenciālajiem lietotājiem, jo īpaši tiem, kam nav darījumu konta vai kuriem ir zema kredīspēja. Lai gan šādi summai nevajadzētu radīt nesamērīgu risku attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu salīdzinājumā ar risku, kāds ir iespējams ar lielām skaidras naudas summām, pret ierosināto limitu tomēr ir daži iebildumi.

4.8. E-nauda veicina finansiālo integrāciju. Sabiedrībā, kas virzās uz to, ka maksājums tiks veikts ar debetkarti vai kredītkarti, iespēja iegādāties karti, kuru var izmantot kredīta un debeta maksājumu veikšanai, kļūst aizvien pievilcīgāka. Minētā sistēma var sniegt īpašas priekšrocības vairākām sabiedrības grupām. Tas attiecas uz imigrantiem, personām, kam nav konta bankā vai kam ir zema kredīspēja, un, noteiktos apstākļos, uz jauniešiem un personām ar invaliditāti. EESK izsaka bažas, ka no patērētāju tiesību aizsardzības viedokļa minētās grupas ir visneaizsargātākās. Dalībvalstīm, īstenojot direktīvu, būtu jāņem vērā minētā neaizsargātība.

Briselē, 2009. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma projekts par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumiem (ISA)”

COM(2008) 583 galīgā redakcija – 2008/0185 (COD)

(2009/C 218/07)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 156. pantu 2008. gada 14. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumiem (ISA)”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 29. janvārī. Ziņotājs — PEZZINI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 130 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Komiteja atbalsta Komisijas iniciatīvu sākt īstenot ISA programmu un ir pārliecināta, ka minētā programma ļaus arī turpmāk efektīvi un rezultatīvi nodrošināt un pilnveidot sadarbību jaunajās un sarežģītajās Eiropas vienotā tirgus sistēmās.

1.2. EESK uzskata, ka Līgumā paredzētās brīvības konkrētai nodrošināšanai ir svarīgi pilnībā ieviest sadarbības mehānismu, kas dotu labumu ne tikai administrācijām un iestādēm, bet arī iedzīvotājiem un organizētai pilsoniskajai sabiedrībai kopumā.

1.3. Acīmredzams, jāīsteno īpaša stratēģija, lai nodrošinātu personu un ekonomikas datu aizsardzību, kā EESK to vairākkārt uzsvērusi atzinumos⁽¹⁾: “Informācijas drošības aspekts nekādā gadījumā nevar būt nodalīts no personas datu aizsargāšanas nostiprināšanas un no brīvību aizsardzības, kuras garantē Eiropas Cilvēktiesību konvencija”.

1.4. Komiteja uzsver, ka lietotājiem jābūt pieejamām savstarpēji savienotām sistēmām, kas jau iegādes brīdī nodrošina datu aizsardzību neatkarīgi no tā, vai tie būtu personas, rūpnieciskie vai administratīvie dati. Tādēļ, no juridiskā viedokļa raugoties, nekavējoties jāizveido Eiropas sankciju un apsūdzību izvirzīšanas sistēma, ko piemēro lietotājiem, kuri ļaunprātīgi izmanto tīklu un datus; tādējādi rodas arī iespēja sekmēt juridisko procedūru savietojamību Eiropas Savienībā.

1.5. Komiteja uzskata, ka līdz šim veiktie pasākumi ir nepietiekami, lai novērstu tirgus sadrumstalotību un savstarpēji savienoto, interaktīvo un pieejamo valsts pārvaldes iestāžu sistēmai patiešām piešķirtu Eiropas dimensiju.

1.6. Komiteja aicina ne tikai īstenot ISA programmas priekšlikumu, bet arī paredzēt spēcīgu Kopienas iniciatīvu, kas dalībvalstīm un Komisijai uzliek par pienākumu izmantot saistošus instrumentus, kuri sniedz jaunu drošību un dinamismu kopīgai pastiprinātās sadarbības sistēmai.

1.7. Jaunajā Eiropas sadarbības stratēģijā un kopējā regulējumā jānosaka Kopienas politiskās prioritātes, kas paredz lielāku ieguldījumu kopējo instrumentu, sistēmu un pakalpojumu jomā, kā arī skaidras budžeta aplēses.

1.8. EESK uzskata, ka jāpanāk digitāla konverģence, kas nodrošina

— aprīkojuma, platformu un pakalpojumu pilnīgu savietojamību,

— drošību un izturību,

— identiskumu un tiesību pārvaldību,

— pieejamību un vienkāršu lietošanu,

— no valodas neatkarīgu tehnisku struktūru un IT sistēmu izmantošanu,

⁽¹⁾ Sk. atzinumu par tematu “Droša informācijas sabiedrība” (CESE), ziņotājs — Pezzini kgs, OV C 97, 18.04.2007., 21. lpp.

— būtisku palīdzību un pastāvīgu apmācību lietotājiem, jo īpaši vājākajām grupām ⁽¹⁾,

lai nepieļautu “digitālo atstumtību” un nodrošinātu augsta līmeņa uzticamību un uzticēšanos lietotāju un pakalpojumu sniedzēju attiecībās.

1.9. EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt labāku kooperāciju un sadarbību ar citām Kopienas programmām, kas veicina jaunu ideju un risinājumu rašanu Eiropas sadarbības jomā.

1.10. Komiteja uzsver, ka e-pārvaldībā svarīga nozīme ir atklātā pirmkoda programmatūrai, lai nodrošinātu drošību un ilgtspēju, kā arī informācijas maksājumu konfidencialitāti un pirmkoda pieejamību, un uzskata, ka jāveicina atklātā pirmkoda programmatūras izmantošana, kas pārvaldes iestādēm ļauj pētīt, nomainīt, izplatīt un atkārtoti izmantot augstvērtīgu programmatūru risinājumus.

1.11. Komiteja uzskata, ka daudzās jomās jāstiprina Eiropas sadarbības sistēmas pamatprincipu kopums, kurā ir ietverti kopīga prioritāšu redzējuma politiskie aspekti, tiesību aktu saskaņošanas juridiskie aspekti, kā arī tehniskie, semantiskie un organizatoriskie aspekti.

1.12. Komiteja uzskata, ka būtu jāizstrādā Eiropas metode, kā aprēķināt izmaksu lietderību pārvaldes iestāžu ieviestajiem sadarbības pakalpojumiem (PEGS).

1.13. Komiteja uzskata, ka būtisks priekšnoteikums iniciatīvas sekmīgai īstenošanai ir izglītības un informācijas kampaņas rīkošana. Lai saskaņā ar kopēju attīstības regulējumu dažādās valstīs izplatītu, atbalstītu un virzītu iestāžu darbību, svarīgi ir organizēt arī sociālo un pilsonisko dialogu Eiropas līmenī un regulāras konferences par tiešsaistes pakalpojumiem.

2. Ievads

2.1. Kopš deviņdesmitajiem gadiem ar straujo attīstību informācijas un sakaru tehnoloģiju jomā notikušas ievērojamas pārmaiņas sadarbības jomā, kurā darbojas pārvaldes iestādes,

⁽¹⁾ “Vājākās grupas” attiecas gan uz jauniešiem, gan uz gados vecākiem cilvēkiem, kuri ir maz apmācīti interneta lietošanā, kā arī uz tiem, kam trūkst interneta piekļuvei nepieciešamo līdzekļu.

uzņēmumi, darba ņēmēji un iedzīvotāji. E-pārvaldības pārrobežu pakalpojumu attīstību vairāk nekā jebkad ir veicinājis integrācijas līmenis Eiropas vienotajā tirgū.

2.2. Komiteja arī pavisam nesen ir uzsvērusi, ka “publisko iestāžu pielāgošanās tiešsaistes pakalpojumiem nozīmē modernizāciju, uzlabojot iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti, elastīgumu un ienesīgumu, valsts līdzekļu efektīvu izmantošanu, izmaksu samazināšanu, iedzīvotāju apmierinātības līmeņa paaugstināšanu, dažādu publiskās pārvaldes iestāžu integrāciju un administratīvo procesu vienkāršošanu” ⁽²⁾.

2.3. Mančesteras deklarācijā ⁽³⁾ ir uzsvērts, ka vieni no svarīgākajiem Eiropas e-pārvaldības stratēģijas aspektiem ir sadarbība un konverģence.

2.4. Komiteja vairākkārt ir paudusi savu viedokli minētajā jautājumā ⁽⁴⁾, kā arī par daudziem ierosinātajiem tiesību aktiem, kuru īstenošanai nepieciešamas sadarbības struktūras, piemēram, par Direktīvu 2006/123/EK (pakalpojumi), Direktīvu 2004/18/EK (publiskais iepirkums), Direktīvu 2007/2/EK (INSPIRE), Direktīvu 2003/98/EK (valsts sektora informācija).

2.5. Komiteja arī vairākkārt ir atbalstījusi Komisijas īpašās iniciatīvas ⁽⁵⁾, kas ļāva uzsākt administrāciju datu elektroniskās apmaiņas programmas IDA I (1995–1999), IDA II (1999–2004) un IDABC (2005/2009), kuras ir iepriekšējie posmi skatāmajam lēmuma priekšlikumam par jauno programmu ISA — programmu Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumiem (2010–2015).

⁽²⁾ Sal. ar atzinumu par tematu “i2010 e-pārvaldības rīcības plāns” (CESE), ziņotājs — *Hernández Bataller*, OV C 325, 30.12.2006., 78. lpp.

⁽³⁾ Sk. <http://archive.Cabinetoffice.gov.uk/egov2005conference/documents/proceedings/pdf/051124declaration.pdf>

⁽⁴⁾ Sk. atzinumu par tematu “MODINIS” (CESE), ziņotājs — *Retureau*, OV C 61, 14.03.2003., 184. lpp.; atzinumu par tematu “IKT programmas MODINIS pagarinājums” (CESE), ziņotājs — *Retureau*, OV C 28, 03.02.2006., 89. lpp.; atzinumu par tematu “Nobeiguma ziņojums par e-Eiropu 2002” (CESE), ziņotājs — *Koryfidis*, OV C 220, 16.09.2003., 36. lpp.; atzinumu par tematu “Eiropas Tīkla un informācijas drošības aģentūra” (CESE), ziņotājs — *Lagerholm*, OV C 220, 16.09.2003., 33. lpp.; atzinumu par tematu “i2010 – Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai” (CESE), ziņotājs — *Lagerholm*, OV C 110, 09.05.2006., 83. lpp.; atzinumu par tematu “E-pieejamība” (CESE), ziņotājs — *Cabra de Luna*, OV C 110, 09.05.2006., 26. lpp.; atzinumu par tematu “E-tirdzniecība un Go Digital” (CESE), ziņotājs — *McDonogh*, OV C 108, 30.04.2004., 23. lpp.; atzinumu par tematu “Elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu ES tiesiskais regulējums” (CESE), ziņotājs — *McDonogh*, OV C 97, 28.04.2007., 27. lpp.

⁽⁵⁾ Sal. atzinumu par tematu “i2010 e-pārvaldības rīcības plāns (IDA)” (CESE), ziņotājs — *Bento Gonçalves*, OV C 214, 10.07.1998., 33. lpp.; atzinumu par tematu “IDA programmas grozīšana” (CESE), ziņotājs — *Bernabei*, OV C 80, 03.04.2002., 21. lpp.; atzinumu par tematu “Iestāžu elektroniskie pakalpojumi” (CESE), ziņotājs — *Pezzini*, OV C 80, 30.03.2004., 83. lpp.

2.6. Komiteja ir norādījusi, ka “informatīvo sistēmu savietojamībai, sadalei, atkārtotai informācijas izmantošanai un administratīvo procesu apvienošanai ir būtiska nozīme, lai sniegtu lietotājiem interaktīvus, pastāvīgus un augstas kvalitātes e-pārvaldības pakalpojumus”,⁽¹⁾ un ir īpaši uzsvērusi šādus aspektus:

- Eiropas līmeņa pasākumus svarīgi pilnveidot ne tikai administrāciju un iestāžu, bet arī iedzīvotāju, uzņēmumu un organizētas pilsoniskās sabiedrības labā;
- lai nodrošinātu atbilstīgu informācijas pieejamības un apmaiņas drošības līmeni, ir nepieciešama efektīva Eiropas sertifikācijas iestāde;
- svarīgi nodrošināt tiešajiem lietotājiem pēc iespējas lielāku tīkla atpazīstamību, pieejamību un savietojamību;
- jāsekmē pasākumu veikšana dažādos līmeņos, lai nodrošinātu mūžizglītību lietotājiem un ļautu izmantot tīklu infras-truktūru mūžizglītības vajadzībām;
- ņemot vērā apstrādājamo datu jutīgumu, jānodrošina augsts tīklu drošības līmenis, veicot atbilstīgus aizsardzības pasākumus un vajadzības gadījumā nodrošinot drošus pārraides vadības protokolus gan centrālajā līmenī, gan dalībvalstīs.

2.7. Turklāt darba dokumentos, kas pievienoti 2007. gada novembra paziņojumam “Vienots tirgus 21. gadsimta Eiropai”, par kuru Komiteja ir sagatavojusi atzinumu⁽²⁾, ir daudzas atsaucis uz sadarbības instrumentiem elektroniskās datu apmaiņas jomā, piemēram, uz SOLVIT tiešsaistes tīklu, Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (IMI), bīstamo patēriņa produktu ātrās reaģēšanas sistēmu (RAPEX), dzīvu dzīvnieku izsekojamības un dzīvnieku slimību izziņošanas sistēmu (TRACES).

2.8. Turklāt vairākos pētījumos⁽³⁾ ir minēti daudzi šķēršļi, kas pārvaldes iestādēm neļauj īstenot pilnīgu pārrobežu un teritoriālo sadarbību. Tie ir koordinācijas trūkums, organizatoriskā elastīguma trūkums, atšķirīga institucionālā atbildība, juridisko sistēmu atšķirības, dažādas kultūras un politiskās pieejas, nepietiekams dialogs ar rūpniecības nozari, nepilnīgs rezultātu novērtējums un ar daudzvalodību saistīti šķēršļi.

2.8.1. Bez šiem šķēršļiem jāmin arī drošības un privātuma ieviešanas problēmas, kā arī nepietiekama administratīvo

procedūru saskaņošana starp dalībvalstīm. Būtu jāuzlabo arī muitas sistēmas savienošana tīklā, kā to vairākkārt ir prasījis EESK.

2.9. Komiteja uzskata, ka jāpieliek lielākas pūles koordinācijas nodrošināšanai attiecībā uz savietojamības, sadarbības un pieejamības veicināšanu, lai, pamatojoties uz kopīgu specifiskāciju un risinājumu minimumu un atvērto standartu efektīvu izmantošanu, varētu pilnībā gūt labumu no Eiropas Ekonomikas zonas bez robežām.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1. Komisijas priekšlikums paredzēts, lai, īstenojot ISA programmu (Eiropas valstu pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumi), atvieglotu Eiropas valstu pārvaldes iestāžu efektīvu un rezultatīvu pārrobežu un starpnozaru sadarbību, nodrošinot iespēju sniegt elektroniskus publiskos pakalpojumus Kopienas pasākumu un politiskās darbības atbalstam, īpašu uzmanību pievēršot vienotajam tirgum un novēršot dažādu elektronisko šķēršļu rašanos dalībvalstīs.

3.2. ISA programmas mērķis ir atbalstīt un veicināt

- kopīgu sistēmu izveidi un pilnveidi, atbalstot pārrobežu un starpnozaru sadarbību,
- novērtējumu par to, kā ierosinātie vai pieņemtie Kopienas tiesību akti ietekmē informācijas un sakaru tehnoloģijas (IST), kā arī IST sistēmu darbības plānošanu šādu tiesību aktu īstenošanas sekmēšanai,
- pašreizējo kopīgo pakalpojumu darbību un pilnveidi un jaunu kopīgu pakalpojumu radīšanu, industrializāciju, darbību un pilnveidi,
- pašlaik pieejamu, vairākkārt lietojamu vispārīgo rīku uzlabošanu, kā arī jaunu, vairākkārt lietojamu vispārīgo rīku izveidi, piegādi un pilnveidi.

3.3. Finanšu asignējums ISA programmas īstenošanai no 2010. gada līdz 2015. gadam ir noteikts 164,1 miljona euro apmērā, no kuriem 103,5 miljoni euro ir laika posmam līdz 2013. gada 31. decembrim, kā paredzēts finanšu plānā, un 60,6 miljoni paredzēti 2014.–2015. gadam.

⁽¹⁾ Sal. atzinumu par tematu “Iestāžu elektroniskie pakalpojumi” (CESE), ziņotājs — Pezzini, OV C 80, 30.03.2004., 83. lpp.

⁽²⁾ Sk. atzinumu par tematu “Vienots tirgus 21. gadsimta Eiropai” (CESE), ziņotājs — Cassidy, līdzziņotāji — Hencks un Cappellini (vēl nav publicēts Oficiālajā Vēstnesī).

⁽³⁾ Sk. www.egovbarriers.org

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. Komiteja ar pārliecību atbalsta pasākumus, kas nodrošina paplašinātā Eiropas vienotā tirgus efektīvu un optimālu darbību, un uzskata, ka, lai konkrēti nodrošinātu Līgumā paredzēto brīvību, ir svarīgi pilnībā ieviest sadarbības mehānismus, kas dotu labumu ne tikai administrācijām un iestādēm, bet arī iedzīvotājiem un organizētajai pilsoniskajai sabiedrībai kopumā.

4.2. Komiteja uzskata, ka, pat ja ir īstenotas pēc kārtas trīs vairākgadu programmas (*IDA I*, *IDA II* un *IDABC*), veiktie pasākumi joprojām ir nepietiekami, lai novērstu tirgus sadrumstalotību un visām tieši savienotajām valsts pārvaldes iestādēm nodrošinātu efektīvu Eiropas dimensiju, kas tām ļauj sniegt pakalpojumus bez šķēršļiem un diskriminācijas, tādējādi saglabājot tirgus vienotību un nodrošinot iedzīvotāju un Kopienas uzņēmumu tiesību ievērošanu visā Eiropas Savienībā.

4.3. Komiteja atbalsta Komisijas iniciatīvu uzsākt *ISA* programmu, ja netiks pagarinātas un atkal finansētas programmas, kuras īsteno kopš 1993. gada līdz šim brīdim, bet tiks nodrošināts, ka minētā iniciatīva būs efektīva un rezultatīva "Eiropas sadarbības stratēģija" un "Eiropas sadarbības sistēma" (¹), kas ir divi nepieciešami elementi integrētā vienotā tirgū, kā arī konkurētspējīgā un ilgtspējīgā Eiropas tautsaimniecībā atjaunotās Lisabonas stratēģijas ietvaros.

4.4. Komiteja aicina ne tikai īstenot *ISA* programmu, bet arī paredzēt spēcīgu Kopienas iniciatīvu, kas dalībvalstīm un Komisijai uzliek par pienākumu izmantot saistošus instrumentus, kuri sniedz jaunu drošību un dinamismu kopīgai pastiprinātās sadarbības sistēmai, kas valsts un privātajiem operatoriem un lietotājiem valstu un starptautiskā līmenī garantē drošus un pārredzamus kopīgus risinājumus.

4.5. Komiteja uzskata, ka jaunajā Eiropas sadarbības stratēģijā un kopējā regulējumā jānosaka Kopienas politiskās prioritātes, lai varētu efektīvi piemērot direktīvas un regulu priekšlikumus, kas pašlaik tiek izstrādāti.

4.6. Komiteja uzsver, ka joprojām nav veikti pietiekami pasākumi, lai nodrošinātu koordināciju un sadarbību ar citām Kopienas programmām, kas sniedz ieguldījumu jaunu ideju un risinājumu rašanā Eiropas sadarbības jomā, īpaši izmantojot Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu (stratēģiskā atbalsta programma *IST* jomā) un 7. pamatprogrammu

(¹) Sk. lēmuma priekšlikuma 8. pantu (COM(2008) 583 galīgā redakcija).

pētniecības un izstrādes jomā, un, lai nodrošinātu sinerģiju, iesaka izveidot programmu koordinācijas komiteju sadarbības jomā, kuras sastāvā būtu par programmu pārvaldību atbildīgie vadītāji.

4.7. Komiteja uzskata, ka būtu jāpārbauda, vai jaunās operatīvās sistēmas, kuras izstrādā valsts pārvaldes iestādes, pilnīgi atbilst sadarbības principiem Eiropas līmenī. Šim nolūkam varētu izmantot iepriekšējas informēšanas mehānismus, kas izveidoti, izstrādājot jaunus tehniskos un tiesiskos standartus (²). Galvenais šķērslis ir saistīts ar kultūru: vēl joprojām ir pārvaldes iestādes, kas nav gatavas un pārliecinātas, ka Eiropas sadarbības sistēmā jāpieņem atvērti tehnoloģiskie un inovatīvie risinājumi.

4.8. Komiteja tādēļ uzskata, ka iniciatīvas sekmīgas īstenošanas priekšnoteikums ir izglītības un informācijas kampaņa un Eiropas līmenī organizētas regulāras konferences par tiesiskās pakalpojumiem, lai, pamatojoties uz pārvaldes iestāžu salīdzinošu novērtēšanu, dažādos līmeņos veiktu pārbaudes un pastāvīgi pārorientētu darba programmu.

4.9. Lai panāktu digitālo konvergenci, jānodrošina aprīkojuma, platformu un pakalpojumu savietojamība, drošība un ticamība, identitātes un tiesību pārvaldība (³), pieejamība un lietojamības vienkāršība, tāpat arī no valodas neatkarīgu informātikas sistēmu un tehnisku struktūru izmantošana, kā arī pastāvīga apmācība lietotājiem, jo īpaši vajātajām grupām, lai nepieļautu sociālo atstumtību.

4.10. Komiteja uzsver, ka elektroniskajā pārvaldībā (e-pārvaldība) svarīga nozīme ir "atklātā pirmkoda programmatūrai, lai nodrošinātu drošību un ilgtspēju, kā arī informācijas un maksājumu konfidencialitāti", tāpat arī "atklātā pirmkoda pieejamībai, lai garantētu koda saglabāšanu, stabilitāti un drošību, pat ja izdevēs vairs nav atrodams" (⁴).

4.11. Komiteja uzskata, ka būtu jāizstrādā Eiropas metode, kā aprēķināt izmaksu lietderību pārvaldes iestāžu ieviestajiem sadarbības pakalpojumiem (*PEGS*) (⁵), ņemot vērā ne tikai no ieguldījumiem gūtos ienākumus un ieguvumus īpašuma, elastīguma ziņā un administratīvā sloga samazināšanas ziņā, bet arī — un jo īpaši — minēto pakalpojumu kopējo vērtību, kas iedzīvotājiem un uzņēmumiem nodrošina funkcionējošu un uzticamu vienoto tirgu.

(²) Sk. Padomes 1985. gada 7. maija Rezolūciju par jaunu pieeju tehniskai saskaņošanai un standartizācijai (OV C 136, 04.06.1985., 1. lpp.): "[...] vienošanās saskaņā ar Direktīvas 83/189/EEK mērķiem veikt ātru Kopienas apspriešanos piemērotā līmenī."

(³) Sal. atzinumu par tematu "Tiklu drošība / elektroniskā komunikācija" (*CESE*), ziņotājs — *Retureau*, OV C 48, 21.02.2002., 33. lpp.

(⁴) Sal. atzinumu par tematu "Datorizpildāmu izgudrojumu patentēšana" (*CESE*), ziņotājs — *Retureau*, OV C 61, 14.03.2003., 154. lpp.

(⁵) *PEGS* — *Pan-European e-Government Services* (Eiropas e-pārvaldības pakalpojumi).

4.12. Komiteja uzskata, ka daudzās jomās jāstiprina Eiropas sadarbības sistēmas pamatprincipu kopums, kurā ir ietverti kopīga prioritāšu redzējuma politiskie aspekti, tiesību aktu saskaņošanas juridiskie aspekti, kā arī tehniskie, semantiskie un organizatoriskie aspekti.

4.13. EESK uzskata, ka, no sociālā viedokļa raugoties, laba prakse būtu, ja *EUPAN/TUNED* neformālā dialoga ietvaros ⁽¹⁾ valsts iestādes uzsāktu Eiropas līmeņa dialogu ar ieinteresētajām administrācijas iestādēm, lai iesaistītu iedzīvotājus un nodrošinātu viņiem nepieciešamo informāciju.

4.14. Runājot par pastāvošajiem vispārējiem instrumentiem un jaunajiem instrumentiem attiecībā uz *GPSCM* ⁽²⁾ konceptuālo modeli, ko ir izstrādājusi Komisija un dalībvalstis,

- skaidri jānosaka, kāda loma, tiesības un atbildība ir datu īpašniekiem, operatoriem un lietotājiem kopīgas pārrobežu dimensijas radīšanā ar kopīgas, standartizētas un vienotas pieejas palīdzību;
- pārvaldes iestādēm jāpieņem minētais modelis kā ieguldījuma neatņemama sastāvdaļa, lai savas sadarbības sistēmas pielāgotu kopējām veikspējas novērtēšanas sistēmām pārrobežu procesos;

- jāizveido vai jānostiprina valsts identifikācijas, autentiskuma noteikšanas un sertifikācijas infrastruktūras, lai nodrošinātu augstu ticamības un uzticēšanās līmeni starp lietotājiem un pakalpojumu sniedzējiem.

4.15. Komiteja uzskata, ka jānosaka kopējs regulējums par atvērtiem tehniskajiem un normatīvajiem standartiem, kurus minētajā jomā ir izstrādājusi Eiropas Standartizācijas komiteja (*CEN*), Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja (*CENELEC*) un Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts (*ETSI*); tādējādi visām ieinteresētajām pusēm būtu iespējams tos piemērot.

4.16. Komiteja uzskata, ka jāaicina izmantot atklātā pirmkoda programmatūru, kas pārvaldes iestādēm ļauj pētīt, nomainīt, izplatīt un atkārtoti izmantot programmatūru risinājumus, kuri ir ļoti noderīgi pārvaldes iestādēm ne tikai izmaksu efektivitātes ziņā, bet arī lai pārbaudītu standartu piemērošanu, operatīvo nodrošinājumu jomās, uz kurām neattiecas licenču un autortiesību uzliktie ierobežojumi, un lai pārbaudītu pieņemto risinājumu dzīvotspēju ilgtermiņā, kā arī vietējo prasību ievērošanu.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁾ *EUPAN* — *European Public Administration Network* (Eiropas valsts pārvaldes iestāžu tīkls) ir ES valsts pārvaldes iestāžu ģenerāldirektoru neformālā tīkla pašreizējais nosaukums; *TUNED* — *Trade Union Network for European Dialog* (arodbiedrību sadarbības tīkls Eiropas dialoga veidošanai).

⁽²⁾ *GPSCM* — *Generic Public Services Conceptual Model* (vispārējs konceptuālais publisko pakalpojumu modelis).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamās publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā”

COM(2008) 762 galīgā redakcija – 2008/0214 (COD)

(2009/C 218/08)

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu Padome 2008. gada 5. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamās publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā”

Komitejas Birojs 2008. gada 2. decembrī uzdeva Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), iecēla HERNÁNDEZ BATALLER kgu par galveno ziņotāju un ar 101 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājums.

1.1. EESK atkārtoti pauž atbalstu Komisijas priekšlikumam un uzskata: lai liberalizētu 900 MHz frekvenču joslas izmantošanu, ir nepieciešama likumdošanas iniciatīva Kopienas līmenī.

2. Priekšvēsture.

2.1. Komisija 2007. gada 7. jūlijā iepazīstināja ar priekšlikumu Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 87/372/EKK⁽¹⁾, kura mērķis ir atcelt Padomes 1987. gada 25. jūnija Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamās publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā, noteikto ierobežojumu izmantot ES dalībvalstīs 900 MHz frekvenču joslu vienīgi GSM sistēmām.

2.2. Minētā 900 MHz frekvenču josla ir īpaši vērtīga, jo tai ir labas pārraides īpašības, kas ļauj nodrošināt lielāku pārklājumu nekā augstākas frekvences joslas un mūsdienīgus balss, datu un multivides pakalpojumus mazapdzīvotos un lauku apvidos.

2.3. Priekšlikuma mērķis ir atzīts par vajadzīgu, lai veicinātu iniciatīvas “i2010 — Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai”⁽²⁾ mērķu sasniegšanu un palielinātu konku-

renci, izmantojot 900 MHz frekvenču joslu citām tehnoloģijām un tādējādi sniedzot patērētājiem pēc iespējas lielāku pakalpojumu un tehnoloģiju izvēles brīvību.

2.4. Saskaņā ar Lēmumu Nr. 676/2002/EK Komisija pilnvaroja CEPT (Eiropas Pasta un elektrosakaru pārvalžu konference) izstrādāt mazāk ierobežojošus tehniskus nosacījumus. Tādējādi ir izstrādāti nosacījumi, kuru pamatā ir princips, ka 900 MHz frekvenču joslā var līdzāspastāvēt GSM un UMTS un tie ir pilnībā savstarpēji savienojami.

2.5. EESK atzinumā⁽³⁾ ir atzinīgi novērtējusi minēto priekšlikumu, jo tā pieņemšana sekmētu inovācijas un konkurētspēju, veicinātu konkurenci elektronisko sakaru tirgū un paplašinātu patērētāju izvēles iespējas.

2.6. Pēc likumdošanas procesa gaitā notikušajām debatēm Komisija 2008. gada 19. novembrī iepazīstināja ar jaunu priekšlikumu Direktīvai⁽⁴⁾, ar ko groza Direktīvu 87/372/EEK.

⁽¹⁾ “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamās publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā”, COM(2007) 367.

⁽²⁾ COM(2005) 229 galīgā redakcija.

⁽³⁾ CESE atzinums “GSM direktīvas atcelšana”, OV C 151, 17.6.2008., 25.–27. lpp. Atzinums pieņemts 2008. gada 16. janvāra plenārsesijā. Ziņotājs — *Hernández Bataller* kgs.

⁽⁴⁾ “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 87/372/EEK par frekvenču joslām, kas rezervējamās publisku Viseiropas sauszemes šūnu mobilo ciparsignālu sakaru saskaņotai ieviešanai Kopienā”, COM(2008) 762.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1. Saskaņā ar GSM direktīvu dalībvalstīm pašlaik jārezervē visa 890–915 MHz un 935–960 MHz frekvenču josla GSM vajadzībām. Šis ierobežojums neļauj frekvenču joslas izmantot no GSM atšķirīgām Eiropas mēroga sistēmām, kas spēj nodrošināt mūsdienīgus savstarpēji izmantojamus balsis, datu un multivides pakalpojumus augsto frekvenču joslās. Šīs jaunās Eiropas mēroga sistēmas, piemēram, UMTS, sniedz plašākas iespējas nekā GSM, un kopš GSM direktīvas pieņemšanas pirms divdesmit gadiem tehnoloģiskās izaugsmes ietekmē tās ir kļuvušas dzīvotspējīgas.

3.2. 900 MHz frekvenču joslas izmantojuma liberalizācija varētu radīt konkurences izkropļojumus, it īpaši tāpēc, ka atsevišķi mobilo sakaru operatori, kuriem netiktu piešķirts frekvenču spektrs 900 MHz frekvenču joslā, varētu atrasties neizdevīgākā situācijā izmaksu un efektivitātes ziņā salīdzinājumā ar operatoriem, kas spēs nodrošināt trešās paaudzes (3G) pakalpojumus šajā joslā.

3.3. Priekšlikumā "GSM sistēma" ir definēta kā elektronisko sakaru tīkls, kas atbilst ETSI publicētajiem GSM standartiem, galvenokārt EN 301 502 un EN 301 511; un "UMTS sistēma" — kā elektronisko sakaru tīkls, kas atbilst ETSI publicētajiem UMTS standartiem, galvenokārt EN 301 908-1, EN 301 908-2, EN 301 908-3 un EN 301 908-11.

3.4. Saskaņā ar elektronisko sakaru nozari regulējošiem noteikumiem, jo īpaši Eiropas Direktīvu 2002/20/EK⁽¹⁾, dalībvalstis var grozīt un/vai pārskatīt frekvenču spektra izmantošanas tiesības; līdz ar to dalībvalstīm ir nepieciešamais mehānisms, ar ko vajadzības gadījumā var novērst iespējamās konkurences izkropļojumus. Tādēļ dalībvalstīm jāveic atbilstīgi pasākumi un īpaši jāizvērtē, vai ierosinātās direktīvas īstenošana varētu radīt konkurences izkropļojumus konkrētos mobilo sakaru tirgos.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. EESK atkārtoti pauž atbalstu Komisijas priekšlikumam par 900 MHz frekvenču joslas izmantojuma liberalizāciju, kuras īstenošanai ir nepieciešams Kopienas tiesību akts.

4.1.1. Minētais priekšlikums, pirmkārt, sekmēs konkurētspēju iekšējā tirgū un, otrkārt, veicinās ES ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, jo būs iespējams ieviest UMTS tīklus pilsētās, piepilsētās un lauku apvidos līdztekus GSM 900/1800 tīkliem, ja starp kaimiņtīklu operatoru raidjoslām nodrošinās pietiekamu distanci.

4.2. Dalībvalstis saskaņā ar elektronisko sakaru nozari reglamentējošiem noteikumiem var veikt *ex ante* pasākumus, kas ļauj pārskatīt izmantošanas tiesības un sadalīt tās atkārtoti, lai novērstu minētos konkurences izkropļojumus. Tas apstiprina šādu pasākumu lietderīgumu, kā EESK to jau iepriekš ir norādījis, izvērtējot noteikumus par elektroniskajiem sakariem. EESK atkārtoti norāda, ka nepieciešamo pārredzamību varētu nodrošināt, pirms šāda veida pasākumu īstenošanas nosakot termiņu sabiedriskai apspriešanai.

4.3. Priekšlikumā paredzētajai kārtībai kopumā būtu labvēlīgi jāietekmē elektronisko sakaru nozare atvērto un konkurētspējīgu tirgu sistēmā, paātrinot rūpniecības pielāgošanu strukturālajām pārmaiņām un radot labvēlīgu vidi iniciatīvām un visu Eiropas Savienības uzņēmumu, it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, attīstībai.

4.4. Turklāt patērētājiem jāgūst priekšrocības, ko sniedz elastīgāka bezvadu elektronisko sakaru frekvenču spektra pārvaldība, pamatojoties uz WAPECS⁽²⁾ pieeju. Minētajā pieejā, kā to ir uzsvērusi EESK, ir izvirzīts politisks mērķis nodrošināt tehnoloģiju un pakalpojumu neitralitāti, lai palielinātu frekvenču spektra izmantojuma elastīgumu un efektivitāti.

4.5. Visbeidzot EESK pauž cerību, ka priekšlikuma īstenošana sekmēs nodarbinātību, dzīves un darba apstākļu uzlabošanu, kas nodrošinātu iespēju pakāpeniski panākt vienlīdzību, kā arī pienācīgu sociālo aizsardzību, sociālo dialogu, cilvēkresursu attīstību, kas vērsta uz pastāvīgi augstas nodarbinātības uzturēšanu.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu, OV L 108, 24.4.2002., 21. lpp.

⁽²⁾ Bezvadu piekļuves politika elektronisko sakaru pakalpojumi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par zvejas resursu saglabāšanu, izmantojot tehniskos pasākumus"

COM(2008) 324 galīgā redakcija – 2008/0112 (CNS)

(2009/C 218/09)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu 2008. gada 16. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes regulai par zvejas resursu saglabāšanu, izmantojot tehniskos pasākumus,"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotājs — SARRÓ IPARRAGUIRRE.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 170 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1. EESK uzskata, ka priekšlikumā regulai paredzētie vienkāršošanas pasākumi ir vajadzīgi. Tomēr tas nenozīmē tikai vienkāršošanu, bet Komisija saskaņošanas nolūkā ievieš izmaiņas arī spēkā esošajos tehniskajos pasākumos.

1.2. EESK uzskata, ka saskaņošanas pasākumu īstenošanas procesā būs jāgroza atsevišķi tehniskie pasākumi, un tādēļ iepriekš ir jāveic zinātniskais novērtējums gan no bioloģijas, gan no sociālekonomikas viedokļa.

1.3. Ņemot vērā regulas priekšlikumā izklāstīto pasākumu tehnisko raksturu, EESK uzskata, ka tā varēs paust savu nostāju par ierosinātajām izmaiņām tikai tad, kad būs veikts minētais novērtējums. Komiteja arī uzskata, ka pirms tam profesionāliem zvejniekiem uz kuģa un zvejas rajonā ir jāpārbauda jauno tehnisko pasākumu efektivitāte.

1.4. EESK uzskata, ka visi tehniskie pasākumi ir jāiekļauj minētajā Padomes regulā, lai izvairītos no tā, ka daži pasākumi tiek iekļauti Komisijas turpmākajās regulās.

1.5. EESK pilnībā atbalsta priekšlikumu veikt Komisijas ierosināto tehnisko pasākumu efektivitātes periodisku novērtēšanu.

2. Ievads

2.1. Minētā priekšlikuma mērķis ir vienkāršot un reģionalizēt spēkā esošos reglamentējošos noteikumus par zvejas resursu saglabāšanu, izmantojot tehniskos pasākumus.

2.2. Vienkāršošanas nolūkā ir paredzēts aizstāt Padomes Regulu (EK) Nr. 850/98 un Padomes Regulu Nr. 2549/2000 ar šajā atzinumā izskatīto priekšlikumu regulai.

2.2.1. Padomes 1998. gada 30. marta Regulā (EK) Nr. 850/98 ir noteikti standarti zvejas resursu saglabāšanai, izmantojot tehniskos līdzekļus jūras organismu mazuļu aizsardzībai.

2.2.2. Padomes 2000. gada 17. novembra Regulā (EK) Nr. 2549/2000 ir paredzēti papildu tehniskie pasākumi mencu krājumu atjaunošanai Īrijas jūrā.

2.2.3. Turklāt šis priekšlikums ietekmē vēl piecas citas Regulas: Nr. 2056/2001, Nr. 254/2002, Nr. 494/2002, Nr. 2015/2006 un Nr. 40/2008, kā arī varētu ietekmēt ikgadējās regulas par TAC un kvotām III pielikumu.

2.3. Komisijas iesniegtais jaunais priekšlikums Padomes regulai ir izstrādāts, pamatojoties uz

2.3.1. Padomes 2004. gada jūnijā Komisijai iesniegto pieprasījumu pārskatīt tehniskos pasākumus zvejas resursu saglabāšanai Atlantijas okeānā un Ziemeļjūrā, lai minētos pasākumus vienkāršotu un ņemtu vērā reģionālās īpatnības un

2.3.2. Padomes 2006. gada aprīlī apstiprināto Komisijas rīcības plānu Kopienas tiesību aktu vienkāršošanai, kurā noteikts visi spēkā esošie tehniskie pasākumi, kas izklaidēti dažādās regulās, tostarp gada regulā par dažu zivju krājumu zvejas iespējām un atjaunošanas plāniem, ir jāapvieno vienā regulā.

2.4. Komisijas priekšlikumā Padomes regulai ir izklāstīti tehniskie pasākumi, kas piemērojami zvejas zonās Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, Vidusatlantijas austrumu daļā un Francijas departamentu — Gviānas, Martinikas, Gvadelupas un Reinjonas — piekrastes ūdeņos, uz kuriem attiecas Francijas suverenitāte vai jurisdikcija. Regulas priekšlikumā nav iekļauti tehniskie pasākumi, ko piemēro Baltijas jūrā un Vidusjūrā, jo Baltijas jūrā tie noteikti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 2187/2005 un Vidusjūrā — ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1967/2006.

2.5. Regulas priekšlikums piemērojams komerciālajai zvejai un atpūtas zvejai, nozvejas paturēšanai uz kuģa, pārkraušanai un izkraušanai, ja šādas darbības Kopienas zvejas kuģi un dalībvalstu valstspiederīgie kuģi veic zvejas zonās Kopienas ūdeņos un dažādās zvejas zonās, kas atrodas starptautiskajos ūdeņos Atlantijas okeānā, neierobežojot karogvalsts galveno atbildību.

2.6. Regulas noteikumi piemērojami arī attiecībā uz šajās zvejas zonās nozvejoto zvejas produktu uzglabāšanu, izlikšanu apskatei vai piedāvāšanu pārdošanai, kā arī uz to zvejas produktu importu, ko nozvejojis trešās valsts zvejas kuģis neatkarīgi no zvejas zonas un kuri neatbilst priekšlikumā Padomes regulai noteiktajam ūdeņu dzīvo resursu minimālajam izkraušanas izmēram.

2.7. Papildus Regulā (EK) Nr. 850/98 paredzētajiem tehniskajiem pasākumiem zvejas resursu saglabāšanai priekšlikumā Padomes regulai apkopotī visi atjaunošanas, pārvaldības un ilgtermiņa plāni attiecībā uz Kapienu interesējošiem zvejas resursiem, jo īpaši tas attiecas uz mencu krājumu lielāko daļu Kapienas ūdeņos, diviem heku krājumiem, diviem Norvēģijas omāru krājumiem, diviem jūrasmeļu krājumiem, kā arī jūras zeltplekstu un jūrasmeļu krājumiem Ziemeļjūrā, jo ar minētajiem plāniem ir grozīti vai pastiprināti Regulā (EK) Nr. 850/98 paredzētie nosacījumi.

3. Vispārējās piezīmes

3.1. EESK uzskata, ka šim regulas priekšlikumam ir izteikti tehnisks raksturs. Vienkāršošana ir vajadzīga, un tā atbilst Komitejas pieņemtajā atzinumā iekļautajiem pasākumiem saistībā ar rīcības plānu Kapienas tiesību aktu vienkāršošanas jomā. Tomēr priekšlikums neattiecas tikai uz vienkāršošanu, jo Komisija saskaņošanas nolūkā ievieš izmaiņas spēkā esošajos tiesību aktos un, ņemot vērā reģionālās atšķirības, paredz īpašus pasākumus katram reģionālās konsultatīvās padomes apgabalam. Minētās reģionālās pieejas pieņemšana būs saistīta arī ar izmaiņām spēkā esošajos tiesību aktos.

3.2. Komisija paredz, ka šajā priekšlikumā regulai tiks noteikti kopīgi pamatprincipi visām zvejas zonām un ka ar Komisijas turpmākajām regulām, izmantojot komitoloģijas procedūru, tiks reglamentēti tikai reģionāla rakstura tehniskie aspekti.

3.3. Neraugoties uz to, ka tehniskie pasākumi ir jānosaka, ņemot vērā ES reģionu īpatnības, Komiteja uzskata, ka ierosināta pieeja nav piemērotākais risinājums un ka būtu ieteicams visus tehniskos pasākumus iekļaut šajā Padomes regulā, nevis turpmākajās Komisijas regulās.

3.4. EESK uzskata, ka tas vienlaikus ļaus labāk pielāgot tehniskos pasākumus 2002. gadā pieņemtajai jaunajai kopējai

zivsaimniecības politikai, īpaši attiecībā uz reģionālajām konsultatīvajām padomēm (RKP), kas izveidotas ar Padomes 2004. gada 19. jūlija lēmumu, un iekļaut tajos vides apsvērumus, piemēram, jūras biotopu aizsardzību un izmetumu apjoma samazināšanu; visi minētie pasākumi piemērojami reģionā, kas atrodas konkrētas reģionālās konsultatīvās padomes pārziņā.

3.5. Komiteja uzskata, ka pirms minēto pasākumu apstiprināšanas profesionāliem zvejniekiem uz kuģa un zvejas rajonā ir jāpārbauda jauno tehnisko pasākumu efektivitāte, lai izvairītos no iepriekš pieļautajām kļūdām.

3.6. Ņemot vērā dokumenta un ierosināto tehnisko pasākumu sarežģītību, EESK uzskata, ka regulas priekšlikumā ir jāiekļauj pielikums ar grafikiem, kas atvieglo dokumenta izpratni.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Regulas priekšlikumā iekļauti tehniskie pasākumi, kas aptver dažādus mērķus, tostarp jūras organismu mazuļu aizsardzību, galvenokārt ierobežojot to nozvejas apjomu, pateicoties zvejas rīku selektivitātes uzlabošanai vai zvejas aizlieguma zonu vai sezonu noteikšanai. Ir paredzēti arī pasākumi konkrētu sugu vai ekosistēmu aizsardzībai, ierobežojot zvejas intensitāti, piemēram, nosakot zvejas aizliegumu atsevišķās zonās, kā arī pasākumi izmetumu samazināšanai.

4.2. Priekšlikumā regulai noteikta ne tikai tās darbības joma, bet arī noteikumu kopums par izkraušanas minimālo izmēru katrai konkrētajai ūdeņu dzīvo resursu sugai. Attiecībā uz regulas piemērošanas jomu un importa iekļaušanu EESK vēlas precīzāku skaidrojumu par gadījumiem, kad importēto zivju produktu minimālais izmērs ir mazāks nekā ES noteiktais. Komiteja uzskata, ka ES nedrīkstētu pārdot no trešām valstīm importētus zivju produktus, kuru minimālais izmērs ir mazāks par Kapienā noteikto.

4.3. Zvejas rīki ir sīki uzskaitīti, un katram no tiem ir norādīts tīkla un āmja minimālais izmērs, maksimālais izmantošanas dziļums. Aizliegts izmantot āmi, ja tā izmērs un forma neatbilst noteiktajiem rādītājiem, t.i., vienāda izmēra acu skaits jebkurā āmja apkārtmērā palielinās no priekšgala uz aizmugures galu, vai ja tas izgatavots no neatļautiem materiāliem un neatbilstošā biežumā.

4.4. Komiteja uzskata, ka Eiropas Komisijas ierosinātie pasākumi vienkāršošanas jomā ir atbilstoši un vajadzīgi. EESK tomēr uzskata, ka pirms saskaņošanas pasākumu īstenošanas un izmaiņām atsevišķos tehniskos pasākumos ir jāveic zinātniskais novērtējums gan no bioloģijas, gan no sociālekonomikas viedokļa.

4.5. Ņemot vērā regulas priekšlikumā izklāstīto pasākumu izteikti tehnisko raksturu, EESK uzskata, ka varēs paust savu viedokli par ierosinātajām izmaiņām tikai pēc tam, kad būs veikti minētie pētījumi.

4.6. Neatbilstīga izmēra ūdeņu dzīvo resursu īpatņus nepatur uz kuģa, nepārkrauj citā kuģī, neizkrauj, nepārvadā, neuzglabā, nepārdod, neizliek apskatei un nepiedāvā pārdošanai, bet tūlīt atlaiž atpakaļ jūrā. EESK aicina Eiropas Komisiju pievērst uzmanību minētā noteikuma iespējamajai ietekmei attiecībā uz izmetumiem. Formulējums ir pretrunīgs, jo mērķis ir aizliegt izmetumus, bet vienlaikus neatbilstīga izmēra lomu nedrīkst paturēt uz kuģa.

4.7. EESK pauž bažas par noteikumu attiecībā uz viena tīkla izmantošanu un minētā noteikuma iespējamo ietekmi. Komisijai būtu jāņem vērā gadījumi, kad tiek zvejotas vairāku sugu zivis un ir jāizmanto vairāk par vienu tīklu; zvejniekiem būs jāatgriežas ostā, lai zvejas rīkus mainītu biežāk, un tas nozīmē papildizmaksas, kas ietekmēs zvejas flotes jau tā zemo rentabilitāti.

4.8. Priekšlikumā Padomes regulai noteikts, ka gadījumā, ja neatbilstīga izmēra zivju daudzums vienā zvejas rīka iemetienā pārsniedz 10 % no kopējā nozvejas daudzuma, kuģis attālinās vismaz par piecām vai desmit jūras jūdzēm atkarībā no katrai konkrētajai sugai pieļaujamā līnuma acs izmēra diapazona zvejas rīkiem un turpina zveju vismaz piecu vai desmit jūras jūdzju attālumā no zvejas rīka iepriekšējā iemetiena vietas.

4.9. Komiteja pauž bažas, ka Komisija, vispārinot minēto pasākumu, nav ņēmusi vērā dažādu zvejas zonu un zvejas veidu īpatnības, un tas varētu radīt juridisku nenoteiktību, īpaši, ja nav precīzi norādīts, vai tas attiecināms uz atsevišķu sugu zivju nozveju vai piezveju. EESK uzskata, ka citu pasākumu īstenošanai, piemēram, uz laiku aizliedzot zveju atsevišķās zonās, varētu būt pozitīvāka ietekme.

4.10. Lai īstenotu būtisko vides aizsardzības mērķi, ir aizliegts zvejojot, paturēt uz kuģa, pārkraut citā kuģī, uzglabāt, izkraut, pārdot, izlikt apskatei vai piedāvāt pārdošanai tādus

jūras organismus, kas nozvejoti ar metodēm, kurās izmanto sprāgstvielas, indīgas vai apdullinošas vielas, elektrisko strāvu vai jebkāda veida lādiņus. Uz zvejas kuģa ir aizliegts veikt arī zivju jebkādu fizisku vai ķīmisku pārstrādi, lai ražotu zivju miltus vai zivju eļļu, vai šādā nolūkā pārkraut nozvejojātās zivis citā kuģī.

4.11. EESK atzinīgi vērtē minētos vides aizsardzības pasākumus, kas tiek īstenoti saskaņā ar 2002. gadā pieņemto jauno kopējo zivsaimniecības politiku, un aicina Komisiju tos stingri piemērot visā Kopienas zvejas flotē.

4.12. Komiteja atbalsta Komisijas ierosināto kārtību, lai apstiprinātu dalībvalstīs noteiktos neatliekamajos pasākumos zvejas resursu saglabāšanai, ko piemēro visiem Kopienas zvejas kuģiem, vai arī pasākumus, kurus piemēro tikai zvejas kuģiem, kam ir attiecīgās valsts karogs. Tomēr, lai izvairītos no atsevišķu dalībvalstu iespējamiem pārkāpumiem, būtu jāparedz iespēja neatkarīgiem ekspertiem vai struktūrām pārbaudīt attiecīgo pasākumu atbilstību un nepieciešamību.

4.13. Turklāt Komiteja uzskata, ka dalībvalstīm un/vai reģionālajām konsultatīvajām padomēm būtu jādod iespēja iesniegt Komisijai priekšlikumus par jautājumiem saistībā ar plānu izstrādi nolūkā samazināt vai izskaust izmetumus jūrā un uzlabot zvejas rīku selektivitāti.

4.14. Komiteja arī atbalsta ierosinājumu nepiemērot šo regulu zvejas darbībai, ko veic vienīgi zinātniskās pētniecības nolūkā, ja attiecīgajam kuģim ir karoga dalībvalsts atļauja. Turklāt Komiteja neuzskata par lietderīgu piekrastes dalībvalsts novērotāja uzturēšanos uz kuģa, kas attiecīgās dalībvalsts ūdeņos veic zvejas darbību zinātniskas pētniecības nolūkā.

4.15. Visbeidzot, EESK pilnībā atbalsta to, ka ir iekļauta tehnisko pasākumu efektivitātes novērtēšana, kas iepriekš netika veikta. Minēto novērtēšanu veiks reizi piecos gados un, pamatojoties uz novērtēšanas ziņojumā iekļautajiem rezultātiem, Komisija iesniegs Padomei priekšlikumus par nepieciešamajām izmaiņām.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu”

COM(2008) 397 galīgā redakcija

(2009/C 218/10)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 16. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotājs — ESPUNY MOYANO kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē) ar 104 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iesniegto “Ilgspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānu”, kurā paredzēta virkne jaunu pasākumu un spēkā esošo tiesību aktu grozījumu. Komiteja jau vairākkārt apstiprinājusi savu atbalstu ilgtspējīgai attīstībai, kas ir veids, kā panākt Eiropas Savienības turpmāko ekoloģisko, saimniecisko un sociālo attīstību.

1.2. Komiteja vēlas uzsvērt gan to, cik neaizsargāti pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes laikā ir uzņēmumi, sevišķi mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), gan arī vajadzību rīcības plānu ieviest tādā veidā, kas uzlabotu efektivitāti un uzņēmumu konkurētspēju. Ar plāna palīdzību arī būtu jāatdzīvina ekonomika un vienlaicīgi jāveicina ilgtspējīga ražošana un patēriņš.

1.3. Komisijas ierosinātais rīcības plāns ir zināmā mērā nepilnīgs saturs un izvirzīto mērķu izpratnē – tās ir neskaidrības, kas pēc iespējas ātrāk jānovērš, lai atvieglotu plāna īstenošanu un lai ieinteresētās ekonomikas nozares varētu to precīzi izvērtēt. Tādēļ EESK aicina Komisiju ieplānotos pasākumus izstrādāt, pietiekami iesaistot ieinteresētās nozares, un šajā procesā izmantot tikai pamatotus zinātniskos un tehniskos kritērijus, kas ir saprotami un arī praktiski pielietojami.

1.4. EESK ļoti atzinīgi vērtē tādu atbalsta pasākumu sagatavošanu, īpaši tādās jomās kā pētniecība, izstrāde un jauninājumi, ar kuriem tiks papildinātas tās darbības, kas jāveic pašiem uzņēmumiem. Komiteja atgādina, ka tieši krīzes laikā šāda veida pasākumi nepieciešami visvairāk.

1.5. Ļoti svarīgi turklāt, lai īstenojot rīcības plānu, Komisija atbalstītu visu ieinteresēto ekonomikas nozaru līdzdalību. Šajā ziņā Komiteja apšaubā mazumtirdzniecības foruma lietderību, kas ir vienpusēja un noraidāma iniciatīva, jo tādējādi piegādātājiem bez viņu piekrišanas tiktu diktēti noteikumi, tikai pamatojoties uz dominējošu stāvokli tirgū. Atbalstāms un īstenojams drīzāk būtu nevis šāds forums, bet gan tikai darba grupa, kurā ar vienlīdzīgām tiesībām varētu piedalīties visas ieinteresētās nozares.

1.6. Attiecībā uz priekšlikumu par ekodizainu, Komiteja norāda, ka vides prasībām jābūt vairāk atkarīgām no sasniedzamajiem mērķiem un nevis no tehniskajiem risinājumiem, ko būtu iespējams ieviest, izmantot ekodizainu. Pastāvīgi uzlabojumi izstrādājumu vides kvalitātes jomā jāīsteno ar šo izstrādājumu aprites cikla analīzes palīdzību, kuras veikšanai jāizmanto virkne rādītāju, piemēram, siltumnīcefekta gāzes emisijas, ūdens patēriņš, no neatjaunojamiem energoresursiem iegūtas enerģijas patēriņš, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, gaisa un augsnes piesārņojums u.t.t. Piemērots risinājums ir rodams, tikai pilnībā ņemot vērā visus uzskaitītos faktoros un izmantojot atbilstošas zinātniskās metodes.

1.7. Jautājumā par marķēšanu EESK vēlas atgādināt, ka, lai arī marķēšana ir ļoti svarīgs instruments, tā nav vienīgā iespēja informēt patērētājus un ka būtu lietderīgi saskaņot šo jomu regulējošos noteikumus, lai tādējādi sasniegtu izvirzītos mērķus; turklāt atsevišķās nozarēs, piemēram, pārtikas rūpniecībā, jau šobrīd ir spēkā stingras prasības. EESK uzskata, ka patērētāju informēšana ir vislabākais veids, lai uzlabotu viņu informētību un izpratni un izmainītu patēriņa ieradumus.

1.8. Visbeidzot, EESK vēlētos vēlreiz uzsvērt, ka viss tas ieguldījums, kas, istenojot Komisijas rīcības plānu, jāveic uzņēmējiem, jāattiecinā ar uz importētajām precēm, lai Eiropas ražotājiem pašmāju tirgū nebūtu jāsaskaras ar diskrimināciju un jāuzņemas papildu izmaksu slogs.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums.

2.1. Eiropas Savienība ir veikusi nozīmīgus pasākumus, lai sasniegtu Lisabonas stratēģijā noteiktos mērķus izaugsmes un nodarbinātības jomā. Pašreizējais uzdevums ir integrēt ekonomikas attīstību ilgtspējības kontekstā, un, saskaņā ar Komisijas viedokli, minētais jautājums ir jārisina nekavējoties.

2.2. Tādēļ paziņojumā COM(2008) 397 galīgā redakcija Komisija iepazīstina ar savu stratēģiju, kas ir iecerēta, lai atbalstītu integrētu Kopienas līmeņa pieeju turpmākam ilgtspējīgam patēriņam un ražošanai un lai veicinātu ilgtspējīgu rūpniecības politiku. Minētā stratēģija papildina esošās politikas enerģijas izmantošanas jomā, īpaši Komisijas 2008. gadā pieņemto enerģētikas un klimata dokumentu paketi.

2.3. Komisijas dokuments iepazīstina ar rīcības plānu, kas izstrādāts, lai uzlabotu ražojumu energoefektivitāti un ekoloģiskos raksturlielumus un veicinātu šādu ražojumu popularitāti patērētāju vidū. Galvenais mērķis ir uzlabot ražojumu vispārējos ekoloģiskos raksturlielumus visa to aprites cikla laikā, koncentrējoties uz ražojumiem, kuriem ir ievērojams potenciāls samazināt ietekmi uz vidi. Tādējādi patiesais uzdevums ir radīt nepārtrauktu ciklu: uzlabot ražojumu vispārējos ekoloģiskos raksturlielumus visa to aprites cikla laikā, veicināt un stimulēt pieprasījumu pēc labākiem ražojumiem un ražošanas tehnoloģijām un palīdzēt patērētājiem izdarīt labāku izvēli ar saskaņotākas un vienkāršākas marķēšanas palīdzību, tajā pašā laikā padarot Eiropas ekonomiku konkurētspējīgāku.

2.4. Rīcības plānā ietverti astoņi papildu pasākumi, kas sīkāk aprakstīti turpmāk.

2.4.1. **Ekodizaina plašāka izmantošana.** Pašlaik Ekodizaina Direktīvā noteiktas pamatprasības tādiem enerģiju patērējošiem ražojumiem kā datori, sildītāji, televizori un rūpnieciskās gaisa kondicionēšanas ierīces; Komisijas mērķis ir izmantot minēto rīcības plānu, lai attiecinātu direktīvas prasības arī uz ar enerģiju saistītiem ražojumiem, kas lietošanas laikā nepatērē enerģiju, bet kuriem ir netieša ietekme, piemēram, logiem. Papildus minētajām pamatprasībām direktīvā jānosaka brīvprātīgi piemērojami ekoloģisko raksturlielumu standarti, kuri jāsasniedz videi nekaitīgiem ražojumiem.

2.4.2. **Enerģijas/vides marķēšanas uzlabošana.** Marķēšana patērētājiem garantē pārredzamību, nodrošinot informāciju par ražojuma energoefektivitāti vai ekoloģiskajiem raksturlielumiem. Tādēļ Komisija ierosina šāda marķēšanas pienākuma paplašināšanu, lai aptvertu plašāku ražojumu spektru, tostarp enerģiju patērējošus un citus ar enerģiju saistītus ražojumus. Direktīvā

92/75/EEK par enerģijas marķēšanu, kura pašlaik nosaka mājsaimniecības elektrisko ierīču enerģijas patēriņa norādīšanu, ietvertais ražojumu saraksts, pirmkārt, tiks paplašināts, iekļaujot citus ražojumu, piemēram, logus, uz kuriem būs jānorāda to siltumizolācijas spēja. Otrkārt, pastāvošā brīvprātīgā ekomarķēšanas programma, kas atbalsta videi visnekaitīgākos ražojumus, tiks vienkāršota un paplašināta, lai to varētu attiecināt arī uz pakalpojumiem un tādiem ražojumiem kā pārtika un dzērieni.

2.4.3. **Atvieglājumi.** Rīcības plānā ierosināts, ka tikai noteiktu enerģijas un vides rādītāju līmeni sasniegušiem ražojumiem var piemērot atvieglojumus un dalībvalstis un Kopienas iestādes var tos nopirkt, nepieciešamības gadījumā nosakot marķēšanas klases un dalībvalstīm paturot izvēles tiesības, kad un kā piešķirt atvieglojumus.

2.4.4. **Videi nekaitīgu publisko iepirkumu veicināšana.** Publiskās iestādes tērē 16 % no ES IKP preču un pakalpojumu iepirkšanai. Videi nekaitīgu ražojumu un pakalpojumu iepirkšana būtu nepārprotams vēstījums tirgum un veicinātu pieprasījumu pēc šāda veida ražojumiem un pakalpojumiem. Tādēļ Komisija ierosina jaunu paziņojumu par videi nekaitīgiem publiskajiem iepirkumiem, kas publiskajām iestādēm nodrošinās vadlīnijas, kā sasniegt minēto mērķi, un kurā būs iekļauti kopējie kritēriji, mērķi un iepirkumu tehniskie kritēriji.

2.4.5. **Vienoti dati un metodes.** Komisija uzskata, ka tas ir vienīgais veids, kā novērtēt ražojumu vispārējos ekoloģiskos raksturlielumus un ražojumu izplatību tirgū, kā arī pārraudzīt progresu.

2.4.6. **Darbs ar mazumtirgotājiem un patērētājiem.** Lai veicinātu ilgtspējīgāku ražojumu pirkšanu, samazinātu mazumtirdzniecības nozares un tās piegādes ķēdes ietekmi uz vidi un labāk informētu patērētājus, ir izveidots mazumtirdzniecības forums.

2.4.7. **Resursu efektivitātes, ekoloģisko jauninājumu un rūpniecības nozares potenciāla vides jomā labākas izmantošanas veicināšana.** Komisija uzskata, ka resursu efektivitāte nozīmē lielākas vērtības radīšanu, izmantojot mazākus resursus, un ierosina konsolidēt pašreizējos centienus, ieviešot uzraudzības, veicināšanas un salīdzinošās novērtēšanas pasākumus. Tiks turpināts darbs ekoloģisko jauninājumu jomā, lai veicinātu tās kā ES jauninājumu politikas daļas uztveršanu. Komisija ierosina arī izveidot ES mēroga vides tehnoloģiju pārbaudes programmu, kas būtu brīvprātīga un saņemtu publisku finansējumu, lai palīdzētu nodrošināt pārliecību par tirgū ienākošajām jaunajām tehnoloģijām. Visbeidzot, Komisija ierosina pašreizējās Kopienas vides aizsardzības vadības un kontroles sistēmas (EMAS) pārskatīšanu, lai palīdzētu uzņēmumiem optimizēt ražošanas procesu un palielinātu resursu izmantošanas efektivitāti. Mērķis ir palielināt uzņēmumu iesaistīšanos un samazināt MVU izmaksas.

2.4.8. **Starptautiska līmeņa pasākumi.** Komisijas mērķi tiek paplašināti līdz starptautiskam mērogam, tādēļ ar tās priekšlikumu cita starpā iecerēts veicināt nozaru nolīgumus starptautiskajās sarunās par klimata pārmaiņām, sekmēt labu praksi un sadarbību minētajā jomā un atbalstīt preču un pakalpojumu starptautisko tirdzniecību.

2.5. Rīcības plānā izklāstītie mērķi ir papildināti ar trīs likumdošanas iniciatīvām:

- paplašināt Ekodizaina Direktīvu;
- pārskatīt Ekomarķējuma Regulu un
- EMAS Regulu;

kā arī ar paziņojumu par “videi nekaitīgu” publisko iepirkumu.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ļoti atzinīgi vērtē šo Eiropas Komisijas tālejošo ieceru, kas ir solis ceļā uz Kopienas ilgtspējības modeli. Līdz šim Komiteja ES modeļa ilgtspējības jautājumam ir pievērsusies jau vairākos savos pētījumos un atzinumos, no kuriem vēlas īpaši uzsvērt šādus:

- “Pārgadu progresa ziņojums par ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju”⁽¹⁾;
- “Regulējums vides jomā un rūpniecības pārmaiņas”⁽²⁾;
- “Videi draudzīga ražošana”⁽³⁾.

3.2. Ilgtspējas koncepcijas pamatā ir trīs galvenie pilāri: ekoloģijas, sociālais un ekonomikas, un šiem pilāriem jābūt savstarpēji saistītiem. EESK atbalsta rīcības plānā noteikto mērķi, proti, produktu aprites cikla laikā mazināt to nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, taču vērs uzmanību uz to, ka nedrīkst aizmirst arī par diviem pārējiem pilāriem – sociālo un ekonomikas, lai modelis būtu patiešām ilgtspējīgs.

3.3. Pašreizējā situācija.

3.3.1. Pēc jautājuma izpētes vairāku gadu garumā Komisija 2008. gada jūlijā nolēma izdot minēto paziņojumu par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpnieciskas ražošanas rīcības plānu.

3.3.2. Eiropas rūpnieciskā ekonomika nenoliedzami saskaras ar smagām problēmām, un tai ir nepieciešams jauns uz ilgtspē-

jību balstīts ražošanas un patēriņa modelis. Priekšlikuma mērķis tomēr nedrīkstētu būt iemesls, lai nepamanītu, kādā laikā tiek iesniegts šis priekšlikums par stratēģijas izstrādi un papildu likumdošanas pasākumu pieņemšanu. Visas pasaules tautsaimniecības pašlaik piedzīvo finansiālu krīzi, kuru tās risina, pieņemot valsts, Kopienas un daudzpusēja līmeņa pasākumus, lai gan minēto pasākumu ietekme nebūs tūlītēja.

3.3.3. Šajā sarežģītajā situācijā, kura vēl joprojām tiek risināta, Komiteja vēlas vērst likumdevēja uzmanību uz pasākumu paketes iespējamo ietekmi uz to ekonomikas daļu, kam tā paredzēta – ražotājiem un patērētājiem. Paturot redzeslokā priekšlikuma apsveicamos mērķus, kurus var sasniegt vidēji ilgā laikā, priekšlikumam vajadzētu būt pārdomātam īstermiņā un neradīt nenoteiktību vai neapgrūtināt rūpniecisko ekonomiku ar papildu šķēršļiem.

3.4. Viens no šāda mēroga iniciatīvas svarīgākajiem aspektiem ir tā saturiskā saprotamība un precizitāte. Šajā ziņā Komisijai būtu jāpieliek vēl lielākas pūles, lai skaidrāk parādītu, uz kādām ekonomikas nozarēm un kādām konkrētām jomām priekšlikums attiecināms. EESK arī uzsver, ka Komisija savā rīcības plānā nepietiekamu uzmanību velta metodikai un zinātniskajai pamatotībai; tas ir vajadzīgs, lai izveidotu ietekmes novērtējuma kopīgu sistēmu un novērstu tādu sistēmu izplatīšanos, kurās tiek apšaubīti iekšējā tirgus pamatprincipi un kas rada neizpratni patērētājos.

3.5. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu ar apjomīgiem stimulējošiem pasākumiem atbalstīt uzņēmumu centienus pielāgoties jaunajiem apstākļiem. Šāda pieeja un princips “maksā piesārņotājs” ir izdevīga tiem, kuri daudz pūļu velta vides aizsardzībai, kā arī ražošanas un patēriņa ilgtspējas uzlabošanai.

3.6. Tā kā Komisijas ierosinātajā rīcības plānā paredzēti Eiropas ražotāju apjomīgs darbs pielāgošanās un uzlabojumu jomā, EESK vēlas uzsvērt, ka jābūt nodrošinātai no jauna noteikto pienākumu visaptverošai izpildei. Tādēļ Komisijai būtu jāparedz tādi noteikumi, kas importētiem produktiem un Eiropas ražojumiem iekšējā tirgū garantē vienlīdzīgu attieksmi un palīdz izvairīties no situācijām, kuras rada diskrimināciju un salīdzinoši neizdevīgus nosacījumus, tādējādi neattaisnojami pasliktinot Eiropas ražotāju stāvokli. Tādēļ Komiteja uzskata, ka vajadzīga iepriekšēja un rūpīga iekšējā tirgus situācijas analīze, kuras viens no mērķiem ir panākt vienlīdzīga režīma piemērošanu Kopienā un trešās valstīs ražotājiem izstrādājumiem.

3.7. Viens no rīcības plāna galvenajiem aspektiem ir mazumtirdzniecības forums. Lai gan Komiteja atbalsta minēto mērķi (panākt ierobežoto dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu), tā uzskata, ka mazumtirdzniecības nozares vadīta foruma izveidošana nav labākais mērķa sasniegšanas līdzeklis.

⁽¹⁾ Ziņotājs – Ribbe kgs, OV C 256, 27.10.2007.

⁽²⁾ Ziņotājs – Pezzini kgs, OV C 120, 16.5.2008.

⁽³⁾ Ziņotāja – Darmanin kdze, OV C 224, 30.8.2008.

3.7.1. Tādēļ, ņemot vērā pašreizējo tirgus situāciju (daži mazumtirgotāji ar ievērojamu varu, turpretī ražotāju vidū ir daudz mazo un vidējo uzņēmumu), vienīgais rezultāts būtu piegādātāju ietekmēšana un ražojumu diskriminācija. Lai varētu nodrošināt mazumtirdzniecības foruma nevainojamu un līdzsvarotu darbību, būtu arī lietderīgi reglamentēt tā darba metodes. Mazumtirdzniecības forumam kā līdztiesīgi partneri būtu jāapvieno visi piegādes ķēdes dalībnieki (ražotāji, mazumtirgotāji, loģistikas nozare, patērētāji un akadēmiskās aprindas), tādējādi nodrošinot sadarbību risinājumu rašanā.

3.7.2. Forums arī varētu veicināt brīvprātīgus pasākumus tādās jomās kā metožu izvērtēšana un pasākumu veikšana, lai uzlabotu ilgtspējīgu patēriņu visā ķēdē.

3.8. Jautājumā par Ekodizaina Direktīvu EESK vēlas izteikt bažas par apzīmējuma "ar enerģiju saistītie ražojumi" neskaidrību. Ir skaidri jānorāda, ko tas nozīmē, un tieši kādus ražojumus aptvers priekšlikums, jo tas ir vienīgais veids, kā nodrošināt minimālo juridiskās noteiktības līmeni ekonomiskajā ķēdē.

3.9. Komisijas rīcības plānā paredzēti jauni ražojumu marķēšanas noteikumi. Šajā sakarā EESK norāda, ka labāk jāveicina ekomarķējums, lai sekmētu tā pārņemšanu rūpniecībā. EESK

uzsver, ka šajā izpratnē marķēšanas noteikumus būtu lietderīgi saskaņot, kas ļautu vieglāk īstenot izvirzītos mērķus.

3.9.1. Turklāt dažās nozarēs, piemēram, pārtikas un dzērienu nozarē, jau pastāv ļoti stingras marķēšanas prasības ražojumiem raksturīgo īpašību dēļ, uz kurām attiecas īpaši noteikumi.

3.9.2. Kā jau tas ir darīts citos gadījumos, Komiteja uzsver, ka ir arī citi patērētāju informēšanas veidi, piemēram, tīmekļa vietnes un bezmaksas tālruņa numuri, kuri ir tikpat noderīgi Komisijas mērķu sasniegšanai. Būtu jāveic ražojumu marķēšanas formālo un saturisko aspektu analīze. Būtu arī jāveicina uz ražojumu etiķetēm norādāmās informācijas saskaņošana, jo tā labvēlīgi ietekmētu gan tirdzniecību, gan patērētājus un līdz ar to arī ražotājus. Tomēr kopumā EESK uzskata, ka patērētāju informēšana ir vislabākais veids, lai uzlabotu viņu informētību un izpratni un izmanītu patēriņa ieradumus.

3.10. Komiteja izsaka nožēlu, ka Eiropas Komisija nav paudusi izlēmīgāku atbalstu pētniecībai, izstrādei un jauninājumiem, izstrādājot papildu pasākumus sava rīcības plāna stiprināšanai. Tieši krīzes laikā pētniecības darbībām katrā ziņā jāturpinās, tādēļ Komiteja aicina visās ražošanas un patēriņa ilgtspējai svarīgajās nozarēs aktivizēt ar pētniecību, izstrādi un jauninājumiem saistītos pasākumus.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kopienas ekomarķējuma sistēma"

COM(2008) 401 galīgā redakcija – 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

Padome 2008. gada 11. septembrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. panta 1. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Kopienas ekomarķējuma sistēma"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotāja – GAUCI kundze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (26. februāra sēdē), ar 157 balsīm par, 2 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. ES ekomarķējumam arī turpmāk jābūt brīvprātīgam instrumentam. Tā kā ekomarķējuma sistēma ir brīvprātīga, iespējams rīkoties drosmīgi un noteikt augstus standartus, kas pieļauj tikai tādu produktu un pakalpojumu popularizēšanu, kuriem ir labi ekoloģiskie raksturlielumi.

1.2. Komiteja uzsver, ka sistēmas vadība ir jāuzlabo, lai tā darbotos efektīvāk.

1.3. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka būtiski jāpapildina produktu grupu un licences īpašnieku skaits.

1.4. Komiteja uzskata, ka ekomarķējums uz visiem pārtikas produktiem, gan svaigiem, gan apstrādātiem, būtu pirmais solis, lai patiešām samazinātu piegādes ķēdes ietekmi uz vidi. EESK tomēr ir pārliecināta, ka ekomarķējums pārtikas produktiem piešķirams tikai tad, ja ņemts vērā viss attiecīgā produkta aprites cikls. Priekšlikumā nav skaidri norādīts, uz kādiem pārtikas produktiem Komisija iecerējusi regulu attiecināt.

1.5. Komiteja uzskata, ka iepakojumam jābūt vienam no ekomarķējuma piešķiršanas kritērijiem tikai tad, ja tas ir saistīts ar attiecīgo produktu grupu.

2. Ievads.

2.1. Komisija 2008. gada jūlijā publicēja priekšlikumu Regulai par Kopienas ekomarķējuma sistēmu. Priekšlikums izstrādāts, lai aizstātu 2000. gada 17. jūlijā pieņemto Regulu (EK) Nr. 1980/2000 par pārskatīto Kopienas ekomarķējuma piešķiršanas sistēmu.

2.2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) šo jautājumu jau ir izskatījusi iepriekš. Komiteja puda viedokli par sākotnējo priekšlikumu ⁽¹⁾, un citos pēdējā laikā pieņemtos atzinumos ⁽²⁾ ir iekļāvusi arī vairākus ierosinājumus par sistēmas turpmāko darbību.

2.3. Šā atzinuma izstrādi dažādos veidos sekmēja arī kompetentās iestādes, Eiropas interešu grupas un sistēmā iesaistītie uzņēmumi. Jo īpaši lietderīga bija dažādu uzņēmumu, nevalstisko organizāciju, kas darbojas vides jomā, un patērētāju organizāciju pārstāvju uzstāšanās uzklaušanās sanāksmē, kas notika Komitejas telpās.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1. Vides stāvoklis rada arvien lielākas bažas.

Modernās ražošanas un patēriņa modelis ir veicinājis lielāku pieprasījumu pēc enerģijas un izejvielām, kuras netiek izmantotas ilgtspējīgā veidā, un tāpēc būs grūti sasniegt izvirzīto mērķi, proti, mazināt cilvēku darbības negatīvo ietekmi uz vidi, veselību un dabas resursiem.

3.2. Tāpēc pašlaik tautsaimniecības jomā ļoti svarīgs uzdevums ir apvienot vides ilgtspējību ar ekonomisko izaugsmi un labklājību, lai labotu pagātnē pieļautās kļūdas.

⁽¹⁾ OV C 296, 29.9.1997., 77. lpp.

⁽²⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Videi draudzīga ražošana", OV C 224, 30.8.2008., 1. lpp.

3.3. Finanšu krīze, kas ietekmē visu pasaules valstu tautsaimniecību, nedrīkst būt iemesls, lai mazinātu pūliņus, kas vērsti uz klimata pārmaiņu ietekmes ierobežošanu un vides aizsardzību. Tieši pretēji, piegādes ķēdes ietekmes uz vidi mazināšana uzskatāma par sākuma punktu procesam, kam pakāpeniski jāaptver visas rūpniecības nozares.

3.4. Šajā sakarā jānorāda, ka ilgtspējīgs patēriņš un ražošana paplašina uzņēmumu iespējas pārvērst vides problēmas ekonomiskās iespējās un nodrošina lielāku piedāvājumu patērētājiem.

3.5. Jāuzlabo vispārējie produktu ekoloģiskie raksturlielumi to aprites ciklā, jāveicina pieprasījums pēc labākiem produktiem un ražošanas tehnoloģijām un jāpalīdz patērētājiem veikt apzinātu izvēli.

3.6. Komiteja tāpēc atbalsta daudzveidīgiem kritērijiem atbilstošu ekomarķējumu, kuru piešķir neatkarīga organizācija un kura pamatā ir "aprites cikla domāšana" ⁽¹⁾, kas var būt viens no svarīgākajiem šīs politikas instrumentu kopuma elementiem ⁽²⁾.

3.7. Lai izveidotu "videi nekaitīgu" ražojumu un pakalpojumu tirgu un nodrošinātu, ka šie produkti un pakalpojumi atbilst skaidrām un vispārējām definīcijām un ir patiešām pieejami visās dalībvalstīs, Komiteja ļoti atzinīgi vērtē ierosmes izstrādāt Kopienas politiku, kas veicina ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu un ir pilnībā integrēta citās Kopienas politikas jomās.

3.8. Pieredze, kas gūta, izmantojot ekomarķējuma sistēmu, liecina, ka ir jāveic grozījumi spēkā esošajā regulā.

Pašreizējai sistēmai ir šādi trūkumi:

i) sistēmas ieviešana ir lēna;

ii) marķējuma atpazīstamība ir slikta;

⁽¹⁾ Aprites cikla domāšana ir process, kura gaitā, cik vien iespējams, tiek apsvērti visi patērētie resursi un ietekme uz vidi un veselību, kas saistīta ar produkta (preces vai pakalpojuma) aprites ciklu, ņemot vērā, piemēram, resursu ieguvu, ražošanu, lietošanu, transportēšanu, pārstrādi un atkritumu apstrādi un iznīcināšanu. Šis process palīdz izvairīties no "sloga uzvelšanas citam", t.i., no ietekmes vai resursu patēriņa novirzīšanas uz citu aprites cikla posmu, ģeogrāfisku apgabalu un vides un cilvēka veselības problēmu jomu, piemēram, klimata pārmaiņām, vasaras smogu, skābajiem lietiem, resursu noplicināšanu u.c. Aprites cikla novērtējums (ACN) ir standartizēta, kvantitatīva metode produktu sistēmas ienākošo un izejošo materiālu un ietekmes uz vidi apzināšanai un novērtēšanai visa aprites cikla laikā (ISO 14040 ff).

⁽²⁾ Ekomarķējuma sistēmas svarīgums jau uzsvērts agrāk pieņemtos politikas dokumentos, piemēram, Komisijas paziņojumā "Integrēta ražojumu politika" un Sestajā vides rīcības programmā.

iii) ražotāju interese par sistēmu nav liela;

iv) pārlicia birokrātija kritēriju noteikšanā un pārvaldībā;

v) produkti un pakalpojumi, kuriem ir vislielākā ietekme uz vidi un visplašākās uzlabojumu iespējas, nav ietverti pašreizējās produktu grupās;

vi) tirgus apstākļi Kopienā ir atšķirīgi;

vii) citu ekomarķējuma sistēmu izplatīšanās.

Komiteja pauž viedokli par šiem trūkumiem nodaļā "Īpašas piezīmes", kurā tā vērtējusi Komisijas ierosinātos pasākumus sistēmas uzlabošanai.

3.9. Visbeidzot, veiksmīgai ES ekomarķējuma sistēmas ieviešanai ir īpaša nozīme, jo tas ir vienīgais brīvprātīgais ar produktiem saistītais un uz pieprasījumu orientētais politikas instruments ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai.

4. Īpašas piezīmes.

4.1. ES ekomarķējums ir brīvprātīgs instruments, un tādām tam ir jāpaliek. Tā kā sistēma ir brīvprātīga, iespējams rīkoties drosmīgi un noteikt augstus standartus kritērijiem, kuri pieļauj tikai tādu produktu un pakalpojumu popularizēšanu, kuriem ir labi ekoloģiskie raksturlielumi, pretstatā produktiem, kuru ražošanā, un pakalpojumiem, kuru sniegšanā, neņem vērā nepieciešamību mazināt ietekmi uz vidi.

Ekomarķējuma mērķis ir sniegt patērētājiem konkrētu informāciju par galaproduktu ietekmi uz vidi, lai viņi varētu veikt vienkāršu un apzinātu izvēli, kas nekaitē videi. Komiteja tomēr uzsver, ka ekomarķējums nedrīkst kļūt par ieganstu un to nedrīkst izmantot kā ieganstu, lai radītu jaunus šķēršļus tādu produktu tirdzniecībai, kuriem ir tādas pašas funkcijas un raksturlielumi.

4.2. Komiteja uzsver, ka sistēmas vadība ir jāuzlabo. Sistēmai raksturīgās birokrātiskās procedūras ir jāvienkāršo, lai tā darbotos efektīvāk.

Citiem vārdiem sakot, visu iesaistīto pušu uzdevumi ir jādefinē skaidrāk.

4.3. Valsts iestāžu uzdevums ir, cik vien iespējams, nodrošināt regulas atbilstošu īstenošanu un veikt tirgus uzraudzību saskaņā ar Komisijas priekšlikumu.

4.4. Jāsamazina birokrātija, kas saistīta ar kritēriju izstrādāšanu produktu grupām un procedūru piemērošanu, vienlaicīgi saglabājot augstu prasību līmeni.

Ekomarķējuma piešķiršanas kritērijiem arī jānodrošina, ka produktiem, kuriem piešķirts Eiropas ekomarķējums ("Ekopuķīte"), nav negatīvas ietekmes uz veselību, drošību vai citiem sociālajiem aspektiem.

4.5. Komiteja rosina noteikt skaidrus kritērijus un visā iekšējā tirgū vienādas minimālās prasības attiecībā uz ekoloģisku produktu marķējumu sistēmām. Tas jā dara, lai panāktu, ka patērētāju izdarītā izvēle patiešām nekaitē videi, un nodrošinātu vienotu kontroli visā ES un videi patiesi nekaitīgu produktu brīvas aprites principa ievērošanu. Jāsekmē Eiropas ekomarķējuma ("Ekopuķīte") izplatība, un tam ir jāspēj pastāvēt līdzās ar nacionālajām un nozaru marķējumu sistēmām, ja tās ir zinātniski pamatotas un atbilst pārējiem Eiropas tiesību aktiem.

4.6. Savukārt kritēriji, kas attiecas uz vielām, jānosaka, pamatojoties uz riska novērtējumu.

Vienkāršs ieteicamo un nevēlamo ķīmisko vielu saraksts, kas sastādīts, pamatojoties tikai uz to bīstamības novērtējumu bez zinātniska vai juridiska pamatojuma ļoti bieži rada neskaidrības un veicina diskrimināciju. Līdz ar to ir apstrīdams tas, vai, piemēram, kritērijs "bīstami materiāli" vispār būtu jānorāda uz ekomarķējuma; vides marķējums nevar aizstāt oficiālos ES tiesību aktus, kas piemērojami šajā jomā, piemēram, Direktīvu 67/548/EEK⁽¹⁾.

4.7. Komiteja arī uzskata, ka dažreiz vietējie apsvērumi ir ietekmējuši vispārīgos kritērijus. Ne vienmēr spēkā esošie kritēriji, kas ir attiecīgās ekomarķējuma sistēmas pamatā un noteikti Eiropas vai valstu līmenī, nodrošina vismazāko ietekmi uz vidi vietējā līmenī.

Piemēram, ūdens izmantošanas ietekme Dienvidēiropā var būt daudz lielāka nekā Ziemeļēiropā. Tāpēc Komiteja atbalsta tādu

kritēriju izstrādāšanu, kuru ietekme vietējā līmenī visur ir diezgan līdzīga.

4.8. Jāizstrādā kritēriju dokumentācija, kurai ir vienots standarts un kuru lietotāji var daudz vieglāk izmantot. Tāpēc Komiteja uzskata, ka Eiropas Komisijai jāizstrādā standartizētas un lietotājiem vieglāk izmantojamas kritēriju dokumentācijas paraugs, lai palīdzētu uzņēmumiem un publisko iepirkumu organizētājiem ietaupīt laiku un resursus, kad tie izstrādā specifikācijas saskaņā ar ekomarķējuma kritērijiem.

4.9. Komisija norādījusi, ka produktu grupu, kā arī licences īpašnieku skaits ir būtiski jāpalielina, it īpaši jomās, kurām ir vislielākā ietekme uz vidi un kurās ir vislielākās pilnveidošanās iespējas.

Kaut arī Komiteja būtībā atzinīgi vērtē šo ideju, ekomarķējuma piemērošanas joma nav jāpaplašina bezgalīgi.

4.9.1. Daudzas Eiropas nozares spiestas sniegt ieinteresētām personām informāciju par ietekmi uz vidi. To pieprasa ES un dalībvalstis, un minētā prasība atspoguļo vēlmi, lai uz produktiem būtu marķējums vai vismaz sniegtas norādes par to nekaitīgumu videi. Šīs nozares reaģējušas uz izpratnes palielināšanos un faktu, ka pieaug profesionālo lietotāju un patērētāju pieprasījums pēc šādas informācijas. Ekomarķējuma koncepcija⁽²⁾ noteikti ir piemērota tirgiem, kuros patērētāji parasti nav informēti un kompetenti un kuros konkurējošie produkti ir skaidri definēti.

4.10. Lai ekomarķējuma sistēma darbotos veiksmīgi, svarīgi ir būtiski palielināta tirgvedības budžetu, kas ļaus izplatīt attiecīgu informāciju gan uzņēmumiem, gan patērētājiem.

4.10.1. No vienas puses un kā minēts iepriekš, ekomarķējuma sistēmu, negatīvi ietekmē patērētāju neinformētība.

Vidusmēra patērētājs nav informēts ne par ekomarķējuma sistēmas eksistenci, ne arī par parametriem, kas tiek ņemti vērā, piešķirot ekomarķējumu. Tas nozīmē, ka informācijas kampaņas pagaidām neveicina patērētājus izdarīt videi nekaitīgu izvēli.

⁽¹⁾ Padomes 1967. gada 27. jūnija Direktīva 67/548/EEK par normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz bīstamu vielu klasifikāciju, iepakojumu un marķēšanu.

⁽²⁾ Eiropas ekomarķējums ir I tipa ekomarķējums. ISO I tipa ekomarķējums ir ekomarķējums, kas atbilst ISO 14024 prasībām.

4.10.2. No otras puses, uzņēmumi arī turpmāk jāinformē par ekomarķējuma lietošanas priekšrocībām. Tādā veidā sistēma tiks stiprināta un uzņēmumi varēs ietaupīt laiku un resursus, jo tiem nebūs jāmeklē informācija par to, kā iegūt ekomarķējumu.

4.11. Komiteja joprojām uzskata, ka produktu grupām noteikto kritēriju un līdz šim piešķirto ekomarķējumu skaita palielināšanās nav jāvērtē negatīvi, ņemot vērā faktu, ka regula bijusi spēkā tikai neilgu laiku. Ar līdzīgu vilšanos un šķēršļiem sākotnēji saskārās arī Vācijā ieviestais marķējums "Blue Angel" ("Zilais eņģelis", 1977. gadā) un "Nordic Swan" ("Ziemeļu gulbis", 1989. gadā), kuri tagad ir pilnībā atzīti iekšējos tirgos un daļēji arī ārvalstīs. Arī šo marķējumu ieviešanas sākuma posmā bija vērojamas grūtības.

4.12. Komiteja ir arī pārliecināta, ka turpmāk jāvelta pūles ES ekomarķējuma sistēmas nostiprināšanai, jo dažādās valstīs ieviestās sistēmas rada šķēršļus tirdzniecībai. Tāpēc jācenšas pēc iespējas vairāk saskaņot kritērijus, kas noteikti šo valstu ekomarķējuma sistēmās.

5. Dažas piezīmes par regulas projekta pantiem.

5.1. Novērtējuma procedūru sakarā Komiteja norāda — 7. panta 2. punkts, kas nosaka, ka "kritēriju izstrādei var izmantot [...] saīsināto procedūru", paver iespējas ES sistēmas ļaunprātīgai izmantošanai. Ieinteresētajām personām ir jābūt pārliecinātām, ka tiks ievēroti vienlīdz augsti standarti attiecībā uz pārredzamību un apspriešanos ar ieinteresētajām personām.

5.2. Spēkā esošās Regula (EK) 1980/2000 neattiecas uz pārtikas produktiem un dzērieniem (kā arī farmaceitiskiem līdzekļiem un medicīnas ierīcēm), lai izvairītos no iespējamā konflikta ar spēkā esošajiem ES tiesību aktiem, kas attiecas uz pārtiku un reglamentē arī tādas aspektus kā, piemēram, pārtikas drošība, higiēna un pārtikas produktu marķēšana.

5.3. Komisija tagad ierosinājusi paplašināt ekomarķējuma regulas darbības jomu un piemērot to attiecībā uz dažiem pārtikas produktiem un dzērieniem, t.i., apstrādātiem pārtikas produktiem, zivsaimniecības un akvakultūras produktiem. Tas nozīmē, ka direktīva neattiecas uz lielāko daļu pārtikas produktu un dzērienu. ⁽¹⁾

⁽¹⁾ EK priekšlikuma 2. pants (darbības joma) skan šādi: "Attiecībā uz pārtikas produktiem, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 178/2002 2. pantā, to piemēro tikai apstrādātiem pārtikas produktiem un zivsaimniecības un akvakultūras produktiem."

5.4. Turklāt 7. panta 3. punkts un 9. panta 10. punkts paredz, ka ekomarķējums uz apstrādātiem pārtikas produktiem "attiecas vienīgi uz produkta apstrādes, transportēšanas vai iepakojuma ietekmi uz vidi". Citiem vārdiem sakot, šo pārtikas produktu un dzērienu ietekmes uz vidi novērtējums aprobežojas tikai ar dažiem aprites cikla posmiem, t.i., apstrādāšanu, iepakojšanu un transportēšanu.

5.5. Komiteja nepiekrīt šim nepilnīgajam Eiropas Komisijas priekšlikumam divu iemeslu dēļ.

5.5.1. Pirmkārt, Komiteja pauž bažas, ka necieņa pret aprites cikla principu, kas ir ES ekomarķējuma tiesību aktu, kā arī visu starptautisko aprites cikla vērtēšanas standartu pamatā, sekmēs neobjektīvu vides novērtējumu izstrādi un līdz ar to maldinošas informācijas sniegšanu patērētājiem.

Vairākos zinātniskos pētījumos, tostarp pēc Eiropas Komisijas pasūtījuma EIPRO (*Environmental Impact of Products* — Produktu ietekme uz vidi) un IMPRO (*Environmental Improvement of Products* — Produktu ietekmes uz vidi mazināšana) posmā veiktajos pētījumos secināts, ka pārtikas produktiem un dzērieniem ir būtiska ietekme uz vidi gan to lauksaimnieciskās ražošanas, gan patēriņa posmā.

Tāpēc nav skaidrs, kāpēc novērtējums netiek veikts šajos tik ļoti būtiskajos aprites posmos.

5.5.2. Otrkārt, nav saprotams, kāpēc apstrādāta pārtika būtu iekļaujama pārskatītās ekomarķējuma sistēmas darbības jomā, savukārt svaiga pārtika tajā netiek iekļauta.

5.5.3. Komiteja pauž bažas, ka dažādā un neskaidrā informācija par pārtikas produktiem un dzērieniem apmulsinās un maldinās patērētājus.

5.5.4. Komiteja uzskata, ka ekomarķējums uz visiem pārtikas produktiem, gan svaigiem, gan apstrādātiem, būtu pirmais solis, lai patiešām samazinātu piegādes ķēdes ietekmi uz vidi. Pārtikas produktu un dzērienu ražošanai ir ļoti negatīva ietekme uz vidi, un ekomarķējuma kritēriju ievērošana to varētu mazināt.

Turklāt, no tirdzniecības viedokļa, pārtikas produktu ekomarķējums sekmētu to preču brīvu apriti, kurām ir ekomarķējums. Piemēram, lielākie tirgus dalībnieki, kuri ievēro ekomarķējuma piešķiršanas kritērijus, varēs pārdot produktus, necenšoties iegūt valstīs ieviesto ekomarķējumu, kas pastāv vienlaicīgi ar Eiropas ekomarķējuma simbolu ("Ekopuķīte"). Eiropas ekomarķējums sniegs atbilstošu garantiju, ka attiecīgais pārtikas produkts nenodara būtisku ekoloģisku kaitējumu, un tā mērķis nav aizstāt valstīs ieviestās ekomarķējuma sistēmas, bet gan popularizēt ES mēroga standartu, kas liecina par minimālu ietekmi uz vidi.

5.5.5. Priekšlikumā nav skaidri norādīts, uz kādiem pārtikas produktiem Komisija iecerējusi regulu attiecināt. Atsaucē uz Regulu 178/2002 2. panta 2. punktā neviens lielāku skaidrību, jo tajā nav definēts apstrādātu pārtikas produktu jēdziens. Apstrādātu un neapstrādātu produktu definīcija ir iekļauta Regulā 852/2004 un Regulā 853/2004. Neskaidrs ir arī formulējums "zvejniecības produkti un akvakultūras zivju produkti".

Iesniegtais priekšlikums var nopietni apdraudēt ekomarķējuma ticamību, un tā piemērošana pārtikas produktiem tādā veidā, kā ierosināts dokumenta projektā, nav atbalstāma.

5.5.6. Izveidotā saikne starp Regulu par bioloģisko lauksaimniecību un Ekomarķējuma regulu nav pareizais risinājums. 9.

panta 10. punkta formulējums var radīt apjukumu, un tas nepalīdz patērētājiem izdarīt videi nekaitīgu izvēli. Pastāv reāli draudi, ka uzticēšanās abiem marķējumiem mazināsies. Piemēram, nav saprotams, kāda jēga būs tam, ka attiecīgo produktu varēs marķēt trīs dažādos veidos: 1) ar bioloģiskās lauksaimniecības marķējumu un ekomarķējumu, 2) tikai ar bioloģiskās lauksaimniecības marķējumu un 3) ar ekomarķējumu, norādot, ka tas attiecas vienīgi uz pārstrādi, iepakojšanu un transportēšanu.

5.5.7. Priekšlikuma 6. panta 4. punkts liecina, ka, nosakot ekomarķējuma piešķiršanas kritērijus, īpaša uzmanība jāvelta vides, tai skaitā arī veselības un drošības aspektiem. Noteikti ir jāprecizē, kas minētās regulas izpratnē ir "veselība". Saistībā ar pārtikas produktiem radīsies vairāki problēmjautājumi, kas skar veselību un uzturu. Par tiem jāpauž konkrēts viedoklis, tostarp arī par patērētāju informēšanu.

Minētās problēmas ir jāatrisina, pirms izlemt, vai un kā ekomarķējumu piešķirs pārtikas produktiem.

5.5.8. Tādēļ Komiteja uzskata, ka iepakojumam nav jābūt vienam no ekomarķējuma piešķiršanas kritērijiem tikai tad, ja tas ir saistīts ar attiecīgo produktu grupu: iepakojums nebūtu jāuzskata par "produktu", jo to nevar vērtēt atsevišķi no produkta, ko tas ietver.

Briselē, 2009. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tirdzniecību ar izstrādājumiem, kas iegūti no roņveidīgajiem”

COM(2008) 469 galīgā redakcija – 2008/0160 (COD)

(2009/C 218/12)

Padome saskaņā ar EK Līguma 251. pantu 2008. gada 25. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu:

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tirdzniecību ar izstrādājumiem, kas iegūti no roņveidīgajiem”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotājs — NARRO kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (26. februāra sēdē), ar 95 balsīm par, 59 balsīm pret un 30 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu par saskaņotu tiesisko regulējumu tirdzniecībai ar izstrādājumiem, kas iegūti no roņveidīgajiem. Pašreizējā situācija nav pieļaujama; tādēļ starptautiskā līmenī būtu jāatbalsta būtiskas izmaiņas.

1.2. Ņemot vērā to, ka Līgumā nav juridiskā pamata pasākumiem dzīvnieku labturības jomā, Komiteja uzskata, ka “iekšējā tirgus sadrumstalotības” kontekstā EKL 95. panta izvēle ir piemērota tiesību aktu izstrādei šajā jomā. Šāda lēmuma tiesiskums ir apstiprināts Kopienas tiesu praksē.

1.3. Komiteja ierosina atlikt izņēmuma noteikumu spēkā stāšanās termiņu un iesaka Komisijai 2012. gadā iesniegt detalizētu progresā ziņojumu par tiesību aktu izstrādi roņveidīgo medību jomā, minēto ziņojumu izmantojot par pamatu iespējamo izņēmumu noteikšanai pēc 2012. gada.

1.4. Jauno tiesību normu piemērošanas pirmajos trīs gados būtu jānosaka pilnīgs aizliegums, kā vienīgo izņēmumu paredzot medības, ar ko iztikas nodrošināšanai nodarbojas inuīti (eskimosi).

1.5. Komisijai katrā ziņā jābūt iespējai izveidot efektīvas kontroles sistēmas, lai varētu garantēt izskatāmajā tiesību akta priekšlikumā paredzēto pasākumu izpildi. Kontroli nevar veikt tikai pati valsts, kura lūgusi atļaut noteikt izņēmumus. Komisijai jāspēj nodrošināt attiecīgo tiesību normu pienācīga izpilde noteiktā teritorijā.

1.6. Komiteja aicina Komisiju veikt pētījumus par klimata pārmaiņu iespējamo ietekmi uz sugu saglabāšanu.

2. Ievads

2.1. Par roņveidīgajiem dēvētā dzīvnieku grupa aptver kopumā 33 roņus, jūras lauvu, kotiku, jūras ziloņu un valzirgu sugas. Tie ir dažāda lieluma zīdītāji, kas dzīvo kopā lielās kolonijās, lai vairotos uz sauszemes vai ledus.

2.2. Lai arī dabas aizsardzības organizācijas ⁽¹⁾ jau brīdina par roņveidīgo populācijas būtisku samazināšanos (tas saistīts arī ar klimata pārmaiņu ietekmi), to valstu, kurās roņveidīgie vairojas, mednieku apvienības un valdības noliedz jebkādu apdraudējumu sugas saglabāšanai un norāda uz to, ka medijamo roņveidīgo skaits sasniedz 15 miljonus. Pēdējos gados debātes par roņveidīgo medībām ir aprobežojušās ar dzīvnieku labturības jautājumiem, aizmirstot par sugu aizsardzības aspektiem. ES ir spēkā roņveidīgo aizsardzībai paredzētas speciālās tiesību normas ⁽²⁾.

2.3. Roņu komerciālās medības notiek Kanādā, Grenlandē, Namībijā, Norvēģijā un Krievijā. Šajās valstīs ir pieņemti atšķirīgi normatīvie akti roņveidīgo medību jomā. Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) ir norādījusi, ka trūkst uzticamu datu par roņveidīgo populāciju un gada laikā nogalināto dzīvnieku skaitu. Saskaņā ar atsevišķu valstu oficiālo informāciju valsts, kurā ir vislielākais nomedīto roņveidīgo skaits, ir Kanāda, kur gada laikā nogalina aptuveni 300 000 dzīvnieku. Saskaņā ar Kanādas

⁽¹⁾ IFAW Tehniskā instruktaža (*Technical Briefing*), 2008. gada janvāris.

⁽²⁾ Direktīva 92/43/EEK, 1992. gada 21. maijs.

valdības sniegtajiem datiem⁽¹⁾ 2008. gadā kopumā izsniegtas 17 000 medību licences un nomedīti 275 000 roņveidīgie. Nākamais lielākais nomedīto roņveidīgo skaits, kas tomēr ir ievērojami mazāks nekā Kanādā, ir Grenlandē⁽²⁾ un Namībijā⁽³⁾, proti, attiecīgi 160 000 un 80 000 nogalināto dzīvnieku gadā.

2.4. Eiropas Savienībā roņus nogalina un dīrā divās dalībvalstīs: Somijā un Zviedrijā. Savukārt Apvienotajā Karalistē (Skotijā) ražo izstrādājumus, kas iegūti no roņveidīgajiem. Atšķirībā no Norvēģijas vai Kanādas Kopienas teritorijā roņveidīgo medībām nav komerciālas nozīmes, toties tām ir divkārs mērķis — tās ir brīvā laika pavadīšanas veids un no zivīm pārtiekošo sugu populācijas kontroles pasākums.

2.5. Roņveidīgos nogalina, lai to ādu izmantotu mēteļu, taukus — eļļu un gaļu — lopbarības ražošanā, savukārt Āzijā aizvien iecienītāk kļūst to dzimumorgānus izmantot dzimumtieksmi veicinošu vielu iegūšanā.

2.6. Roņveidīgo nogalināšana notiek dažādos veidos. Visbiežāk izmantotie palīgīdzekļi ir šaujamerocis un hakapiks (nūja ar āķi un āmurveidīgu uzgali). Zinātnieki šādu asu nūju uzskata par efektīvāko līdzekli roņveidīgo ārai apdullināšanai un nogalināšanai, lai arī tās izskats ir visai primitīvs un robusts.

2.7. EFSA savā 2007. gadā publicētajā zinātniskajā atzinumā⁽⁴⁾ secinājusi, ka roņveidīgos ir iespējams nogalināt ātri un efektīvi, neradot novēršamas sāpes vai ciešanas. Tomēr EFSA arī atzīst, ka praksē nogalināšana ne vienmēr ir humāna un efektīva. Dažādos valstu tiesību aktos ir noteikts hakapiku izmantošanas veids un apjoms, kā arī šaujamerocu kalibrs un munīcijas izšaušanas ātrums.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

3.1. Eiropas Parlaments 2006. gada 26. septembrī pieņēma deklarāciju⁽⁵⁾, kurā Eiropas Komisiju aicināja sagatavot tiesību aktu priekšlikumus, lai reglamentētu no divu veidu roņveidīgajiem — Grenlandes roņiem un zilmugurainajiem roņiem — iegūtu izstrādājumu importu, eksportu un tirdzniecību. Minētajā deklarācijā arī pausts aicinājums ieviest īpašus noteikumus inuītu tradicionālajām roņu medībām.

3.2. Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja pieņēma ieteikumu par roņveidīgo medībām, kurā dalībvalstīm izteikts aicinājums aizliegt jebkāda veida nežēlīgas medību metodes, kas nenodrošina dzīvnieku tūlītēju nāvi.

⁽¹⁾ "Roņveidīgie un roņveidīgo medības Kanādā. Fakti par roņveidīgajiem", 2008. gads.

⁽²⁾ *Groenlandia Home Rule*, 2006. gads.

⁽³⁾ EFSA ziņojums "Roņveidīgo nonāvēšanas un dīršanas labturības aspekti", 2007. gada decembris.

⁽⁴⁾ EFSA 2007. gada 6. decembra zinātnisks atzinums, *EFSA-Journal* (2007. gads) 610, 122. lpp. (tulcotāja piezīme: teksts nav pieejams latviešu valodā).

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta Deklarācija Nr. 38/2006.

3.3. Pēdējo gadu laikā Beļģijā, Nīderlandē un Slovēnijā ir pieņemti valsts tiesību akti, kuros aizliegta izstrādājumu, kas iegūti no roņveidīgajiem, apstrāde un tirdzniecība. Arī citas ES dalībvalstis ir pieņēmušas lēmumu izstrādāt regulējumu šajā jomā un šobrīd gatavoti atbilstošus valsts tiesību aktus.

3.4. Eiropas Komisija 2007. gada sākumā rīkoja ieinteresēto pušu uzklauššanu, pēc kuras tika izdots Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) sagatavots zinātnisks atzinums⁽⁶⁾. Eiropas Komisijas Vides ģenerāldirektorāts 2008. gada aprīlī publicēja pētījumu par izstrādājumu, kas iegūti no roņveidīgajiem, aizlieguma iespējamo ietekmi.

3.5. Eiropas Komisija 2008. gada 23. jūlijā ierosināja pieņemt regulu⁽⁷⁾ par tirdzniecību ar izstrādājumiem, kas iegūti no roņveidīgajiem. Juridiskais pamats bija EK Līguma 95. un 133. pants. 95. panta priekšmets ir iekšējā tirgus sadrumstalotība, savukārt 133. panta priekšmets — kopējā tirdzniecības politika. Kritēriji 95. panta noteikumu izmantošanai par juridisko pamatu ir noteikti Eiropas Kopienų Tiesas tiesu praksē.

3.6. Komisijas regulas priekšlikumā aizliegts laist tirgū, kā arī importēt Kopienā, eksportēt no tās un pārvadāt tranzītā caur Kopienas teritoriju izstrādājumus, kas iegūti no roņveidīgajiem. Priekšlikumā tomēr paredzēta arī virkne noteikumu, kas pieļauj izņēmumus vispārējo noteikumu piemērošanā, ja ir izpildītas regulas priekšlikumā iekļautās dzīvnieku labturības prasības⁽⁸⁾. Ar minēto prasību palīdzību jānodrošina tas, ka roņveidīgie tiek nogalināti vai nodīrāti, nenodarot tiem novēršamas sāpes, mokas vai cita veida ciešanas.

3.7. Eiropas Komisija automātiski piemēro izņēmuma noteikumus tradicionālajām roņveidīgo medībām, ar ko iztikas nodrošināšanai nodarbojas inuīti. Īstenošanas noteikumos tiks paredzēti piemēroti pasākumi, lai varētu pierādīt no roņveidīgajiem iegūtu izstrādājumu izcelsmi.

3.8. Dalībvalstis ik pēc pieciem gadiem Komisijai nosūta ziņojumu, kurā izklāstīti pasākumi, kas veikti, lai īstenotu minēto regulu.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK ļoti atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu par saskaņotu tiesisko regulējumu attiecībā uz metodēm, kas ir pieļaujamas roņveidīgo medīšanai un no roņveidīgajiem iegūtu izstrādājumu laiššanai tirgū.

⁽⁶⁾ EFSA 2007. gada 6. decembra zinātnisks atzinums, *EFSA-Journal* (2007. gads) 610,122. un turpmākās lpp.

⁽⁷⁾ COM(2008) 469 galīgā redakcija.

⁽⁸⁾ Regulas priekšlikuma 4. panta 1. punkts.

4.2. Regulas priekšlikuma galvenais temats ir dzīvnieku labturība, taču ar sugu aizsardzību saistītie problēmjautājumi tajā nav apskatīti. Eiropas vides aizsardzības organizācijas ir uzsvērušas vajadzību tiesību akta tekstā iekļaut arī sugu aizsardzības aspektus. ES tomēr jau ir spēkā aptveroši tiesību akti sugu aizsardzības jomā, kā arī īpaši instrumenti roņveidīgo populācijas saglabāšanai, kas papildina priekšlikumā paredzētos pasākumus.

4.3. Nav šaubu, ka klimata pārmaiņas (galvenokārt polāro ledāju kušana) tieši ietekmēs roņveidīgo dzīves un vairošanās apstākļus. Tādēļ Komiteja aicina Eiropas Komisiju veikt attiecīgus zinātniskus pētījumus un novērtējumu, lai būtu pieejami reāli dati par klimata pārmaiņu iespējami nelabvēlīgo ietekmi uz roņveidīgo populāciju un lai vajadzības gadījumā pārstrādātu vai pieņemtu Kopienas instrumentus sugu aizsardzības jomā.

4.4. Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā nav atsevišķa juridiskā pamata, lai ES būtu iespēja pieņemt tiesību aktus dzīvnieku labturības jomā. Šāda precīza juridiskā pamata trūkums ir iemels, kāpēc ES šo nepilnību cenšas novērst, izmantojot citu, minētā jautājuma risināšanai tikpat likumīgu juridisko pamatu. Šajā gadījumā neviennozīmīgi vērtējais 95. pants "iekšējā tirgus sadrumstalotības" kontekstā ES piedāvā iespēju saskaņot tiesību aktus dzīvnieku aizsardzības jomā, kura Kopienas tiesu praksē atzīta par "vispārējās intereses" jautājumu. EESK savā atzīnumā ⁽¹⁾ par kaķu un suņu kažokādām paudusi atbalstu iepriekšminētā juridiskā pamata izmantošanai, lai tādējādi varētu pieņemt tiesisko regulējumu dzīvnieku aizsardzības jomā, un uzsvērusi, ka tas atbilst Pasaules tirdzniecības organizācijas izstrādātajiem tirdzniecības noteikumiem.

4.5. Ņemot vērā, ka šajā jomā nav Kopienas līmeņa kontroles, trūkst (EFSA oficiāli atzītu) datu un pastāv saimnieciskā ieinteresētība, ir problemātiski gūt patiesu un nesagroztu informāciju par roņveidīgo medībām ārpus ES. Tiesību aktu iespējamās izmaiņas, panākot atbilstību Kopienas jaunajiem kritērijiem tajās valstīs, kurās tiek nogalināti roņveidīgie, praksē ne vienmēr nozīmēs roņveidīgo nogalināšanas apstākļu ievērojamus uzlabojumus.

4.6. Vispārējais aizliegums, ko papildina turpmāk noteikto izņēmumu sistēma, veido jauna veida procedūru, kas varētu radīt noderīgu precedentu Kopienas turpmāko tiesību aktu izstrādei. Tādēļ EESK pilnībā nenoraida Kopienas izņēmumu sistēmu, bet aicina atlikt tās stāšanos spēkā, nosakot, ka regulas piemērošanas pirmajos trīs gados ir spēkā pilnīgs vispārējais aizliegums, izņēmumu piemērojot vienīgi inuītu kopienām, kuru iztīka ir atkarīga no roņveidīgo medībām. Šāda spēkā stāšanās atlikšana, pirmkārt, nodrošinātu ES iespējas veikt vajadzīgos tehniskos pasākumus, lai izstrādātu precīzāku un stin-

grāku izņēmumu sistēmu salīdzinājumā ar sākotnējā priekšlikumā iezīmēto vispārējo sistēmu, otrkārt, atvieglotu uzraudzību un, treškārt, ļautu noteikt jaunus kritērijus, uz kuru pamata pieņemt lēmumus par iespējamo izņēmumu apstiprināšanu.

4.7. Kopienas ziņojuma par valstu veiktajām tiesību aktu izmaiņām roņveidīgo medību jomā iesniegšana 2012. gadā un kontroles mehānismu praktiska izmantošana katrā ziņā būs lietderīga, lai Kopiena turpmāk varētu izvērtēt panākto progresu un pieņemt lēmumu par iespējamo izņēmumu noteikšanu. Datu trūkums ir pietiekams pamatojums Kopienas lielākiem centieniem apkopot visa veida svarīgu un vajadzīgu informāciju.

4.8. EESK izsaka cerību, ka tām valstīm, kurās notiek roņveidīgo medības, Komisijas priekšlikums tiesību aktam būs paties stimuls grozīt minēto valstu likumus un metodes, lai roņveidīgo nogalināšana notiktu "humānākā" veidā. Pašreizējā situācija attiecībā uz roņveidīgo nogalināšanu nav pieļaujama; jāsāk īstenot vajadzīgās pārmaiņas, lai arī ES pilnvaras šajā jomā ir ierobežotas.

4.9. EESK uzsver, ka dalībvalstīm jāievieš efektīvu, preventīvu un samērīgu sankciju sistēma, lai tādējādi nodrošinātu roņveidīgo medību regulējumam paredzētā jaunā tiesību akta ietekmi un efektivitāti. Efektīva sankciju sistēma veicinātu iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības nostiprināšanu.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Lai arī regulas priekšlikumā nav apskatīts jautājums par to, cik attaisnojamas ir roņveidīgo medības, EESK tomēr vēlētos pievērsties vairākiem jautājumiem, uz kuriem joprojām nav rastas atbildes. Pirmkārt, nepārprotami jāuzsver, ka roņveidīgo nogalināšanu nevar apzīmēt kā zvejniecību, tās drīzāk ir zīdītāju medības. Otrkārt, apšaubāms ir apgalvojums, ka roņveidīgie ir vainojami jūras resursu, īpaši mencu krājumu, sarukšanā. Šādam argumentam, ko dažās valstīs izmanto kā roņveidīgo medības attaisnojošu apstākli, nav nekāda zinātniska pamatojuma. Ņemot vērā jūras ekosistēmas sarežģītību, nav iespējams izteikt viennozīmīgus apgalvojumus par šo tematu.

5.2. Komisija savā priekšlikumā neizšķir roņveidīgo medības lielos un mazos apmēros. Šāda Komisijas pieeja ir būtībā pamatota, jo priekšlikuma mērķa pamatā ir dzīvnieku labturības pamatprincipi. No dzīvnieku labturības viedokļa nav attaisnojama īpašu izņēmumu noteikšana tajās Eiropas valstīs, kurās ar roņveidīgo medībām nodarbojas nelielos apmēros, pretējā gadījumā arī varētu tikt apšaubīta visa priekšlikuma starptautiskā likumība.

⁽¹⁾ OV C 168, 20.7.2007., 42. lpp.

5.3. Šajā jomā kontrole ir sevišķi apgrūtināta un sarežģīta, turklāt tā jāveic ārkārtēji nelabvēlīgos laika apstākļos. Ar kontroles palīdzību jāspēj apzināt faktiski nogalināto dzīvnieku skaits un noteikt, cik lielā mērā noteiktā teritorijā tiek ievēroti attiecīgie tiesību akti. Šķiet, ka uzraudzības sistēma, ko īsteno tikai pati izņēmuma noteikumus pieprasījusi valsts, jau *a priori* nevar būt labākā iespēja šādas sistēmas neatkarības nodrošināšanai. ES būtu jāizmanto ekspertu grupa, kas veiktu kontroli uz vietas tajās valstīs, kuras pieprasījušas noteikt izņēmumus. Šāda Eiropas inspektoru grupa būtu jāfinansē tām valstīm, kuras vēlas savus izstrādājumus eksportēt Kopienas tirgū. Līdz ar to ES būtu pieejama plašāka informācija, lai varētu labāk izvērtēt marķēšanas un etiķetēšanas sistēmas efektivitāti.

5.4. Marķēšanas sistēmas un brīvprātīgas etiķetēšanas ieviešana valstīs, kuras pieprasījušas piemērot izņēmuma noteikumus, ir atbilde uz Eiropas iedzīvotāju atkārtoti paustajām bažām Komisijas rīkotās sabiedriskās apspriešanas laikā. Marķēšanas un etiķetēšanas iniciatīvas katrā ziņā jāpapildina ar vispārējiem pasākumiem izstrādājumu, kas iegūti no roņveidīgajiem,

laišanas tirgū aizlieguma noteikšanai. Pretējā gadījumā ir apšaubāms, vai iespējams sasniegt Komisijas priekšlikumā izvirzītos mērķus dzīvnieku labturības jomā.

5.5. Marķēšanas kritērijiem regulas īstenošanas noteikumus jābūt formulētiem tā, lai marķēšanas un etiķetēšanas nosacījumi būtu nepārprotami. Šajā jomā iepriekš spēkā esošo noteikumu nepietiekamas precizitātes rezultāts bija neskaidra, patērētājus maldinoša un pārprotama etiķetēšana. Tirgū bieži sastopami izstrādājumi, kas ražoti, izmantojot no roņveidīgajiem iegūtas izejvielas, taču uz etiķetēm norādīts "eļļa no jūras dzīvniekiem" vai "zivju eļļa". Svarīgi, lai uz minēto izstrādājumu etiķetēm būtu norādīta ne tikai roņveidīgo suga, no kuras izstrādājums izgatavots, bet arī dzīvnieku izcelsmes vieta.

5.6. Komitejai, kura sniegs atbalstu Eiropas Komisijai izņēmumu noteikšanas procedūrā, būtu jānodrošina visu šajā procedūrā ieinteresēto organizāciju un tirgus dalībnieku līdzdalība.

Briselē, 2009. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par organizāciju brīvprātīgu līdzdalību Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)”

COM(2008) 402 galīgā redakcija – 2008/0154 (COD)

(2009/C 218/13)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. pantu 2008. gada 11. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par organizāciju brīvprātīgu līdzdalību Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotājs — PEZZINI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 166 balsīm par, 5 pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK uzskata, ka ar Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmas — EMAS — pārskatīšanu ir dota izšķiroša iespēja piešķirt impulsu Kopienas brīvprātīgajai shēmai, galīgi nostiprinot EMAS sistēmu kā izcilības standartu un tirdzniecības un saziņas instrumentu organizācijām, ražošanai un produktu aprites cikliem, un nodrošināt tās pilnīgu saistību ar citiem vides politikas instrumentiem.

1.2. Komiteja uzskata, ka jaunais tiesību akta priekšlikums joprojām ir pārāk sarežģīts un ka turpmāk būs jāpieliek radošas pūles nepieciešamo nosacījumu izstrādē, lai tirgū varētu atzīt EMAS sistēmas izcilu ekoloģisko pievienoto vērtību, kā arī priekšrocības un mērķa īstenošanai atbilstošas izmaksas, īpaši organizācijām un maziem uzņēmumiem, un tās pilnu starptautisko vērtību, samazinot procedūras, kā arī tehniskās un administratīvās izmaksas, kuras joprojām ir pārāk augstas.

1.3. Komiteja uzskata, ka svarīgs sasniegums varētu būt tas, ka Kopienas līmenī sāktu apzināties prasības un izmaksas, kas individuālajam lietotājam izriet no dažādu vides aizsardzības tiesību aktu piemērošanas, un priekšrocības un atvieglojumus, ko varētu gūt, pieņemot EMAS sistēmu.

1.3.1. Tādēļ ir arī svarīgi, lai valsts iestādes ar lēmumu pieņemšanas un uzraudzības pilnvarām minētajā jomā ieņemtu pozitīvu nostāju.

1.4. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi veicināt organizāciju, īpaši mazu organizāciju, līdzdalību EMAS sistēmā, atvieglojot piekļuvi informācijai, pieejamajam finansējumam un valsts iestādēm, kā arī izveidojot vai popularizējot tehniskās palīdzības instrumentus, vienkāršojot procedūras un mehānismus un samazinot reģistrācijas un pārvaldes izmaksas un izdevumus.

1.5. Komiteja uzskata, ka EMAS sistēmai jāklūst par patiesu “izcilības standartu” un vides kvalitātes garantiju, kas ietekmēs arī produktu vērtību, pienācīgi ņemot vērā ekomarķējuma regulu.

1.6. Komiteja stingri atbalsta organizāciju vai uzņēmumu individuālo atbildību par brīvprātīgu līdzdalību EMAS sistēmā, apņēmoties pakļauties prasībām un uzraudzībai ar plašu personāla līdzdalību, un attiecīgi izmantojot no augšminētā izrietošās priekšrocības. Tāpēc Komiteja iebilst pret jebkāda veida kolektīvo atbildību, kad viena persona uzņemas atbildību citu personu vārdā; turpretī ir jāatbalsta klasteri un tīkli, kas popularizē EMAS sistēmu un veicina tās izplatīšanu pārrobežu līmenī.

1.7. Komiteja uzsver, ka EMAS popularizēšanā ir svarīgi pastāvīgi un sistemātiski iesaistīt ieinteresētās personas Kopienas, valstu un reģionālajā līmenī; tas ir būtisks priekšnoteikums, lai sasniegtu EMAS izvirzītos vides mērķus un īstenotu skaidri noteiktus, proaktīvus un nerepresīvus uzdevumus vides jomā.

1.8. Komiteja pauž vēlmi, lai Komisija noteiktu virkni pamatrādītāju šādās jomās:

- energoefektivitāte un energotaupība,
- augsnes izmantošana un aizsardzība,
- ūdens un gaiss,
- emisijas,
- atkritumu apsaimniekošana,
- bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

Minētos rādītājus ieviešis stingrākas, bet lietotājdraudzīgākas sistēmas ietvaros, nosakot ierobežotas izmaksas vides ziņojumiem.

1.8.1. Komiteja uzskata, ka, nosakot organizācijām piemērojamo administratīvo un birokrātisko procedūru vienkāršošanas kritērijus, varētu izvirzīt prasību dalībvalstīm atbrīvot EMAS sertificētas vietas no vides pārvaldības priekšrakstiem, kas noteikti papildus EMAS deklarācijai un joprojām turpina pastāvēt nelietderīgā piespiedu kārtā vai birokrātijas inerces dēļ.

1.8.2. Tā kā EMAS sertifikācijas procedūrās ir paredzēts lielāku uzmanību pievērst visiem vides aspektiem, būtu jāatceļ reģistrācijas maksa EMAS sertifikācijai, galvenokārt organizācijām, kas darbojas apgabalos ar lielu ekoloģiskās pēdas nospiedumu⁽¹⁾, t.i., apgabalos, kuros ražošanas un apstrādes rūpniecības sistēmas ļoti noslogo apkārtējo vidi.

1.9. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi vairāk popularizēt EMAS sistēmu un atbalstīt to Kopienas līmenī, īstenojot Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu (CIP)⁽²⁾, izmantojot EIB fondus un struktūrfondus, un valstu līmenī, veicot pasākumus tādās jomās kā publiskais iepirkums, nodokļu atvieglojumi, reģistrēšanās tiesību un to atjaunošanas maksas kontrole, nodokļu atbrīvojumi reinvestētajiem ieņēmumiem.

1.10. Komiteja aicina izveidot ciešāku saikni starp tiesību akta priekšlikumu un visiem vides politikas standartiem un instrumentiem, kas ir izmantojami vienlaicīgi un ar kuriem tas jāsasakaņo, novēršot pārklāšanos un dublēšanos.

(1) Piemēram, rūpniecības bruto pievienotā vērtība (BPV) pārsniedz 10 (?) procentu punktus salīdzinājumā ar valstu/Kopienas vidējo BPV. Piemēram, Itālijā no NUTS III līmeņa 100 provincēm 16 provincēs rūpniecības BPV ir lielāka par 35 %. Turklāt valstu un Kopienas vidējā BPV ir 22 % (EUROSTAT dati).

(2) Galvenokārt programmas 1. virziens: uzņēmējdarbība.

1.11. Komiteja ir noteikti pārliecināta, ka EMAS sertifikācija, ko izplata un atbalsta kā izcilu paraugu ar izcilu saturu, var ievērojami

- uzlabot darba ņēmēju, uzņēmēju un iedzīvotāju attieksmi pret vides jautājumiem,
- ietekmēt ilgtspējīgu ražošanu,
- veicināt ilgtspējīgu tirdzniecību,
- atbalstīt ilgtspējīgu patēriņu.

1.12. Komiteja uzskata, ka šajā sakarā ir svarīgi atzīt EMAS sertificētu uzņēmumu nozīmi uzņēmuma popularizēšanā un sistēmu pielietošanā Eiropas iekšējā tirgus klientu un piegādātāju ķēdē, tādējādi veidojot labvēlīgus apstākļus ilgtspējīgas attīstības kultūrai un praksei.

1.13. Komiteja uzsver EMAS sertifikācijas procesa nozīmi, ko tā ir veikusi savās ēkās, un aicina citas Eiropas iestādes darīt to pašu, dodot priekšzīmi.

2. Ievads.

2.1. Brīvprātīgu instrumentu ieviešana jāuzskata par Kopienas vides politikas svarīgu sastāvdaļu, kaut arī Komisija atzīst, ka "minētajiem instrumentiem ir liels potenciāls, taču tie nav pilnībā izmantoti"⁽³⁾.

2.2. Brīvprātīgi instrumenti vides jomā var sniegt nozīmīgas priekšrocības, ja tie

- ļauj īstenot "uzņēmumu sociālās atbildības" vērtības,
- skaidri atzīst uzņēmumu un organizāciju atšķirības,
- piedāvā uzņēmumiem un organizācijām lielāku elastīgumu savu mērķu sasniegšanā,
- samazina vispārējās izmaksas, kas rodas, lai panāktu atbilstību tiesību aktiem,

(3) Sk. COM(2007) 225 galīgā redakcija, "Sestās Kopienas vides rīcības programmas vidusposma pārskats".

— vienkāršo procedūras un novērš birokrātiju, neizveidojot vai nenosakot jaunas, sarežģītas un pasīvējošas pārvaldības un uzraudzības struktūras,

— rosina uzņēmumus un organizācijas veikt tehnoloģiskus jauninājumus, kas labvēlīgi ietekmē vidi un optimāli ietekmē konkurētspēju,

— sniedz patiesu ainu un skaidru vēstījumu tirgum, iestādēm, iedzīvotājiem,

— samazina/atceļ citas Kopienas vai valstu administratīvās prasības un izmaksas,

— ir atzīti par lietderīgiem starptautiskajos tirgos.

2.3. Papildus EMAS sistēmai Eiropas Savienībā ir pieņemti un pilnveidoti arī citi brīvprātīgi instrumenti, tostarp Eiropas ekomarķējumu sistēma ⁽⁴⁾, EPD (*“Environmental Product Declaration”*) — produktu vides deklarācija) produktu sertifikācijas sistēma, LCA (*“Life Cycle Assessment”* — aprites cikla novērtējums) sistēma, videi draudzīgs (*“zaļais”*) publiskais iepirkums ⁽⁵⁾, *Energy Star* ⁽⁶⁾ logotips, brīvprātīgi nolīgumi ⁽⁷⁾, Programma 21 un EN ISO 14001 standarts.

2.4. Aizvien vērtīgāka ir kļuvusi sinerģija ar citiem vides politikas instrumentiem, piemēram, ar Vides pārvaldības sistēmu, kas noteikta ISO 14001 standartā ⁽⁸⁾ (35 000 sertifikācijas) un kuras pamatā ir vadības saistības nodrošināt tiesību aktu ievērošanu, pastāvīgi veikt uzlabojumus un novērst piesārņojumu.

2.5. Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plānā ⁽⁹⁾, par kuru Komiteja pašlaik izstrādā atzinumu, ar EMAS sistēmu iepazīstina kā ar instrumentu, kas rada sinerģiju ar

— ekomarķējumu,

⁽⁴⁾ Sk. Padomes Regulu (EEK) Nr. 880/92 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1980/2000.

⁽⁵⁾ Sk. Komisijas paziņojumu *“Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus”*, COM(2008) 440 galīgā redakcija. Direktīva 2004/18/EK un Direktīva 2004/15/EK.

⁽⁶⁾ Sk. 2008. gada 15. janvāra Regulu (EK) Nr. 106/2008 par biroja iekārtu energoefektivitātes marķēšanas programmu. *Energy Star* ir fakultatīvs marķējums.

⁽⁷⁾ Sk. COM(2002) 412 galīgo redakciju. Paziņojumā ir noteiktas prasības, kurām jāatbilst minētajiem brīvprātīgajiem nolīgumiem, lai tie būtu *“Kopienas interesēs”*.

⁽⁸⁾ 1996. gada standarta versija ir pārskatīta 2004. gadā. Jaunajā EN ISO 14001:2004 ir iekļauti svarīgi uzlabojumi un grozījumi.

⁽⁹⁾ Sk. COM(2008) 397.

— Piesārņojuma integrētas novēršanas un kontroles direktīvu (IPPC),

— direktīvu par emisijas kvotu tirdzniecību,

— *Seveso-II* direktīvu,

— Direktīvu 2005/32/EK, ar ko izveido sistēmu, lai noteiktu ekodizaina prasības attiecībā uz enerģiju patērējošiem ražojumiem un nozaru direktīvām, kurās nosaka EPD un LCA sistēmas īpašās prasības ⁽¹⁰⁾.

2.6. Kopš 1992. gada Komiteja ir uzskatījusi, ka Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmai EMAS ir svarīga nozīme vides aizsardzības sekmēšanā un uzlabošanā, un ir atzinīgi novērtējusi paredzēto vides aizsardzības uzlabošanas *“sistēmu”*, galvenokārt, lai sasniegtu vides mērķus, izmantojot organizatoriskos līdzekļus uzņēmumos, sekmējot lielāku precizitāti, nodrošinot plašāku informāciju un labāku tās izplatīšanu ⁽¹¹⁾, kā arī iesaistot visus darbiniekus.

2.7. Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko ir paplašinātas iespējas sertificēt visas *“vietas”*, ir aizstājusi 1993. gada regulu, kas notika pēc pārskatīšanas *“pamatojoties uz Kopienas vides politikas attīstību, kurā ir novērtēti brīvprātīgie instrumenti un noteikta dažādu dalībnieku atbildība ilgtspējīgas attīstības veicināšanas jomā”* ⁽¹²⁾. Komiteja savā atzinumā ⁽¹³⁾ ir atzinīgi novērtējusi minēto pārskatīšanu.

2.8. Komiteja ir atkārtoti apstiprinājusi jo īpaši šādus būtiskus EMAS sistēmas elementus:

— brīvprātīgumu,

— kopīgu atbildību vides aizsardzības jomā,

— pastāvīgu un efektīvu vides pārvaldību,

⁽¹⁰⁾ LCA sistēma = *Life Cycle Assessment* — produkta dzīves cikla novērtējums; EPD sistēma = *“Videi draudzīgs produkts”*, produkta ekoprofils.

⁽¹¹⁾ OV C 332, 16.12.1992., 44. lpp.

⁽¹²⁾ OV C 209, 22.7.1999., 14. lpp.

⁽¹³⁾ Sk. 3. zemsvītras piezīmi.

- ticamu un pārredzamu rezultātu sagatavošanu,
- tās papildināmību ar citiem vides politikas instrumentiem ilgtermiņīgas attīstības veicināšanas jomā,
- pēc iespējas plašāku uzņēmumu darbinieku, organizāciju, pārvaldes iestāžu un iedzīvotāju līdzdalību.

2.9. Jāuzsver, ka ar EMAS sistēmas palīdzību var sasniegt arī šādus papildu mērķus:

- samazināt izmaksas, īpaši piegādes jomā, samazinot ūdens un enerģijas patēriņu un taupot materiālus,
- samazināt risku līmeņus darbiniekiem ar iespējamiem ieguvumiem, veicot apdrošināšanu un palielinot uzticēšanos uzņēmējiem un investoriem,
- iespējams, pozitīvi ietekmēt konkurētspēju, sekmējot patēriņu un tirgus lielāku uzticēšanos un sertificētas produkcijas pieprasījuma palielināšanos,
- paplašināt publiskā iepirkuma tirgus, īpaši attiecībā uz ekoloģiskās izcilības tehniskajām specifikācijām,
- vairāk iesaistīt darbiniekus un nodrošināt lielāku līdzdalību organizāciju attīstībā vidējā un ilgākā laika posmā,
- pievēst lielāku kredītsistēmas uzmanību un nodrošināt privilēģētus kanālus finansēšanas pieprasījuma jomā, galvenokārt ar kooperatīvu un garantiju sistēmu starpniecību.

2.10. Tādēļ Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu pārskatīt pašreizējos tiesību aktus par brīvprātīgu līdzdalību EMAS sistēmā, lai tā varētu pilnībā izvērst savas iespējas.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1. Priekšlikums pārskatīt Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmu EMAS, izstrādājot jaunu regulu, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 761/2001, Lēmumu 2001/681/EK un Lēmumu 2006/193/EK, ir ar mērķi:

- palielināt brīvprātīgās sistēmas labvēlīgo ietekmi uz vidi, uzlabojot EMAS sistēmā iesaistīto organizāciju veikumu un nodrošinot sistēmas plašāku izplatību,
- pastiprināt prasības organizācijām ievērot vides aizsardzības tiesību aktus un sniegt vides pārskatus, pamatojoties uz to darbības pamatrādītājiem,
- saskaņot akreditācijas un verifikācijas procedūras,
- paplašināt ģeogrāfiskās darbības jomu, piedāvājot brīvprātīgi piemērot EMAS sistēmu trešo valstu organizācijām,
- samazināt administratīvo slogu un vienkāršot reģistrācijas procedūras,
- samazināt reģistrācijas maksu MVU,
- paredzēt izņēmumus, īpaši atjaunojot reģistrāciju EMAS sistēmā,
- apsvērt tādas stimulus kā dalībvalstīs paredzētie nodokļu atvieglojumi,
- vienkāršot EMAS logotipa izmantošanas noteikumus,
- popularizēt EMAS sistēmu, organizējot informatīvas kampaņas Kopienas un valstu līmenī un veicot citus pasākumus, piemēram, izveidojot EMAS prēmiju,
- izstrādāt pamatnostādnes par vides pārvaldības paraugpraksi.

4. Vispārīgas piezīmes.

4.1. EESK uzskata, ka ar Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmas — EMAS — pārskatīšanu ir dota izšķiroša iespēja piešķirt impulsu Kopienas brīvprātīgajai shēmai, galīgi nostiprināt EMAS sistēmu kā izcilības standartu un organizāciju, ražošanas un produktu aprites ciklu tirgvedības un saziņas instrumentu, un nodrošināt tās pilnīgu saistību ar citiem vides politikas instrumentiem.

4.2. Komiteja uzskata, ka ierosinātais jaunais normatīvu kopums ir pārāk sarežģīts un būs jāpieliek turpmākas radošas pūles nepieciešamo nosacījumu noteikšanā, lai tirgus mehānismi varētu atzīt EMAS sistēmas ekoloģisko pievienoto vērtību un lai pārvaldes iestādes vienkāršotu administratīvās procedūras, veicinot videi draudzīgāku produktu plānošanu, paredzot jaunas aizsardzības formas, it īpaši MVU.

4.3. Komiteja aicina ierosinātos tiesību aktus maksimāli saskaņot ar vides politikas standartiem un instrumentiem, novēršot pārklāšanos un dublēšanos.

4.3.1. EESK pieprasa ierosinātajā regulā iekļaut jaunu apsvērumu, nosaucot tās direktīvas un regulas, saskaņā ar kurām EMAS reģistrācija uzskatāma par derīgu tajās minēto prasību izpildei, neradot organizācijām un uzņēmumiem nelietderīgas papildu izmaksas un pienākumus.

4.4. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi pastāvīgi un sistemātiski iesaistīt ieinteresētās personas; tas ir svarīgs priekšnoteikums vides mērķu īstenošanai. Iesaistīšana jāuztver visplašākajā nozīmē, attiecinot to gan uz visiem lēmumu pieņēmējiem no lēmuma pieņemšanas procesa sākuma līdz beigām, gan uz visiem iespējamajiem instrumentiem iestāžu, uzņēmumu, arodbiedrību, aroda un patērētāju apvienību, kā arī iesaistīto iedzīvotāju izglītības un apmācības jomā.

4.4.1. Komiteja uzskata, ka, attiecīgi novērtējot vides dimensiju un veicinot vides aizsardzības pasākumus, tiks sekmēta ilgtspējīgāka ražošana un modeļi.

4.5. Tādēļ Komiteja uzskata, ka par EMAS sistēmu jāriko informācijas un saziņas kampaņas dažādās ieinteresēto personu grupās — gan centrālā un perifērā iestāžu vadītājiem, gan mazākiem uzņēmumiem un organizācijām, gan iedzīvotājiem, patērētājiem un visos izglītības sistēmas līmeņos.

4.6. Īpaši jāstimulē organizācijas, jo īpaši mazas organizācijas, iesaistīties EMAS sistēmā, atvieglojot tām piekļuvi informācijai, pieejamajam finansējumam, publiskajām iestādēm un

videi nekaitīgiem publiskajiem iepirkumiem, izveidojot vai popularizējot tehniskās palīdzības instrumentus, vienkāršojot procedūras un mehānismus un samazinot novērtēšanas, reģistrācijas un pārvaldes izmaksas un izdevumus.

4.6.1. Komiteja uzskata, ka šajā jomā Komisijas priekšlikums vēl ir nepilnīgs.

4.7. Komiteja uzskata, ka EMAS sistēmas novērtēšanas, reģistrācijas un pārvaldības izmaksām jābūt daudz zemākām, jo īpaši mazākiem dalībniekiem, un tās finansējumam vajadzētu būt pieejamam no Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammas (priekšizpētes projekti), kā arī no EIB un/vai Eiropas Reģionālās attīstības fonda.

4.7.1. Struktūrvienības, kas darbojas rūpnieciski augsti attīstītās teritorijās vai apgabalos ar lielu ekoloģiskās pēdas nospiedumu, būtu jāstimulē iesaistīties EMAS sistēmā, paredzot bezmaksas reģistrāciju un vienkāršojot administratīvās procedūras⁽¹⁴⁾, taču pilnībā saglabājot kontroles un uzraudzības tehniskos posmus.

4.8. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi, lai EMAS sistēmu atzītu par izcilības standartu organizācijām un uzņēmumiem ar mērķi celt produktu vērtību iekšējā un starptautiskajā tirgū, vienlaikus ņemot vērā saikni ar ekomarķējuma regulu.

4.9. Komiteja atbalsta to organizāciju un uzņēmumu nepārprotamu individuālo atbildību, kuri brīvprātīgi iesaistījušies EMAS sistēmā, pakļaujoties prasībām un kontrolei un izmantojot attiecīgās priekšrocības, kas no tās var izrietēt.

4.10. EESK tādējādi neatbalsta nekādu kolektīvās atbildības piešķiršanas veidu organizācijai, kad tā uzņemas atbildību citu struktūrvienību, kas ir tās sastāvā, vārdā, jo šāda procedūra mazinātu izcilības standarta līmeni, kas jānodrošina EMAS sistēmai, turpretī jāveicina klasteru un tīklu, sevišķi pārrobežu, pasākumi, kuri popularizē EMAS sistēmu, atvieglo tās izmantošanu un sniedz tai atbalstu.

⁽¹⁴⁾ Piemēram, ja tas nav nepieciešams, sagatavot vides deklarāciju reizi trijos gados, nevis reizi gadā, atbrīvot attiecīgās struktūrvienības no to vides deklarāciju sagatavošanas, kuras pieprasa vietējo pašvaldību sanitārais dienests, samazināt izmaksas, kuras iekasē nelaiemes gadījumu apdrošināšanas struktūrvienības.

4.11. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi noteikt pamatrādītājus šādās jomās: energoefektivitāte un enerģijas taupīšana, izejvielu, ūdens un gaisa aizsardzība, emisijas, atkritumu apsaimniekošana, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, izmantojot stingrāku, bet lietotājdraudzīgāku un rentablu tādu vides ziņojumu sistēmu, kurus varētu sagatavot elektroniskā veidā, ievietojot tos tīmekļa vietnē, lai samazinātu izmaksas un slogu, īpaši mazākiem uzņēmumiem ⁽¹⁵⁾.

4.12. Komiteja uzsver, ka ir arī svarīgi vairāk veicināt EMAS sistēmu un sniegt tai lielāku atbalstu Kopienas līmenī, izmantojot Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu, EIB finansējumu un struktūrfondus, un valstu līmenī, paredzot pasākumus tādās jomās kā nodokļu atvieglojumi, saistības līgumslēdzējām iestādēm ievērot videi draudzīga ("zaļā") publiskā iepirkuma prasības; samazināt reģistrācijas un tās atjaunošanas izmaksas, paredzēt nodokļu atbrīvojumus peļņai, ko no jauna iegulda EMAS sistēmas tehnoloģiskajos jauninājumos.

4.13. Komiteja pauž bažas par pārāk lielo to valsts un/vai reģionālo struktūru skaitu, kurām dalībvalsts ir tiesīga piešķirt pilnvaras:

- iestādes, kas pilnvarotas veikt reģistrāciju,
- akreditācijas iestādes,
- iestādes, kas atbildīgas par tiesību aktu piemērošanas uzraudzību,
- vides verificētāji.

EESK uzskata, ka būtu jāizstrādā Kopienas pamatnostādnes par vienkāršošanu minētajās jomās.

4.14. Papildus tādai kompetentu struktūru kopīgai izmantošanai, kas ir paredzēta spēkā esošajos noteikumos par produktu

tirdzniecību iekšējā tirgū ⁽¹⁶⁾, Komiteja ierosina izmantot jau esošos CEN-ISO tehniskās standartizācijas un ēku energoefektivitātes veicināšanas mehānismus, neveidojot jaunus un dārgus amatus un struktūras, kurām ir tendence attālināt iedzīvotājus no Eiropas veidošanas.

4.15. Tādējādi Komiteja uzskata, ka ir lietderīgāk palielināt Kopienas finansējumu valstu un reģionālo iestāžu izglītībai un atbalstam un EMAS sistēmas iespējamajai izmantošanai, un veidot praktiskas, lietotājdraudzīgas rokasgrāmatas, īpaši mazām struktūrām.

4.16. Komiteja uzskata, ka aizstāvēt un atbalstīt EMAS sertifikāciju kā izcilu paraugu, izmantojot plašu un kopīgu procedūru, nozīmē radīt konkrētas iespējas, lai īstenotu

- ilgtspējīgu ražošanu,
- ilgtspējīgu tirdzniecību,
- ilgtspējīgu patēriņu.

4.17. Komiteja iesaka pasākumus EMAS sertificēto uzņēmumu un organizāciju lomas stiprināšanai un atbalstam, veicinot un ieviešot brīvprātīgus līdzekļus līdzdalībai Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā horizontālajās un vertikālajās ražošanas ķēdēs, kas vērsti uz Eiropas vienotā tirgus klientiem un piegādātājiem, radot labvēlīgus apstākļus ilgtspējīgas attīstības kultūrai un praksei.

4.18. EESK pašlaik ir ievērojami iesaistījusies, lai sāktu tās ēku EMAS sertifikācijas sagatavošanu, un mudina citas Eiropas Savienības iestādes darīt to pašu ar mērķi piedāvāt ilgtspējīgu paraugrīnājumus, sniedzot piemēru tiem ES iedzīvotājiem, kurus varētu interesēt EMAS sertifikāta iegūšana.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Šajā jomā varētu būt lietderīga e-pārvaldes programmu izmantošana.

⁽¹⁶⁾ Sk. 2008. gada 9. jūlija Lēmumu 768/2008/EK par produktu tirdzniecības vienotu sistēmu, 2008. gada 9. jūlija Regulu 765/2008/EK.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā"

COM(2008) 553 galīgā redakcija – 2008/0180 (CNS)

(2009/C 218/14)

2008. gada 19. novembrī Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes regulai par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 28. janvārī. Ziņotājs — *Frank ALLEN*.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 161 balsīm par, 5 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi.

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu. Tas ir nozīmīgs solis pareizajā virzienā un var uzlabot dzīvnieku labturību nonāvēšanas procesā.

1.2. Komiteja atbalsta priekšlikumu par to, ka jānodrošina kautuvju uzņēmēju pilnīga atbildība par dzīvnieku labturību kaušanas procesā, paredzot prasību noteikt standarta darba procedūras, ieviest kvalifikāciju apliecināšus sertifikātus un iecelt dzīvnieku labturības inspektorus.

1.3. Komiteja uzsver, ka pilnvarotajam veterinārārstam jāveic galvenā uzraudzības funkcija, lai nodrošinātu, ka dzīvnieku kaušanas procesā tiek pilnībā ievērotas pareizas labturības procedūras. Pilnvarotais veterinārārsts būtu nekavējoties jāinformē par jebkādam standarta darba procedūru izmaiņām.

1.4. Jo īpaši, pilnvarotajam veterinārārstam vajadzētu būt atbildīgam par regulāru kontroli, lai nodrošinātu, ka tiek pienācīgi īstenota kaušanas procesa uzraudzība.

1.5. Priekšlikums pieļaut atkāpi attiecībā uz nonāvēšanu saskaņā ar reliģiskiem rituāliem nekādā ziņā neatbilst dzīvnieku labturības kaušanas procesā mērķiem, kas izvirzīti ierosinātajā regulā.

1.6. Komiteja visnotaļ atbalsta jaunās procedūras attiecībā uz piespiedu nokaušanu un ārkārtas nonāvēšanu. Īpaši svarīga nozīme ir prasībai pirms darbības uzsākšanas izstrādāt rīcības plānu, lai nodrošinātu atbilstību šajā regulā minētajiem noteikumiem. Visnotaļ atzinīgi vērtējams ir priekšlikums par novērtē-

juma ziņojuma sniegšanu viena gada laikā pēc piespiedu nokaušanas.

2. Ievads.

2.1. Eiropas Savienībā ir pieaugusi dzīvnieku labturības nozīme, un tas ir būtiski sabiedrībā, kas uzskatāma par progresīvu civilizētu sabiedrību.

2.2. 2004. un 2006. gadā Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) divos zinātniskos atzinumos ierosināja pārskatīt Direktīvu 93/119/EK.

2.3. ES tiesību aktos ir konstatētas specifiskas problēmas, piemēram, trūkst konsekventas metodikas jaunām apdullināšanas metodēm, kā arī trūkst skaidrības par kautuvju operatoru un apsaimniekotāju atbildību. Tāpat ir vajadzīga arī dzīvnieku kaušanā iesaistīto darbinieku pienācīga apmācība.

2.4. Jābūt skaidrībai par labturības noteikumiem attiecībā uz dzīvnieku kaušanu slimību kontroles nolūkos. Labturības noteikumi ir maksimāli jāpiemēro gadījumos, kad ir nepieciešama dzīvnieku nonāvēšana ārkārtas situācijā, lai novērstu kavēšanos un nevajadzīgas dzīvnieka ciešanas.

2.5. Ir jāpanāk labāka izpratne par dzīvnieku labturību, un tā jāīsteno attieksmē pret dzīvnieku un sagatavojot to nokaušanai.

2.6. Direktīva 93/119/EK tiks atcelta un aizvietota ar ierosināto regulu, bet tās darbības joma netiks mainīta.

2.7. Nomainot direktīvu ar regulu, priekšlikums nodrošina vienotu un vienlaicīgu tās piemērošanu visā ES saskaņā ar vienoto tirgu.

3. Komisijas priekšlikums.

3.1. Šī regula paredz noteikumus tādu dzīvnieku nonāvēšanai, kas tiek turēti pārtikas, vilnas, ādu, kažokādu vai cita veida produktu ražošanai un radniecīgām darbībām.

3.2. Atkāpe būs pieļaujama vienīgi ārkārtas nonāvēšanas gadījumā, lai novērstu nevajadzīgas dzīvnieka sāpes un ciešanas, vai gadījumos, kad šo noteikumu ievērošana varētu radīt risku cilvēka veselībai un drošībai.

3.3. Šī regula neattieksies uz gadījumiem, kad dzīvniekus nogalina:

- a) oficiāli apstiprinātu zinātnisku eksperimentu laikā;
- b) medību laikā;
- c) kultūras un sporta pasākumu laikā;
- d) veterinārārsts sava darba laikā;
- e) mājputnus, zaķus un trušus, kurus to īpašnieks nokauj patērēšanai personīgām vajadzībām.

3.4. Dzīvnieki ir jāpasargā no jebkurām sāpēm, mokām un ciešanām, no kurām varētu izvairīties nokaušanas un radniecīgu darbību laikā. Uzņēmējiem ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka dzīvnieki tiek sagatavoti kaušanai, radot tiem minimālu spriedzi.

3.5. Saskaņā ar 4. panta 1. punktu dzīvniekus drīkst nonāvēt, vienīgi izmantojot metodi, kas nodrošina tūlītēju nāvi vai arī pēc apdullināšanas.

3.6. Atkāpi var piemērot vienīgi tad, ja dzīvniekus nogalina bez iepriekšējas apdullināšanas, kad šādas metodes nosaka reliģiski rituāli, ar noteikumu, ka šī nonāvēšana tiek veikta kautuvē. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot šo atkāpi.

3.7. Apdullināšanas metožu saraksts un detalizēts tehnisko specifikāciju apraksts ir ietverts 1. pielikumā, un apdullināšana

ir veicama saskaņā ar šīm metodēm. Apdullināšanas procesa efektivitātes pārbaudes jāveic ar pietiekami reprezentatīvu dzīvnieku izlasi, lai pārlicinātos, ka process norit pareizi un konsekventi.

3.8. Kopienas labās prakses kodeksus attiecībā uz apdullināšanas metodēm, kas minētas 1. pielikumā, var pieņemt saskaņā ar 22. panta 2. punktā norādīto procedūru. Šī procedūra tika noteikta ar Padomes 1999. gada lēmumu par Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību ar regulatīvās komitejas palīdzību. Katrai dalībvalstij būs pārstāvis minētajā komitejā, un to vadīs Komisijas pārstāvis.

3.9. Īpašniekiem ir jāizstrādā un jāīsteno standarta darba procedūras (SDP), lai nodrošinātu to, ka nonāvēšana un radniecīgās darbības tiek veiktas saskaņā ar 3. panta 1. punktu. Standarta darba procedūrām pēc pieprasījuma jābūt pieejamām kompetentajai iestādei. Attiecībā uz apdullināšanu standarta darba procedūrās ir jāņem vērā ražotāju ieteikumi un iekārtu lietošanas instrukcijas. Turklāt gadījumā, ja ar apdullināšanas iekārtu rodas problēmas, ir jābūt pieejamam rezerves aprīkojumam.

3.10. Tiem, kas kautuvēs ir iesaistīti nonāvēšanā un radniecīgās darbībās, ir vajadzīgs kvalifikāciju apliecināošs sertifikāts:

- a) apiešanās ar dzīvniekiem un to aprūpe pirms viņu sapīšanas;
- b) dzīvnieku sapīšana apdullināšanas vai nonāvēšanas nolūkā;
- c) dzīvnieku apdullināšana;
- d) efektīvas apdullināšanas novērtēšana;
- e) dzīvu dzīvnieku iekāršana važās vai pacelšana;
- f) dzīvu dzīvnieku atasiņošana;
- g) kažokzvēru nonāvēšana.

3.11. Produktiem, ko tirgo vai reklamē kā sapīšanas vai apdullināšanas iekārtas, jāpievieno instrukcijas par to lietošanu un ekspluatāciju veidos, kas nodrošina vislabākos apstākļus dzīvnieku labturībai, īpašu uzmanību pievēršot dzīvnieku kategorijām un svaram, kā arī piemērotai metodei, kā kontrolēt iekārtu efektivitāti.

3.12. II pielikumā ir skaidri noteiktas prasības attiecībā uz kautuvju konstrukciju, izvietojumu un aprīkojumu. Lai piemērotu šo regulu, dalībvalsts kompetentā iestāde (kas definēta Regulas (EK) Nr. 853/2004 4. pantā) apstiprina katru kautuvi, kas atbilst attiecīgajiem kritērijiem.

3.13. Uzņēmēji nodrošina, lai tiktu izpildīti 3. pielikumā iekļautie kautuvju ekspluatācijas noteikumi. Neatkarīgi no 3. panta 1. punkta nosacījumiem ir aizliegtas šādas sapīšanas metodes:

- a) pakarot vai paceļot dzīvniekus aiz pēdām vai kājām;
- b) mehāniski saspiežot dzīvnieku pēdas vai kājas;
- c) salaužot kājas, pārgriežot kāju cīpslas vai dzīvniekus padarot aklus;
- d) savainojot mugurkaula smadzenes, piemēram, ar nazi vai dunci;
- e) izmantojot elektrisko strāvu, kas neapdullina un nenonāvē dzīvniekus kontrolētos apstākļos, īpaši izmantojot tādu elektriskās strāvas triecienu, kas neiedarbojas uz smadzenēm.

Neatkarīgi no iepriekšminētā a) un b) apakšpunkts neattiecas uz važām, kuras izmanto mājputniem.

3.14. Uzņēmēji veic kaušanas procedūras kontroli, lai pārliecinātos un apstiprinātu, ka kaušanai paredzētie dzīvnieki ir sekmīgi apdullināti no apdullināšanas brīža līdz nāves iestāšanās apstiprināšanai, norādot atbildīgās personas vārdu. Uzraudzības procedūru ievieš katrā kautuvē, kurā tiek lietotas dažādas apdullināšanas iekārtas.

3.15. Uzņēmēji katrai kautuvei nosaka dzīvnieku labturības inspektoru, kas atbildēs par to, lai attiecīgajā kautuvē nodrošinātu šīs regulas noteikumu pienācīgu izpildi. Atkāpe no šā punkta attiecas uz kautuvēm, kurās nokauj mazāk par 1 000 mājlopu vai 150 000 mājputnu vienībām gadā.

3.16. Priekšlikuma mērķis ir likt kompetentajai iestādei, kas veic nonāvēšanu slimību kontroles nolūkos (piemēram, putnu gripa vai mutes un nagu sērga), būt sabiedrības priekšā atbildī-

gācai par upurēto dzīvnieku labturību. Jo īpaši priekšlikumā ir pieprasīta labāka plānošana, uzraudzība un ziņošana.

3.17. Ārkārtas nonāvēšanas gadījumā personai, kas ir atbildīga par attiecīgo dzīvnieku, ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai dzīvnieku nonāvētu pēc iespējas ātrāk.

3.18. Katra dalībvalsts izveido nacionālo references centru, kas nodrošina nepārtrauktu un kompetentu atbalstu pilnvarotajiem inspektoriem un sniedz tehniskas un zinātniskas konsultācijas.

4. Īpašas piezīmes

4.1. 14. pantā noteiktā atkāpe, kas attiecas uz mazām kautuvēm, ir adekvāta un nepieciešama, lai nodrošinātu, ka mazās kautuves var turpināt savu darbību un apkalpot vietējos tirgus.

4.2. Būtu jāpaplašina pilnvaroto veterinārārstu pilnvaras tā, lai tie pārraudzītu šajā regulā iekļauto dzīvnieku aizsardzības noteikumu piemērošanu, īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturības inspektoru funkciju veikšanu. Par jebkurām standarta darba procedūru izmaiņām jāpaziņo pilnvarotajam veterinārārstam.

4.3. Būtu jāizveido zinātnisko ekspertu grupa, kas izvērtētu 1. pielikumā minētās apdullināšanas metodes un izstrādātu labas prakses kodeksu to piemērošanai.

4.4. 4. panta 2. punktā minētais priekšlikums pieļaut atkāpi attiecībā uz rituālo nokaušanu laikā ir pretrunā regulas vispārējam mērķim uzlabot dzīvnieku aizsardzību nokaušanas laikā. Inovatīvas tehnoloģijas, piemēram, apdullināšanas nodrošināšanas kontrole ļauj tiem, kas vēlas veikt nokaušanu ar iepriekšēju elektrisko apdullināšanu saskaņā ar *Halal* noteikumiem, precīzi kontrolēt, cik lielu elektrisko strāvu saņem dzīvnieks. Tas nodrošina, ka dzīvnieks pirms nokaušanas ir pienācīgi apdullināts, taču joprojām dzīvs. Kontroles ierīce reģistrē katru veikto apdullināšanu un strāvas stiprumu, ko saņēmis dzīvnieks. Tas reāli uzlabo dzīvnieka labturību. Turklāt marķēšanas sistēmas ieviešana, norādot kaušanas metodi, veicinās apdullināšanas nodrošināšanas kontroles īstenošanu. Ir svarīgi, lai Komisija aktīvi atbalstītu tādu sistēmu pētījumus, kas pārliecinātu reliģiskās grupas veikt apdullināšanu, tādējādi nodrošinot dzīvnieku labturību kaušanas laikā.

4.5. Ir svarīgi izveidot labās prakses kodeksus, saskaņojot tos ar dažādām ieinteresētajām personām un apstiprinot Komisijā.

4.6. Mazajām kautuvēm nesēn tika radīti ievērojami izdevumi, lai tajās veiktu modernizāciju atbilstoši "higiēnas paketes" prasībām. Lai novērstu to dzīvotspējas apdraudējumu, būtu jānodrošina finansējuma pieejamība ar šīs regulas prasību izpildi saistīto izdevumu segšanai.

4.7. References centru izveidei jābūt saskaņotai un saistītai ar attiecīgajām dalībvalstu zinātniskajām un pētniecības iestādēm. Ir svarīgi, lai nenotiktu dublēšanās un lai būtu paredzēti pietiekami finanšu avoti sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai. Apmācības programmas būtu jāsaista Eiropas līmenī.

4.8. Izstrādājot prakses kodeksus attiecībā uz apiešanos ar dzīvniekiem un to aprūpi, pienācīga uzmanība ir jāvelta to cilvēku viedoklim, kam ir vismaz piecu gadu nepārtraukta darba pieredze dzīvnieku aprūpē, apvienojumā ar akadēmiskām zināšanām par to, kā ar pret dzīvniekiem jāizturas un kā tie aprūpējami. Šis viedoklis ir jāņem vērā arī kvalifikāciju apliecināšanai iegūšanai paredzētajosursos.

4.9. Līdz 2014. gada 31. decembrim dalībvalstīm būtu jānodrošina kvalifikāciju apliecināšanu sertifikātu izsniegšana bez eksāmenu kārtošanas personām, kuras uzkrājušas atbilstošu, nepārtrauktu profesionālo pieredzi vismaz piecu gadu garumā, pēc tam, kad pilnvarotais veterinārārsts ir sniedzis pozitīvu novērtējumu.

4.10. Īpaši atzinīgi Komiteja vērtē 4. panta 1. punktu, jo tas ir vissvarīgākais. Šis pants nosaka, ka dzīvnieki jānonāvē, izmantojot tikai un vienīgi tādas metodes, kas nodrošina tūlītēju nāves iestāšanos vai tās iestāšanos pēc apdullināšanas.

4.11. Komiteja atzinīgi vērtē 8. pantā ietverto priekšlikumu par to, ka apdullināšanas iekārtas nedrīkst laist tirgū bez pienācīgas instrukcijas par to lietošanu un ekspluatāciju veidos, kas nodrošina vislabākos apstākļus dzīvnieku labturībai. Būtu jāveic izpēte, lai nodrošinātu automatizētas uzraudzības sistēmas pieejamību. Regula nenosaka to, kāda veida licenzēšana jāpieņem, lai nodrošinātu, ka tirgū laistās iekārtas ir neatkarīgi pārbaudītas, lai pamatotu ražotāju sniegtās ziņas.

4.12. Komiteja uzskata, ka no trešām valstīm importētajai produkcijai ir jāatbilst līdzvērtīgiem standartiem, lai netiktu kropļota konkurence. Šis jautājums ir minēts 10. pantā, taču tas ir jānosaka stingrāk un skaidrāk. Tāpat jābūt arī nodomu deklarācijai par to, ka šāda politika tiks īstenota.

4.13. Komiteja atzinīgi vērtē ierosinātajā regulā ietvertos pamatprincipus.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Kopēja imigrācijas politika Eiropai: principi, darbības un instrumenti””

COM(2008) 359 galīgā redakcija

(2009/C 218/15)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 17. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: kopēja imigrācijas politika Eiropai: principi, darbības un instrumenti”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 10. decembrī. Ziņotājs — PARIZA CASTAÑOS kgs, līdzziņotāja — BONTEA kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 130 balsīm par, 1 pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi: imigrācijas pārvaldība.

1.1. EESK ir ierosinājusi Eiropas Padomei atteikties no vienprātības principa imigrācijas politikas jautājumā un pieņemt lēmumus ar kvalificētu balsu vairākumu un koplēmuma procedūrā ar Eiropas Parlamentu un uzskata, ka tiesību akti imigrācijas jomā būtu jāiekļauj Lisabonas līgumā saskaņā ar parasto procedūru. Ņemot vērā pašreizējos apstākļus, kuri varētu aizkavēt Lisabonas līguma pieņemšanu, Komiteja vēlētos atkārtoti izteikt priekšlikumu Padomei pieņemt pārejas procedūru, lai paātrinātu kvalificētu balsu vairākuma un koplēmuma sistēmas stāšanos spēkā.

1.2. Savos atzinumos Komiteja pauž viedokli, ka imigrācijas politikā un tiesību aktos pilnībā ir jāievēro visu cilvēku **cilvēktiesības**, vienlīdzīga attieksme un nediskriminācija. Lai pastiprinātu minēto mērķi, **EESK ierosina iekļaut divus jaunus kopējos principus: pamattiesības un tiesiskums un pamatbrīvības.**

1.3. EESK uzsver, ka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm ir jāizstrādā un jāpilnveido mehānisms konsultācijām ar **visām iesaistītajām pusēm**, galvenokārt ar sociālajiem partneriem (arodbiedrībām un darba devēju organizācijām), kā arī ar pilsonisko sabiedrību, imigrantu apvienībām, akadēmiskajiem ekspertiem un starptautiskajām organizācijām. Lai strukturētu minēto

līdzdalību un pastiprinātu EESK nozīmi, Komiteja ir pieņēmusi atzinumu ⁽¹⁾ par **Eiropas Integrācijas foruma** izveidi.

1.4. Pagājuši vairāki gadi kopš Komisijas ierosinājuma izstrādāt **atklāto koordinācijas metodi**, kuru atbalstīja EESK ⁽²⁾ un Parlaments, bet Padome noraidīja. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu par **kopēju metodoloģiju** un uzskata to par sākotnēju soli **atklātās koordinācijas metodes** izveides jomā. Atbilstoši Komitejas viedoklim kopēji principi jāpārvērš par **kopējiem objektīviem rādītājiem**, kas veidotu daļu no **valstu imigrācijas profiliem**. Katra dalībvalsts sagatavos gada ziņojumu, un Komisija izstrādās gada kopsavilkuma ziņojumu, ko iesniegs Eiropas Parlamentam. **EESK uzskata, ka šajā procesā jākonsultējas arī ar Eiropas Parlamentu.** Pamatojoties uz Komisijas kopsavilkuma ziņojumu, Eiropadomes pavasara sanāksmē tiks veikts politisks novērtējums un izstrādāti ieteikumi.

1.5. Saskaņā ar attiecīgās valsts procedūrām katras dalībvalsts gada ziņojuma izstrādē tiks iesaistīti sociālie partneri, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un valstu parlamentu. EESK vēlas uzsvērt vajadzību publiskot un popularizēt minēto gada ziņojumu, kā arī informēt par to sabiedrību.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “Plašākai pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas veicināšanā Kopienas līmenī paredzēta foruma struktūras, organizācijas un darbības elementi”, ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 27, 3.2.2009.).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par atklātās koordinācijas metodes izmantošanu Kopienas imigrācijas politikā” un “Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par kopējo patvēruma politiku, īstenojot atklāto koordinācijas metodi”, ziņotāja — zu Eulenburg kdze (OV C 221, 17.9.2002.).

1.6. Komiteja uzskata, ka atklātā koordinācijas metode ir atbilstošs instruments valstu politiku saskaņotības nodrošināšanai, un tas ir jāizmanto, lai nodrošinātu visu dalībvalstu virzību Tamperes sanāksmē noteikto mērķu īstenošanas jomā, tādējādi izveidojot Eiropas brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Atklātā koordinācijas metode ir jāizmanto, nekavējot Līgumā paredzētā **tiesiskā regulējuma**, kuru apstiprināja Tamperes un Hāgas Eiropadomes sanāksmēs, piemērošanu.

1.7. EESK vēlētos, lai ES piemērotu atbilstošus, pietiekami saskaņotus tiesību aktus, dodot iespēju risināt imigrācijas jautājumus ar legālu, elastīgu, pārredzamu procedūru starpniecību, un tainīgi izturoties pret trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecināmas tādas pašas tiesības un pienākumi kā uz ES pilsoņiem.

1.8. EESK uzskata, ka valsts iestāžu un sociālo partneru sadarbība dotu iespēju daudziem cilvēkiem, kuri šobrīd strādā nelegāli, legalizēt savu administratīvo stāvokli, atzīstot viņus par legāli nodarbinātiem.

1.9. Jāuzlabo dalībvalstu sadarbība un solidaritāte, ietverot spēcīgu finanšu komponentu. Tādējādi efektīvi ir jāizmanto Vispārējās solidaritātes un migrācijas plūsmu pārvaldības programmas (2007–2013) finansējums kā līdzeklis, lai mazinātu slogu valstu budžetu līdzekļiem un papildinātu tos.

2. Ievads.

2.1. Paziņojuma mērķis ir aicināt Padomi pieņemt kopēju politisku principu kopumu migrācijas politikas turpmākās attīstības virzībai, kas iekļautos plašākā politiskā procesā ar mērķi izstrādāt politikas pamatnostādnes jaunas daudzgadu programmas pieņemšanai brīvības, drošības un tiesiskuma politikas jomā, kas aizstās Hāgas programmu un kuru pieņems Zviedrijas prezidentūras laikā 2009. gada otrajā pusgadā.

2.2. Francija savas ES prezidentūras laikā ir mēģinājusi panākt Padomes apstiprinājumu Eiropas imigrācijas un patvēruma paktam⁽¹⁾, lai dotu jaunu politisko stimulu imigrācijas un patvēruma politiku izstrādei un uzlabotu starpvaldību sadarbību.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu, kurā atspoguļoti centieni uzlabot sadarbību un koordināciju ES imigrācijas politikas izstrādes jomā, un uzskata, ka ir svarīgi paaugstināt Eiropas kopējās imigrācijas politikas pievienoto vērtību, kā arī pastiprināt Komisijas proaktīvo pieeju.

3.2. Francijas prezidentūrai būtu vajadzējis apspriesties ar Komiteju par Eiropas imigrācijas un patvēruma paktu. EESK uzskata, ka Komisijas pieejā ir uzsvērta vajadzība stiprināt Kopienas metodi un ka Padomes secinājumos ir uzsvērta starpvaldību sadarbība. Komiteja atzinīgi vērtē ideju par valdību ciešāku sadarbību un izsaka ierosinājumu Padomei imigrācijas politikas izstrādes procesā atbalstīt Komisijas iniciatīvas tiesības, kā arī norāda uz Parlamenta un EESK aktīvākas līdzdalības nepieciešamību.

3.3. Paziņojumā norādīts, ka kopēja imigrācijas politika ES ir prioritāte. Minētā politika ir jāvada, izmantojot saskaņotu, integrētu pieeju Eiropas, valstu un reģionālajā līmenī, un jāizstrādā, dalībvalstīm un Komisijai demonstrējot partnerību un solidaritāti. Paziņojumā izteikts ierosinājums pieņemt **kopēju, politiski saistošu principu kopumu**, ko atbalsta Padome un kuru pilnveido, izmantojot **īpašus pasākumus**. Minēto principu kopumu varētu papildināt ar **kopēju metodoloģiju un uzraudzības mehānismu**.

3.4. EESK piekrīt minētajiem mērķiem.

3.5. EESK ir ierosinājusi⁽²⁾ Eiropas Savienības Padomei atteikties no vienprātības principa saistībā ar imigrācijas politiku un pieņemt lēmumus, izmantojot kvalificēta vairākuma balsojumu un koplēmuma procedūru.

3.6. Savos atzinumos Komiteja ir paudusi viedokli, ka imigrācijas politikā un tiesību aktos pilnībā jāievēro visu cilvēku **cilvēktiesības**, vienlīdzīga attieksme un nediskriminācija, un tādēļ atbalsta Komisijas viedokli, ka imigrācijas politikai "jābalstās uz ES atbalstītajām **vispārējām vērtībām** — cilvēka cieņu, brīvību, vienlīdzību un solidaritāti, tostarp pilnībā ievērojot Pamattiesību hartu un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju".

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Hāgas programma: desmit prioritātes turpmākajiem pieciem gadiem: partnerība Eiropas atjaunošanai brīvības, drošības un tiesiskuma jomā", ziņotājs — Pariza Castañons kgs (OV C 65, 17.3.2006.).

⁽¹⁾ Skat. Eiropadomes sanāksmes secinājumus 14368/08.

3.7. Kad Lisabonas līgums stāsies spēkā, pirmo reizi Eiropas integrācijas vēsturē tiks atzīts, ka Pamattiesību harta un Eiropas Cilvēktiesību konvencija dalībvalstīm un ES iestādēm ir tiesiski saistošas, pieņemot un īstenojot Kopienas tiesību aktus. Gan ES iestādēm, gan dalībvalstīm būs jānodrošina pamattiesību ievērošana visu politiku, ieskaitot ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu saistīto politiku, īstenošanā.

3.8. Turklāt ESL 47. pantā, kā norādīts Lisabonas līgumā, ir atzīts, ka "Savienība ir juridiskas personas statuss", un tā paša Līguma 6.2. pantā noteikts, ka, pamatojoties uz jauno statusu, "Savienība pievienojas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai".

3.9. EESK ierosina ⁽¹⁾ Komisijai, Parlamentam un ES Padomei saistībā ar ārējo politiku **izstrādāt starptautisku tiesisko regulējumu migrācijas jomā**, pamatojoties uz Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, Starptautisko paktu par pilsoņu un politiskajām tiesībām un Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. Minētajā starptautiskajā tiesiskajā regulējumā ir jāiekļauj ILO nozīmīgākās konvencijas un ANO Starptautiskā konvencija par visu strādnieku migrantu un viņu ģimenes locekļu tiesību aizsardzību, kas vēl nav ratificēta visās ES dalībvalstīs, neraugoties uz to, ka EESK pieņēma pašiniciatīvas atzinumu ⁽²⁾, aicinot to darīt.

3.10. Lai pastiprinātu minēto mērķi, EESK ierosina iekļaut divus jaunus kopējus principus: pamattiesības un tiesiskumu un pamatbrīvības.

4. Īpašas piezīmes par pamatprincipiem.

4.1. Komisija ierosina kopējus principus kopējas imigrācijas politikas izstrādei, kas sagrupēti zem trijiem virsrakstiem: **labklājība, solidaritāte un drošība**.

4.2. EESK tomēr norāda, ka trūkst principu, kuri izriet no pamattiesībām, jo ES un dalībvalstu imigrācijas politikā un tiesību aktos (tādi aspekti kā uzņemšana, ieceļošana, robežas, vīzas, atpakaļnosūtīšana, uzturēšanās nosacījumi, utt.) ir jāievēro

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Kopienas imigrācijas un sadarbības ar izcelsmes valstīm politika attīstības veicināšanai", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 44, 16.2.2008.).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Starptautiskā konvencija par migrējošo darba ņēmēju tiesību aizsardzību", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 302, 7.12.2004.).

cilvēka cieņa un pamattiesības, un EESK ierosina pievienot jaunu virsrakstu "**Cilvēktiesības**", **iekļaujot divus jaunus principus:**

A princips: pamattiesības

4.3. ES un dalībvalstu imigrācijas politikās ir jāievēro Eiropas Savienības Pamattiesību harta, lai apkarotu rasismu un diskrimināciju un stiprinātu vienlīdzīgas attieksmes principu. Minēto principu ievērošanai ir jābūt ES tiesību aktu par imigrāciju izstrādes pamatā.

4.4. Nesēn izstrādātajā atzinumā ⁽³⁾ EESK norāda, ka trešo valstu valstspiederīgo tiesības un pienākumi, kas noteikti priekšlikumā Padomes direktīvai par apvienotas pieteikšanās procedūru (COM(2007) 638 galīgā redakcija) un par vienlīdzīgu attieksmi saistībā ar atalgojumu, darba apstākļiem, biedrošanās brīvību, izglītību un arodapmācību ir labs sākuma punkts turpmāko kopējo tiesību aktu izstrādei imigrācijas jomā.

B princips: tiesiskums un pamattiesības

4.5. Ņemot vērā dalībvalstu vienošanos, ka ES ir jāpievienojas Eiropas Konvencijai par cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzību, EESK uzskata, ka minētajā konvencijā iekļautās tiesiskās garantijas jāiekļauj kopējos imigrācijas politikas principos, lai nodrošinātu, ka visiem imigrantiem ir reāli pieejamas tiesiskuma nodrošinātās tiesības un garantijas tajā laikā, kad viņi uzturas ES.

5. Kopīgi pamatprincipi, kas ir pamatā kopējas imigrācijas politikas tālākai izstrādei (Eiropas Komisijas priekšlikums).

5.1. **Labklājība:** legālās imigrācijas devums ES sociāli ekonomiskajā attīstībā.

5.2. Paziņojumā uzsvērts legālās imigrācijas devums ES sociāli ekonomiskajā attīstībā. EESK atkārtoti ir norādījusi par imigrācijas pozitīvo ietekmi uz vietējo sabiedrību Eiropā, ņemot vērā Lisabonas stratēģijas problēmjautājumus. Tādēļ Komiteja izsaka cerību, ka tuvākajā laikā tiks atcelti ierobežojumi, kuri attiecas uz jauno dalībvalstu valstspiederīgo uzturēšanās ilgumu.

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par apvienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu apvienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, kā arī par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstī", ziņotājs — Pariza Castaños kgs, (OV C 27, 3.2.2009.)

5.3. Sadaļā par **labklājību** ir iekļauti trīs principi:

1. princips: skaidri noteikumi un vienlīdzīga attieksme

5.4. EESK vēlētos, lai ES būtu izstrādāti atbilstoši, pietiekami saskaņoti tiesību akti, tā ka imigrācijas jautājumus var risināt, izmantojot legālas, elastīgas un pārredzamas procedūras, taisnīgi izturoties pret trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecināmas tādas pašas tiesības un pienākumi kā uz ES pilsoņiem.

5.5. ES ir svarīgi sadarboties ar izcelsmes valstīm, lai pārvaldītu migrācijas plūsmas. EESK nesēn ir pieņēmusi divus atzinumus⁽¹⁾, ierosinot uzlabot izcelsmes valstu un Eiropas uzņēmējvalstu sadarbību.

5.6. Kopējā vīzu politika ir jāpiemēro elastīgāk, jo bieži vien tā kavē likumīgās migrācijas plūsmu pārvaldību.

2. princips: prasmju un vajadzību saskaņošana

5.7. Kā paredzēts Lisabonas stratēģijā, imigrācijai ekonomisku apsvērumu dēļ jābūt saistītai ar kopējo vajadzībās balstīto ES darba tirgus novērtējumu, pievēršoties visiem prasmju līmeņiem un nozarēm, lai pastiprinātu Kopienas priekšrocību principu.

5.8. Saistībā ar kvalificētu darba ņēmēju vajadzību novērtējumu ES un dalībvalstīs līdz 2020. gadam EESK nesēn pieņemtajā atzinumā⁽²⁾ ir izteikusi vairākus priekšlikumus par Zilās kartes direktīvu.

5.9. Attiecībā uz tādu "imigrācijas profilu" izstrādi, kas sniegtu informāciju par imigrantu līdzdalību valstu darba tirgos, Komiteja uzskata, ka ir jāuzlabo valstu un ES dati par migrācijas plūsmām un darba tirgiem; EESK pauž viedokli, ka "imigrācijas profilu" koncepcijai ir jābūt elastīgai un ir jāņem vērā darba ņēmēju pielāgošanās spējas.

5.10. EESK vēlas uzsvērt, cik svarīgas imigrantiem darba ņēmējiem ir valsts valodas zināšanas un profesionālā apmācība,

⁽¹⁾ Sk. šādus EESK atzinumus:

- EESK atzinumu par tematu "Kopienas imigrācijas politika un sadarbība ar izcelsmes valstīm to attīstības veicināšanai", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 44, 16.2.2008.),
- EESK atzinumu par tematu "Migrācija un attīstība: iespējas un problēmas", ziņotājs — *Sharma* kgs (OV C 120, 16.5.2008).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkos", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 27, 3.2.2009.).

kā arī nepieciešamība atzīt ārpus ES iegūto kvalifikāciju, kas ir izšķiroši nozīmīgi, lai viņi varētu atrast darbu un labāk pielāgoties izmaiņām darba tirgos.

5.11. EESK atbalsta Komisijas mērķi veicināt imigrantu uzņēmējdarbību. Ierobežojumi, kas vēl joprojām ir valstu tiesību aktos imigrācijas jomā, jāizskauž, lai minēto mērķi varētu īstenot.

5.12. Tā kā imigrantiem darba ņēmējiem darba zaudējuma risks ir vislielākais, ir svarīgi īstenot pasākumus, lai darba tirgū iesaistītu vairāk cilvēku, pievēršot īpašu uzmanību sievietēm un nelabvēlīgā stāvoklī esošām personām.

5.13. EESK uzskata, ka, lai apkarotu nelikumīgu nodarbinātību, direktīvā par sankcijām pret darba devējiem paredzētie pasākumi ir jāapvieno ar stimuliem un aktīvām rīcībpolitikām, lai legalizētu imigrantu nodarbinātību. Lai to panāktu, dalībvalstu un ES tiesību aktiem imigrācijas jomā ir jābūt elastīgākiem un ciešāk saistītiem ar darba tirgus tendencēm, jo ir jāveido un jāstiprina konsultācijas ar sociālajiem partneriem un atbilstošs sociālais dialogs.

5.14. Jānodrošina atbilstība ILO noteikumiem, jo īpaši ILO konvencijām par migrējošiem darba ņēmējiem (C97 un C143).

3. princips: integrācija ir sekmīgas imigrācijas pamatnosacījums

5.15. EESK ir izstrādājusi vairākus atzinumus⁽³⁾, veicinot integrācijas politiku, un tādēļ ir gandarīta, ka integrācija ir viens no imigrācijas politikas pamatprincipiem. "**Kopējiem pamatprincipiem**", kurus Padome apstiprināja 2004. gadā, ir jābūt integrācijas politikas pamatā, un pirmais no tiem attiecas uz

⁽³⁾ Sk. šādus EESK atzinumus:

- atzinums par tematu "Plašākai pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas veicināšanā Kopienas līmenī paredzēta foruma struktūras, organizācijas un darbības elementi", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 27, 3.2.2009.);
- atzinums par tematu "*Immigration, integration and the role of civil society organisations*" (Imigrācija, integrācija un organizēta pilsoniskās sabiedrības loma), ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs, līdzziņotājs — *Melicias* kgs (OV C 125, 27.5.2002.);
- atzinums par tematu "*Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on immigration, integration and employment*" (Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par imigrāciju, integrāciju un nodarbinātību), ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 80, 30.3.2004.);
- atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība cīņā pret organizēto noziedzību un terorismu", ziņotāji — *Rodríguez García-Caro* kgs, *Pariza Castaños* kgs un *Cabra de Luna* kgs (OV C 318, 23.12.2006.).

integrāciju kā abpusēju procesu (starp imigrantiem un uzņemošajām dalībvalstīm). Komiteja atbalsta Komisijas izvirzīto mērķi, ka "Eiropas sabiedrībām jāstiprina savas spējas pārvaldīt ar imigrāciju saistīto dažādību un jāveicina sociālā kohēzija".

5.16. Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumus un uzskata, ka ES integrācijas pamatprogrammas nostiprināšanai ir vajadzīgs jauns politisks stimuls no Padomes. EESK ir ierosinājusi "sabiedriskās integrācijas" koncepciju, kas balstās uz "imigrantu tiesību un pienākumu, preču, pakalpojumu un sabiedriskās līdzdalības pieejamības pielāgošanu atbilstoši pārējo iedzīvotāju tiesībām, nodrošinot vienādas iespējas un vienādu attieksmi." ⁽¹⁾ Tādēļ ir svarīgi nodrošināt imigrantu plašāku sociālu un politisku iesaistīšanos vietējā, valstu un Eiropas līmenī. Komiteja ir izstrādājusi atzinumu Eiropas Konventam ⁽²⁾, ierosinot piešķirt ES pilsonību tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ir Eiropas Savienībā pastāvīgi dzīvojošas personas.

5.17. Komisija pašlaik koordinē valstu kontaktpunktu tīklu, kas liecina par ļoti pozitīvu pieredzi. EESK uzsver dalībvalstu iestāžu pieredzes un paraugprakses apmaiņas nozīmi, kā arī to, ka Padome izstrādās **atklāto koordinācijas metodi**, kuras izmantošanai būs vajadzīgs izveidot **atbilstošas statistikas sistēmas un kopējus rādītājus**, kurus dalībvalstis varētu izmantot, novērtējot integrācijas politikas rezultātus.

5.18. Jāizstrādā jaunpienākušajiem imigrantiem paredzētas integrācijas programmas, iekļaujot valodu dimensiju (valodas apguvi), kultūras un sabiedrības dimensiju (apņemšanos atzīt Eiropas pamatvērtības) "īpašu valsts procedūru ietvaros", piemēram, "integrācijas mācību programmas, skaidri noteiktas saistības integrācijas jomā, uzņemšanas programmas, valstu plāni pilsonības un integrācijas jomā, ievads pilsoniskajā sabiedrībā vai ievirzes kursi".

5.19. Komiteja sadarbībā ar Dublinas fondu un sociālajiem partneriem analizēja imigrantu darba ņēmēju ⁽³⁾ darba apstākļus un secināja, ka dažādība darbavietā paplašina iespējas gan uzņēmumiem, gan darba ņēmējiem; sadarbība ar sociālajiem partneriem ir uzskatāma par tiesību aktu un spēkā esošās sabiedriskā kārtības papildinājumu.

5.20. Vairākos atzinumos Komiteja ir izteikusi ierosinājumu Eiropas tiesību aktos iekļaut imigrantu tiesības un to, ka

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Immigration, integration and the role of civil society organisations" (Imigrācija, integrācija un organizēta pilsoniskās sabiedrības loma), ziņotājs — Pariza Castaños kgs, līdzziņotājs — Melícias kgs (OV C 125, 27.5.2002.).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Eiropa Savienības pilsonības pieejamība", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 208, 3.9.2003.).

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Imigrācija ES un integrācijas politika: reģionālo un vietējo valdību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 318, 23.12.2006.).

imigranti ir jāinformē par viņu tiesībām un atbildību (atbilstoši uzņēmējvalsts likumiem).

5.21. Ņemot vērā, ka dalībvalstīs atsevišķu tiesību piešķiršana imigrantiem ir atkarīga no attiecīgajā valstī nodzīvotā laika posma, EESK atbalsta Komisijas viedokli, ka imigrantiem jābūt nodrošinātai nediskriminējošai un pilnīgai veselības aprūpes pakalpojumu, sociālās aizsardzības, sociālās nodrošināšanas un tiesību uz pensiju pieejamībai. Eiropas Imigrācijas un patvēruma paktā ir noteikts, ka ir jāgarantē atsevišķas tiesības, piemēram "izglītības, nodarbinātības, drošības un publisko un sociālo pakalpojumu pieejamība".

5.22. Atzinumā par zaļo grāmatu Komiteja ierosināja atzīt dažādas tiesības ⁽⁴⁾.

5.23. EESK vairākos atzinumos ⁽⁵⁾ ir ierosinājusi grozīt Direktīvu 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu, jo direktīvā ir ļoti daudz ierobežojumu, nav ievērotas pamattiesības, un tā ir šķērslis integrācijai.

5.24. Turklāt saskaņā ar sagatavošanās konferencē 2008. gada aprīlī apstiprināto EESK ierosinājumu ⁽⁶⁾ līdz 2009. gada martam ir jāizveido **Eiropas Integrācijas forums**. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta foruma locekļi, uzsākot viņu pienākumu pildīšanu.

⁽⁴⁾ Tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ieskaitot veselības aprūpi;

— Tiesības uz preču un pakalpojumu pieejamību, ieskaitot mājokļus, ar tādējiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem;

— Izglītības un arodapmācības pieejamība;

— Zinātnisko grādu, sertifikātu un kvalifikāciju atzīšana atbilstoši Kopienas tiesību aktiem;

— Tiesības uz izglītību nepilngadīgajiem, ieskaitot finansēšanu un mācību stipendijas;

— Tiesības veikt mācību darbu un zinātniskos pētījumus saskaņā ar direktīvas priekšlikumu;

— Tiesības vajadzības gadījumā saņemt bezmaksas juridisko palīdzību;

— Tiesības uz bezmaksas darbā iekārtošanas pakalpojumiem (sabiedriskas nozīmes pakalpojumi);

— Tiesības uz uzņēmējsabiedrības valodas mācību kursu;

— Kultūras daudzveidības atzīšana;

— Tiesības uz brīvu pārvietošanos un dzīves vietu dalībvalstīs.

⁽⁵⁾ Sk. šādus EESK atzinumus:

— atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par imigrāciju, integrāciju un nodarbinātību", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 80, 30.3.2004.);

— atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par ES pieeju ekonomiskās migrācijas pārvaldībai", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 27, 3.2.2009.);

— atzinums par tematu "Imigrācija ES un integrācijas politika: reģionālo un vietējo pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 318, 23.12.2006.);

— atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem augsti kvalificētas nodarbinātības nolūkos", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 27, 3.2.2009.).

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Plašākai pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas veicināšanā Kopienas līmenī paredzēta foruma struktūras, organizācijas un darbības elementi", ziņotājs — Pariza Castaños kgs (OV C 27, 3.2.2009.).

5.25. **Solidaritāte:** dalībvalstu savstarpēja koordinācija un sadarbība ar trešām valstīm.

5.26. Komisija ierosina uzlabot politisko solidaritāti. Sadaļā par solidaritāti un imigrāciju ir iekļauti trīs principi:

4. princips: pārskatāmība, uzticība un sadarbība

5.27. Kopējā imigrācijas politika būtu jābalsta uz augsta līmeņa politisko un darbības solidaritāti, savstarpēju uzticēšanos, pārskatāmību, dalītu atbildību un Eiropas Savienības un dalībvalstu kopīgiem centieniem. EESK atbalsta minētos principus un vēlas uzsvērt nepieciešamību pārsniegt starpvaldību sadarbības jomu, lai nodrošinātu ES iestāžu iesaistīšanos kopējas imigrācijas politikas izstrādē.

5.28. Jāveicina informācijas apmaiņa, jāpaaugstina savstarpējās uzticēšanās līmenis, kā arī jāpieņem saskaņotākas pieejas, jāuzrauga valstu imigrācijas pasākumu ietekme ārpus attiecīgās valsts robežām un jāizstrādā sadarbībspējīgas sistēmas, ņemot vērā EUROSUR darbību.

5.29. Nesen izstrādātajā atzinumā⁽¹⁾ EESK pauž atbalstu Eiropas Komisijas iniciatīvām par dalībvalstu statistikas datu uzlabošanu imigrācijas jomā.

5. princips: pieejamo līdzekļu efektīva un saskaņota izmantošana

5.30. Solidaritātē jāietver spēcīgs finanšu komponents, kurā ņemtu vērā īpašo situāciju, kāda ir pie atsevišķu dalībvalstu ārējām robežām, un īpašās migrācijas problēmas, ar kādām tām jāsaskaras. Tādēļ būtu jānodrošina, ka vispārējās programmas "Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība" (2007–2013) ietvaros piešķirtie līdzekļi tiek efektīvi izmantoti sloga dalīšanai un dalībvalstu valsts budžeta resursu papildināšanai.

5.31. EESK izstrādāja atzinumu⁽²⁾, kritiski vērtējot politikās par migrācijas plūsmu pārvaldību izmantoto pieeju un izteica

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Kopienas statistiku par migrāciju un starptautisko aizsardzību", ziņotājs — *Sciberras* kdze, (OV C 185, 8.8.2006.).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru izveido Eiropas Bēgļu fondu laika posmam no 2008. līdz 2013. gadam kā daļu no vispārīgās programmas Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība; Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru izveido Ārējo robežu fondu laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam kā daļu no vispārīgās programmas Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība; Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru izveido Eiropas Trešo valstu piederīgo integrācijas fondu laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam kā daļu no vispārīgās programmas Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība; Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru izveido Eiropas Atgriešanās fondu laika posmam no 2008. līdz 2013. gadam kā daļu no vispārīgās programmas Solidaritāte un migrācijas plūsmu pārvaldība", ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze (OV C 88, 11.4.2006.).

ierosinājumu vispirms un galvenokārt ņemt vērā indivīdus kā cilvēka pamattiesību subjektus.

5.32. Īpaša uzmanība būtu jāveltī steidzamajām vajadzībām, ko rada liels imigrantu pieplūdums. Komiteja vēlas arī norādīt, ka reizēm ir vajadzīga solidaritāte ES līmenī, lai risinātu ārkārtējas situācijas, kas piemeklējušas cilvēkus.

5.33. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta Budžeta komitejas ierosināto grozījumu 2009. gada budžetā par finanšu resursu piešķiršanu "solidaritātes mehānisma" izveidei, lai atvieglotu sloga sadali starp ES dalībvalstīm. Tajā ietilpst līdzekļu piešķiršana Eiropas Bēgļu fondam, atbalsts citām imigrantu pārvietošanas shēmām un līdzekļu piešķiršana ES *Frontex* aģentūrai, lai no nākamā gada janvāra būtu iespējams paplašināt tās pastāvīgo darbību Dienvideiropas piekrastes ūdeņos.

6. princips: partnerattiecības ar trešām valstīm

5.34. EESK ir izstrādājis divus atzinumus⁽³⁾, ierosinot jaunu pieeju Eiropas politikām: imigrācijas politikas pārvaldība jāveic sadarbībā ar izcelsmes valstīm, lai nodrošinātu migrācijas kā attīstības faktora ietekmi minētajās valstīs. Šajā sakarā būtu jāpārskata minēto politiku dažādi aspekti, tostarp uzņemšanas kritēriji un imigrantu mobilitātes iespējas.

5.35. Komiteja atzinīgi vērtē minēto principu, jo migrācijas plūsmu pārvaldībai vajadzīga partnerība un sadarbība ar trešām valstīm.

5.36. Jāierobežo intelektuālā darbaspēka emigrācija, jāuzlabo apmācība un izglītība un jāstiprina vietējie darba tirgi. Jāveicina pienācīgs darbs, jāapzinās attīstības iespējas un jānovērš nelegālā imigrācija.

5.37. Sadarbībā ar ieinteresētajām dalībvalstīm jāveido mobilitātes partnerības ar trešām valstīm, radot iespējas legālai emigrācijai uz Eiropu.

5.38. Jārada iespējas riņķveida migrācijai ar tiesisku un operatīvu pasākumu starpniecību dodot legālajiem imigrantiem iespēju atvieglotā kārtībā iegūt tiesības legāli uzturēties ES.

⁽³⁾ Sk. šādus EESK atzinumus:

— atzinumu par tematu "Kopienas imigrācijas politika un sadarbība ar izcelsmes valstīm to attīstības veicināšanai", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 44, 16.2.2008.),

— atzinumu par tematu "Migrācija un attīstība: iespējas un problēmas", ziņotājs — *Sharma* kgs, (OV C 120, 16.5.2008.).

5.39. Asociācijas nolīgumos būtu jāiekļauj noteikumi par sociālo nodrošinājumu, cita starpā tos attiecinot uz iegūto sociālo tiesību pārvedamību, jo īpaši uz pensiju tiesību pārvešanu uz izcelsmes valstīm.

5.40. **Drošība:** efektīva cīņa pret nelegālo imigrāciju.

5.41. EESK iepriekšējos atzinumos⁽¹⁾ ir izteikusi brīdinājumu, ka "...jāprecizē formulējuma "nelegālā imigrācija" lietošana saistībā ar atsevišķiem migrantiem. Lai gan iecelšana valstī bez atbilstošiem dokumentiem un atļaujas nav likumīga, cilvēki, kuri tā rīkojas, nav noziedznieki. Nelegālie imigranti nav noziedznieki, lai gan viņu statuss nav legāls". Īstie noziedznieki ir tie, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību, un tie, kuri izmanto nelegālos imigrantus.

5.42. Sadaļā par **drošību** ir iekļauti četri principi:

7. princips: vīzu politika, kas kalpo Eiropas un tās partneru interesēm

5.43. EESK vēlētos noskaidrot, vai Komisijai ir pietiekami daudz datu, lai novērtētu vīzu politikas ietekmi uz nelegālās imigrācijas samazināšanu. Prasība par īstermiņa vīzas saņemšanu dažu trešo valstu iedzīvotājiem var samazināt nelegālo imigrantu skaitu no attiecīgajām valstīm, bet var arī palielināt to cilvēku skaitu, kuri kļūst par cilvēku tirdzniecības tīklu un cilvēku kontrabandas upuriem. Turklāt vīzu politika var būt ļoti diskriminējoša, ierobežojot mobilitāti, un konsulārajām iestādēm minētais jautājums jārisina ļoti uzmanīgi, rīkojoties ātri un pārredzami, kā arī izslēdzot korupcijas iespēju.

5.44. Komiteja piekrīt vienādu Eiropas Šengenas vīzu izmantošanai un kopīgu konsulāro centru izveidei vairākās dalībvalstīs.

8. princips: integrēta robežu pārvaldība

5.45. Ņemot vērā integritātes saglabāšanu Šengenas zonā, kurā netiek veikta personu pārbaude pie iekšējām robežām, Komisija ierosina pastiprināt un attīstīt pārbaužu stratēģiju integrētu pārvaldību pie ES ārējām robežām.

5.46. Jāpastiprina *FRONTEX* darbība; jāattīsta integrēta robežkontroles sistēma, izmantojot "jaunās tehnoloģijas", un

⁽¹⁾ Sk. galvenokārt EESK atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par kopēju politiku nelegālās imigrācijas jomā", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 149, 21.6.2002.).

jāapzinās Eiropas Komisijas Septītās pētniecības pamatprogrammas potenciāls. Īpaši svarīgi ir attīstīt un palielināt *FRONTEX* lomu sadarbības un atbalsta nodrošināšanā kopīgo operāciju norisei, kā arī spēju ātri reaģēt uz dalībvalstu vajadzībām ārējo robežu tuvumā. Nākotnē ES pieņems lēmumus par *FRONTEX* operatīvo vadību un kontroli, ņemot vērā valstu un starptautisko tiesību aktu juridiskās sekas.

5.47. Jāveido sadarbība ar trešām valstīm un jāsniedz atbalsts minēto valstu migrācijas pārvaldības un kontroles iespēju attīstībai.

5.48. Komiteja vēlas uzsvērt vajadzību saglabāt Šengenas zonu bez iekšējās robežkontroles un stiprināt dalībvalstu sadarbību un solidaritāti ES ārējo robežu pārvaldības jomā.

5.49. EESK atbalsta arī vienas pieturas aģentūras izveidi pie sauszemes robežām tā, lai katru ceļotāju pārbaudītu tikai viena iestāde.

5.50. Masveida un pastāvīgs imigrantu pieplūdums atsevišķos ES reģionos pirmām kārtām ir **humāna rakstura problēma**, ko valstu iestādes nespēj risināt bez ES palīdzības un atbalsta. Daži Eiropas reģioni, piemēram, Vidusjūras salas (Malta, Lampeduza, Kanāriju salas, utt.) saskaras ar īpašām problēmām, jo tās atrodas nelegālās imigrācijas ceļu krustpunktos un reizēm uzņem vairāk imigrantu, nekā iespējams. Tādēļ Eiropas Savienībai ir izšķiroši svarīgi izstrādāt solidaritātes sistēmu, tostarp attiecībā uz operatīvo sloga dalīšanu, lai sniegtu atbalstu dalībvalstīm, kuras pašlaik saskaras vai turpmāk saskarsies ar atkārtotu un masveida nelegālo imigrantu pieplūdumu, šim nolūkam izmantojot Eiropas un valstu apvienotos resursus.

5.51. EESK vēlētos, lai robežkontroles efektivitāte tiek nodrošināta, ievērojot patvēruma tiesības, jo daudziem cilvēkiem, kuri nelegāli sasniedz ES ārējās robežas, ir vajadzīga starptautiska aizsardzība. Komiteja pieņems⁽²⁾ vēl vienu atzinumu par Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu.

5.52. EESK atbalstīja⁽³⁾ *FRONTEX* izveidi un Eiropas robežapsardzības turpmāku izveidi, kā arī mācību iestādi Eiropas robežsargiem, jo robežkontrole jāveic ierēdņiem, kam ir profesionālas zināšanas par cilvēku tirdzniecību un augsta tehniski profesionālā kvalifikācija.

⁽²⁾ Sk. EESK 2009. gada 25. februāra atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: patvēruma politikas plāns — integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs, līdzziņotāja — *Bontea* kdze (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru izveido Eiropas aģentūru operatīvas sadarbības pārvaldībai pie ārējām robežām", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 108, 30.4.2004.).

5.53. Aģentūras pienākumos ir jāiekļauj glābšanas pasākumu koordinēšana, jo īpaši jūrā, lai novērstu riskantu imigrācijas tīklu izmantošanu un palīdzētu cilvēkiem, kuri ir briesmās, izmantojot šādus tīklus.

9. princips: cīņas pret nelegālo imigrāciju pastiprināšana un neiecietība pret cilvēku tirdzniecību

5.54. Komisija ierosina risināt jautājumus saistībā ar nedeklarētu darbu un nelegālu nodarbinātību, izmantojot preventīvos pasākumus, tiesību aizsardzību un sankcijas. Jāveicina cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzība un atbalsts un jāuzlabo sadarbība ar izcelsmes un tranzīta valstīm.

5.55. Komiteja uzskata, ka neregulāras imigrācijas apkarošana ir ne tikai robežsargu, bet arī Eiropas darba tirgus uzdevums; dažās nozarēs un dažās valstīs nelegālajiem imigrantiem piedāvā nedeklarētu darbu. EESK nesēn pieņēma atzinumu⁽¹⁾, kurā atbalsta Komisijas direktīvu par sankcijām darba devējiem, kuri nodarbina nelegālos imigrantus, uzsverot sociālo partneru nozīmi un imigrantu darba apstākļus.

5.56. Nelegālā imigrācija samazināsies, kad ES un dalībvalstīs būs spēkā elastīgāki un atklātāki tiesību akti par jaunu imigrantu uzņemšanu, kā EESK ir ierosinājusi vairākos atzinumos.

5.57. Komiteja atbalsta Komisiju, kas vēlas nodrošināt iespējas trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri uzturas nelegāli, piekļuvi pakalpojumiem, kas ir būtiski, lai garantētu pamata cilvēktiesības (piemēram, izglītību, īpaši bērniem, kā arī veselības pamataprūpi).

5.58. EESK uzskata, ka simtiem tūkstošu nelegālo imigrantu klātbūtne ES rada problēmas ES un dalībvalstīm. Obligāta atpakaļnosūtīšana nevar būt vienīgais risinājums, jo visos gadījumos ir jānodrošina cilvēku cieņa un humāna izturēšanās. Minētā politika nav arī finansiāli stabila. Komiteja citos atzinumos⁽²⁾ izteica ierosinājumu "Politiku saskaņošanas ietvaros Komisijai jāaicina dalībvalstis sagatavot legalizācijas pasākumus, izvairoties no tā, ka nelegālo imigrāciju uzskata par "pagalma durvīm" legālajai imigrācijai. Legalizējot iesaistītās personas, jāapsver, cik lielā mērā tās iekārtojušās uz dzīvi, ņemot vērā sociālo un nodarbinātības aspektu". EESK uzskata, ka valsts iestāžu un

sociālo partneru sadarbība dotu iespēju daudziem cilvēkiem, kuri šobrīd strādā nelegāli, legalizēt savu administratīvo stāvokli, atzīstot viņus par legāli nodarbinātiem.

5.59. Efektīvas kontroles trūkumu uz ārējām robežām bieži vien izmanto noziedznieku tīkli, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību un kurus neuztrauc cilvēku dzīvībām radītais apdraudējums, bet interesē vienīgi iespējas palielināt savu nelegālo peļņu. Citā atzinumā⁽³⁾ EESK norāda, ka valsts iestādēm ir tādā pašā veidā jāaizsargā upuri, jo īpaši visvairāk apdraudētās grupas, piemēram, bērni un seksuālas izmantošanas upuri, kā apkarojot kriminālnoziedznieku tīklus, kas nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību un ekspluatāciju.

5.60. Komiteja izsaka īpašas bažas par biometrisku datu sistēmu izmantošanu, kuras varētu izmantot diskriminējošā veidā un tīktu pārkāptas cilvēku tiesības uz privātumu.

10. princips: efektīva un stabila atpakaļnosūtīšanas politika

5.61. Komisija uzskata, ka atpakaļnosūtīšanas politika ir ES nelegālās imigrācijas politikas neatņemama sastāvdaļa un ir jāizvairās no situācijām, kad bez nosacījumiem plašā apjomā tiek legalizētas personas, kas uzturas nelegāli, "tomēr saglabājot iespēju legalizāciju veikt individuālā kārtā, pamatojoties uz godīgiem un pārskatāmiem kritērijiem".

5.62. Komisija ierosina radīt Eiropas dimensiju atpakaļnosūtīšanas politikai, nodrošinot atpakaļnosūtīšanas lēmumu pilnīgu savstarpēju atzīšanu. EESK savā atzinumā⁽⁴⁾ uzsvēra: lai gan nav kopēju tiesību aktu imigrācijas un patvēruma politikas jomā, lēmumu par atpakaļnosūtīšanu savstarpēja atzīšana ir ļoti problemātiska, ja ir jāgarantē pamattiesību ievērošana, kā to paredz tiesiskums.

5.63. Minētajā atzinumā Komiteja norāda, ka visveiksmīgākās ir tās atpakaļnosūtīšanas politikas, kuras piedāvā atbilstošus stimulus un tiek pārvaldītas sadarbībā ar Starptautisko migrācijas organizāciju (IOM) un specializētajām NVO.

5.64. EESK nepiedalījās apspriedēs atpakaļnosūtīšanas direktīvu izstrādes procesā, bet Komiteja atbalsta cilvēktiesību organizāciju viedokli, kuras apgalvo, ka daži noteikumi (uzturēšanās ilgums aizturēšanas centros, tiesiskās aizsardzības trūkums, neatbilstoša attieksme pret nepilngadīgajiem, utt.) **neatbilst pamattiesībām un tiesiskuma principiem.**

(1) Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka sankcijas darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu piederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelegāli", ziņotāja — *Rokсандić* kdze, līdzziņotājs — *Almeida Freire* kgs (OV C 204, 9.8.2008.).

(2) Jo īpaši EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata par Kopienas pieeju nelegālo imigrantu atpakaļ nosūtīšanai", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 61, 14.3.2002.).

(3) Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par īstermiņa uzturēšanās atļaujām, kas izsniegtas nelegālās imigrācijas atbalsta vai cilvēku tirdzniecības upuriem, ja viņi sadarbojas ar atbildīgajām iestādēm", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs, (OV C 221, 11.12.2002.).

(4) Sk. EESK atzinumu par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar kuru nosaka kritērijus un praktiskus pasākumus kompensācijām finanšu izdevumiem, kas radušies, piemērojot Padomes Direktīvu 2001/40/EK par trešo valstu valstspiederīgo izraidīšanas lēmumu savstarpējo atzīšanu", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 220, 16.9.2003.).

5.65. Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka izcelsmes valstis atkārtoti uzņem savus pilsoņus, jo to paredz starptautiskie nolīgumi, un ir jāizvērtē pašreiz spēkā esošie atpakaļuzņemšanas līgumi, lai uzlabotu to īstenošanu un turpmāko līgumu apspriešanā izdarītu secinājumus.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Patvēruma politikas plāns: integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā””

COM(2008) 360 galīgā redakcija

(2009/C 218/16)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 17. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Patvēruma politikas plāns: integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā””

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 10. decembrī. Ziņotājs — PARIZA CASTAÑOS kgs, līdzziņotāja — BONTEA kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 134 balsīm par, 1 balsi pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK atbalsta Komisijas vispārējos mērķus, bet aicina pievērst uzmanību būtiskajai atšķirībai starp minētajiem mērķiem un Eiropas tiesību aktiem, kā arī valstu tiesību aktiem un praksi.

1.2 EESK uzskata, ka šajā gadījumā, tāpat kā citos ar Eiropas politikām saistītos gadījumos, centienus un vērtības aizēno retorika, un pārāk bieži praktiskie risinājumi un tiesību akti ir pret-runā vērtībām.

1.3 EESK uzskata, ka KEPS izveides otrajā posmā ir jārisina pirmajā posmā radušās nepilnības, un tādēļ pirms otrā posma uzsākšanas kritiski jāizvērtē pirmais posms.

1.4 Ņemot vērā, ka Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas izveides otrajā posmā ES Padome pieņem lēmumus saskaņā ar parasto procedūru un izmantojot koplēmuma procedūru ar EP, EESK patiešām cer, ka progress būs straujāks un tiesību akti — kvalitatīvāki. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka šajā paziņojumā Komisija pauž apņēmību noteikt vairākas iniciatīvas politikas un likumdošanas jomā.

1.5 Komiteja uzskata, ka Eiropas patvēruma politikas būtu jāsaskaņo un kopējā Eiropas patvēruma sistēma (KEPS) jāveido, nodrošinot augstu kvalitātes līmeni un nepazeminot starptautiskos aizsardzības standartus. Saskaņošana vienmēr ietvers iespēju valstu tiesību aktos saglabāt zināmu rīcības brīvību, bet nekādā gadījumā to nedrīkst izmantot pašreizējo aizsardzības standartu pazemināšanai dalībvalstīs; saskaņošana ir jāiz-

manto, lai uzlabotu tiesību aktu kvalitāti tajās dalībvalstīs, kurās tā ir nepietiekama.

1.6 Ar jaunajiem tiesību aktiem būtu jānodrošina patvēruma meklētāju piekļuve darba tirgum un apmācībai.

1.7 EESK aicina atzīt to NVO darbu, kuras ir specializējušās patvēruma un bēgļu jautājumos, un uzskata, ka minētajām organizācijām jābūt nodrošinātai pieejai visām ar to darbību saistītām procedūrām un forumiem.

1.8 Komiteja atzinīgi vērtē Eiropas imigrācijas un patvēruma pakta (¹), ar kura starpniecību ES ir devusi jaunu impulsu Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas attīstībai.

2. Ievads

2.1 Kopējā Eiropas patvēruma sistēma (KEPS) veidojas divos atšķirīgos posmos. Pirmais posms sākās **Eiropadomes Tamperes sanāksmē** (1999. gadā) pēc Amsterdamas līguma, ar ko imigrācijas un patvēruma politikai piešķīra Kopienas dimensiju, pieņemšanas. Pirmais posms noslēdzās 2005. gadā.

2.2 Minētajā **pirmajā posmā** tika panākts progress vairāku patvēruma direktīvu izstrādes jomā, uzlabojot dalībvalstu sadarbības līmeni, kā arī par atsevišķiem patvēruma ārējās dimensijas aspektiem.

(¹) Sk. Padomes dokumentu 13440/08.

2.3 Trīs svarīgākie tiesību akti ir šādi: Direktīva Nr. 2005/85 par minimālēm standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūram, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu, Direktīva Nr. 2003/9, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, un Direktīva Nr. 2004/83 par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu. Bez tam ir veiktas noteikumu izmaiņas citās jomās, piemēram, nosakot valsti, kura ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu (Dublīnas konvencija un noteikumi), *Eurodac* un Direktīva Nr. 2001/55 par pagaidu aizsardzību.

2.4 Dalībvalstu sadarbības jomā ir uzsākti vairāki pasākumi, kurus Komisijas vadībā veic valstu ekspertu grupa *Eurasil*. Izstrādāts arī finanšu solidaritātes instruments, izveidojot un atjaunojot Eiropas Bēgļu fondu.

2.5 Attiecībā uz patvēruma ārējo dimensiju ir panākts progress tādās jomās kā, piemēram, atbalsts trešām valstīm, kurās ir daudz bēgļu (īpaši nozīmīgas ir reģionālās aizsardzības programmas, kas tiek īstenotas), vai bēgļu pārvietošanā ES teritorijā.

2.6 KEPS **otrais posms** sākās ar **Hāgas programmu** (ko pieņēma 2004. gada novembrī), kurā 2010. gads noteikts kā galīgais termiņš KEPS šādu galveno mērķu sasniegšanai:

- kopējas patvēruma procedūras noteikšana,
- vienota statusa noteikšana,
- dalībvalstu sadarbības uzlabošana,
- ārējās dimensijas piešķiršana Eiropas patvēruma politikai.

2.7 Pirms jaunu iniciatīvu pieņemšanas Komisija 2007. gadā izstrādāja **zaļo grāmatu**⁽¹⁾, lai uzsāktu debātes starp dažādām iestādēm, dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību.

2.8 EESK izstrādāja ļoti nozīmīgu atzinumu⁽²⁾ par minēto zaļo grāmatu, un šajā atzinumā tika sniegtas atbildes uz Komisijas jautājumiem, kā arī iekļauti vairāki ierosinājumi kopējās Eiropas patvēruma sistēmas izveides jomā.

(1) COM(2007) 301 galīgā redakcija, publicēta 2007. gada 6. jūnijā.

(2) Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu" (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008.

2.9 Izstrādājot **patvēruma politikas plānu**, Komisija ir izmantojusi piezīmes par iepriekš minēto zaļo grāmatu. Tādēļ šis atzinums ir jāskata kopā ar Komitejas atzinumu par zaļo grāmatu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Paziņojumu par patvēruma politiku Komisija publicēja vienlaikus ar paziņojumu par imigrāciju. Komiteja izsaka gandarījumu par to, ka Komisijas Tieslietu, brīvības un drošības ĢD pirms vairākiem mēnešiem ir diferencēti dienesti, kas ļaus paaugstināt specializācijas pakāpi, ņemot vērā, ka patvēruma jomā ir tiesību akti un starptautiskās konvencijas, kuras ir saistošas ES dalībvalstīm.

3.2 EESK uzskata, ka KEPS izveides otrajā posmā ir jārisina pirmajā posmā radušās nepilnības, un tādēļ pirms otrā posma uzsākšanas kritiski jāizvērtē pirmais posms. Komiteja atbalsta Komisijas kritisko viedokli, bet uzskata, ka Eiropas Padomei un dalībvalstīm arī būtu jāatzīst un jālabo pirmā posma nepilnības.

3.3 Pirmā posma būtiskākais trūkums ir tas, ka pieņemtajiem tiesību aktiem tika pieļautas pārāk plašas interpretācijas iespējas valstu tiesību aktos, un tādēļ dalībvalstu politika un tiesību akti ir ļoti atšķirīgi. Minētā iemesla dēļ nav panākts nepieciešamais saskaņošanas līmenis.

3.4 Dalībvalstu iestādes pieņem lēmumu par patvēruma pieteikumu apstiprināšanu vai noraidīšanu, pamatojoties uz attiecīgo valstu tiesību aktiem, kuri nav saskaņoti; saglabā savu atšķirīgo praksi patvēruma politikas jomā; dažādi vērtē stāvokli izcelsmes valstīs un kopumā jāteic, ka trūkst kopējas Eiropas prakses. Līdz ar to aizsardzības līmeņi dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgi, un tādēļ ES teritorijā vēl aizvien notiek bēgļu tālāka pārvietošanās.

3.5 Komisija norāda, ka "kopējie minimālie standarti, par kuriem tika panākta vienošanās pirmajā posmā, nav radījuši vēlamos līdzvērtīgos apstākļus"⁽³⁾. EESK uzskata, ka Padomes līdz šim izmantotais vienprātības princips ir par iemeslu šādam nelabvēlīgam stāvoklim. Komiteja uzskata, ka, lai likvidētu Līguma ierobežojumus, kopējā patvēruma politikā šobrīd būtu jāizmanto parastā procedūra, kā arī koplēmuma procedūra. Jācer, ka otrajā posmā tiks panākts lielāks progress tiesību aktu saskaņošanas jomā.

(3) "Patvēruma politikas plāns", 3. punkts.

3.6 EESK norāda, ka ir jāuzlabo ES nodrošinātās aizsardzības kvalitāte. Kā norādīts atzinumā par zaļo grāmatu, KEPS izveide izriet no "idejas Eiropas Savienībā veidot vienotu bēgļu aizsardzības telpu, pamatojoties uz Ženēvas konvencijas pilnīgu un visaptverošu piemērošanu un uz visu dalībvalstīm kopīgām vērtībām" ⁽¹⁾.

3.7 Tādēļ Komiteja uzskata, ka Eiropas patvēruma politiku saskaņošana un KEPS veidošana jāveic, nesamazinot un nepazeminot starptautiskos aizsardzības standartus. ES ir jāizstrādā vienoti tiesību akti, nekādā veidā nemazinot aizsardzības standartus, un līdz ar to tām dalībvalstīm, kurās aizsardzības standarti ir neatbilstošā līmenī, būs jāveic grozījumi tiesību aktos.

3.8 Dalībvalstīm vienmēr būs zināma izvēles brīvība, piemērojot ES tiesību aktus patvēruma jomā, tomēr EESK atbalsta vienīgi tos Kopienas tiesību aktus, ar kuriem ir nodrošināts augsts aizsardzības līmenis un samazinātas interpretācijas iespējas, lai tiesību aktus varētu piemērot pareizi. KEPS izveides otrā posmā tiesību aktos ir jānosaka kvalitatīvu aizsardzības standartu kopums, kas garantē Ženēvas konvencijas principu ievērošanu un nodrošina patvēruma sistēmas pieejamību visiem, kuriem tā ir nepieciešama.

4. Īpašas piezīmes par jaunajiem juridiskajiem instrumentiem.

4.1 Uzņemšanas nosacījumu direktīva.

4.1.1 Kā norāda Komisija, spēkā esošā uzņemšanas nosacījumu direktīva dod dalībvalstīm rīcības brīvību vairākās būtiskās jomās. Tas nozīmē, ka uzņemšanas nosacījumi ES ir ļoti atšķirīgi.

4.1.2 EESK atbalsta Komisijas ierosinājumu panākt augstāku saskaņotības pakāpi, lai ierobežotu tālāku pārvietošanos. Atzinumā par zaļo grāmatu Komiteja sniedz priekšlikumu sīkāku izklāstu.

4.1.3 Komiteja arī atbalsta to, ka jaunajā direktīvā ir ietverti uzņemšanas standarti cilvēkiem, kuri lūdz alternatīvo aizsardzību; tajā ir iekļautas procesuālās garantijas aizturēšanas gadījumā un atvieglota neaizsargāto personu īpašo vajadzību noteikšana un apmierināšana. ES īpaši ir jāaizsargā tās personas, bieži vien bērni un sievietes, kuras ir cietušas no spīdzināšanas, izvarošanas, ļaunprātīgas izturēšanās vai jebkāda cita veida vardarbības.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma politiku" (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008., 1.1. punkts.

4.1.4 EESK vairākos atzinumos ⁽²⁾ ir izteikusi ierosinājumu, ka jaunajos tiesību aktos jānosaka darba tirgus un apmācību pieejamība patvēruma meklētājiem. EESK uzsver, cik svarīgi ir nodrošināt vienkāršāku un saskaņotāku piekļuvi darba tirgum, neskarot dalībvalstu kompetenci un pārliecinoties, ka darba faktiskās iespējas netraucē nevajadzīgi papildu administratīvie ierobežojumi.

4.1.5 Arī sociālie partneri dažādās jomās varētu sadarboties ar bēgļiem un patvēruma meklētājiem, lai palīdzētu viņiem darba un izglītības pieejamības ziņā; atbalstu varētu sniegt arī kooperatīvi un citas sociālās ekonomikas formas, kā arī izglītības iestādes un specializētās NVO.

4.1.6 Turklāt ir ierosinātas izmaiņas, lai nodrošinātu ģimenes atkalapvienošanos, uzlabotu izglītības apstākļus, jo īpaši bērniem, un garantētu veselības aprūpes pakalpojumu pilnīgu pieejamību ⁽³⁾.

4.1.7 Visbeidzot, direktīvā būtu skaidri jānosaka, ka visiem patvēruma meklētājiem neatkarīgi no tā, vai viņi atrodas vai neatrodas uzņemšanas centrā, jāpiemēro vienādi uzņemšanas nosacījumi.

4.2 Patvēruma procedūru direktīva.

4.2.1 Komisija ir norādījusi, ka ierosinās grozījumus patvēruma procedūru direktīvā, jo dalībvalstīs nav panākts vēlams saskaņotības līmenis. EESK atbalsta kopīgas patvēruma procedūras izveidi, kas, kā norāda Komisija, "nepieļauj būtiski atšķirīgus procesuālos pasākumus dalībvalstīs" ⁽⁴⁾. Komiteja atbalsta arī obligāto procesuālo garantiju noteikšanu.

4.2.2 EESK tomēr uzskata, ka patvēruma procedūru direktīvā ir jāievieš būtiskas izmaiņas. Tā ir viena no direktīvām, kuras piemērošanā dalībvalstīm ir visplašākās izvēles iespējas, un dalībvalstis minēto direktīvu pieņēma ar skaidru nodomu saglabāt katrā dalībvalstī izveidotās sistēmas.

⁽²⁾ Sk. šādus EESK atzinumus:

— atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar kuru nosaka minimālos standartus patvēruma meklētājiem dalībvalstīs", (ziņotājs — *Mengozzi* kgs, līdzziņotājs — *Pariza Castaños* kgs), OV C 48, 21.2.2002.;

— atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība organizētās noziedzības un terorisma apkarošanā" (ziņotāji — *Rodriguez García-Caro*, *Pariza Castaños* un *Cabra de Luna* kgs), OV C 318, 23.12.2006.;

— atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma politiku" (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008.

⁽³⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Veselības aprūpe un migrācija" (ziņotāja — *Cser* kdze), OV C 256, 27.10.2007.

⁽⁴⁾ "Patvēruma politikas plāns", 3.2. punkts.

4.2.3 KEPS izveidei vajadzīgi elastīgāki procesuālie tiesību akti, kas nodrošina labākas garantijas un atbilstīgus lēmumus, kā arī paaugstina drošību apelācijas tiesvedībā.

4.2.4 EESK atkārtoti atzinumā par zaļo grāmatu ⁽¹⁾ iekļautos punktus, proti:

- patvēruma meklētājiem jānodrošina tulka palīdzība;
- bezmaksas juridiskā palīdzība nepieciešamības gadījumos;
- administratīvajiem lēmumiem ir jābūt pamatotiem;
- jāpanāk, lai pārsūdzības gadījumā tiek apturēta izraidīšanas lēmuma izpilde, jo patvēruma meklētājus nedrīkst izraidīt administratīvās vai apelācijas tiesvedības laikā;
- iespējas patvēruma meklētājiem tiesvedības laikā bez ierobežojumiem saņemt NVO atbalstu.

4.2.5 Patvēruma meklētāju aizturēšana aizturēšanas centros vēl aizvien turpinās vairākās dalībvalstīs, neraugoties uz Komitejas apsvērumiem un NVO protestiem. EESK atkārtoti pauž savu nostāju pret patvēruma meklētāju aizturēšanas apstākļiem, jo aizturēšana īpašos centros jāpiemēro kā ārkārtas līdzeklis. Patvēruma meklētājiem un viņu ģimenēm jādzīvo pienācīgos apstākļos un atbilstošā sociālajā vidē.

4.2.6 Komiteja aicina aizturēšanas centru darbībā ievērot plašāku pārredzamību, informēt ANO augsto komiteju bēgļu jautājumos par sadzīves apstākļiem šādos centros un aizturētajām personām, lai aizturētie varētu saņemt NVO palīdzību.

4.2.7 Ženēvas konvencija garantē tiesības pieprasīt patvērumu, un tādēļ Komiteja nepiekrīt “drošu valstu” un “drošu trešo valstu” sarakstu izmantošanai, kas varētu ierobežot iespējas individuālā kārtībā izskatīt katru pieprasījumu.

4.2.8 EESK atgādina, ka patvēruma meklētājiem uz robežām jāsaņem tāda pati attieksme un garantijas kā tiem, kuri ir iesnieguši patvēruma pieprasījumu dalībvalsts teritorijā.

4.3 Bēgļa statusa iegūšanas minimālo standartu direktīva.

4.3.1 Minimālo standartu direktīva arī nav palīdzējusi saskaņot lēmumu pieņemšanu un aizsardzības kvalitāti. ES vēl

aizvien ir lielas atšķirības, un tas nozīmē, ka vienādos apstākļos atsevišķas personas dažās dalībvalstīs var tikt uzņemtas kā bēgļi, bet citās — nevar. Tas pats attiecas uz alternatīvo aizsardzību.

4.3.2 Alternatīvā aizsardzība aizstāj bēgļa statusa piešķiršanu. Komiteja uzskata, ka vienota procedūra nekādā gadījumā nedrīkst nozīmēt to, ka ar alternatīvo aizsardzību tiek apdraudēts Ženēvas konvencijā noteiktais bēgļa statuss.

4.3.3 EESK uzskata, ka “vienas iestādes apstiprinājuma sistēma” var veicināt procedūru vienkāršošanu. Vispirms ir jānoskaidro, vai jāatzīst bēgļa statuss, un pēc tam — alternatīvās aizsardzības statuss.

4.3.4 EESK atbalsta ES minimālo standartu noteikšanu attiecībā uz bēgļa statusu un alternatīvo aizsardzību, lai nodrošinātu minimālo aizsardzības līmeni visās dalībvalstīs un mazinātu pašreizējās atšķirības.

4.3.5 Alternatīvā aizsardzība papildina bēgļa statusu, bet tiesību līmenim jābūt līdzīgam, un tādēļ Komiteja atbalsta tiesības uz ģimenes atkalapvienoanos, piekļuvi darba tirgum un saimnieciskajiem labumiem.

4.3.6 Visā ES teritorijā ir jānosaka patiešām vienots statuss, lai ierobežotu dalībvalstu iespējas patvaļīgi piemērot tiesību aktus. Pēc Komisijas ierosinājuma skaidrāk jānosaka noteikumi par alternatīvās aizsardzības pieejamību, lai visā ES teritorijā izmantotu vienotus kritērijus abu minēto statusu piešķiršanai. Komiteja ierosina tiesību aktus saskaņot visaugstākajā līmenī un nesamazināt līmeņus tajās dalībvalstīs, kurās ir spēcīgas humānās tradīcijas.

4.3.7 EESK uzsver arī to, cik svarīgi ir pilnveidot tiesību aktus mazāk aizsargāto personu aizsardzībai. Jāpielāgo procedūras, lai nekavējoties noteiktu viņu vajadzības, ātrāk sniegtu palīdzību, un šie cilvēki varētu būt pārliecināti par visām garantijām attiecībā uz juridiskās palīdzības un NVO atbalsta saņemšanu.

4.3.8 EESK apšaubā iespēju, ka atbildība par aizsardzību būtu jānosaka trešo pušu nevalstiskajiem dalībniekiem. Dalībvalstis nedrīkst izvairīties no atbildības vai to deleģēt. Nevalstisko dalībnieku iesaistīšanās un atbalsts jārealizē dalībvalstu uzraudzībā un ņemot vērā valstu atbildību.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu “Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu” (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008.

4.3.9 Tomēr ir jāatzīst specializēto NVO un citu sociālo pušu paveiktais darbs bēgļu un viņu ģimeņu labā, un no valsts iestādēm ir jāsaņem vajadzīgais atbalsts. EESK aicina atzīt to NVO lomu, kas ir specializējušās patvēruma un bēgļu jautājumos, un tām ir jābūt nodrošinātai visu to procedūru un forumu pieejamībai, kuri ir saistīti ar šādu organizāciju darbību.

5. Grūtību pārvarēšana

5.1 Gan zaļajā grāmatā, gan paziņojumā par patvēruma politiku Komisija norāda uz patvēruma pieprasīšanas iespējas faktisku pieejamību. EESK uzskata, ka minētais jautājums ir ārkārtīgi nozīmīgs. Jāgarantē, ka personas, kurām ir vajadzīga starptautiskā aizsardzība, var iesniegt patvēruma pieprasījumu jebkurā ES dalībvalstī.

5.2 Komisija savā paziņojumā norāda uz patvēruma pieteikumu tradicionāli nelielo skaitu. Komiteja neuzskata, ka tam par iemeslu ir pasaulē atrisinātie konflikti vai stāvokļa uzlabošanās cilvēktiesību jomā, bet tiek radīti aizvien lielāki šķēršļi, lai tiem cilvēkiem, kuriem ir nepieciešama starptautiska aizsardzība, būtu sarežģītāk sasniegt ES teritoriju.

5.3 Komiteja pieprasa ES demonstrēt stingrāku apņemšanos, lai apkarotu noziedznieku grupējumus, kuri nodarbojas ar cilvēku tirdzniecību, bet uzskata, ka atsevišķas politikas, kas vērstas uz "cīņu ar nelegālo imigrāciju", rada nopietnu patvēruma krīzi Eiropā. *Eurodac* vīzu sistēma, *Frontex*, soda naudas transporta uzņēmumiem, vienošanās ar trešām valstīm par atpakaļuzņemšanu un sadarbības līgumi nelegālās imigrācijas apkarošanas jomā rada aizvien jaunas grūtības patvēruma pieteikumu iesniegšanas jomā tiem cilvēkiem, kuriem ir vajadzīga aizsardzība. EESK dažādos atzinumos⁽¹⁾ ir norādījis, ka nelegālās imigrācijas apkarošana nedrīkst radīt jaunas problēmas saistībā ar patvērumu, un ierēdņiem, kuri ir atbildīgi par robežkontroli, jāsaņem atbilstoša apmācība, lai nodrošinātu patvēruma tiesības.

(¹) Sk. šādus EESK atzinumus:

- atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Kopienas politikas atvērto koordinācijas metodi imigrācijas jautājumos" (ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs), OV C 221, 17.9.2002.;
- atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru izveido Eiropas aģentūru operatīvai sadarbībai uz ārējām robežām" (galvenais ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs), OV C 108, 30.4.2004.;
- atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu Nr. 2002/463/EK attiecībā uz rīcības programmas pieņemšanu par administratīvo sadarbību ārējo robežu, vīzu, patvēruma un imigrācijas jomās (programma ARGO)" (ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs), OV C 120, 20.5.2005.;
- atzinums par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma politiku" (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008.

5.4 EESK atbalsta ANO Augstās komitejas bēgļu jautājumos ierosinājumus par ekspertu komandu izveidi patvēruma jautājumu jomā, lai tās piedalītos visās robežkontroles operācijās, ko īsteno ES.

5.5 EESK neatbalsta to, ka ES vai dalībvalstis slēdz repatriācijas vai robežkontroles līgumus ar valstīm, kuras nav parakstījušas nozīmīgākos starptautiskos juridiskos dokumentus par patvēruma tiesību aizsardzību. EESK iebilst arī pret jebkādiem atpakaļ nosūtīšanas vai repatriācijas pasākumiem, kuri netiek veikti saskaņā ar pilnīgas drošības un cieņas ieviešanas noteikumiem.

5.6 Personas, kuru aizsardzības nepieciešamību nav izskatījis dalībvalsts, nedrīkst nosūtīt atpakaļ vai izraidīt, ja vien nav garantijas, ka viņu vajadzības tiks ņemtas vērā trešā valstī saskaņā ar starptautiskajiem aizsardzības standartiem atbilstošu taisnīgu kārtību.

6. Eiropas Patvēruma atbalsta birojs

6.1 Lai izveidotu KEPS, tiesību aktu saskaņošana jāpapildina ar dalībvalstu ciešu sadarbību. Minēto praktisko sadarbību uzlabos Komisijas ierosinātā **Eiropas Patvēruma atbalsta biroja** (OEAA) izveide, kuru EESK atbalsta.

6.2 OEAA jāspēj skaidri noteikt atšķirības patvēruma piešķiršanas jomā dalībvalstīs, kā arī atšķirības dalībvalstu tiesību aktos minētajā jomā, un ierosināt vajadzīgās izmaiņas. Kā Komisija ir ierosinājusi zaļajā grāmatā, minētajai struktūrai jābūt arī pilnvarotai izstrādāt kopējas vadlīnijas par dažādu procesuālu un būtisku ar patvēruma jomu saistītu Kopienas tiesību aktu aspektu interpretāciju un piemērošanu.

6.3 Minētais birojs varētu kļūt par svarīgu centru paraugprakses apmaiņai un apmācības pasākumu izstrādei patvēruma jomā, jo īpaši robežapsardzes ierēdņiem. Eiropas Patvēruma atbalsta birojs varētu kļūt arī par ES izstrādāto jauno pasākumu uzraudzības un rezultātu analīzes centru. Birojs varētu būt arī vieta, kurā tiek veidotas un pārvaldītas Kopienas ekspertu grupas patvēruma jautājumos.

6.4 OEAA būs jāveido sakaru tīkli, jāsadarbības ar *Eurasil* un jāsauglabā cieša saikne ar ANO Cilvēktiesību komisiju un specializētajām NVO. Eiropas Parlamentam un EESK ir jāsaņem informācija par OEAA darbību un jāsniedz konsultācijas.

7. Dalībvalstu solidaritāte un ārējā dimensija

7.1 Dalībvalstu solidaritāte

7.1.1 Kā atzīts Hāgas programmā, viens no KEPS mērķiem ir atbalstīt dalībvalstis, kuru patvēruma sistēmas ir īpaši noslogotas, un tādēļ ir jāuzlabo sadarbības un solidaritātes mehānismi. Komisija arī plāno izdarīt atsevišķus grozījumus gan Dublīnas II regulā, gan *Eurodac*. Jālīdzsvaro patvēruma pieteikumu vispārējā sadale starp dalībvalstīm un jāsamazina patvēruma meklētāju tālāka pārvietošanās.

7.1.2 EESK norāda, ka Dublīnas regula tika izstrādāta, balstoties uz pieņēmumu, ka patvēruma sistēmas dalībvalstīs ir līdzīgas, bet tas tomēr tā vēl nav. Nav pieļaujama patvēruma meklētāju pārvietošana no valsts, kurā ir labākas procesuālās garantijas, uz valsti, kurā tās ir sliktākas. EESK atzinumā par zaļo grāmatu⁽¹⁾ "iesaka nodrošināt patvēruma meklētājam tiesības brīvi izvēlēties valsti, kurā iesniegt patvēruma pieteikumu, un jau tagad aicināt dalībvalstis piemērot Regulas 15.1. pantā paredzēto humāno klauzulu".

7.1.3 Saskaņā ar ANO Cilvēktiesību komisijas ierosinājumu Dublīnas regulā jāiekļauj jauni noteikumi par jēdziena "ģimenes locekļi" definīciju, atliekošu efektu apelācijas gadījumos un laika ierobežojumiem pārvietošanai. Turklāt būtiski jāsamazina laika posms patvēruma meklētāja aizturēšanai, gaidot pārvietošanu.

7.1.4 Komiteja piesardzīgi vērtē Komisijas ieteikumu attiecībā uz *Eurodac* sistēmu par to, ka jāpublisko valsts iestāžu rīcībā esošie dati par bēgļiem, jo tas varētu būt pretrunā ar tiesībām uz privātumu un mazināt daudziem cilvēkiem vajadzīgo aizsardzības līmeni.

7.1.5 EESK atbalsta Komisijas ierosinājumu izveidot ekspertu grupas patvēruma jautājumos, lai īpašos apstākļos dalībvalstīm sniegtu pagaidu palīdzību, kā arī veiktu atsevišķu gadījumu izpēti, kad dalībvalstu patvēruma sistēmas ir pārslogotas.

7.1.6 Eiropas Bēgļu fonda līdzekļi ir jāizmanto, lai palielinātu ES finansiālo atbalstu tām dalībvalstīm, kurās ir liels nelegālo imigrantu un patvēruma meklētāju pieplūdums.

7.1.7 Jāpastiprina ES dalībvalstu solidaritāte, ņemot vērā, ka dažas nelielas valstis, piemēram, Malta, uzņem ļoti lielu skaitu patvēruma meklētāju, un šo valstu iespējas uzņemšanas jomā tiek pārsniegtas.

7.1.8 Solidaritāti var apliecināt, īstenojot programmas par bēgļu sadalījumu starp dalībvalstīm, sadarbojoties ar Eiropas Patvēruma atbalsta biroju, kā arī ar veidu, kādā tiek pārvaldīts Eiropas Bēgļu fonds.

7.1.9 EESK atbalsta Eiropas Parlamentā izskatītos izmēģinājuma projektus, lai veicinātu bēgļu un patvēruma meklētāju brīvprātīgu pārvietošanu.

7.2 Ārējā dimensija

7.2.1 Lielākā daļa patvēruma meklētāju dzīvo attīstības valstīs (6,5 miljoni no 8,7 miljoniem bēgļu, par kuriem informē ANO Augstā komiteja bēgļu jautājumos, dzīvo attīstības valstīs). EESK vēlas, lai Eiropas Savienība uzņemtos jaunus pienākumus saistībā ar atbalstu un palīdzību attīstības valstīm, kā arī uzlabotu šo valstu iespējas cilvēku aizsardzības jomā.

7.2.2 **Reģionālās aizsardzības programmas** ir viens no veidiem, ko norāda EESK, bet šobrīd programmu ir maz, un tās tiek īstenotas eksperimentālā veidā. Minēto programmu novērtēšanai jāsniedz jauna ierosme programmu paplašināšanas iespējām un pārvēršanai jaunā mehānismā, kurā var iesaistīties ES, lai uzlabotu bēgļu stāvokli pasaulē. Komiteja atzinumā par zaļo grāmatu pauž bažas par "uzņemšanas centru izveides sekām atsevišķās valstīs, piemēram, nesen neatkarību ieguvušās valstīs (Ukrainā, Moldovā, Baltkrievijā), kas nebūt nenodrošina patvēruma meklētāju uzņemšanas nosacījumiem atbilstošās garantijas. Komiteja norāda, ka minētās programmas, šķiet, paredzētas nevis bēgļu aizsardzības uzlabošanai, bet gan lai ierobežotu viņu mēģinājumus ierasties uz Eiropas Savienības robežām".

7.2.3 Otrās svarīgs mehānisms, ar kura starpniecību ES jāpārāda sava apņemšanās, ir **bēgļu pārcelšanās**. Pārcelšanās nozīmē to, ka personas, kurām trešās valstis ir piešķirts bēgļu statuss, var pastāvīgi dzīvot jebkurā ES valstī. ES pārcelšanos pirmo reizi atbalstīja 2004. gada novembra Eiropadomes sanāksmē, un kopš tā laika īstenošanas dažas pārcelšanās programmas, bet to skaits ir ļoti neliels. ANO Augstā komiteja bēgļu jautājumos norāda, ka tikai 5 % no 2007. gadā piešķirtajām pārcelšanās vietām ir ES, un tikai septiņās dalībvalstīs ir pārcelšanās programmas.

⁽¹⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Zaļā grāmata par topošo kopējo Eiropas patvēruma sistēmu" (ziņotāja — *Le Nouail-Marlière* kdze), OV C 204, 9.8.2008.

7.2.4 EESK aicina visas dalībvalstis aktīvi iesaistīties pārcelšanās programmu izstrādē un atbalsta kopīgas programmas ieviešanu ES, lai bēgļu pārcelšanās ES nebūtu tikai simbolisks pasākums, bet to īstenotu pietiekami plašā mērogā, pārvēršot par efektīvu mehānismu bēgļu pārdalei visā pasaulē. Eiropas bēgļu pārcelšanās programmas būs jāizstrādā sadarbībā ar ANO Augsto komiteju bēgļu jautājumos un specializētajām NVO.

7.2.5 Komiteja atbalsta viedokli, ka iekļūšana ES ir jāatvieglo tiem cilvēkiem, kuriem nepieciešama aizsardzība, un tādēļ

robežkontroles sistēmām jāievēro patvēruma tiesības un elastīga vīzu režīma piemērošana.

7.2.6 Komiteja norāda, ka patvēruma pieteikumu kopīga izskatīšana ārpus ES (dalībvalstu vēstniecībās vai konsulārajos dienestos) varētu dot pozitīvus rezultātus tādā ziņā, ka varētu palīdzēt cīņā ar cilvēku tirdzniecību un samazinātu ar to saistīto nāves gadījumu skaitu jūrā. Lai gan nav paredzams, ka kopīga izskatīšana jebkādā veidā pazeminātu standartus attiecībā uz patvēruma pieteikumu izskatīšanu, nopietni būtu jāpievēršas šādas izskatīšanas radītu risku novēršanai.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata “Migrācija un mobilitāte: ES izglītības sistēmu problēmas un iespējas””

COM(2008) 423 galīgā redakcija

(2009/C 218/17)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 3. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Zaļā grāmata “Migrācija un mobilitāte: ES izglītības sistēmu problēmas un iespējas””

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 10. decembrī. Ziņotājs – SOARES kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 142 balsīm par, 1 pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads.

1.1. Zaļajā grāmatā par tematu “Migrācija un mobilitāte: ES izglītības sistēmu problēmas un iespējas” (COM(2008) 423 galīgā redakcija) aplūkota pašlaik lielākā izglītības sistēmu problēma, kura bijusi aktuāla arī agrāk, taču pēdējos gados kļuvusi nopietnāka un izplatītāka, proti, skolās ir liels skaits bērnu no migrējušām ģimenēm, kuru sociāli ekonomiskais stāvoklis ir slikts.

1.2. Komisija uzskata, ka būtu lietderīgi apspriesties ar ieinteresētajām personām par migrantu bērnu izglītības politiku. Minētās personas aicinātas paust viedokli par:

— politikai izvirzītajiem uzdevumiem;

— to, kā ar politikas palīdzību vislabāk varētu risināt minētās problēmas;

— iespējamo Eiropas Savienības nozīmi, atbalstot dalībvalstis minēto problēmu risināšanā, kā arī,

— Direktīvas 77/486/EEC nākotni.

1.3. EESK uzskata, ka tas ir sarežģīts un grūts jautājums, kuru var risināt dažādi, bet visi risinājumi ir vienlīdz lietderīgi un nozīmīgi. Tomēr metodoloģisku apsvērumu dēļ Komiteja centīsies atbildēt tikai uz pieciem Komisijas uzdotajiem jautājumiem, izsakot arī dažas vispārīgas piezīmes.

2. Vispārīgas piezīmes.

2.1. EESK pilnībā piekrīt zaļās grāmatas ievadā paustajam Komisijas viedoklim, ka lielais migrantu izcelsmes skolēnu skaits

nav problēma, bet gan izaicinājums. Dokumentā minētais jautājums atbilstoši analizēts, aplūkojot gandrīz visus aspektus.

2.2. Tomēr, lietojot tik plašas definīcijas kā “bērni no migrējušām ģimenēm”, “migrantu bērni” un “migrantu izcelsmes skolēni”, kas attiecas uz bērniem no trešām valstīm, kā arī bērniem no ES dalībvalstīm, kuri nedzīvo savas izcelsmes valstī, zaļā grāmata var radīt iespaidu, ka cilvēku apstākļi ir vienādi, kaut gan būtībā viņu stāvoklis ir ļoti atšķirīgs.

2.3. Patiesībā neviens neapšaubā, ka būt Eiropas pilsonim nav tas pats, kas būt piederīgam valstij, kura neietilpst ES sastāvā. Pati Komisija atzīst, ka minētās definīcijas izmantošana saistīta ar risku, norādot, ka Eiropas pilsoņiem, atšķirībā no trešo valstu pilsoņiem, ir tiesības brīvi pārvietoties Eiropas Savienības teritorijā. Komisija pamato savu izvēli ar to, ka tā lieto kritērijus, kas izmantoti datu avotos (PIRLS un PISA) ⁽¹⁾.

2.4. EESK izprot Komisijas vēlmi zaļajā grāmatā aptvert visus bērnus, kuru vecāki nav uzņēmējas valsts valstspiederīgie, jo visiem bērniem jāsaņem viņu stāvoklim atbilstošs atbalsts. Komiteja tomēr uzskata, ka šī jautājuma risināšanai būtu jāizvēlas iepriekš minētā divpusējā pieeja: no vienas puses, Eiropas pilsoņu bērni un, no otras puses, trešo valstu pilsoņu bērni.

⁽¹⁾ PIRLS — “Progress in International Reading Literacy Study” (“Starptautiskais Lasītprasmes novērtēšanas pētījums”) — pētījums, ko veikusi Starptautiskā Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija (IEA); PISA — “Programme for International Student Assessment” (“Starptautiskā Skolēnu novērtēšanas programma”) — pētījums, ko veikusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO).

2.5. Šajā atzinumā nav aplūkota migrācijas parādība, bet gan izglītības sistēmu nozīme imigrantu — galvenokārt migrantu bērnu — integrācijas uzlabošanā. Tajā ņemti vērā vairāki EESK atzinumi par imigrācijas jautājumiem, kas ir nozīmīgs teorētisko zināšanu avots. ⁽¹⁾

2.6. Veiksmīga imigrantu integrācija ir cieši saistīta ar migrantu bērniem pieejamo izglītību un viņu panākumiem mācībās. Šī saikne ir nenoliedzama, un tai var būt nozīmīga ietekme uz Eiropas sociālās kohēzijas politiku, demokrātijas stabilitāti un pat ekonomikas attīstību ilgtermiņā.

2.7. Jo agrāk un veiksmīgāk noritēs migrantu bērnu un jauniešu integrācija skolās, jo labāk viņiem veiksies mācībās un turpmākajā izglītībā. Tāpēc ir jāuzsver pirmsskolas izglītības nozīme, jo minētajā posmā tiek veidots pamats panākumiem izglītības un sociālajā jomā.

2.8. Lai arī dati skaidri liecina, ka migrantu izcelsmes bērniem, kuri apmeklē skolu no agras bērnības, kopumā ir labāki sasniegumi mācībās, tas tomēr nenozīmē, ka šādi skolēni iestāties augstskolā vai atradīs labu darbu.

⁽¹⁾ No vairāk nekā 50 EESK atzinumiem par šo tematu īpaši jāmin šādi: atzinums par tematu "Paziņojums par atvērto metodi imigrācijas un patvēruma meklēšanas politikas saskaņošanai", ziņotāja — *zu Eulenburg* kdze (OV C 221, 17.09.2002.); atzinums par tematu "Nosacījumi par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos studiju, profesionālas apmācības vai brīvprātīga dienesta nolūkos", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 133, 06.06.2003.); atzinums par tematu "Priekšlikums par Eiropas Parlamenta un Padomes regulu, ar ko nodibina finansiālas un tehniskas palīdzības programmu trešām valstīm migrācijas un patvēruma meklēšanas jomā", ziņotāja — *Cassina* kdze (OV C 32, 05.02.2004.); atzinums par tematu "Paziņojums par imigrāciju, integrāciju un nodarbinātību", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 80, 30.03.2004.); atzinums par tematu "Eiropas Savienības pilsonības pieejamība" (pašiniciatīvas atzinums), ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 208, 03.09.2003.); atzinums par tematu "Starptautiskā konvencija par migrējošo darba ņēmēju tiesību aizsardzību" (pašiniciatīvas atzinums), ziņotāja — *Pariza Castaños* kgs (OV C 302, 07.12.2004.); atzinums par tematu "Imigrācija ES un integrācijas politika: reģionālo un vietējo pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība", pašiniciatīvas atzinums, ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 318, 23.12.2006.); atzinums par tematu "Kopienas imigrācijas un sadarbības ar izcelsmes valstīm politika attīstības veicināšanai" (pašiniciatīvas atzinums), ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 44, 16.02.2008.); atzinums par tematu "Plašākai pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas veicināšanā Kopienas līmenī paredzēta foruma struktūras, organizācijas un darbības elementi" (pašiniciatīvas atzinums), ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (OV C 27, 03.02.2009.); atzinums par tematu "Mazākumtautību integrācija — romi", ziņotāja — *Sigmund* kdze, līdzziņotāja — *Sharma* kdze (OV C 27, 03.02.2009.); atzinums par tematu "Eiropas kopējā imigrācijas politika: principi, darbības un mehānismi", ziņotājs — *Pariza Castaños* kgs (CESE 342/2009, 25.02.2009. (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts).

2.9. No otras puses, jo neatkarīgāka un apzinātāka būs turpmākās profesijas izvēle un jo vairāk pūļu veltīsim, lai nodrošinātu migrantu izcelsmes bērnu un jauniešu panākumus izglītības jomā, jo lielāki būs sociālie, ekonomiskie un politiskie ieguvumi.

2.10. Integrācijas procesā skolām ir īpaša nozīme, jo tur veidojas pirmie sociālie kontakti ārpus ģimenes. Ja skolas tā vietā, lai palīdzētu mazināt migrantu ģimeņu sociāli ekonomisko apstākļu ietekmi, veicina atstumtību, diskrimināciju vai segregāciju, būs grūti panākt veiksmīgu integrāciju, un cietīs visa sabiedrība kopumā.

2.11. Tādēļ ideja par skolām, kurās mācītos pārsvarā vai vienīgi migrantu bērni, nav atbalstāma, lai gan pirmajā mirklī šķiet, ka šāda ierosinājuma pamatā ir labi motīvi. Skolām jāatpoguļo attiecīgās kopienas sociālā struktūra, un tās nedrīkst kļūt par vienas sabiedrības grupas "geto". Migrantu izcelsmes skolēnu fiziska un sociāla izolācija īpaši migrantiem izveidotās skolās parasti ir cieši saistīta ar migrantu dzīvošanu nošķirtībā, kas var būt arī minēto skolēnu izolācijas cēlonis.

2.12. Izglītības iestādēm īpaša uzmanība jāvelta skolotājiem, jo viņi ir galvenie izglītības procesa dalībnieki un tieši atbildīgi par skolēnu panākumiem mācībās. Profesionālās izaugsmes iespējas, labs atalgojums un jo īpaši sākotnējā un turpmākā apmācība, kas atbilst jaunajai situācijai, ir nozīmīgi faktori, lai sasniegtu labus rezultātus. ⁽²⁾

2.13. Tādēļ būtu lietderīgi palielināt to skolotāju skaitu, kuri pārstāv dažādas etniskās grupas ar atšķirīgām kultūras tradīcijām, jo viņu piemērs varētu kalpot kā iedrošinājums un palīdzētu uzlabot skolēnu pašapziņu. Lai to panāktu, jāpārskata skolotāju darbā pieņemšanas kritēriji un kārtība, kā arī jāpiešķir atbilstoši līdzekļi.

2.14. Valsts valodas zināšanas ir priekšnoteikums panākumiem mācībās. Minētā problēma līdz šim nav atbilstoši risināta, jo valdība maldīgs uzskats, ka spēja sazināties liecina par valodas zināšanu. Mērķorientēts atbalsts šajā jomā, pasākumi, lai nodrošinātu, ka bērni sāk apmeklēt skolu pēc iespējas ātrāk (no agras bērnības), skolu un skolēnu vecāk sadarbība, lai arī viņiem nodrošinātu nodarbības valsts valodā — tās ir dažas stratēģijas, kas būtu īstenojamas, lai risinātu šo īpaši sarežģīto problēmu.

⁽²⁾ Skatīt EESK atzinumu "Skolotāju izglītības kvalitātes uzlabošana", ziņotājs — *Soares* kgs (OV C 151, 17.06.2008).

2.15. Imigrantu izcelsmes vecāku iesaistīšana visā izglītības procesā, viņu un vietējās kopienas ģimeņu mijiedarbības nodrošināšana, kā arī viņu zināšanu un pieredzes novērtēšana ir faktori, kas sekmē ne tikai skolēnu, bet arī visu migrantu kopienu integrāciju gan skolu, gan sabiedrības dzīvē. Tādēļ ir svarīgi, ka skolās darbojas skolotāju palīgi un kultūras vidutāji. ⁽¹⁾

3. EESK viedoklis.

3.1. Zaļajā grāmatā minēti četri temati, un par katru no tiem formulēti vairāki jautājumi:

A. Stratēģiskie uzdevumi.

Kādi ir svarīgākie stratēģiskie uzdevumi, kas saistīti ar labas izglītības nodrošināšanu bērniem no migrējušām ģimenēm? Vai ir vēl kādi citi uzdevumi, kas jāņem vērā līdztekus šajā dokumentā norādītajiem?

B. Stratēģiskie pasākumi.

Kādi ir stratēģiskie pasākumi, kas jāīsteno, risinot šos uzdevumus? Vai jāņem vērā kādas citas politikas stratēģijas un pieejas, kuras neaptver šajā dokumentā minētās?

C. Eiropas Savienības nozīme.

Kādi pasākumi ar Eiropas programmu palīdzību būtu veicami, lai pozitīvi ietekmētu bērnu no migrējušām ģimenēm izglītību?

Kā šie jautājumi jārisina izglītības un apmācības atklātās koordinācijas metodes ietvaros? Vai uzskatāt, ka plašāk jāpēta iespējamie rādītāji un/vai etalonkritēriji, lai šai politikā vēl vairāk uzmanības pievērstu izglītības līmeņa atšķirībām?

D. Direktīvas 77/486/EEK nākotne.

Kā, ņemot vērā Direktīvas 77/486/EEK īstenošanas vēsturi un migrācijas plūsmu mainīgo raksturu kopš tās pieņemšanas, minētā direktīva varētu atbalstīt dalībvalstu politiku šajos jautājumos? Vai direktīvu būtu ieteicams atstāt negrozītu vai arī tā jāpielāgo vai jāatceļ? Kādas būtu alternatīvas pieejas, lai atbalstītu dalībvalstu politiku minētajā direktīvā aplūkotojos jautājumos?"

⁽¹⁾ Šis un citas idejas ir izklāstītas 2008. gada aprīlī publicētajā ziņojumā par tematu "Education and Migration – Strategies for integrating migrant children in European schools and societies. A synthesis of research findings for policy-makers", ko publicējusi NESSE (Eiropas Komisijas atbalstīta zinātnieku apvienība, kas pēta izglītības un apmācības sociālos aspektus) (http://www.nesse.fr-nesse-nesse_top-activites-education-and-migration).

3.2. Stratēģiskie uzdevumi.

3.2.1. Iespējams, ka pašlaik lielākais stratēģiskais uzdevums Eiropā ir radīt integrētu izglītības sistēmu sabiedrībā, kas kļūst arvien mazāk integrēta — gan tādēļ, ka palielinās atšķirtības starp bagātājiem un nabadzīgajiem un vienlaikus arī sociālā atstumtība, gan arī tādēļ, ka imigrācijas jomā īstenotā migrācijas politika kopumā ir kļuvusi stingrāka. Īpaša uzmanība jāvelta migrantu sociālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem, jo nonākšana sociāli nelabvēlīgā stāvoklī būtiski ietekmē izglītības iespējas.

3.2.2. Daudzu miljonu imigrantu integrācija ar izglītības palīdzību ir ļoti grūts uzdevums, un tā analīzi nevar veikt, neņemot vērā šādus aspektus: ārvalstnieku tiesiskais statuss, kas ietekmē viņu piekļuvi obligātās pamatizglītības sistēmai ⁽²⁾; migrantu bez personu apliecinošiem dokumentiem juridiskā statusa noteikšanas kārtība; šķēršļi, kas kavē ģimeņu apvienošanos; vīzu piešķiršanas kritēriji, kas dažkārt ir pretrunā cilvēka pamattiesībām (piemēram, prasība veikt DNS testus, lai pierādītu radniecību), kā arī citi pasākumi.

3.2.3. Minētos vispārējas nozīmes jautājumus nedrīkst atstāt bez ievēribas, izglītības politikas jomā pieņemot lēmumus, kas ietekmē miljoniem bērnu un jauniešu no migrējušām ģimenēm. Skolu izveidošana vai attīstība nenotiek atrauti no apkārtējās sociālās vides. Skolas ir sabiedrības spogulis, bet tās var arī veicināt būtiskas pārmaiņas sabiedrībā.

3.2.4. Bērnu integrāciju neveicina tādas izglītības reformas, kuru īstenojami izglītību vērtē kā vienu no uzņēmējdarbības veidiem, izglītības jomā ievieš uzņēmējdarbības terminus (skolēnus un vecākus saucot par "patērētājiem/lietotājiem", bet skolotājus par "pakalpojuma sniedzējiem") un uzskata, ka skolēnu sniegums ir vienīgais viņu vērtēšanas kritērijs. Izglītības jomā jāatgriežas pie izpratnes, ka bērnu un jauniešu tiesības uz izglītību ir viens cilvēka pamattiesību veidiem.

3.2.5. Tā kā izglītība vēl joprojām ir dalībvalstu kompetencē, Eiropas Savienībai nebūs viegli praksē apliecināt, ka tā spēj koordinēt pasākumus, kas jāīsteno, lai sasniegtu pēc iespējas augstāku integrācijas pakāpi. No vienas puses, atzīstam, ka migrācija ir parādība, kas ietekmē visu ES, taču attiecīgie politiskie pasākumi vēl joprojām tiek izstrādāti valstu līmenī, un tā ir pretruna, ko var atrisināt tikai tad, ja būs politiskā griba ciešāk koordinēt minētos pasākumus.

⁽²⁾ Vācijā "ārvalstnieka" tiesiskais statuss bieži atbrīvo no vispārējā pienākuma regulāri apmeklēt skolu. Tomēr saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 14. pantu "Ikvienai personai ir tiesības uz izglītību, kā arī (...) iespēju saņemt bezmaksas obligāto izglītību".

3.2.6. Eiropas Savienībai, tātad, ir jāatzīst, ka valstu līmenī ir grūti pārvarēt grūtības milzīgo migrācijas plūsmu pārvaldībā un, Eiropas izglītības sistēmās palielinoties no trešām valstīm ieceļojušo skolēnu un studentu skaitam, tai būs jārada vajadzīgie politiskie instrumenti, lai risinātu minēto problēmu.

3.2.7. Arī pieaugušo izglītības jomā imigrantu stāvoklis ir nelabvēlīgs. Daudzi no viņiem neiesaistās tālākizglītības pasākumos, un viņiem galvenokārt tiek piedāvāti kursi valodas prasmju apgūšanai. Pieaugušo izglītības iestādēm lielāka uzmanība jāvelta visai minēto iedzīvotāju mērķa grupai. Imigrantiem jāpaver iespēja piedalīties visosursos, kas tiek piedāvāti. Tāpēc pieaugušo izglītības programma ir jāpaplašina, iekļaujot tādus priekšmetus kā kultūra, politika un ģimenes plānošana, veselība, sociālās prasmes utt.

3.2.8. Pašreizējā ekonomiskā krīze ir vēl viena politiska problēma, kas varētu ietekmēt ikvienu lēmumu. Bezdarba palielināšanās, sociālās nodrošināšanas sistēmu problēmas, kuras dažās valstīs apdraud tur izveidoto sociālās aizsardzības modeli, varētu izraisīt rasisma un ksenofobijas izpausmes, kas ir pretunā demokrātiskās Eiropas vērtībām. Gan skolās, gan sabiedrībā, kuras daļa ir arī skolas, jāpievērš īpaša uzmanība minētajām parādībām, lai tās nepieļautu un vajadzības gadījumā arī rīkotos.

3.3. Stratēģiskie pasākumi.

3.3.1. Dalībvalstu svarīgākais uzdevums un pienākums ir nodrošināt imigrantu integrāciju sabiedrībā. Jānodrošina, ka izglītības sistēma ir pieejama visiem bērniem un jauniešiem, nepieļaujot viņu atlasī atkarībā no sociālā stāvokļa. Jāvelta arī pūles, lai tiktū atzītas migrantu izcelsmes skolēnu / migrantu bērnu tiesības uz panākumiem izglītības jomā.

3.3.2. Tāpēc izglītības jomā īstenojama stratēģija, kuras svarīgākie elementi ir:

- kvalitatīvi augstvērtīga, bezmaksas un visiem pieejama izglītības sistēma;
- politika, kas respektē arī etniskās, sociālās, kultūras, ekonomiskās un dzimumu atšķirības un izmanto pastāvošās iespējas;
- cieņa pret visu migrantu kopienu īpašajām iezīmēm, kuras jāņem vērā, izstrādājot mācību programmas, lai veicinātu starpkultūru izpratni skolās;
- pedagogi, kuri spēj izprast migrantu izcelsmes skolēnu vajadzības, kuriem nodrošināts atbalsts un nepārtraukta apmācība, kas vajadzīga, lai sasniegtu izglītības mērķus, kā arī skolotāju palīgi, kas prot skolās pārstāvēto kopienu valodas un pārzina to kultūras tradīcijas. Tālab skolu darbā būtu lietderīgi iesaistīt dažādus speciālistus (piemēram, lai skolās īstenotu plašas sociālā darba programmas);
- labāka piekļuve globālajam tīmeklim, jo tas ir viens no līdzekļiem migrantu bērnu izglītības uzlabošanai un nozīmīgs instruments izglītības panākumu nodrošināšanai ES. Tādēļ atzinīgi vērtējams ir ierosinājums, ka sadarbībā ar vietējo pašvaldību atbalstītajām vietējām bibliotēkām vai uzņēmumiem, kas vēlētos ziedot lietotas datoriekārtas, jāveido jauniešu klubi un kopienu centri ar piekļuvi internetam;
- “ilgtspējīga” izglītības sistēma: valodas prasmju apguve jāveicina ne tikai bērna dzīves pirmajos gados un pirmsskolas izglītības posmā. Tā jāturpina visā bērna izglītības procesā, un tā nedrīkst aprobežoties ar uzņēmējas valsts valodas apguvi. Lai apgūtu tehnisko un profesionālo valodu, īstenojama starpdisciplīnu pieeja un jānodrošina atbilstoša visu priekšmetu skolotāju apmācība. Līdztekus kursiem uzņēmējas valsts valodā, jāpiedāvā arī kursi valodās, kas tiek lietotas skolēnu ģimenēs. Daudzvalodības saglabāšana un veicināšana ir jāparedz visu skolu mācību programmās;
- programma “padomdevējs/draugs”, kas īstenojama, lai gados vecāki un pieredzējušāki skolēni sniegtu atbalstu jaunākiem skolēniem;
- migrantu bērnu un vietējo bērnu dialogs, jo tas palīdzētu izskaust aizspriedumus un sekmētu integrāciju;
- migrantu izcelsmes skolēnu vecāku iesaistīšana: vecākiem ir ļoti liela nozīme, un tādēļ viņiem tuvāk jāiepazīstas ar izglītības sistēmu un profesionālās izglītības iespējām. Viņi ir arī jārosina paust savu viedokli;
- plašs pieaugušo izglītības kursu klāsts visiem imigrantiem neatkarīgi no tā, vai viņiem ir bērni skolas vecumā (īemesli minēti iepriekš⁽¹⁾); kā arī,

(¹) Skatīt 3.2.7. punktu.

— “starpkultūru” prasmju veicināšana, tajā skaitā stipendiju un finansiālā atbalsta piešķiršana, lai mazinātu to cilvēku skaitu, kas nepietiekamas izglītības dēļ nonāk nelabvēlīgākā stāvoklī (pasākumi ne tikai migrantu izcelsmes skolēniem).

3.3.3. Jāuzsver, ka līdztekus vispārējiem risinājumiem, ņemot vērā migrantu īpašās vajadzības (piemēram, veselības aprūpes, darba tirgus un pienācīga mājokļa pieejamība), īpaši risinājumi jāmeklē izglītības jomā, piemēram, mācību materiālu pārskatīšana, lai nodrošinātu, ka imigranti tajos netiek attēloti negatīvi, ārpuskolas pasākumi integrācijas uzlabošanai, izglītības sistēmu pieejamība jau no agras bērnības, līdzekļi skolotāju sākotnējai apmācībai un tālākizglītībai, kā arī skolotāju palīgu, vēlams migrantu izcelsmes, darbā pieņemšanai.

3.3.4. Pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana ir ne vien vēlama, bet tā arī uzskatāmi liecina par demokrātijas kvalitāti sabiedrībā un izglītības sistēmā un būtiski ietekmē imigrantu integrāciju. Vecāku apvienības un ar izglītību saistītie sociālie dalībnieki var sekmēt integrētas sabiedrības un tāda pilsoņu kopuma veidošanos, kas respektē atšķirības un saprot spēcīgas sociālās kohēzijas nozīmību.

Vairākās valstīs pieņemtais politiskais lēmums piešķirt legālajiem imigrantiem tiesības balsot vietējās vēlēšanās ir jāatbalsta un jāveicina, jo šāds lēmums liecina par imigrantu integrēšanos uzņēmējvalsts sabiedrībā un stiprina cilvēku piederības sajūtu.

3.4. Eiropas Savienības nozīme.

3.4.1. Pieņemot un īstenojot jauno Lisabonas līgumu, Eiropas Savienībai jāpanāk, ka dalībvalstis turpina īstenot imigrantu integrācijas politiku un nodrošina it īpaši bērnu tiesības uz izglītību un dzimtās valodas apgūšanu, kā arī migrantu izcelsmes skolēnu vecāku līdzdalības tiesības, lai uzlabotu viņu prasmes un viņi spētu atbalstīt bērnus izglītības procesā un ar to saistītu lēmumu pieņemšanā.

3.4.2. Eiropas Savienība varētu rosināt dalībvalstis lietot atklātās koordinācijas metodi un veikt salīdzinošus pētījumus un īstenot pētniecības programmas, kas ļauj apzināt un izplatīt labākās prakses piemērus un atbalstīt novatoriskas iniciatīvas, lai Eiropas līmenī savlaicīgi brīdinātu par iespējamām problēmām, kuras dažkārt ir grūtāk pamanāmas valstu līmenī. Turpmāk izklāstīti vairāki praktiski priekšlikumi, kā sasniegt minētos mērķus.

3.4.3. Ļoti vērtīgs politikas pasākums varētu būt rādītāju un kritēriju noteikšana, tādējādi panākot, ka pasākumi tiek īstenoti, lai novērstu ne tikai neveiksmes mācībās, bet arī objektīvās grūtības, ar kurām migrantu izcelsmes skolēni saskaras viņu īpašo apstākļu dēļ. Lai nepieļautu, ka skolēni pārāgri pamet skolu vai apmeklē to neregulāri, galvenokārt jāīsteno programmas sociāla darba veidošanai skolās.

3.4.4. Lietojot atklāto koordinācijas metodi, ierosinām izmantot šādus kritērijus: visu skolēnu (ne tikai skolēnu no imigrantu ģimenēm) sociālais un ekonomiskais stāvoklis; visu obligāto izglītību ieguvušo skolēnu (ne tikai skolēnu no imigrantu ģimenēm) skaits; migrantu izcelsmes pedagoģisko darbinieku skaits; pedagoģiskā personāla starpkultūru prasmes; sociālās mobilitātes iespējas izglītības sistēmā; daudzvalodības veicināšana valsts izglītības sistēmā, kā arī izglītības sistēmu pieejamība visiem bērniem un jauniešiem.

3.4.5. Ļoti svarīgi ir arī nodrošināt, ka Eiropas Parlaments tiek tieši iesaistīts to priekšlikumu un pasākumu izstrādē, uzraudzībā un novērtēšanā, kuru mērķis ir novērst sociālo izslēgšanu un sociālo atstumtību Eiropas Savienībā.

3.5. Direktīvas 77/486/EEK nākotne.

3.5.1. Direktīva 77/486/EEK bija nozīmīgs solis, lai politiskajā darba kārtībā iekļautu jautājumu par visu imigrantu izcelsmes bērnu tiesībām uz izglītību. Kaut arī minētā rīcība bija pareiza un vērtējama atzinīgi, nevaram noliegt, ka direktīva attiecas tikai uz Eiropas pilsoņu bērniem un tā izstrādāta, pamatojoties uz pieņēmumu, ka integrācijas pamatā ir vienīgi valodas apguve. Turklāt direktīvas ieviešana ir bijusi nevienmērīga, un trīsdesmit gadus pēc tās stāšanās spēkā direktīva joprojām nav pilnībā transponēta ES pašreizējo dalībvalstu tiesību aktos.

3.5.2. Direktīva 77/486/EEK ir vēsturiski un politiski nevecojusi un neatbilst mūsdienu integrācijas vajadzībām, tādēļ tajā ir jāizdara būtiski labojumi, ņemot vērā attīstības tendences migrācijas jomā. ES un dalībvalstīm arī turpmāk liela uzmanība jāvelta valodas apgūšanas jautājumam, taču EESK uzskata, ka šajā jautājumā direktīvai ir jābūt tālejošākai un jāaptver citi aspekti, lai tā sekmētu migrantu un viņu bērnu sociālo, ekonomisko un politisko integrāciju.

3.5.3. Jaunajā direktīvā ir jāņem vērā, ka imigrantu integrācija vietējā kopienā ir daudz sarežģītāks uzdevums nekā viņu bērnu integrācija izglītības sistēmā. Taču pēdējam procesam ir īpaša nozīme, lai imigrantus veiksmīgi integrētu vietējā kopienā.

3.5.4. Tāpēc jaunajā direktīvā jāņem vērā ne tikai ar valodu saistītie jautājumi (tie joprojām ir svarīgākie jautājumi), bet arī visaptverošākā un vienotākā veidā jārisina jautājumi, kas skar bērnu un jauniešu integrāciju izglītības sistēmās.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes ieteikumam par Eiropas pasākumiem reto slimību jomā”

COM(2008) 726 galīgā redakcija – 2008/0218 (CNS)

(2009/C 218/18)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 28. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes ieteikumam par Eiropas pasākumiem reto slimību jomā”,

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 4. februārī. Ziņotāja — CSER kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (2009. gada 25. februāra sēdē), ar 162 balsīm par, 4 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 EESK atzinīgi vērtē Padomes ieteikuma priekšlikumu un atbalsta Eiropas līmenī saskaņotus pasākumus, kuru mērķis ir noteikt, definēt un klasificēt reti sastopamās slimības.

1.2 EESK piekrīt, ka jāizveido valstu un reģionālie speciālo zināšanu centri, kā arī jāveicina un jāatbalsta to līdzdalība Eiropas references tīklos.

1.3 EESK atzinīgi vērtē to, ka tiek atbalstīti un saskaņoti pētniecības pasākumi reto slimību jomā un veikti pasākumi, lai sekmētu koordinācijas projektus, kuru mērķis ir optimāli izmantot nelielos pieejamos resursus un panākt ciešāku starptautisko sadarbību.

1.4 Lai apkopotu Eiropas pieredzi reti sastopamo slimību jomā, EESK iesaka ņemt vērā arī intelektuālā īpašuma tiesības un nodrošināt atbilstošas garantijas.

1.5 EESK atbalsta nacionālo plānu izstrādi, bet uzskata, ka 2011. gads ir pārāk īss termiņš, lai plānus sagatavotu pietiekami detalizēti.

1.6 Komiteja atzinīgi vērtē valsts un reģionālo centru apzināšanu līdz 2011. gadam, taču norāda, ka šā uzdevuma izpilde būs atkarīga no atbilstošas nacionālo plānu izstrādes.

1.7 EESK iesaka izveidot Eiropas līmeņa koordinācijas un informācijas apriņķi un izstrādāt vienotu un standartizētu

tehnisko terminoloģiju, lai atvieglotu dažādu profesionālo kultūru pārstāvju sadarbību. Komiteja arī iesaka sagatavot tādu praktisku rokasgrāmatu, kurā būtu atspoguļotas nozares īpatnības.

1.8 EESK iesaka izstrādāt īpašu informācijas un ziņojumu sniegšanas sistēmu, kas nodrošinātu tādu references tīkla un “mobila pakalpojuma” darbību, lai attiecīgā informācija būtu pieejama ikvienai ieinteresētajai personai.

1.9 Komiteja ir gandarīta par to, ka ir paredzēts veikt arī sociālo zinātņu pētījumus, lai noskaidrotu vajadzības reto slimību jomā.

1.10 EESK iesaka katrā dalībvalstī izveidot reto slimību centrus, kas varētu veikt pētniecības institūtu, veselības aprūpes iestāžu un dienestu un valsts iestāžu darba saskaņošanu.

1.11 EESK iesaka, lai nacionālie reti sastopamo slimību centri veiktu uzdevumus, kas saistīti ar datu apkopošanu, akreditāciju, metodoloģiju un koordināciju.

1.12 Komiteja iesaka valstu stratēģijas reto slimību jomā iekļaut veselības aizsardzības un aprūpes nacionālajos plānos.

1.13 EESK iesaka pāriet no projektu finansēšanas uz ilgtermiņa finansējumu, lai efektīvi un lietderīgi izmantotu resursus un īstenotu pacientu tiesību aizsardzību.

1.14 Komiteja iesaka izvērtēt pacientu apvienību, profesionālo organizāciju, pilsoniskās sabiedrības organizāciju un sociālo partneru līdzdalību, analizēt un novērtēt citās dalībvalstīs izveidoto references centru pieredzi, ņemot vērā pacientu intereses un tiesības.

1.15 Lai nodrošinātu atbilstošas garantijas, EESK iesaka sīkāk izpētīt veselības nozares profesionālo darbinieku mobilitātes iespējas, iesaistot arī profesionālās organizācijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un sociālos partnerus.

1.16 Lai veselības aprūpē mazinātu nevienlīdzību, EESK iesaka izskatīt līdzsvarotas resursu izmantošanas nosacījumus, jo ieteikumā izvirzīts mērķis nodrošināt veselības aprūpes pieejamību visiem pacientiem, kas slimo ar reti sastopamām slimībām.

1.17 EESK atbalsta Eiropas Savienības konsultatīvās komitejas reto slimību jomā (EUACRD) izveidi un iesaka, lai papildus dalībvalstu, attiecīgās rūpniecības un pacientu organizāciju pārstāvjiem un ekspertiem tajā būtu iesaistīti sociālie partneri un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, jo bez to līdzdalības nav iespējams izstrādāt valstu stratēģijas, kas ir viens no ieteikuma īstenošanas priekšnosacījumiem.

1.18 EESK iesaka starptautiskās veselības aizsardzības politikas ietvaros atbalstīt Eiropas dienu cīņai pret retām slimībām, nosakot to par Vispasaules dienu cīņai pret retām slimībām.

1.19 EESK atbalsta to, ka 5 gadus pēc ieteikuma pieņemšanas tiktu izstrādāts ziņojums par tā izpildi, ar nosacījumu, ka īstenošanas gaitā tiks veiktas vajadzīgās izmaiņas, ņemot vērā pacientu tiesības; EESK vēlas piedalīties ieteikuma īstenošanas pastāvīgā novērtēšanā.

2. Vispārīgas piezīmes.

2.1 Stāvokļa vispārīgs apraksts.

2.1.1 Kopienas rīcības programma reto slimību, tostarp ģenētisko slimību jomā bija pieņemta periodam no 1999. gada 1. janvāra līdz 2003. gada 31. decembrim [Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 29. aprīļa Lēmums Nr. 1295/1999/EK, ar kuru pieņem Kopienas rīcības programmu reti sastopamu slimību gadījumiem sabiedrības veselības aizsardzības darbības jomā (1999–2003)]; tajā noteikts, ka reti sastopama slimība ir tāda slimība, kas skar ne vairāk kā piecus no desmit tūkstošiem iedzīvotājiem Eiropas Savienībā. Šī definīcija izmantota arī Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 16. decembra Regulā (EK) Nr. 141/2000 par zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai.

2.1.2 Tā kā retās slimības nav plaši izplatītas un tās ir specifiskas, ir vajadzīga vispārēja pieeja, kuras pamatā būtu īpaši kompleksi pasākumi, lai nepieļautu tādu nopietnu saslimstību vai priekšlaicīgu mirstību, ko var novērst, kā arī, lai uzlabotu slimnieku dzīves kvalitāti un sociāli ekonomisko stāvokli.

2.1.3 Eiropas Komisijas izveidotās darba grupas par references tīkliem reto slimību jomā uzdevums būs izstrādāt pamatprincipus, darba metodes un Eiropas references centru atbilstības kritērijus. Šie jautājumi apskatīti arī Sestajā un Septītajā pētniecības un izstrādes pamatprogrammā.

2.1.4 Pasaules veselības organizācija (PVO) 2014. gadā plāno pieņemt Starptautiskās slimību klasifikācijas, kurā iekļautas arī reti sastopamās slimības, 11. redakciju. PVO ir aicinājusi Eiropas Savienības darba grupu reto slimību jomā piedalīties šo slimību kodifikācijā un klasifikācijā, uzņemoties konsultanta funkcijas.

2.1.5 Ja visas dalībvalstis ieviestu vienotu reto slimību definīciju, Eiropas Savienības ieguldījums ES un PVO sadarbībā būtu ievērojami lielāks, un tas veicinātu ES lomas palielināšanu veselības problēmu risināšanā visā pasaulē.

2.1.6 Viena no 2007. gadā pieņemtās Eiropas Veselības aizsardzības stratēģijas galvenajām prioritātēm ir personām, kas slimo ar reti sastopamām slimībām, nodrošināt to diagnostiku, ārstēšanu un vispusīgu informāciju.

3. Īpašas piezīmes.

3.1 Reto slimību definīcija un izplatība.

3.1.1 Reti sastopamo slimību jomā ir vajadzīga vispārēja pieeja, kuras pamatā būtu īpaši kompleksi pasākumi, lai nepieļautu tādu nopietnu saslimstību vai priekšlaicīgu mirstību, ko var novērst, kā arī, lai uzlabotu slimnieku dzīves kvalitāti un sociāli ekonomisko stāvokli.

3.1.2 Dati par reto slimību izplatību liecina, ka pastāv 5 000 līdz 8 000 reto slimību, kas skar aptuveni 6 % no ES iedzīvotājiem; tas nozīmē, ka ar reti sastopamām slimībām savas dzīves laikā slimo vai slimos 27 līdz 36 miljoni iedzīvotāju.

3.1.3 Vairums reto slimību ir ļoti reti sastopamas un skar vienu no 100 000 iedzīvotājiem vai pat mazāk. Personas, kas slimo ar reti sastopamām slimībām, kā arī viņu ģimenes locekļi ir īpaši izolēti un neaizsargāti.

3.1.4 Arī vecums, kad parādās pirmie reti sastopamas slimības simptomi, ir ļoti atšķirīgs: pusei no slimībām simptomi parādās jau piedzimstot vai bērnībā, bet otrai pusei — brieduma gados. Lielākā daļa reti sastopamo slimību ir ģenētiskas slimības, tomēr tās var izraisīt arī vides faktoru iedarbība grūtniecības laikā vai pēc tās, bieži vien saistībā ar ģenētisku noslieci. Dažas retās slimības ir parasto slimību reti sastopamas formas vai komplikācijas.

3.2 Reto slimību atzīšanas un atpazīstamības trūkums.

3.2.1 Reti sastopamās slimības ir ļoti atšķirīgas pēc to smaguma pakāpes un izpausmes veida. Reto slimību pacientu paredzamais mūža ilgums ir ievērojami mazāks. Dažas no šīm slimībām ir sarežģītas, deģeneratīvas un izraisa hroniskus veselības traucējumus, bet citas, ja tās savlaicīgi diagnosticē un pienācīgi ārstē, ir savienojamas ar normālu dzīvesveidu. Bieži vien vienlaicīgi pastāv vairāki traucējumi, kuriem ir funkcionālas sekas. Šie traucējumi pastiprina izolētības sajūtu, var būt par iemeslu diskriminācijai un mazināt jebkādas izglītības, profesionālās un sociālās dzīves iespējas.

3.3 Reti sastopamo slimību politikas trūkums dalībvalstīs.

3.3.1 Lai gan reti sastopamās slimības būtiski palielina vispārējo saslimstību un mirstību, piemērotu kodifikācijas un klasifikācijas sistēmu trūkuma dēļ tās nav atpazīstamas veselības aprūpes informācijas sistēmās. Reti sastopamo slimību politikas trūkums un pieredzes trūkums kavē slimību savlaicīgu diagnosticēšanu un aprūti pacientu piekļuvi veselības aprūpei. Šo slimību diagnosticēšanas, ārstēšanas un pacientu rehabilitācijas jomā starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības. Dažādu dalībvalstu un/vai vienas dalībvalsts dažādu reģionu iedzīvotājiem nav vienādi pieejami specializēti veselības aprūpes pakalpojumi un zāles reto slimību ārstēšanai.

3.3.2 Pētījumiem, reto slimību diagnosticēšanai un ārstēšanai piešķirto līdzekļu apjoms dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs, un līdzekļu decentralizācija neveicina efektivitāti, jo daudzu pacientu ārstēšana notiek novēloti vai tās nav vispār.

3.3.3 Slimību diagnosticēšanai un ārstēšanai nepieciešamas speciālas zināšanas, bet resursu trūkuma dēļ pastāv lielas atšķirības, un daudziem pacientiem noteiktā diagnoze ir kļūdaina vai nepilnīga.

3.3.4 Ņemot vērā reto slimību īpašo raksturu — pacientu nelielo skaitu, nepietiekamas zināšanas un prasmes attiecīgajā jomā — būtiska nozīme un pievienotā vērtība ir starptautiskajai sadarbībai. Iespējams, ka reti sastopamās slimības ir vienīgā

veselības aizsardzības joma, kurā 27 valstu — ar to atšķirīgajām pieejām — sadarbība varētu būt patiesi efektīva un lietderīga. To atzinušas gan visas iesaistītās puses, gan arī politiķi valstu un Eiropas līmenī. Apvienojot ierobežotos resursus, varētu gūt labākus rezultātus. Datu vākšanas metodes (to veids un termiņi), kā arī paziņošanas prasības dalībvalstīs ir atšķirīgas. Paziņošanas prasību var attiecināt uz visiem iedzīvotājiem vai arī paredzēt datu vākšanu konkrētam mērķim. Vienotas datu un informācijas sistēmas ieviešana ir svarīgs priekšnoteikums preventīvas un vienlaikus efektīvākas veselības aizsardzības politikas izstrādei un īstenošanai, kā arī pētniecības veicināšanai dalībvalstu un ES līmenī. Tikpat svarīgi ir nodrošināt ieinteresēto personu piekļuvi datiem un informācijai.

3.3.5 Īpaši svarīgi ir uzlabot smagi slimu pacientu un viņu ģimenes locekļu dzīves kvalitāti un sekmēt viņu integrāciju sabiedriskajā un profesionālajā dzīvē; šo cilvēku ikdienu raksturo pastāvīga cīņa, lai pārvarētu atšķirību, fiziskus un morālus pārbaudījumus.

3.3.6 Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāv virkne nevalstisko organizāciju un pilsoniskās sabiedrības iniciatīvu, kuru mērķis ir informēt pacientus, kas slimo ar retām slimībām, izplatīt zinātniskās un klīniskās atziņas, uzlabot medicīniskās aprūpes un zāļu pieejamību par pieņemamu cenu, t.i., veicināt šādu slimnieku sociāli ekonomisko integrāciju. Šīm pilsoniskās sabiedrības iniciatīvām trūkst līdzekļu, tās nesaņem saskaņotu un koordinētu valdības atbalstu, ne arī koordinēta tīkla atbalstu, tādējādi pastāvīgi tiek apdraudētas pacientu tiesības. Starp pacientiem, viņu ģimenēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, speciālistiem un sociālajiem partneriem nav regulāras sadarbības. Attiecīgo veselības aprūpi un tās pieejamību raksturo lielas atšķirības un pieaugošas grūtības.

3.3.7 Reto slimību diagnosticēšana un ārstēšana ir dārga. Tā kā jauno tehnoloģiju izmantošanai un reti sastopamu slimību ārstēšanai nepieciešami ievērojami līdzekļi, ir būtiski svarīgi, lai katra dalībvalsts noteiktu un piemērotu visaugstāko iespējamo limitu.

3.3.8 Eiropas Komisija 2008. gadā publicēja paziņojumu par reti sastopamām slimībām un paziņojuma izstrādes gaitā uzsāka plašas publiskas konsultācijas, kas noslēdzās 2008. gada februārī.

3.3.9 Konsultāciju rezultāti apstiprināja, ka nepieciešami Kopienas līmeņa pasākumi. Padomes ieteikuma priekšlikums galvenokārt virzīts uz trim mērķiem:

- reti sastopamu slimību noteikšana un kodifikācija un reto slimību kodifikācijas un klasifikācijas sistēmas izveide Eiropas līmenī, lai sekmētu visu minēto slimību atzīšanu. Starptautiskās slimību klasifikācijas jaunās redakcijas izstrādē Komisija sadarbojas ar PVO, jo pasaules mērogā vislielākās iespējas noteikt reti sastopamu slimību dažādās formas ir tieši Eiropas Savienībā;
- pamatprincipu un politikas pamatnostādņu definēšana, lai izstrādātu nacionālos rīcības plānus; rosināt dalībvalstis izstrādāt tādu veselības aizsardzības politiku, kurā ņemtas vērā arī reti sastopamas slimības un kas nodrošina pacientiem vienlīdzīgu piekļuvi profilaksei, diagnosticēšanai, ārstēšanai un rehabilitācijai, un vispārīgā nozīmē — piekļuvi šiem pakalpojumiem, kā arī sniegt dalībvalstīm attiecīgu atbalstu;
- Padomes ieteikuma priekšlikumā norādīts, ka
 - dalībvalstīm jāizstrādā nacionālie rīcības plāni reto slimību jomā,
 - dalībvalstīm jāievieš atbilstoši retu sastopamu slimību definēšanas, kodifikācijas un klasifikācijas mehānismi,
 - jāveicina pētniecība reto slimību jomā, tostarp izmantojot pārrobežu sadarbību, un maksimāli jāizmanto ES sadarbības potenciāls pētniecības jomā,
 - jāapzina speciālo zināšanu centri un jāveicina to līdzdalība Eiropas informācijas tīklos,
 - dalībvalstīs jāapkopo speciālo zināšanu dati par reti sastopamām slimībām,
 - jāveic pasākumi, lai nodrošinātu pacientu un viņu pārstāvības organizāciju līdzdalību,
 - jāveido ciešāka sadarbība visās jomās, kurās pasākumi Kopienas līmenī var sniegt pievienoto vērtību kopīgu politisku pamatnostādņu izstrādē un to vispārējā atzīšanā Eiropā. Tie varētu būt mērķtiecīgi pasākumi pētniecības jomā, pasākumi saistībā ar references centriem un informācijas pieejamību, reti sastopamu slimību ārstē-

šanai paredzēto zāļu izstrādi, slimību diagnosticēšanu veicinoši pasākumi u.c., kas veidotu kopējo stratēģiju reto slimību jomā (piemēram, izmēģinājuma programmas, pētniecības un izstrādes programmas, Regulas (EK) Nr. 141/2000 par zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai piemērošanas uzraudzība).

3.3.10 Paziņojuma mērķis ir sekmēt vispārējas kopējas Eiropas stratēģijas izstrādi reto sastopamu slimību efektīvai atzīšanai, profilaksei, diagnosticēšanai un ārstēšanai, kā arī pētījumu veicināšanai šajā jomā. Tās mērķis ir arī stiprināt dalībvalstu sadarbību un sniegt atbalstu Eiropas informācijas tīklu un pacientu apvienību darbībai. Definējot un īstenojot jebkādu Kopienas politiku vai pasākumu, jānodrošina augsts veselības aizsardzības līmenis. Minētie pasākumi sekmēs vispārējā mērķa sasniegšanu, proti, stāvokļa uzlabošanu veselības jomā un Lisabonas stratēģijas nozīmīga rādītāja — veselīgas dzīves ilguma — palielināšanu. Lai to panāktu, ir labāk jāaskaņo dažādas Kopienas programmas un iniciatīvas, piemēram, ES veselības aizsardzības programmas, pētniecības un izstrādes pamatprogrammas, stratēģija par zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai, pārrobežu veselības aprūpes direktīva un citi ES vai dalībvalstu pasākumi.

3.3.11 Padomes ieteikuma priekšlikumā minēts, ka dalībvalstīm līdz 2011. gada beigām jāizstrādā vispārējas un integrētas stratēģijas reto slimību jomā un visos politikas izstrādes un lēmumu pieņemšanas posmos jāiesaista pacienti un to pārstāvības organizācijas. Minēto organizāciju darbībai nepieciešams aktīvs atbalsts, tostarp arī finansiāls atbalsts.

3.3.12 Lai arī EESK atbalsta valstu vispārēju un integrētu stratēģiju izstrādi, tā uzskata, ka ir jāpārskata izstrādes termiņi, lai vispārējā stratēģijā varētu ņemt vērā pacientu intereses. Šajā sakarā dalībvalstu līmenī ir jāizveido reto slimību jomā specializēti centri, kuri veiktu metodoloģijas izstrādes, datu apkopšanas, akreditācijas un koordinācijas pienākumus.

3.3.13 Lai nodrošinātu informācijas apriti ES līmenī, pētniecību, references centru apzināšanu un izveidi, ir jāizstrādā un jāpieņem kopīga un vienota tehniskā terminoloģija un diagnosticēšanas un ārstēšanas metodes. Tas būtu ne tikai pacientu interesēs, bet arī veselības aprūpes speciālistu un šīs nozares pakalpojumu sniedzēju interesēs. Tādēļ būtu lietderīgi sagatavot īsu šā sektora aprakstu jeb rokasgrāmatu dažādu profesiju pārstāvju sadarbībai reti sastopamu slimību, to diagnosticēšanas un ārstēšanas jomā.

3.3.14 Lai nodrošinātu Eiropas references tīkla izveidi, tā apzināšanu un "mobila pakalpojuma" sniegšanu, jāveic īpaši komunikācijas pasākumi un jāizveido ziņojumu sniegšanas sistēma, lai attiecīga informācija būtu pieejama ikvienai ieinteresētai personai.

3.3.15 Tā kā minēto pētniecības un pakalpojumu jaunā struktūra, iespējams, sekmēs intelektuālo jaunradi, jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu attiecīgu tiesisko aizsardzību.

3.3.16 EESK pauž gandarījumu par 2008. gada 29. februārī rīkoto pirmo Eiropas dienu cīņai pret reti sastopamām slimībām, un atbalsta ideju par vispasaules dienu cīņai pret reti sastopamām slimībām. Šī iniciatīva varētu rosināt starptautisku sadarbību, kas varētu būtiski sekmēt pētniecības un ārstēšanas efektivitāti. EESK uzskata, ka ir svarīgi veikt atbilstošus komunikācijas pasākumus, veicināt kultūru dialogu, tostarp pārvarēt valodu barjeru, uzlabot tehniskās iespējas, lai nodrošinātu ieinteresētajām pusēm (pacientiem, viņu ģimenes locekļiem, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem) piekļuvi vispusīgai un pareizai informācijai.

3.3.17 Vairākos iepriekšējos atzinumos Komiteja ir vēršusi uzmanību uz pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru būtisko nozīmi Kopienas vērtību saglabāšanā un piemērošanā, lai panāktu reālus uzlabojumus. Tādēļ Komiteja uzskata par būtisku, lai organizētas pilsoniskās sabiedrības dalībnieki un sociālie partneri varētu sniegt atbilstīgu ieguldījumu paziņojumā noteikto mērķu īstenošanā. Tā kā sabiedrība un sociālie partneri rada veselības aizsardzībai nepieciešamos resursus, tiem jāpiešķir stratēģiska loma šo resursu sadalē.

3.3.18 Lai mazinātu nevienlīdzību veselības aprūpes jomā, EESK iesaka izskatīt nosacījumus, kas sekmētu resursu līdzsvarotu izmantošanu, jo ieteikumā izvirzīts mērķis nodrošināt veselības aprūpes pieejamību visiem pacientiem, kas slimo ar reti sastopamām slimībām. Dalībvalstīs pieejamo līdzekļu apjoms ir atšķirīgs un arī to personu skaits, kuriem būtu jāsaņem ārstniecība, un to, kuri to saņem faktiski, ir krasi atšķirīgi.

3.3.19 EESK atbalsta saskaņotus pētniecības pasākumus, references centru apzināšanu un izveidi, jo tā var būt Eiropas Savienībai unikāla iespēja sniegt savu ieguldījumu veselības problēmu risināšanā pasaules mērogā. Minētā iespēja atbilst baltajā grāmatā "Kopā par veselību. ES stratēģiskā pieeja 2008.–2013. gadam" noteiktajam mērķim, proti, palielināt ES starptautisko nozīmi.

3.3.20 Eiropas Savienības konsultatīvās komitejas reto slimību jomā (*EUACARD*) izveide ir būtisks solis ceļā uz minēto mērķu sasniegšanu. EESK iesaka, lai konsultatīvās komitejas darbā līdzās dalībvalstu pārstāvjiem, ekspertiem, pacientu pārstāvības organizācijām un attiecīgās rūpniecības pārstāvjiem pastāvīgi piedalītos arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un sociālie partneri. Bez pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un sociālo partneru līdzdalības nebūs iespējams izstrādāt nacionālo stratēģiju, kas ir viens no ieteikuma īstenošanas priekšnosacījumiem.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK saistībā ar samazinātām pievienotās vērtības nodokļa likmēm”

COM(2008) 428 galīgā redakcija – 2008/0143 (CNS)

(2009/C 218/19)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 93. pantu 2008. gada 28. augustā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK saistībā ar samazinātām pievienotās vērtības nodokļa likmēm”,

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 2. februārī. Ziņotājs — SANTILLÁN CABEZA kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (2009. gada 25. februāra sēdē), ar 171 balsīm par un 7 balsīm atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. EESK atbalsta šajā priekšlikumā iekļautos Direktīvas 2006/112/EK tehniskos grozījumus, no kuriem daudzi ir būtiski. Tā tomēr pauž nožēlu par ierobežoto priekšlikuma piemērošanas jomu, kā iemeslu minot politiska konsensa trūkumu.

1.2. Kā minēts iepriekš, ir jāapsver jautājums par PVN piemērošanu energotaupību veicinošiem un videi draudzīgiem pakalpojumiem un precēm.

1.3. Attiecībā uz samazinātām PVN likmēm mājokļu atjaunošanas, remonta, pārbūves, uzturēšanas un tīrīšanas pakalpojumiem EESK pauž šaubas, vai ir pamatoti svītrot atsauci uz “sociālajiem” mājokļiem. Tā kā samazinātas likmes piemērot nav obligāti, šis lēmums ir jāpieņem katrai dalībvalstij.

1.4. Visām dalībvalstīm dodot iespēju piemērot samazinātas PVN likmes restorānu un ēdināšanas pakalpojumiem (ko dažas dalībvalstis noraida), tiek veicināti vienādi apstākļi, jo pašreizējo noteikumu režīmā konkurences izkropļojumu risks ir neliels. EESK atbalsta alkoholisko dzērienu izslēgšanu no to preču klāsta, kam var piemērot samazinātas likmes.

1.5. Attiecībā uz “kustama materiāla īpašuma nelielu remontu” dalībvalstu tiesību aktos būs jāprecizē, kuriem pakalpojumiem var piemērot samazinātas likmes, jo izmantotie termini ir plaši.

1.6. EESK ierosina diētiskos produktus, ko izmanto noteiktu slimību gadījumā, atbrīvot no PVN (skatīt atzinuma 4.8.6. punktu).

1.7. EESK ierosina izmainīt priekšlikuma kritēriju, lai automašīnu remonta un uzturēšanas pakalpojumus iekļautu III pielikumā saskaņā ar šā atzinuma 4.8.5.1. punktā minētajiem nosacījumiem.

1.8. EESK atbalsta samazinātu likmju piemērošanu plašākām preču un pakalpojumu kategorijām, ja tas ir savienojams ar īpašu budžeta resursu pieejamību dalībvalstīs, ekonomisko situāciju un iekšējā tirgus starp Eiropas Savienības dalībvalstīm interesēm.

1.9. EESK atzinīgi vērtē Komisijas centienus pilnībā saskaņot PVN, vienlaikus paužot nožēlu par ES Padomes pasivitāti attiecībā uz politiska lēmuma pieņemšanu.

2. Ievads.

2.1. Direktīvas priekšlikumu, uz ko attiecas šis atzinums, veido 2006. gada direktīvas (turpmāk “PVN direktīva”⁽¹⁾) **papildinājumi un tehniski pielāgojumi.**

⁽¹⁾ Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīva 2006/122/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV L 347, 11.12.2006.).

2.2. Komisijas mērķis ir uzsākt vairākas steidzamas reformas, lai atrisinātu "juridiskās un politiskās problēmas, kuras radušās vai nu direktīvas dažādu interpretāciju dēļ, vai arī tāpēc, ka nav vienādu noteikumu visām dalībvalstīm attiecībā uz dalībvalstu iespēju piemērot samazinātas likmes jomās, kurās netiek ietekmēta iekšējā tirgus pienācīga darbība".

2.3. Priekšlikuma mērķis ir dalībvalstīm piešķirt lielāku autonomiju un nodrošināt lielāku noteiktību, kā arī vienlīdzīgu attieksmi pret tām.

2.3.1. Lai arī priekšlikums neattiecas tikai uz MVU, kas ir viena no Lisabonas stratēģijas prioritārām darbības jomām, tas pozitīvi ietekmēs to darbību, jo attiecīgajās jomās darbojas daudzi MVU un priekšlikums nodrošinās juridisko noteiktību attiecībā uz to, ka šajās jomās pastāvīgi varēs piemērot samazinātas PVN likmes.

2.4. PVN direktīvā ir veiktas šādas četru veidu izmaiņas:

— iekļauti vietēji sniegtie pakalpojumi, tostarp ieviesti pastāvīgi, atjaunināti noteikumi par IV pielikumā (kas būs spēkā līdz 2010. gada 31. decembrim) minētajiem darbietilpīgiem pakalpojumiem. Pēc tam šo pielikumu svītros;

— svītroti panti vai punkti, kuriem bija pagaidu raksturs vai kas attiecās uz īpašām dalībvalstu situācijām, kuras vairs nav aktuālas;

— redakcionāli uzlabojumi;

— izmaiņas III pielikuma (kurā iekļauti to "preču un pakalpojumu saraksti, kam var piemērot 98. pantā minētās samazinātās likmes") redakcijā.

3. Jaunais III pielikums.

3.1. Redakcionālas izmaiņas vai papildinājumi noteiktās kategorijās.

3.1.1. 3. kategorija: **farmācijas līdzekļi**. Iekļauti "pretapaugļošanās un absorbējoši higiēnas līdzekļi", kas ietver sieviešu higiēnas līdzekļus un bērnu autiņus.

3.1.2. 4. kategorija: **iekārtas invalīdiem**. Iekļauti "aparāti un elektriskās, elektroniskās vai cita veida iekārtas un transportlīdzekļi, [...], tostarp šādu preču noma vai īre [...]". Priekšlikumā ir iekļautas arī iekārtas vai aparāti, kas īpaši izgatavoti vai pielāgoti invalīdiem (piemēram, tastatūras Braila rakstā, speciāli pielāgoti automobiļi).

3.1.3. 6. kategorija: **grāmatas**. Iekļautas "audiogrāmatas [...], CD-ROM vai jebkādi citi [līdzīgi] fiziski skaņas nesēji [...]". Kategorija ir paplašināta, lai ietvertu arī grāmatas, kas ierakstītas CD, CD-ROM vai jebkādā citā līdzīgā fiziskā skaņas nesējā, kurā pārsvarā reproducēts tāds pats informācijas saturs kā iespējamajās grāmatās.

3.1.4. 8. kategorija: **radio un televīzijas apraides pakalpojumi**. Precizējums, ka ar nodokli apliekama ir šo pakalpojumu sniegšana, nevis saņemšana.

3.1.5. 9. kategorija: **rakstnieku sniegtie pakalpojumi u.c.** Precizējums, ka kategorijā ietilpst arī pakalpojumi, "par kuriem atalgojumā pienākas autora honorārs". Izmaiņas, jo autora honorārs ir nevis ar PVN apliekams pakalpojums, bet gan atlīdzība par noteiktiem pakalpojumiem.

3.1.6. 16. kategorija: **apbedīšanas vai kremēšanas pakalpojumi**. Jaunās redakcijas mērķis ir nošķirt samazinātu likmju noteikšanu no sniegto pakalpojumu kvalitātes.

3.1.7. 18. kategorija: **ielu tīrīšana, atkritumu apstrāde u.c.** Nekonsekvence ir novērsta, nosakot samazinātas likmes šādiem trim papildu pakalpojumiem, kas nav minēti pašreizējā redakcijā: "notekūdeņu attīrīšana un apstrāde", "kanalizācija" un "atkritumu savākšana" un "atkritumu pārstrāde un pakalpojumi attiecībā uz atkārtotu izmantošanu".

3.2. Samazinātu likmju plašāka piemērošana **mājokļu nozarē un dažām nekomerciālām celtnēm**.

3.2.1. Izmaiņu 10. kategorijā un jaunas 10.a kategorijas pievienošanas mērķis ir

— dalībvalstīm dot lielākas darbības iespējas, atceļot ierobežojumus attiecībā uz "mājokļiem, kas nodrošināti, īstenojot sociālo politiku";

— pievienot "mājokļu atjaunošanas, remonta, tīrīšanas" pakalpojumus (kas pašreiz ir iekļauti IV pielikumā), kā arī to uzturēšanas pakalpojumus;

— dot iespēju samazinātas likmes plašāk piemērot atjaunošanas, remonta, pārbūves, uzturēšanas un tīrīšanas pakalpojumiem, ko sniedz vietās, kurās atrodas "kulta celtnes, kultūras mantojuma objekti un vēstures pieminekļi".

3.3. Divu jaunu kategoriju iekļaušana.

3.3.1. Restorānu un ēdināšanas pakalpojumi.

3.3.2. Pašreizējā III pielikuma (kas nav grozīts) 12. kategorija attiecas uz

“izmitināšanu, ko nodrošina viesnīcas un līdzīgi uzņēmumi, tostarp izmitināšanu brīvdienās un vietu izīrēšanu tūristu nometnēs un dzīvojamo piekabju stāvvietu izīrēšanu”.

3.3.3. Jaunā 12.a kategorija attiecas uz

“restorānu un ēdināšanas pakalpojumu sniegšanu, izņemot alkoholisko dzērienu piegādi”.

3.3.3.1. Šis papildinājums ir ieviests divu iemeslu dēļ: a) nepieciešamība nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām dalībvalstīm un b) šie pakalpojumi atbilst tādiem pašiem kritērijiem kā citi pievienotie vietēji sniegtie pakalpojumi.

3.3.4. Vietēji sniegti pakalpojumi.

3.3.4.1. Jaunā kategorija attiecas uz šādiem pieciem pakalpojumu veidiem:

“19) *dārzniecības vai ainavu veidošanas pakalpojumu sniegšana un dārzu uzturēšana;*

20) *kustama materiāla tīrīšanas, ieskaitot visu veidu velosipēdus un triciklus, izņemot visus citus transportlīdzekļus;*

21) *kustama materiāla tīrīšanas un uzturēšanas pakalpojumi;*

22) *tādi mājas aprūpes pakalpojumi kā mājas izpalīga pakalpojumi un bērnu, vecu cilvēku, slimnieku vai invalīdu aprūpe;*

23) *tādi personiskās aprūpes pakalpojumi, kādus sniedz frizieru un skaistumkopšanas salonos.”*

3.3.4.2. Minētajās kategorijās ietilpst pakalpojumi, kas jau ir minēti pašreizējā IV pielikumā, kurš veido pagaīdu režīmu līdz 2010. gada 31. decembrim, kā arī daži jauni līdzīgi pakalpojumi.

4. Piezīmes.

4.1. EESK detalizēti apsprieda pašreizējā atzinuma tematu, analizējot Komisijas 2007. gada 5. jūlija paziņojumu par PVN likmēm, kas nav standarta PVN likmes ⁽¹⁾, kura pamatā savukārt bija *Copenhagen Economics* pētījums.

⁽¹⁾ COM(2007) 380 galīgā redakcija, 2007. gada 5. jūlijs.

4.2. EESK savā atzinumā ⁽²⁾ uzsvēra šādus aspektus:

— dalībvalstis PVN izmanto, lai sasniegtu fiskālus mērķus;

— samazinātas likmes nosaka sociālo un politisko faktoru ietekmē;

— PVN saskaņošana vēl aizvien ir teorētiska ideja; Komisija uzskata, ka tādēļ pamatots ir mēģinājums saskaņot samazinātas likmes tādiem pasākumiem, kam ir pārrobežu ietekme vai kuri atbilst apstiprinātiem Kopienas politikas kritērijiem;

— jānodrošina, lai PVN likmju samazināšanas **patiesais** iemesls vienmēr būtu sociālie faktori;

— vienkāršošana un pārredzamība atvieglo uzņēmumu darbību un iestāžu veikto kontroli;

— novēroties no idejas noteikt galīgu režīmu, dalībvalstīm jāpiešķir lielāka autonomija noteikt likmju pazeminājumu **vietējiem pakalpojumiem**.

4.2.1. Minētajā atzinumā izteiktās piezīmes vēl joprojām ir pilnībā aktuālas.

4.3. Ar direktīvas priekšlikumu tiek veiktas vienīgi daļējas un tūlītēji nepieciešamas izmaiņas pašreizējos noteikumos. Lai arī Komisija norāda, ka tās mērķis nav pašreizējās direktīvas, par ko “tikai nesen ir uzsāktas debates”, detalizēta pārskatīšana, tā tomēr pievēršas nozīmīgiem sociāliem un ekonomiskiem jautājumiem, piemēram, PVN restorānu pakalpojumiem, darbietilpīgās nozarēs un vietēji sniegtiem pakalpojumiem.

4.4. Tehniski grozījumi.

EESK kopumā atbalsta tīri tehniskus grozījumus, ja tie ir nepieciešami, uzlabo redakciju un precizē pretrunīgus aspektus.

4.5. Grozījumi attiecībā uz mājokļu nozari.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par PVN likmēm, kas nav standarta PVN likmes”, OV C 211, 19.8.2008., 67. lpp.

4.5.1. Mājokļu nodrošināšana un būvniecība.

4.5.1.1. Samazinātas PVN likmes pastāvīgi piemērojot ne tikai attiecībā uz mājokļiem, kas ir "sociālās politikas" sastāvdaļa (kā noteikts pašreizējā 10. kategorijā), bet attiecībā uz visiem mājokļu veidiem, ievērojami paplašinās šādu likmju piemērošanas joma. Šīs izmaiņas ir balstītas uz argumentu, ka dalībvalstīs dažādi interpretē jēdzienu "sociālā politika", kā arī ņemot vērā noteikumus par nodokļa šiem pakalpojumu uzlikšanas vietu, jo tie paredz, ka nodokļus uzliek īpašuma atrašanās vietā.

4.5.1.2. Lai arī šādā veidā ir nodrošināta saskaņošana, jāapsvēr, vai, ņemot vērā šīs reformas ietekmi, šāda vispārēja pieeja ir pilnībā piemērojama. (1) Vai samazinātu likmju piemērošana visiem mājokļiem, neskatoties uz cenām un mērķiem, ir vēlams sociāls un ekonomisks mērķis?

4.6. Mājokļu un citu ēku remonts.

4.6.1. Atjaunošanas un pārbūves pakalpojumi mājokļu jomā jau bija iekļauti III pielikumā kā sociālās politikas un privāto ēku atjaunošanas un remonta sastāvdaļa, savukārt tīrīšanas pakalpojumi privātajās mājāsaimniecībās jau bija iekļauti IV pielikumā. Pamatoti ir iekļautas arī "kulta vietas, kultūras mantojuma objekti un vēstures pieminekļi".

4.6.2. Turklāt ir atcelts ierobežojums attiecībā uz "materiāliem, ka sastāda nozīmīgu daļu no sniegtā pakalpojuma vērtības". Tādējādi priekšlikuma mērķis ir visiem dot iespēju šādai piegādei piemērot samazinātas likmes, ja preces ir sniegtā pakalpojuma sastāvdaļa.

4.6.2.1. EESK uzskata, ka šie abi grozījumi ir pamatoti.

4.7. Samazinātas PVN likmes restorānu un ēdināšanas pakalpojumiem.

4.7.1. Samazinātas PVN likmes restorānu un ēdināšanas nozarē ir jūtīgs jau ilgu laiku apspriests jautājums, pret ko vēl joprojām iebilst dažas dalībvalstis.

4.7.2. Komisijas izstrādātais ietekmes novērtējums (2) liecina, ka izdevumi bāros, restorānos un ēdināšanas pakalpojumiem veido 6,1 % no privātā patēriņa (3) un šie pakalpojumi veido

(1) Kopumā jāatzīmē, ka būvniecības nozares pievienotā vērtība ir 6,2 % (ES-27), un mājokļu būvniecības nozares pievienotā vērtība veido pusi no tās, proti, 3,1 %.

(2) SEC(2008) 2190. Briselē, 2008. gada 7. jūlijā.

(3) ES-25 (visas dalībvalstis, izņemot Bulgāriju un Rumāniju).

1,9 % no pievienotās vērtības. Turklāt šajā nozarē ir nodarbināti 3,3 % no kopējā strādājošo skaita (4). HOTREC tirdzniecības asociācija norāda, ka minētajā nozarē ir izveidoti 1 600 000 uzņēmumi (5).

4.7.3. EESK jau ir norādījis, ka šai nozarei noteiktā likme ietekmē izteikti vietējus pakalpojumus, kā arī tūrisma izplatības līmeni dalībvalstīs. Šis apstāklis, kā arī fakts, ka restorānu maksātais PVN ir nozīmīgs ienākumu avots, sarežģī vienotu kritēriju apstiprināšanu ES līmenī, un šis jautājums vēl joprojām nav atrisināts. (6)

4.7.3.1. Attiecībā uz tūrisma pakalpojumiem jāatzīmē, ka dažādās dalībvalstīs samazinātu likmju ietekme ir atšķirīga. Turklāt runājot par viesnīcu nozari, kam pašreiz var piemērot samazinātas PVN likmes, Komisija neapzinās no PVN izrietošos konkurences izkropļojumus (to pašu var attiecināt uz restorānu pakalpojumiem, raugoties no iekšējā tirgus perspektīvas). Bez tam, restorānu izmaksas neveido brīvdienas izdevumu apjomīgāko daļu.

4.7.4. Pašreizējā sistēma, kuras pamatā ir Direktīvas 2006/112/EK pagaidu noteikumi, ir radījusi ievērojamas atšķirības — samazinātas likmes piemēro 11 dalībvalstīs (7), pamatojoties uz īpašiem uzņēmumiem, savukārt pārējām 16 šī iespēja ir liegta. Tādējādi ierosinātā grozījuma mērķis ir izlīdzināt kopējo situāciju šajā jomā.

4.7.5. Izņēmums attiecībā uz alkoholiskajiem dzērieniem ir nepieciešams, lai nodrošinātu atbilstību pastāvošajiem noteikumiem, kas regulē to iegādi uzņēmumos patēriņa nolūkā. (8)

4.7.6. Jebkurā gadījumā vajadzētu ņemt vērā, ka samazinātas likmes piemērot nav obligāti, taču dalībvalstīm tiek dota šāda iespēja.

4.8. Vietēji sniegti pakalpojumi (9).

4.8.1. Jaunās kategorijas (19. līdz 23. kategorija) attiecas uz daudziem pakalpojumiem, no kuriem daži jau ir iekļauti pašreizējā direktīvā tās pagaidu noteikumu darbības jomā; tādējādi, ja tekstu negrozītu, uz tiem no 2011. gada 1. janvāra attiektos parastā PVN likme.

(4) ES-27. Ja ņem vērā arī viesnīcās strādājošos, šis rādītājs sasniedz 4,4 %.

(5) Viesnīcas, restorāni un kafējnīcas Eiropā. Minētais rādītājs attiecas uz visām trim nozarēm. HOTREC norāda, ka tajās ir nodarbināti vismaz 9 000 000 darba ņēmēju.

(6) Dažas dalībvalstis, piemēram, Francija, atbalsta samazinātu likmju piemērošanu (kā tas jau notiek citās valstīs), savukārt citas valsts, piemēram, Vācija, šo ideju noraida, turklāt tā neatbalsta samazinātu PVN likmju piemērošanu jebkādiem jauniem preču vai pakalpojumu veidiem.

(7) Tās ir: Grieķija, Spānija, Īrija, Itālija, Kipra, Luksemburga, Nīderlande, Austrija, Polija, Portugāle un Slovēnija.

(8) Direktīva 2006/112/EK, III pielikums; 1. kategorija: "Pārtika (tostarp dzērieni, bet ne alkoholiskie dzērieni) ...".

(9) Vietējie pakalpojumi — no kuriem liela daļa ir darbietilpīgi pakalpojumi — veido 4,8 % no privātā patēriņa (ES-25, izņemot Bulgāriju un Rumāniju) un 2,1 % no pievienotās vērtības. Tiek uzskatīts, ka to ekonomiskā nozīme ir neliela, izņemot ēku remonta gadījumos.

4.8.2. Attiecībā uz šādiem pakalpojumiem jāatzīmē, ka konkurences izkropļošanas risks kopumā nepastāv, un šajā jomā ir nodarbināts ievērojams darba ņēmēju skaits.

4.8.3. Dārzniecības un ar tiem saistītu pakalpojumu iekļaušana ir pamatota, jo tiem ir raksturīgas tās pašas iezīmes kā citiem pakalpojumiem.

4.8.4. "Kustama materiāla īpašuma" remonts:

a) kritērijs "neliels remonts" definīcijā ir saglabāts;

b) tomēr, ieviešot nozīmīgas konceptuālas izmaiņas, ir minētas nevis atsevišķas preces (piemēram, velosipēdi, apavi u.c.), bet izmantota vispārēja definīcija. Saskaņā ar Spānijas civilkodeksa definīciju **kustams** īpašums ir tāds īpašums, ko var pārvietot no vienas vietas uz citu, un jēdziena "**materiāls** īpašums" interpretācija ir izveidojusies dažādās Eiropas jurisdikcijās sistēmās. Jaunā kategorija ir ļoti plaša, un dalībvalstu tiesību aktos saskaņā ar katras valsts tiesisko regulējumu būs jāprecizē direktīvas darbības jomā iekļaujamie īpašuma veidi. EESK tomēr ierosina nenoteikt ierobežojumus dažādiem pakalpojumu veidiem.

4.8.5. Automašīnu remonts un uzturēšana.

— Ņemot vērā Eiropas Savienības un dalībvalstu ievērojamos centienus finanšu jomā automašīnu rūpniecības atbalstam, vietēji sniegto pakalpojumu vidū būtu nepieciešams atsevišķi iekļaut automašīnu remonta un uzturēšanas pakalpojumus, lai sekmētu Eiropas automobilistu pirkspēju, uzlabotu automašīnu kvalitāti un drošību uz ceļiem un šajā nozarē nodrošinātu nodarbinātību.

4.8.5.1. Tādēļ priekšlikuma III pielikumā ir ierosināti šādi grozījumi:

— 8. punkta 20. apakšpunktā pēc vārdiem "visu veidu triciklus" frāzi "bet izņemot visus citus transportlīdzekļus" aizvieto ar frāzi "privātos un industriālos mehāniskos transportlīdzekļus";

— 8. punkta 21. apakšpunktā pēc vārdiem "kustama materiāla īpašuma" pievienot tekstu "tostarp privāto un industriālo mehānisko transportlīdzekļu".

4.8.6. Īpaša pārtika noteiktu slimību gadījumā

— Diētiskā pārtika, ko izmanto noteiktu slimību, piemēram, fenilketonūrija vai celiakija, gadījumā, būtu atbrīvojama no PVN.

4.9. Darbietilpīgi pakalpojumi.

4.9.1. Šie pakalpojumi jau ir iekļauti vietējie sniegto pakalpojumu kategorijā (4.8. nodaļa).

4.9.2. Šajā kategorijā kopumā ietilpst pakalpojumi, ko, salīdzinājumā ar tautsaimniecībā pastāvošo kopējo situāciju, pārsvarā sniedz mazkvalificēts darbaspēks pagaidu darba attiecību ietvaros. Piemērojot labvēlīgāku nodokļu režīmu, var veicināt šādu darba ņēmēju lielāku stabilitāti nodarbinātības ziņā.

4.9.3. *Copenhagen Economics* sniedz dažus datus par PVN likmju samazināšanas vietēji sniegtiem pakalpojumiem un restorāniem paredzamo ietekmi uz IKP pieaugumu, jo tādējādi notiks pārorientācija no mājamatniecības un ēnu ekonomikas uz oficiālo ekonomiku.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Saskaroties ar naftas cenu pieauguma problēmu"

COM(2008) 384 galīgā redakcija

(2009/C 218/20)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 93. pantu 2008. gada 13. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Saskaroties ar naftas cenu pieauguma problēmu"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 2. februārī. Ziņotājs – CEDRONE kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 162 balsīm par, 6 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi un secinājumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja piekrīt Komisijas izteiktajām bažām par naftas cenu pieauguma izraisītās inflācijas tūlītējo un satraucošo ietekmi uz atsevišķām nozarēm un iedzīvotāju visneaizsargātākajām grupām. Naftas cenu pieaugums tieši ietekmē apkures un transporta izmaksas un netieši – pārtikas cenas; uz minētajām pozīcijām attiecināma nabadzīgāko mājsaimniecību izdevumu lielākā daļa.

1.2. Minētā problēma prasa stingru un steidzamu rīcību, bet izvirza arī jutīgu vispārīgāku jautājumu. Atbalsts trūcīgajām ģimenēm noteikti jāsniedz ar tiešā ienākumu atbalsta starpniecību nevis, piemēram, ar nodokļu pasākumu (piem., nodokļu pazemināšanu naftas produktiem) starpniecību, kas, amortizējot naftas cenas pieauguma radīto triecienu, ietekmētu tirgus cenas.

1.3. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai tirgus varētu pareizi darboties, ņemot vērā naftas cenu pieaugumu un atbilstoši reaģējot uz radušos stāvokli.

1.4. Cenu pieaugumam vajadzētu likt visiem tirgus dalībniekiem radīt atbilstošus ietaupījumus saistībā ar precī, kas kļuvusi dārgāka, aizstājot dārgākās preces ar lētākām un saskaņojot ražošanu un patēriņu tā, lai varētu radīt ietaupījumus visur, kur vien tas tehniski iespējams. Kā minēts iepriekš, trūcīgākās mājsaimniecības ir jāaizsargā, bet piemērojot vienīgi tiešu finan-

siālo atbalstu un neizkropļojot tirgus faktoros, ko nedrīkst ierobežot, lai tie varētu brīvi darboties, atjaunojot līdzsvaru tirgū.

1.5. Komisija uzskata, ka būtu īstenojamas līdzīgas stratēģijas, lai palīdzētu arī tām tautsaimniecības nozarēm, ko vissmagāk skāris naftas cenu pieaugums. Pirmkārt un galvenokārt tas attiecas uz zivsaimniecības nozari, bet plašākā aspektā – uz visām nozarēm, kas virzītas uz to, lai apmierinātu pieprasījumu pēc pārtikas, kā arī uz transporta nozari.

1.6. Arī šādās nozarēs visi pasākumi, kas vajadzīgi, lai izvairotos no pārmērīgi postošas ietekmes uz tautsaimniecību, būtu jāveic tiešā atbalsta veidā un nevis kā nodokļu pasākumi (nodokļu samazinājumi), kuri mākslīgi pazemina cenas, kam, gluži pretēji, jāatspoguļo naftas resursu pieaugošais deficīts.

1.7. Saistībā ar makroekonomisko ietekmi uz attīstības valstīm jāizstrādā visaptveroši atbalsta plāni, jo īpaši ekonomiski vāji attīstītām valstīm, galvenokārt piemērojot finansiālus pasākumus energotaupības politikas īstenošanas atbalstam. Arī šādā gadījumā ir vajadzīgi atbalsta pasākumi, tai skaitā tālejoši, bet tie nedrīkst aizēnot tos faktoros, kuru ieviešanā tirgiem jābūt pilnīgi brīvībai.

1.8. Komiteja ir pārliecināta, ka no Eiropas Savienības puses jābūt spēcīgai politiskai reakcijai.

1.9. Pirmkārt, šajā, tāpat kā citos gadījumos, tādas struktūras kā Eiropas Savienība, kurā ietilpst piektā daļa pasaules iedzīvotāju, vienotajai klātbūtnei var būt ļoti būtiska ietekme un nozīme. Precīzus priekšlikumus, kas izstrādāti kopā ar pasaules mērogā tik nozīmīgu struktūru, nav iespējams ignorēt. Pavisam citāda situācija ir tad, kad Eiropas iniciatīvas tiek uzsāktas savstarpēji izolēti un dažreiz pat pretrunā viena otrai.

1.10. Šobrīd, kad ir iespējams pamata izejvielu straujš cenu kāpums, priekšlikums par visu galveno ieinteresēto pušu konsultācijām un dialogu pasaules līmenī būtu visu turpmāko iniciatīvu priekšnosacījums. Būtu lietderīgi paredzēt ražotājvalstu un patērētāju valstu pasaules mēroga konferenci.

1.11. Otrkārt, noteikti jāparedz Eiropas vienotā enerģijas tirgus izveide. Eiropa ir veidojusies uz lielu vienotā tirgus projektu pamata: ogļu un tērauda, atomenerģijas un lauksaimniecības, pēc tam, kopš 1993. gada janvāra, preču, pakalpojumu un kapitāla tirgus; visbeidzot, 1999. gadā tika ieviesta monetārā savienība. Pienācis laiks konkrētai rīcībai saistībā ar enerģijas tirgu.

1.12. Tas ļautu šai ļoti svarīgajai nozarei izvairīties arī no spekulācijas graujošā spiediena, kas, kā zināms, patiešām būtiski regulē tirgu dabiskajās robežās, bet, pārsniedzot tās, veicina pilnīgu dezorganizāciju un absolūtu nedrošību.

1.13. Eiropas enerģijas tirgum ir jābūt pārredzamam un tajā jānodrošina attiecīgo iestāžu veikta kontrole: ievērojami jāierobežo cenu nepastāvība. Minēto daļēji var panākt, sniedzot mērķtiecīgu informāciju un regulējot stratēģiskos krājumus. Tik nozīmīga tirgus kā Eiropas tirgus pareizai regulēšanai noteikti būtu spēcīga ietekme pasaules līmenī.

2. Priekšlikumi

2.1. ES tādēļ jāpievēršas savai sākotnējai būtībai (EOTK un Euratom līgumiem) un galu galā jāizveido *iekšējais enerģijas tirgus*, kas šobrīd ir vajadzīgs steidzamāk nekā jebkad agrāk, lai izvairītos no riska un netiešas ietekmes ekonomikā un, cita starpā, sociālajā jomā.

2.2. ES vajadzētu izveidot piemērotus lēmumu pieņemšanas instrumentus ("institucionalizēt" prezidējošās valsts Francijas nesen sakarā ar finanšu krīzi ieviesto procedūru), tā ka ES var vadīt iekšējo enerģētikas politiku un vienbalsīgi paust savu viedokli starptautiskās sanāksmēs, kurās tiek pieņemti politiski

lēmumi, tai skaitā arī saistībā ar naftu. Minētais process būtu uzsākams ar piegādes cenu, nodrošinot tās neatkarību no spekulatīviem pasākumiem.

2.3. ES jāpārvērš atsevišķo valstu nacionālā politika naftas krājumu jomā par kopēju un pārredzamu politiku, tādējādi palielinot drošību piegādes politikas jomā.

2.4. ES jāpieņem kopēji pasākumi, piemēram, saskaņoti nodokļu pasākumi naftas produktiem, lai ierobežotu zaudējumus vissmagāk skartajām tautsaimniecības nozarēm, un jāvienojas par ienākumu tiešo atbalstu patērētājiem, jo īpaši patērētāju visneaizsargātākajām grupām. Minētajam nolūkam varētu izmantot daļu no uzņēmumu peļņas.

2.5. ES noteiktāk jārikojas, lai regulētu konkurenci minētajā nozarē (konkurences šobrīd nemaz nav, jo piegādes tirgus darbojas kā oligopols) un jāapsver iespēja piemērot administrētu cenu politiku, vismaz viskritiskākajos periodos, vai pasākumus ražošanas un patēriņa cenu bieži nepamatotās starpības samazināšanai. Tā ir situācija, kurā patērētāji ir bezpalīdzīgi un neaizsargāti.

2.6. Būtu jāizmanto kopējs fonds enerģijas alternatīvu avotu pētniecībai un izstrādei, lai samazinātu atkarību no naftas, jo īpaši transporta nozarē un pirmām kārtām autotransporta nozarē, krasi palielinot ieguldījumus minētajā jomā. Piemēram, ieguldījumiem varētu piešķirt nodokļu atvieglojumus vai naftas uzņēmumiem pat varētu noteikt obligātas saistības novirzīt daļu peļņas minētajam nolūkam.

2.7. Nedrīkst pieļaut, ka deflācija, ko izraisa jēlnaftas cenas pēkšņs kritums, un recesija rada vēl lielāku kaitējumu nekā inflācija. Inerces (vai tirgus nepilnību dēļ) inflācija joprojām pastāv, neraugoties uz jēlnaftas cenu kritumu, tādējādi maskējot iespējamo deflācijas tuvošanos.

3. Ievads

3.1. Komisija beidzot ir pieņēmusi lēmumu sākt risināt problēmu saistībā ar augstākām – vai drīzāk svārstīgām – naftas cenām, ņemot vērā pēdējo mēnešu norises, ko izraisījušas finanšu spekulācijas un vērtspapīru tirgu sabrukums. Minētā cenu paaugstināšanās ir izraisījusi inflācijas spiedienu ES. ECB un Federālo rezervju sistēma ir ātri reaģējušas uz minēto spiedienu, un veiktie pretpasākumi ir to samazinājuši, bet vienlaikus palēninājuši ekonomikas izaugsmi.

3.2. Tikai nesēn ir pārskatītas monetāro ierobežojumu stratēģijas, lai risinātu globālo finanšu krīzi. Minētā krīze tomēr ir radījusi ievērojamu ekonomikas lejupslīdi, kas nekādi nav saistīta ar naftu, un rezultātā naftas cenu izraisītais inflācijas spiediens ir krasi samazinājies. Tādējādi tiks zaudēts impulss naftas cenu paaugstināšanai.

3.3. Krīzes ļoti nozīmīgas sekas ir arī pirktspējas pāreja no patēriņa valstīm uz ražotājvalstīm, ko iespējams līdzsvarot, palielinot ražotājvalstu importu no patēriņa valstīm (laika posmā no 2002. gada līdz 2007. gadam šāda importa pieaugums gadā bija vidēji 26 %, kas ir daudz augstāks rādītājs nekā pasaules vispārējā importa rādītājs).

3.4. Kopsavilkumā būs precīzāk izklāstīts, ka Komisija izskata minētā jautājuma vairākus aspektus, turpretī daži aspekti ir pilnībā ignorēti vai novērtēti pārāk zemu (piemēram, spekulācijas sekas, oligopola sistēmas, kas viegli pārveidojas par kartelliem ar visām no tā izrietošajām sekām utt.).

3.5. EESK tāpēc atklāti un objektīvi jānovērtē Komisijas paziņojums, atklājot tā pozitīvos un negatīvos aspektus, lai sniegtu ieteikumus un priekšlikumus par to, kā samazināt inflācijas ietekmi uz cenām un ražošanas izmaksām.

3.6. Turklāt Komitejai būtu jānorāda arī nepilnības ES politikā, tās vājā starptautiskā dimensija un šķelšanās attiecībā uz naftas tirgus kontroles neesamības un minētajā tirgū pastāvošās spekulācijas galvenajiem iemesliem.

3.7. Vēl jāpiebilst, ka, ņemot vērā naftas cenu tendences – krasa cenu pazemināšanās salīdzinājumā ar 2008. gada jūliju –, būtu jāgroza Komisijas paziņojuma nosaukums. Katrā gadījumā, šajā atzinumā ir ņemtas vērā ne tikai naftas maksimālās cenas, bet arī to aizvien pieaugošās svārstības.

4. Paziņojuma kopsavilkums

4.1. Cenu paaugstināšanās iemesli

4.1.1. Komisija uzskata, ka **naftas cenu straujo pieaugumu** pēdējo mēnešu laikā var salīdzināt tikai ar cenu pieaugumu pagājušā gadsimta 70. gados, ka patēriņa cenas atbilst jēlnaftas cenām un ka pašreizējais līmenis pārsniedz pagājušā gadsimta 80. gadu sākuma maksimālās cenas.

4.1.2. Komisija arī uzskata, ka naftas pašreizējās augstās cenas ir radušās galvenokārt piedāvājuma un pieprasījuma strukturālo izmaiņu dēļ sakarā ar pieaugošo patēriņu (jo īpaši Ķīnā un Indijā), naftas atradņu skaita un lieluma samazināšanos,

valsts uzņēmumu neatsaucību OPEC valstīs, ierobežoto pārstrādes jaudu dažās valstīs, dolāra vērtības samazināšanos, inflācijas pieaugumu utt.

4.2. Ietekme uz ES ekonomiku

4.2.1. Visnopietnākās sekas ir inflācijas pieaugums un domino efekts saistībā ar enerģijas cenām; pat, ja pazeminās izejvielu cenas, patēriņa cenas bieži vien nemainās.

4.2.2. Vissmagāk tiek skartas mājsaimniecības, īpaši tās, kurās ir zems ienākumu līmenis, lai gan šādu seku smagums dažādās Eiropas valstīs ir atšķirīgs, un tas izraisa ekonomikas nelīdzsvarotību un pirktspējas samazināšanos, kas, savukārt, ir cēlonis aizvien lielākai nabadzībai.

4.2.3. Iepriekš minētajam ir smagas sekas arī uzņēmējdarbībā un ekonomikas izaugsmē. Komisija īpaši uzsver, ka vissmagāk skartās nozares ir lauksaimniecība, transports un zivsaimniecība. Cerams, ka iepriekš minētais stimulēs lielāku ieinteresētību pētniecībā un atjaunojamo enerģijas avotu attīstībā.

4.3. Makroekonomiskā ietekme attīstības valstīs

4.3.1. Aizvien smagākas sekas skars naftu importējošās attīstības valstis inflācijas pieauguma dēļ gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējdarbībā.

4.3.2. Minētajās valstīs sekas ir vēl smagākas, jo tiek ietekmētas pārtikas cenas, publiskās finanses utt., turpretī naftu eksportējošajās mazāk attīstītajās valstīs ir uzkrājies kapitāls, un tas rada īpašas problēmas makroekonomikas politikā, ņemot vērā no naftas tirdzniecības gūto ieņēmumu bieži vien neatbilstošo pārvaldību.

4.4. ES politiskā reakcija

4.4.1. ES atbildes pasākumi balstās uz pieņemumu, ka minētās cenas vidējā līdz ilgākā laika posmā joprojām būs augstas: jāizstrādā atbilstoši atbildes pasākumi līdzīgi tiem, kādi norādīti "klimata pārmaiņu un atjaunojamo enerģijas avotu paketē", kā arī citi pasākumi reāla iekšējā enerģijas tirgus izveidei.

4.4.2. Nekavējoties jāveic pasākumi, lai mazinātu ietekmi uz patērētājiem, jo īpaši nabadzīgākajām mājsaimniecībām; priekšlikumi ietver dažādas jomas, sākot no nodokļu režīma naftas produktiem līdz ražotājvalstu un patēriņa valstu sammitam vai papildu resursu piespēšanai naftas importētājām valstīm.

4.4.3. Ieteikumos vidēja termiņa strukturāliem pasākumiem galvenā uzmanība pievērsta dialoga ar galvenajām naftas ražošanas valstīm stiprināšanai, "konkurences" uzraudzībai minētajā nozarē, krājumu pārredzamības novērtēšanai, Kopienas tiesību aktu pārskatīšanai minētajā jomā (krājumi), nodokļu pasākumu izskatīšanai, lai veicinātu zemas oglekļa emisijas enerģijas avotus, naftas ieguves rūpniecības peļņas novirzīšanai uz investīcijām, šādas peļņas aplikšanai ar nodokli un ES un attīstības valstu dialoga pastiprināšanai.

4.4.4. Ieteikumos ilgtermiņa strukturāliem risinājumiem ir iekļauti šādi priekšlikumi: panākt ES valstu savstarpēju politisku vienošanos par klimata pārmaiņām un atjaunojamajiem enerģijas avotiem; paaugstināt energoefektivitāti; īstenot strukturālas pārmaiņas transporta un zivsaimniecības nozarēs, lai paaugstinātu to efektivitāti; piešķirt tiešos nodokļu atvieglojumus vai pabalstus, lai veicinātu energotaupību mājsaimniecībās; nodrošināt ES energoapgādes daudz plašāku diversifikāciju.

5. Piezīmes

5.1. Komisijas paziņojums tika izstrādāts pagājušās vasaras sākumā, kad sākas naftas cenu satraucošs pieaugums. Tomēr jāatzīmē, ka mūsdienu ekonomikas perspektīvā notiek pēkšņas un nozīmīgas pārmaiņas, kas dažreiz strauji seko viena otrai.

5.2. Pretstatā notikumiem pirms dažiem mēnešiem šobrīd pasaules ekonomikā dominē satraucoša recesijas perspektīva. Atbilstoši Starptautiskā valūtas fonda (SVF) prognozēm recesija ietekmēs arī visas jaunās tirgus ekonomikas valstis, kurās nesen (aptuveni pēdējo 30 gadu laikā pēc mūsdienu kapitālisma t.s. zelta laikmeta) ir sākusies straujāka un regulārāka izaugsme nekā attīstības valstīs.

5.3. Šādos apstākļos naftas cenu pazemināšanās no visaugstākā līmeņa 2008. gada jūlijā (kam nebija precedenta ne nominālajā, ne reālajā izteiksmē) līdz zemākajam līmenim 2008. gada novembrī, atgriežoties pie cenām, kādas bija pirms 25 gadiem, neņemot vērā inflāciju, nevar būt epizodiska. Galvenās bažas ekonomistos šobrīd izraisa tas, ka iespējama pēkšņa deflācija, kas skars arī naftas tirgu.

5.4. Būtu ieteicams izvairīties no ilgtermiņa prognozēm par zemē pieejamo rezervju iespējamu izsīkšanu. Tās ir bažas, kas regulāri atkārtojas jau gadu desmitiem, tomēr tās varētu būt nepamatotas. *The Economist* nesenajā izdevumā (2008. gada 21. jūnijā) ir uzsvērts, ka naftas zināmajām rezervēm pašreizējā

ražošanas ritmā vajadzētu pietikt vēl 42 gadiem (tas ir ievērojams termiņš; nav zināms, kas nākamo 42 gadu laikā var notikt, jo īpaši attiecībā uz zinātnes un tehnoloģijas jauninājumiem). Norādīts, ka naftas rezerves Tuvo Austrumu valstīs daudzus gadus ir palikušas nemainīgas: kā uzsvērts žurnālā, tas varētu nozīmēt, ka iegūtā un patērētā nafta tiek kompensēta no jaunām atradnēm vai arī rezervju aplēse nav īpaši precīza. Tomēr jāuzsver, ka aprēķini ir veikti, pamatojoties uz pašreizējo ražošanas tempu. Problēma tomēr ir saistīta ne tik daudz ar rezervju izsīkšanu ilgākā laika posmā, cik ar iespējamām krīzēm, ko varētu radīt neatbilstība starp pieprasījumu un piedāvājumu, jo īpaši pēc ražošanas pārtraukumiem stratēģiski nozīmīgajos reģionos.

5.5. Jaunu rezervju un avotu izpēte ir ilgstošs process, un tādām tam arī jābūt. Pagājušā gadsimta 70. gadu naftas krīze, kas ir viens no pagājušā gadsimta vissvarīgākajiem notikumiem, ir īpaši pamācoša un nozīmīga pašreizējos apstākļos. Minēto krīzi izraisīja ražotāju valstu noteiktie piegādes ierobežojumi, nevis spontānas parādības tirgū, kas, šķiet, izraisījušas tirgus pašreizējo nelīdzsvarotību. Katrā gadījumā, cenu krasā paaugstināšanās minētajā laika periodā stimulēja jaunu avotu meklēšanu, izmantojot inovatīvas ražošanas metodes.

5.6. Pastāvīgi jāseko līdz tirgus norisēm, ko izraisa piedāvājuma un pieprasījuma nelīdzsvarotība.

5.7. Pēc stingrāku monetāro politiku pieņemšanas, sākot no pagājušā gadsimta 80. gadiem, un to īstenošanas, ko galvenokārt veica Reigana un Tečeres valdības attiecīgi ASV un AK, kā arī, pamatojoties uz *Milton Friedman* Čikāgas skolas teoriju, procentu likmes strauji pieauga, kas rezervju īpašniekiem lika pārskatīt savas prioritātes. Viņi uzskatīja, ka pieejamo naftas rezervju konservācija zemē ļoti kaitēs viņu interesēm peļņas zaudējuma dēļ. Pieaugošās procentu likmes ievērojami veicināja naftas kartēļa sabrukumu pagājušā gadsimta 80. gadu vidū.

5.8. Visaptverošā analizē būtu jāņem vērā ne tikai no vispārējām ģeoloģiskajām un tehnoloģiskajām zināšanām gūta informācija, bet arī secinājumi, ko var izdarīt no ekonomikas analīzes; pamatojoties uz iepriekš minēto, var secināt, ka, ja resursu nepietiekamība un tas, ka pieprasījums pārsniedz piedāvājumu, izraisa cenu paaugstināšanos, šāda paaugstināšanās, savukārt, ietekmēs resursu pieejamību, bieži vien palīdzot samazināt nelīdzsvarotību. Būtu jāatceras, ka šādos gadījumos jaunu naftas atradņu ģeoloģiskā izpēte var ietekmēt īpaši jutīgas ekoloģiskās zonas un teritorijas (piem., Ziemeļpolu). Lai novērstu šādu situāciju, būtu jāmeklē alternatīvi avoti.

5.9. Nākamā piezīme, kas ir metodoloģiska rakstura, varētu būt lietderīga, meklējot nesenā cenu pieauguma cēloņus. Iespējami precīzāka informācija par risināmo problēmu nenoliedzami ir visu rīcības stratēģiju priekšnosacījums. Plaši pazīstamais itāļu ekonomists *Luigi Einaudi* ir brīdinājis: "Lai pieņemtu lēmumu, mums ir jābūt informētiem."

5.10. EESK arī uzskata, ka ļoti vēlams ir skaidrāks priekšstats par naftas tirgus darbību. Bažas, ko izraisa naftas cenu lielās svārstības, balstās uz statistiku, kura īpašu uzmanību pievērš dienas cenu uzraudzībai tirgos. Piemēram, viena no vispazīstamākajām metodoloģijām ir tā, ko izmanto SVF, aprēķinot APSP (*average petroleum spot price* – vidējā tūlītēja darījuma naftas cena), kura ir naftas cenu Brentā, Dubajā un WTI (*West Texas Intermediate*) vidējā nesvērtā cena.

5.11. Lietderīgi varētu būt norādīt jēlnaftas importa vidējo vērtību, ko var iegūt no vismaz galveno importējošo valstu ārējās tirdzniecības statistikas datiem. Ļoti iespējams, ka informācija par jēlnaftas piedāvājuma nosacījumiem ir ievērojami ticamāka nekā informācija, ko sniedz tirgus cenu ikdienas kotēšana.

5.12. EESK uzskata, ka naftas cenu nesenās krasās paaugstināšanās un vēl nesenākās pazemināšanās iemeslu atbilstīga analīze jābalsta uz pasaules ekonomikas reālajām pamattendencēm.

5.13. Komiteja tomēr piebilst, ka paziņojumā nav atzīmēts spēcīgā spekulatīvā spiediena neapšaubāmais ieguldījums naftas cenu nekontrolējamajā pieaugumā. Bez šādas spekulācijas naftas cenas kritums no 147 dolāriem jūlijā līdz 60 dolāriem 2008. gada oktobrī nebūtu iespējams.

5.14. Pievēršoties strukturālajiem bāzes datiem, tomēr var apgalvot, ka pasaules enerģijas patēriņš šobrīd ilgstoši ir pārsniedzis 10 miljonus tonnu naftas ekvivalenta, un minēto pieaugumu uztur globālā IKP pieaugums, kam vēsturiski nav precedenta ne absolūtās vērtības, ne relatīvās intensitātes izteiksmē.

5.15. Tomēr jāizvērtē no pasaules finanšu tirgu krīzes izrietošās recesijas iespējas. Katrā gadījumā nedrīkst pārāk zemu novērtēt to, ka četrus gadus pēc kārtas, no 2004. līdz 2007. gadam pasaules ražošana gadā ir pieaugusi par 5 %, un tas lielā mērā ir jauno tirgus ekonomikas valstu nopelns. Pirmām kārtām jāatzīmē Ķīna un Indija, bet ne tikai — pat Āfrika "atdzīvojas", rādot izaugsmi par 6–7 % gadā. Krievija gatavojas atkārtoti kļūt

par pasaules mēroga gigantu; starptautiskajā vidē notiek arī daudzas citas pārmaiņas.

5.16. Pasaules IKP, kas aprēķināts reālajā izteiksmē, pamatojoties uz 2007. gada cenām, ir pieaudzis no 53 triljoniem dolāru 2003. gadā (pēc mūsu domām, pilnīgi pamatoti aprēķinot pirktspējas paritātes (PPP), nevis tirgus valūtas maiņas kursu izteiksmē) līdz 65 triljoniem dolāru 2007. gadā, kas ir pieaugums par 12 triljoniem dolāru. Tas ir līdzvērtīgs efekts tam, kāds būtu, četros gados pievienojot pasaules ekonomikai ASV apjoma ekonomiku.

5.17. Gada pieaugums 5 % apmērā nozīmē, ka, saglabājot minēto izaugsmes līmeni (kas nebūt nav neiespējami), pasaules ražošanas apjoms desmit gados dubultotos, bet divdesmit gados, t.i., vienas paaudzes laikā, – četrkārsotos. Šāda perspektīva var šķist nereāla, bet tā parāda, ka mēs uzsākam pilnīgi jaunu posmu ekonomikas vēsturē.

5.18. Paziņojumā ir pareizi norādīts, ka, tāpat kā visos citos vēstures posmos, enerģija ir ļoti nozīmīgs izaugsmes faktors. Viens no pašreizējās ļoti dinamiskās ekonomikas izaugsmes galvenajiem rezultātiem tādēļ ir spēcīgā ietekme uz enerģijas avotiem.

5.19. Kā jau norādīts iepriekš, uzmanība būtu jāpievērš liela mēroga spekulācijas ietekmei uz naftas tirgu; tā pastiprina tirgus norises, kuru dziļākie cēloņi tomēr neapšaubāmi ir strukturāla rakstura.

5.20. Lai izprastu cenu svārstības, jāņem vērā, ka šodien vienu trešdaļu patērētās enerģijas ražo no naftas.

5.21. Pieejamo datu par cenām naftas tirgū sīkāka izpēte dod pārsteidzošu rezultātu, kas neatbilst Komisijas paziņojumiem (avots: inflationdata.com/inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp, Financial Trend Forecaster).

5.22. Datu analīze atklāj, ka laika posmā no pagājušā gadsimta 40. gadiem līdz 70. gadu vidum naftas cenas reālajā izteiksmē, t.i., bez vispārējās inflācijas, kas ietekmēja kopējās cenu tendences, būtībā saglabājās nemainīgas, nedaudz pārsniedzot 20 dolārus par barelu. To apliecina visi attiecīgie pieejamie avoti.

5.23. Gandrīz trīsdesmit gadus (laika posmā, kas pazīstams kā mūsdienu kapitālisma "zelta laikmets" un kuru izcilais vēsturnieks *Eric Hobsbawm* ir aprakstījis kā ekonomikas attīstības visintensīvāko posmu, kādu cilvēce līdz šim pieredzējusi tik plaša mērogā) pasaules ekonomikas spēcīgo izaugsmi neierobežoja nepietiekamie energoresursi: piedāvājums neapšaubāmi apmierināja augošo pieprasījumu.

5.24. Naftas krīzes pagājušā gadsimta 70. gados – pirmā krīze saistībā ar 1973. gada oktobra *Yom Kippur* karu, otrā – saistībā ar aiatollas *Khomeini* revolūciju Irānā – izraisīja cenu strauju kāpumu, ko saskaņā ar Komisijas viedokli var uzskatīt par ražošanas kontroles akciju, ko sekmīgi īstenoja OPEC kartelis.

5.25. EESK uzskata, ka minētajā krīzē un cenu pēkšņajā kāpumā tomēr bija iesaistīti arī citi faktori, pirmām kārtām tas bija valūtas nopietnu svārstību periods, kas kulmināciju sasniedza ar 1971. gada augusta deklarāciju par dolāra nekonvertējamību. Minēto svārstību iemesls bija ASV maksājumu bilances pārmērīgs deficīts, kā rezultātā nebija iespējams saglabāt *Bretton Woods* monetāro sistēmu ar stabiliem valūtas maiņas kursiem. Dolāra krīze radīja spēcīgu inflāciju, kas galu galā izpaudās galvenokārt naftas tirgū. Visbeidzot, būtu jāatceras, ka pagājušā gadsimta 70. gadu sākumā pasaules ekonomikā bija raksturīgs ievērojams ražošanas pieaugums, kas izraisīja spēcīgu pieprasījuma radītu spiedienu uz visu izejvielu tirgu kopumā.

5.26. Mēs uzskatām, ka, salīdzinot ar pašreizējo stāvokli, atšķirību ir vairāk nekā līdzību. Vienīgais kopīgais punkts ir pasaules ekonomikas ļoti spēcīgā izaugsme. Nav iespējams atklāt citas tirgus manipulācijas, kā tikai spekulatīvu darbību, lai gan tā ļoti atšķiras no OPEC naftas kartela, kas oficiāli piedalījās attiecīgajās starptautiskajās konferencēs, darbības.

5.27. EESK uzskata, ka pat dolāra rezervju pašreizējam uzkrājumam, jo īpaši Ķīnā un Japānā, ir maz kopēja ar valūtas

rezervju līdzīgu palielināšanos laika posmā no pagājušā gadsimta 60. gadu beigām līdz 70. gadu sākumam. Ķīna un Japāna nebūt nestateidzas pēkšņi izmest tirgū savas milzīgās dolāra rezerves.

5.28. Ārkārtīgi stingrā monetārā politika, ko īstenoja lielākās rietumvalstis, izraisīja cenu krišanos, jo īpaši, sākot no 1986. gada. Jāatzīmē, ka vidējās cenas septiņu gadu laika posmā no 1993. līdz 1999. gadam reālajā izteiksmē bija 23 dolāri par barelu tieši tāpat, kā pirms četrdesmit gadiem (1953–1959), kad pasaules ekonomikā bija vērojama iespaidīga izaugsme un ievērojami palielinājās pieprasījums pēc naftas.

5.29. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka pasaules ekonomikas izaugsmes paātrināšana nav mazāk svarīga, pat ja tā vairs nenotiek attīstītajās valstīs, bet gan jaunajās tirgus ekonomikas valstīs. Šķiet, ka minētā attīstība ir izraisījusi dominējošu tendenci, kas virzīta uz nominālo un reālo cenu paaugstināšanos no barela pieticīgās cenas aptuveni 30 dolāru apmērā 2003. gadā (gads, kurā aizsākās "spēcīgais" posms pasaules ekonomikā) līdz šodienas cenai 60 dolāru apmērā, kas faktiski ir divreiz augstāka. Patiesi, laika posmā no 2003. līdz 2007. gadam dolārs zaudēja ceturtdaļu savas vērtības attiecībā pret *euro*, un tieši tāpēc naftas cenas *euro* nedubultojās, lai gan tās faktiski paaugstinājās par 50 %.

5.30. Minētais apgalvojums ir pareizs, pat, ja pagājušā jūlija maksimālā cena 147 dolāru apmērā droši vien ir bijusi mākslīgi "uzpūsta" spekulāciju rezultātā; ja šādu maksimālo cenu ir izraisījusi spekulācija, tad tuvākajā laikā atkal var sagaidīt cenu celšanos, kad spekulanti uzpirks naftu par cenām, ko viņi uzskata par "labām". Pasaules naftas tirgus dalībnieki, kuru spēcīgā ietekme būtu vismaz jāsamazina un jāpadara pārredzamāka, šobrīd uzskata, ka cena aptuveni 80 dolāru apmērā par barelu ir "normāla", citiem vārdiem sakot, tā ir ievērojami augstāka nekā ekonomikas kāpuma posma sākumā (aptuveni 30 dolāri 2002.–2003. gadā).

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1083/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību”

COM(2008) 803 galīgā redakcija – 2008/0233 (AVC)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu attiecībā uz mājokļu energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas ieguldījumu atbilstību”

COM(2008) 838 galīgā redakcija – 2008/0245 (COD)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu, lai paplašinātu to izmaksu veidus, kuras ir atbilstīgas atbalstam no ESF”

COM(2008) 813 galīgā redakcija – 2008/0232 (COD)

(2009/C 218/21)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 9. un 15. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par šādiem priekšlikumiem:

“Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1083/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību,”

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu attiecībā uz mājokļu energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas ieguldījumu atbilstību,”

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu, lai paplašinātu to izmaksu veidus, kuras ir atbilstīgas atbalstam no ESF,”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 2. februārī. Ziņotājs — CEDRONE kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 451. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 25. un 26. februārī (25. februāra sēdē), ar 164 balsīm par, 2 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1 EESK pieņem zināšanai minētos trīs priekšlikumus, kurus Komisija ierosinājusi pašreizējās finanšu krīzes apstākļos un kuru mērķis ir veicināt reālās ekonomikas attīstību šajā lejupslīdes laikā, pielāgojot un vienkāršojot dažus nosacījumus attiecībā uz struktūrfondu.

1.2 EESK atbalsta minētos priekšlikumus, izsakot tālāk minētās piezīmes.

2. Pamatojums.

2.1 Jau vairākus gadus EESK aicina vienkāršot Kopienas tiesību aktos minētās administratīvās procedūras un pielāgot tās reālajai situācijai. Šajā sakarā EESK atzinīgi vērtē Komisijas

priekšlikumus, kas ļaus atbilstoši izmantot Eiropas Savienības struktūrfondus, lai novērstu pašreizējās finanšu un ekonomikas krīzes radītās sekas.

2.2 EESK vērš uzmanību uz citām administratīvām un finanšiālām problēmām struktūrfondu pārvaldības jomā. Komiteja aicina Komisiju izteikt priekšlikumus, lai risinātu problēmas saistībā ar projektu iepriekšēju finansējumu, pārāk ilgjiem maksājumu termiņiem, ierosināto projektu ilgspēju un obligātajiem noteikumiem.

2.3 EESK uzsver, ka ir nepieciešams paātrināt pieejamo līdzekļu piešķiršanu, vienkāršojot administratīvās procedūras, lai pozitīvi un nekavējoties veicinātu reālās ekonomikas atveseļošanu.

2.4 EESK arī vēlas, lai līdzekļi šādā veidā tiktu piešķirti galvenokārt MVU (piemēram, MVU būvniecības nozarē saistībā ar priekšlikumu par mājokļu energoefektivitāti), kā arī organizācijām sociālajā jomā.

2.5 Visbeidzot, EESK prasa Komisijai paātrināt priekšlikumu izstrādi struktūrfondu vienkāršošanai, lai veicinātu kohēzijas politikas piemērošanu pašreizējās ekonomiskās krīzes seku novēršanai un arī pēc tam.

Briselē, 2009. gada 25. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

2009/C 218/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tirdzniecību ar izstrādājumiem, kas iegūti no ražveidīgajiem"	55
2009/C 218/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par organizāciju brīvprātīgu līdzdalību Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)"	59
2009/C 218/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā"	65
2009/C 218/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kopēja imigrācijas politika Eiropai: principi, darbības un instrumenti""	69
2009/C 218/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Patvēruma politikas plāns: integrēta pieeja aizsardzībai visā ES teritorijā""	78
2009/C 218/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata "Migrācija un mobilitāte: ES izglītības sistēmu problēmas un iespējas""	85
2009/C 218/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes ieteikumam par Eiropas pasākumiem reto slimību jomā"	91
2009/C 218/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2006/112/EK saistībā ar samazinātām pievienotās vērtības nodokļa likmēm"	96
2009/C 218/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Saskaroties ar naftas cenu pieauguma problēmu"	101
2009/C 218/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1083/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību" — "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu attiecībā uz mājokļu energoefektivitātes un atjaunojamas enerģijas ieguldījumu atbilstību" — "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu, lai paplašinātu to izmaksu veidus, kuras ir atbilstīgas atbalstam no ESF"	107

Abonementa cenas 2009. gadā (bez PVN, ieskaitot sūtīšanas izdevumus)

<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 000 gadā (*)
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 100 mēnesī (*)
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, papīra formātā + CD-ROM, ikgadējs	22 oficiālajās ES valodās	EUR 1 200 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 700 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 70 mēnesī
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 400 gadā
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , C sērija, tikai papīra formātā	22 oficiālajās ES valodās	EUR 40 mēnesī
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , L un C sērija, ikmēneša (apkopojošs)	22 oficiālajās ES valodās	EUR 500 gadā
<i>ES Oficiālā Vēstneša</i> pielikums (S sērija) – <i>Publiskā iepirkuma līgumu konkursi</i> , CD-ROM, 2 izdevumi nedēļā	daudzvalodu: 23 oficiālajās ES valodās	EUR 360 gadā (= EUR 30 mēnesī)
<i>ES Oficiālais Vēstnesis</i> , C sērija – <i>Konkursi</i>	valodā(-ās) saskaņā ar konkursu(-iem)	EUR 50 gadā

(*) Atsevišķi drukātie eksemplāri:
1 līdz 32 lappuses: EUR 6
33 līdz 64 lappuses: EUR 12
vairāk nekā 64 lappuses: cena pēc pieprasījuma

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša, kas iznāk oficiālajās Eiropas Savienības valodās, abonements ir pieejams 22 valodās. Tajā ir L sērija ("Tiesību akti") un C sērija ("Paziņojumi un informācija").

Katrai valodas versijai nepieciešams atsevišķs abonements.

Saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 920/2005, kas publicēta 2005. gada 18. jūnija *Oficiālajā Vēstnesī* L 156, Eiropas Savienības iestādes uz zināmu laiku nesaista pienākums visus tiesību aktus sagatavot īru valodā un tos publicēt šajā valodā. Tādēļ *Oficiālā Vēstneša* izdevumus īru valodā var iegādāties atsevišķi.

Oficiālā Vēstneša pielikumu (S sērija – "Publiskā iepirkuma līgumu konkursi") var abonēt 23 oficiālo valodu versijās vienā daudzvalodu CD-ROM formātā.

Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša abonentiem ir tiesības saņemt dažādus *Oficiālā Vēstneša* pielikumus bez papildu samaksas. Abonentus informē par pielikumiem ar *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* iekļautiem paziņojumiem lasītājiem.

Pārdošana un abonementi

Publikāciju biroja maksas izdevumi ir pieejami pie mūsu komerciālajiem izplatītājiem. To saraksts ir pieejams šādā tīmekļa vietnē:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

